Mountcharles. — —

Jerusalem. June. 1844. –

АѲАНАСІЙ ПАТРІАРХЪ ІЕРУСАЛІМСКІЙ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ. Ο ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἀμφότερον ποιμήν τε ἄριστος, ἀνήρ τε ἀγαθός.

Δαπάνῃ τοῦ Παναγιώτου Γάζου. ἐν Μόσχᾳ. 1837.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΡΙΟΝ

Ἢ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ

ἉΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ἹΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ.

ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ ΜΕΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΡΑ

ΤΟΥ

ΠΑΝΟΣΙΩΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΚΑΜΑΡΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ, ΚΑΙ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΤΑΦΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΤΟΥ ἘΚ ΠΡΟΥΣΗΣ.

ἤδη δὲ πάλιν δεύτερον, ἐπιμελῶς θεωρηθεῖσα, καὶ πολλαῖς προσθήκαις ἐπαυξυνθεῖσα, ἐκδίδοται εἰς φῶς, ἐπιστασίᾳ μὲν τοῦ Πανιερωτάτου Ἱεροθέου Ἀρχιεπισκόπου Θαβωρίου, δαπάνῃ δὲ φιλοτίμῳ τοῦ Ἐντιμοευλαβεστάτου Κυρίου Γεωργίου χατζῆ Κώστα Ἐπιτρόπου τοῦ Παναγίου Τάφου.

ἘΝ ΜΟΣΧΑ.

Въ Университетской Типографіи.

1837.

ПЕЧАТАТЬ НОВЫМЪ ИЗДАНІЕМЪ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи, до выпуска изъ типографіи, представлено было узаконенное число экземпляровъ сей книги въ Ценсурный Комитетъ. Генваря 27 дня 1837 года.

Московская Духовная Академія.

Ценсоръ Виѳанской Семинаріи Ректоръ Архимандритъ Агапитъ.

ΤΩ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩ ΘΕΙΟΤΑΤΩ

τε καὶ ἁγιωτάτῳ

ΔΕΣΠΟΤΗ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧῌ ΤΩΝ ῾ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ,

τὴν μετ᾽ εὐλαβείας τῆς ὀφειλομένης προσκύνησιν.

Τῶν κοσμωφελῶν καὶ μάλιστα ψυχοσωτηρίων ἡ ἀμέλεια καὶ παραίτησις, οὐχ ὅπως ψέγεται, ἀλλάγε δὴ και οὐ μικρὰν ὑπευθύνην ὑπάγεται· ἀλλαμὴν ἡ καταγραφὴ τῶν ἁγίων καὶ θεοβαδίστων προσκυνημάτων, ὅτι κοσμωφελήςτε καὶ σωτήριος καθέστηκε τοῖς ἐπιμελῶς καὶ εὐκρινῶς διερευνῶσιν, οὐδενί τῳ ἐστὶν ἀσυμφανὲς· ἐν γὰρ τούτοις τοῖς τε ἐν ῾Ιερουσαλὴμ, καὶ πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ τόποις, τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τε, καὶ ἀνάπλασιν τὴν δευτέραν, προκηρυχθεῖσαν ὑπὸ τῶν προφητῶν, καὶ διὰ τῶν ᾿Αποστόλων διαγγελθεῖσαν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς δἰ ἄκραν ἀγαθότητα θεανδρικῶς ᾠκονόμησε· καὶ ἡ τούτων ἔκφανσις, τὸ δυνατὸν, καὶ ἀγαθὸν, καὶ σοφὸν, καὶ δίκαιον τοῦ Θεοῦ τοῖς μυουμένοις καταγγέλλει, καὶ τὸ θεμέλιον ἁπάσης τῆς ἀγαθοεργίας τε καὶ σωτηρίας, τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰλικρινῆ πίστιν κρατύνει· ὡς γὰρ τὸ θεῖον ᾿Ευαγγέλιον διδασκόμενον, οὕτω καὶ οἱ σεβάσμιοι τύποι τῆς θεανδρικῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐμπεριπατήσεως τρανούμενοι, τὴν πίστιν στηρίζουσιν, ἐκτυπώτερον τὰ γεγραμμένα ἐνδεικνύμενοι· διὸ οὐ μικρὸν καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐμέλησεν ἐν προσκυνηταρίοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θεο-

βαδίστους τόπους τοῖς θεοσεβέσι χριστιανοῖς διαγράψαι τοῖς τε εἰδόσι, καὶ τοῖς ἀγνώταις τούτους ὡς ἐφικτὸν διαγγεῖλαι· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡ ἐν ἐκείνοις συντομία ἀμυδρὰν τὴν εἰσήγησιν ἐπεποίητο, ἔδοξέ μοι ἀναλέξασθαι, ἔκ τε γραφῶν ἁγίων, καὶ ἐξ ἱστορικῶν συγγραμμάτων κατ᾽ ἐπιτομὴν μὲν, τρανωτέραν δὲ τῶν προγενεστέρων συντάξασθαι προσκυνητάριον, δι᾽ οὗ σὺν τῇ εὐκρινεῖ εἰσηγήσει, καὶ γραφικά τινὰ πρὸς εἴδησίν τε καὶ ψυχικὴν ὠφέλειαν κομιδῇ συντείνοντα διδάσκεται ὁ ἀναγινώσκων· καὶ οἷον ἐναργεστέροις χαρακτῆρσι τὰ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας εἰκονογραφεῖται· Προσφωνεῖται εἰκότως τοιγαροῦν ΑΥΤΩ͂ ΣΟΙ ΤΩ͂ ΘΕΙΟΤΑΤΩ κατὰ πνεῦμα ΠΑΤΡΙ καὶ ΔΕΣΠΟΤΗ, τῷ τὴν θεοειδῆ εἰκόνα λαμπροτέροις ἀρετῶν χρώμασιν ἐντετυπωμένην, καὶ ἐν ἑαυτῷ ἀπαστράπτουσαν διατηροῦντι, καὶ τὴν πνευματικὴν ἡγεμονίαν, καὶ προστασίαν τῶν ἁγίων τούτων τόπων θεόθεν ἐπαξίως ἐμπιστευθέντι. Δέξαιο οὖν ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΕ ΑΥΘΕΝΤΑ καὶ ΔΕΣΠΟΤΑ, τῇ θεομιμήτῳ ΣΟΥ εὐμενείᾳ καὶ χρηστότητι, τὸ Σοὶ ἀνατιθέμενον πόνημα, καὶ ὅσα ὑπ᾽ ἀμαθείας ἐνεσπαρμένα τύχοι αὐτῷ ἁμαρτήματα. (εἰ μὴ τῇ εὐσεβείᾳ λυμαίνεται) ταῦτα φιλανθρώπως παριδὼν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν ἀποβλέψας τῶν πονημάτων, ἀντιδώῃς ἐμοὶ τὰς πατρικὰς καὶ δεσποτικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας· αἵτινες εἴησάν μοι φυλακτήριοι διὰ βίου παντός.

Ὁ τῆς Ὑμετέρας Θεοδοξάστου καὶ Τρισολβίου Μακαριότητος

ταπεινὸς καὶ ὑποκλινὴς

δοῦλος

ὁ Ἐκδότης.

Πᾶσι τοῖς ἐντευξομένοις χαίρειν ἐν Κυρίῳ καὶ κατ' ἄμφω ὑγιαίνειν.

Ἡ παροῦσα Ἱερὰ βίβλος, ὀνομαζομένη προσκυνητάριον, ἤτοι περιγραφὴ τῆς ἁγίας γῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων Ἱερῶν καταγωγίων, καὶ σεβασμίων θεοβαδίστων τόπων, συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ Πανοσιωτάτου ἁγίου Καμαράσση τοῦ Ζωοδόχου Τάφου, κυρίου Χρυσάνθου, καὶ ἀφιερωθεῖσα παρ' αὐτοῦ τῷ Μακαριωτάτῳ, καὶ Ἁγιωτάτῳ Πατριάρχῃ τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίῳ Κυρίῳ Ἀνθίμῳ, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον, κατὰ τὸ, 1807 ἔτος, ἐν Βιένῃ τῆς Ἀουστρίας. ἤδη δὲ πάλιν, διὰ τὴν ἔλλειψιν ταύτης τῆς ψυχωφελοῦς βίβλου, ἐπὶ τοῦ νῦν εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος, Μακαριωτάτου, Θειοτάτου τε καὶ Ἁγιωτάτου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, Κυρίου Κυρίου ἈΘΑΝΑΣΊΟΥ, ἐκδίδοται φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ Ἐντιμοευλαβεστάτου καὶ χρησιμωτάτου Κυρίου Γεωργίου χατζῆ Κῶστα, Ἐπιτρόπου τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐν τῇ περιφανεστάτῃ Βασιλευούσῃ πόλει Μόσχᾳ, ἐν ᾗ τὰς διατριβὰς ποιούμενος, κατ' ὑφη-

λὴν εὐδοκίαν τοῦ Ἐυσεβεστάτου Ἐυσπλαγχνικωτάτου, καὶ κοινοῦ μὲν ἁπάντων, Ἰδίως δὲ ἡμῶν τῶν Ἁγιοταφιτῶν Μεγάλου Προστάτου καὶ Ἐυεργέτου, Ἀυτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν, Κυρίου Κυρίου ΝΙΚΟΛΑΌΥ τοῦ ΠΡΩΤΟΥ, ἀπεσταλμένος ὢν παρὰ τῆς θειοτάτης αὐτοῦ Μακαριότητος, ἐπὶ συνάξει ἐλεῶν, ἐκ τοῦ θεοφρουρήτου Κράτους τῆς θεοδοξάστου Ῥωσσίας, ἐπιθεωρητὴς ὢν καὶ ἐπιστατῶν εἰς τὴν ἔκδοσιν ταύτης τῆς βίβλου, πολλά τε τυπογραφικὰ παροράματα διορθωσάμενος καὶ προσθαφαιρέσεις οὐκ ὀλίγας ποιησάμενος, προσέθηκα ἐν τῷ τέλει, καὶ τὸν κατάλογον τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων· πρὸς τούτοις καὶ δύο ἀληθεῖς Ἰχνογραφίας, ἐξ ὧν, ἡ μὲν πρώτη ἐξεικονίζει τὴν καθ' αὐτὸ θέσιν τοῦ Ἱερωτάτου Ναοῦ τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς, ὅπου εὑρίσκεται ὁ σεβασμιοπροσκύνητος Τάφος τῆς Θεομήτορος· ἡ δὲ δευτέρα, ἐξεικονίζει ὡσάυτως τὴν ἐσωτερικὴν θέσιν τοῦ Ἱερωτάτου καὶ μεγαλοπρεπεστάτου Ναοῦ τῆς ἁγίας Βηθλεέμ· αἱ δὲ λοιπαὶ Ἰχνογραφίαι τῶν ἐν τῇ παρούσῃ βίβλῳ ἀναφερομένων Ἱερῶν μοναστηρίων καὶ ἄλλων ἀξιοσεβάστων τόπων, καθὼς εὑρέθησαν ἔν τινι παλαιῷ ῥωσσικῷ προσκυνηταρίῳ, ἐκδεδομένῳ παρά τινος Μητροπολίτου Πτολαϊμαΐδος, κυρίου Συμεὼν, ἐτέθησαν οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἐν τῷ μεταξὺ τῆς βίβλου, ἀλλ' ἰδιαιτέρως, κατὰ τὴν τῶν νεωτέρων εὐταξίαν ἐν τῷ τέλει ταύτης, πρὸς περισσοτέραν εὐκολίαν εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας, ἵνα μὴ διακόπτηται ἡ συνέχεια τῆς Ἱερᾶς

Ἱστορίας. Ὅσοι οὖν ταύτην ἀναγινώσκοντες εὐλαβῶς, καὶ ὠφελούμενοι ψυχικῶς, θείῳ τε ζήλῳ κινούμενοι, ἀπέρχεσθε εἰς προσκύνησιν τῶν θεοβαδίστων ἁγίων Τόπων, τῆς πατρίδος τοῦ Γλυκυτάτου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέμνησθε, παρακαλῶ, εὐχόμενοι καὶ ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας τῶν εἰς τὴν ἔκδοσιν ταύτης τῆς βίβλου συνδραμόντων καὶ συνεργησάντων, ὧν πρῶτος εἰμὶ ἐγώ.

ὁ ταπεινὸς Ἱερόθεος Ἀρχιεπίσκοπος Θαβωρίου.

Περὶ τῶν Διαφόρων ὀνομασιῶν τῆς Ἁγίας Γῆς.

Παντὸς προκειμένου εἰς ζήτησιν, πρέπει πρῶτον, νὰ ἠξεύρωμεν τὸ ὄνομα· καὶ ἐπειδὴ πρόκειται ἡμῖν, νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς Ἁγίας Γῆς, πρέπει νὰ φανερώσωμεν ἐν τῷ παρόντι, ποσαχῶς λέγεται. Τάυτην γοῦν τὴν Ἁγίαν Γὴν ὁ Χαναὰν ὁ ὑιός τοῦ Χὰμ, τὴν κατεκυρίευσε πρῶτον· ὠνομάσθη δὲ καὶ ὅλον τὸ διάστημα τῆς χώρας αὐτῆς, Γῆ Χαναὰν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς, ὠνόμασαν οἱ ὑιοὶ τοῦ Χαναὰν μὲ τὰ ἴδικά τους ὀνόματα, οἰκήτορες γενόμενοι ταύτης, ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶ ταῦτα. Σιδὼν, Χετταῖος, Ἰεβουσσαῖος, Ἀμωῤῥαῖος, Γηργεσαῖος, Εὐαῖος, Ἀρουκαῖος, Ἀσαναῖος, Ἀράδιος, Σαμαραῖος, Ἀμαθί· ὡς γέγραπται ἐν τῷ. ι. καὶ. ις. Κεφαλ. τῆς Γενέσεως, καὶ ἀλλαχοῦ.

Δεύτερον ὠνομάσθη Παλαιστίνη, ἤτοι Γῆ τῶν Φιλιστιεὶμ, οἵτινες ἐκατοίκησαν εἰς αὐτὴν, τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, ὀνομάζουσι Παλαιστινοὺς, τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μεσραὴμ, ὄντος καὶ αὐτοῦ ὑιοῦ τοῦ Χάμ. ὀνομάζεται δὲ μὲ τοῦτο τὸ ὄνομα, τὸ ἀπὸ Γάζης ἕως τῆς Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ἥτις τὸ πάλαι πῦργος τοῦ Στράτωνος ἐλέγετο· εἰς δὲ τὸ Βιβλίον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, πέντε κύριαι πόλεις ἀριθμοῦνται τῶν Φιλιστιεὶμ, Γάζα, Ἄζωτος, Ἀσκάλων, Μὲθ, καὶ Ἀκαρὼν· ὠνομάσθη δε ὅλη ἡ Χαναναία

 μὲ

μὲτὴν ὀνομασίαν τὴς Παλαιστίνης, ἐπειδὴ ἐκράτησαν καὶ ἐκυρίευσαν πόλεις μεγάλας καὶ δυνατὰς εἰς τὴν παραθαλασσίαν· ἐκεῖνοι δὲ ὁποῦ ἤρχοντο ἀπὸ ξένους τόπους, καὶ πάλιν ἐπέστρεφον εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν μὲ αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν ὠνόμαζον καὶ τὴν ἐνδοτέραν χώραν, καὶ ἔγινε γνωστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας, διὰ τοῦτο ὁ Πτολεμαῖος εἰς τὰ γεωγραφικά του, μὲ τὸ ὄνομα τῆς Παλαιστίνης, συμπεριλαμβάνει ὄχι μόνον τὸ μέρος ὁποῦ ἐκυρίευσαν οἱ Φιλιστϊείμ εἰς τὴν παραθαλασσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰουδαίαν, Σαμάρειαν, καὶ Γαλιλαίαν.

Τρίτον ὠνομάσθη αὐτὴ ἡ χώρα, γῆ Ἰσραὴλ, καθὼς λέγει εἰς τὸν. οέ. ψαλμ. ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς τὸ. ή. κεφ. τοῦ κατὰ Ματθ. λέγει, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. διὰ Ἰσραὴλ ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας καὶ οἱ οἰκήτορες Ἰουδαῖοι, διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ, εἶπεν. „ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· Ἰσραὴλ δὲ ὠνομάσθη ὁ Ἰακὼβ, ἀφ' οὗ ἐπάλευσε μὲ τὸν Θεὸν, τὸ ὁποῖον ὄνομα κατὰ τὸν θεῖον Ἱερώνυμον, ἐξηγεῖται Ἰσχυρὸς Κυρίου, ἢ ἐνισχύσας μετὰ Θεοῦ· ὅθεν οἱ ἐξ αὐτοῦ καταγόμενοι, ὠνομάσθησαν Ἰσραηλῖται· καὶ κατὰ θεῖαν προσταγὴν εἰσελθόντες εἰς τὴν Χαναὰν, Ἰσραὴλ αὐτὴν ἐπωνόμασαν, καὶ ἄυτη ἡ γῆ διὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐμοιράσθη εἰς τὰς δώδεκα φυλάς.

Τέταρτον ὠνομάσθη γῆ Ἰούδα, καὶ Ἰουδαία, ὡς λέγει ὁ ψαλμῳδὸς· ἐν τῷ. οέ. ψαλμ. γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός. καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει περὶ τοῦ Κυρίου. ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου· πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται ἄρχησαν νὰ ὀνομάζωνται Ἰουδαῖοι, καὶ ἡ γῆ αὐτῶν Ἰουδαία, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθησαν αἱ δέκα φυλαὶ εἰς τὸν καιρὸν Ῥοβοὰμ υἱοῦ Σολομῶντος, καὶ κατώκησαν εἰς τὴν Σαμάρειαν, ὀνομαζόμενοι Ἰσραὴλ· καὶ αἱ ἄλλαι δύο φυλαὶ ὁποῦ ἔμειναν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὑποτασσόμενοι εἰς τοὺς ἐκ γένους Δαβὶδ βασιλεῖς, ὠνομάζοντο Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἀπὸ τὴν ἑβδομηκονταετῆ αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλῶνος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τοὺς ἠλευθέρωσε Κῦρος ὁ βασι-

λεὺς

λεὺς τῆς Περσίας, ἐπειδὴ ἦλθον ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἡγεμονευόμενοι ἀπὸ τὸν Ζοροβάβελ, τὸν ἐκ τῆς βασιλικῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καταγόμενον, ὠνομάσθησαν καὶ διὰ τοῦτο Ἰουδαῖοι· ἑρμηνεύεται δὲ τὸ ὄνομα Ἰούδα, ἔπαινος, ἢ ὁμολόγησις· τὸ δὲ Ἰουδαῖοι, ἑρμηνεύεται ὁμολογοῦντες· καὶ ἀληθῶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐδόξαζον, καὶ ὡμολόγουν τὸν Θεὸν, καὶ εἰς αὐτοὺς ἤκμαζον ἡ Ἱερωσύνη, ἡ Θυσία, ὁ Ναὸς, ὁ Θεῖος Νόμος, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ λατρεία.

Πέμπτον λέγεται γῆ ἐπαγγελίας, διὰ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν γεγενημένην τῷ Ἀβραὰμ καὶ τοῖς λοιποῖς θείοις πατρᾶσι, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβρ. ἐν κεφ. ιά. Πίστει παρῴκησεν Ἀβραὰμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ὁ γὰρ Θεὸς ἐπηγγείλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν· καὶ μὲ ἰσοδύναμα ὀνόματα τὴν ὀνομάζει καὶ ὁ ἴδιος Θεὸς. ἐν τῷ κ'. κεφ. τοῦ Ἰεζεκιὴλ· διότι λέγει. »ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν με ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ »Ἰσραὴλ, εἰς τὴν γῆν ἣν ἦρα τὴν χεῖρα μου δοῦναι αὐτὴν τοῖς »πατρᾶσιν ὑμῶν· καὶ ἐν τοῖς Ἀρθ. κεφ. λβ'. τὴν γῆν ἣν ὤμωσα τῷ Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ.

Ἕκτον λέγεται γῆ τοῦ ἰδίου Θεοῦ, ὄχι κατὰ τὴν ἔννοιαν, καθ' ἣν λέγομεν ὅλη ἡ γῆ εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κατά τινα ξεχωριστὸν καὶ ἰδιάζοντα τρόπον, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὴν κατέστησε τὸν θρόνον τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ Ἱεροσολυμητικῷ ναῷ ηὐδόκησε νὰ λατρεύεται κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον τὸ πάλαι, μὲ διαφόρους θυσίας, καὶ λατρείας, καθὼς μᾶς διδάσκουσιν αἱ Ἱεραὶ γραφαὶ. διὰ τοῦτο, καὶ ἐν τῷ. πδ'. ψαλμ. λέγει. »εὐδόκησας Κύριε »τὴν γῆν σου. Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει. ἐμὴ γὰρ ἐστὶν ἡ γῆ· καὶ ἐν »τῷ. α. κεφ. στίχ: 6. τοῦ Ἰωὴλ, ἔθνος ἀνέβη ἐπὶ τὴν γῆν μου.

Ἕβδομον λέγεται ἐνίοτε καὶ ἁπλῶς γῆ, καὶ ἄλλοτε μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ, πᾶσα, ὡς ἐν τῷ ογ'. ψαλμ. ὁ δὲ Θεὸς Βασι»λεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων ὑπάρχων, σωτηρίαν εἰργάσατο, ἐν μέσῳ »τῆς γῆς. καὶ ὁ Ἱερεμίας, ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ λέγει, οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ὅλα

 αὐτὰ

αὐτὰ ἐννοοῦσι τὴν Ἰσραηλιτικὴν γῆν, τινὲς μὲν τὸ ἐκλαμβάνουσι, διὰ ὅλην τὴν γῆν, τινὲς δὲ διὰ μόνην τὴν Ἰουδαίαν.

Ὄγδοον καὶ τελευταῖον λέγεται Ἁγία Γῆ. τόσον παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, καθὼς καὶ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς, πλὴν κατὰ ἄλλον, καὶ ἄλλον τρόπον· καὶ παρὰ μὲν τοῖς Ἰουδαίοις, διότι λέγεται γῆ τοῦ Θεοῦ. διότι κατ' ἐξαίρετον λόγον εἰς αὐτὴν ἠθέλησε νὰ λατρεύεται· διότι ταύτην ἐπηγγείλατο τοῖς ἁγίοις πατρᾶσι· καὶ διότι ἐξώσας ὅλα τὰ λοιπὰ ἔθνη, τὴν ἔδωκεν εἰς κατάσχεσιν αὐτῶν· παρὰ δὲ τοῖς Χριστιανοῖς, καὶ διὰ αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὑπεροχὴν ὅμως, καὶ ὑπερτέραν ἔννοιαν διὰ τὰ γεγονότα ἐν αὐτῇ τῆς θείας χάριτος μυστήρια, καὶ δὲν ὠνομάσθη πρότερον, παρὰ ἀφ' οὗ ἤκμασεν εἰς αὐτὴν τὸ σέβας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφ' οὗ ἡγιάσθη μὲ τὴν παρουσίαν, καὶ μὲ τὰ ζωοποιὰ πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν· διότι εἰς αὐτὴν ἤκμασεν ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ παλαιοῦ νόμου. καὶ εἰς μὲν τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου, ἐθύοντο θυσίαι εἰς τὰ ἔργα τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν, εἰς δὲ τὴν Ἁγίαν Γῆν ἐπροσφέροντο θυσίαι εὐπρόσδεκτοι τῷ ἀθανάτῳ Θεῷ. καὶ εἰς τοὺς οἰκήτορας ταύτης τῆς γῆς, ἀπεκαλύφθησαν τὰ τοῖς ἄλλοις ἀπόκρυφα οὐράνια καὶ θεῖα μυστήρια· διὰ τοῦτο, λέγει καὶ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ, ὀυκ ἐποίησεν οὕτω παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὀυκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς" ψαλ. ρμζ. θ. Καὶ πάλιν γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεὸς, ἐν τῷ Ἰσραὴλ, μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ψαλ οε. β. Αὕτη ἡ Ἁγία Γῆ ἐγέννησεν ἐπισήμους Πατριάρχας, Προφήτας, Ἀποστόλους, Μάρτυρας, Λευΐτας, καὶ ἄλλους πολλοὺς ἁγιότητι καὶ μαθήσει διαπρέψαντας, καὶ εὐαρεστήσαντας τῷ ζῶντι Θεῷ. ἄνδρας καὶ γυναῖκας· εἰς αὐτὴν ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο, καὶ ἐκ τῆς πανυπερευλογήτου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁρατὸς ἄνθρωπος γενόμενος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, καὶ ἐπλήρωσε τὰ σύμβολα τοῦ παλαιοῦ νόμου. εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν γῆν ἐθαυματούργησεν, ἐπρόβαλε τὸν λόγον τῆς ζωῆς, καὶ ἐφανέρωσε τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· εἰς αὐτὴν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἔδωκε τῷ πατρὶ εἰς ὁλοκαύτωμα τὸ Αἷμα καὶ Πνεῦμα, εἰς αὐτὴν ἐτάφη ἀνθρωποπρεπῶς, καὶ ἀνέστη θεοπρεπῶς, καὶ πρὸς τὰ οὐράνια ἀνελήφθη, καὶ

τοῖς

τοῖς πιστεύσασιν αὐτῷ ἔπεμψε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀπὸ αὐτὴν ἐδιεμοιράσθησαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐκήρυξαν τὸ Θεῖον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον· καὶ εἰς αὐτὴν πάλιν ἐλεύσεται ἐπὶ νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἐν δυνάμει πολλῇ καὶ μεγαλειότητι, διὰ νά κρίνῃ ὅλα τὰ γένη, καὶ νὰ ἀποδώσῃ ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ τοὺς μὲν κακοὺς νὰ πέμψῃ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τοὺς δὲ ἐκλεκτοὺς νὰ φέρῃ εἰς γῆν ἁγίαν, εἰς γῆν ζώντων. Δικαίως λοιπὸν λέγεται γῆ ἁγία, ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν δὲν εἶναι βῆμα ποδὸς ὁποῦ νὰ μὴν ἡγίασε τὸ σῶμα, ἢ ἡ σκιὰ τοῦ σωτῆρος, ἢ ἡ ἔνδοξος παρουσία τῆς ἁγίας αὐτοῦ μητρὸς, ἢ ὁ περίβλεπτος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐσμὸς, ἢ τὸ ἀξιοτίμητον αἷμα τῶν ἐνδόξων μαρτύρων. καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει εἰς τὸν Ϟδ΄. ψαλμ. στ. ια. ὡς ὤμοσα, ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου· οἱ διδάσκαλοι ἐξηγοῦντες, λέγουσι κατάπαυσιν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, μὲ τὸ νὰ εἶναι τύπος τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεως· καθὼς οἱ Ἰσραηλῖται ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς ταλαιπωρίας, ἐλθόντες εἰς αὐτὴν τὴν γῆν ἀνεπαύθησαν ἀπὸ τῶν πόνων, στρατηγοῦντος Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· οὕτω καὶ οἱ χριστιανοὶ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναπαυθήσονται εἰς τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλὴμ, λυτρωθέντες ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ταλαιπωρίας.

Εἰς ποίους πρῶτον ἐδόθη αὕτη ἡ ἁγία γῆ, καὶ ποῖοι τὴν ἐκυρίευσαν νομίμως καὶ δικαίως.

Ἐπειδὴ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὁ Νῶε διεμοίρασε πᾶσαν τὴν γῆν εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τὸν Σὴμ, καὶ Ἰάφεθ, διὰ τοῦτο καὶ ἕκαστον τριτημόριον ἐκληρώθη εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς ἕν ἦτον καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, εἰς ποῖον ὅμως ἀπὸ τοὺς τρεῖς, ἀμφιβάλλεται· διότι μερικοὶ λέγουσιν, ὅτι ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας νὰ ἐδόθη εἰς τὸν Χαναὰν τὸν υἱὸν τοῦ Χὰμ, καὶ ὄχι εἰς τὸν Σὴμ, θεμελιώνοντες τὴν αὐτῶν γνώμην, πρῶτον ἐκ τοῦ δεκάτου κεφαλαίου τῆς γενέσεως, ἔνθα φαίνεται ὅτι ἡ Ἰουδαία δὲν ἐξουσιάσθη ἀπὸ τὸν Σὴμ, ἢ ἀπὸ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Χαναὰν, διὰ τοῦτο καὶ ὠνομάσθη Χαναναία· δεύτερον ἐκ τοῦ λόγου ὅπου εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου· καὶ λέγουσιν εἰς τοῦτο ὅτι ἰδοὺ ὁ Θεὸς ὀνομάζει τὴν Μεσοποταμίαν, γῆν καὶ πατρίδα τοῦ Ἀβραὰμ ὁποῦ εἶναι ἀπόγονος τοῦ Σήμ, καὶ ὄχι τὴν Ἰουδαίαν, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα εἶναι κατὰ πολλὰ ἀσθενὲς. πατρὶς γὰρ καὶ γῆ ὀνομάζεται, ὁ τόπος ὁποῦ ἐγεννήθη ὁ καθεὶς, ἐκ Θεοῦ ὅμως κληρονομία δεδομένη εἰς τὸν Ἀβραὰμ εἶναι ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας· αὕτη δὲ ἐδόθη εἰς τὸν Σήμ τὸν πρωτότοκον τοῦ Νῶε· ὁ γὰρ Νῶε ἀπὸ Πνεύματος ἁγίου ὁδηγηθεὶς, ἔδωκε τὴν ἁγίαν γῆν εἰς τὸν Σήμ. ταύτην τὴν γνώμην τὴν βεβαιοῖ καὶ ὁ Ἅγιος Επιφάνειος εἰς τὸν ἀγκυρωτὸν λόγον, λέγων, ὅτι ἡ Παλαιστίνη, καὶ πάντα τὰ πλησίον αὐτῆς εἰς τὸν κλῆρον τοῦ Σὴμ ὑπέπεσε· ταύτην τὴν γνώμην βεβαιοῖ καὶ ἡ παράδοσις τῶν Σύρων, οἵτινες λέγουσιν ὅτι ὁ Νῶε Πνεύματι Θείῳ φωτισθεὶς, ἐγνώρισε πῶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἔμελλον νὰ τεθῶσι τὰ πρῶτα θεμέλια τοῦ σκιώδους ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἔμελλε νὰ κατασκευασθῇ καὶ νὰ τελειωθῇ ἐπάνω εἰς τὸ θεμέλιον τῶν Ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἀληθινοῦ

καὶ

καὶ ἀϊδίου Θεοῦ, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. διὰ τοῦτο ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Σὴμ, καὶ διὰ τὰ πρωτοτόκιά του, καὶ διότι τὸν ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν ὕβριν τοῦ τολμηροῦ Χάμ· καὶ ἐπειδὴ ἐμοίρασε τὰ ὀστᾶ τοῦ Ἀδὰμ εἰς τοὺς υἱούς του, ἔδωκε καὶ εἰς τὸν Σὴμ τὸν πρωτότοκον, τὸ κρανίον μὲ τὴν ἐπαρχίαν τὴν λεγομένην Ἰουδαίαν· ἀλλὰ καὶ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ. ιβ΄. κεφ. τῆς γενέσεως διηγούμενος περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀβραὰμ εἰς τὸν τόπον Συχέμ, καὶ εἰς τὴν δρῦν τὴν ὑψηλὴν, καὶ θέλων νὰ δείξῃ ὅτι ἡ Ἰουδαία ἦτον μὲν ἰδία κληρονομία τοῦ Σὴμ, καὶ τοῦ ἀπογόνου αὐτοῦ Ἀβραὰμ, οἱ δὲ Χαναναῖοι ἀδίκως τὴν ἀφήρεσαν, καὶ τὴν ἐπωνόμασαν μὲ τὸ εδικόντους ὄνομα· διὰ τοῦτο λέγει ὁ Μωϋσῆς, οἱ δὲ Χαναναῖοι κατῴκουν τὴν γῆν τότε· μὲ τὸ ὁποῖον βεβαιοῦται ὅτι δίκαιοι κληρονόμοι, καὶ κάτοικοι τῆς γῆς ταύτης, εἶναι ὁ Σὴμ, καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ· ταύτην τὴν γνώμην βεβαιοῖ καὶ ὁ Μακάριος Ἱερώνυμος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ διδάσκαλοι, μεγάλου ὀνόματος· ἰδοὺ καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἐπιφανείου. „τοὺς γεγεννημένους ἀπὸ τῶν „Υἱῶν Σὴμ, ἀδικηθέντας ἀπὸ τῶν υἱῶν Χὰμ, καὶ τὸν ἴδιον τό- „πον ἀφαιρεθέντας, ἐκδικεῖ ὁ Θεὸς, ἐξολοθρεύσας τοὺς τοῦ Χα- „ναὰν κατὰ τὸν ὅρκον αὐτοῦ, καὶ τὸ σπέρμα τοῦ Σὴμ ἀπολαμ- „βάνει τὴν ἰδίαν χώραν. οὐκ ἠδίκησεν οὖν ὁ Θεὸς τὰ δίκαια ἑκάστῳ μέρει ἀπονέμων.

Περὶ τῶν ὁρίων τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας.

Εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας μὲ μεγάλην ἐπιμέλεαν πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν, καὶ νὰ περιγράφωμεν καὶ τὰ ἐλάχιστα, ἐπειδὴ μήτε κανένα μέρος αὐτῆς, μήτε καμία πόλις δὲν ἐστάθη, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μὴν ἔγινε κανένα πρᾶγμα ἄξιον ὑποθέσεως καὶ σημειώσεως· διότι εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, ξεχωριστὰ ἐφανέρωσεν ἐντελῶς ὅλα του τὰ πράγματα, καὶ τὰ θεῖα μυστήρια ὁ Θεὸς τῶν ἁπάντων, τόσον τὰ νομικὰ καὶ σκιώδη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ὅσον τὰ τῆς χάριτος καὶ ἀληθείας, ἀφ᾽ οὗ ἐγενήθη ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθὼς τὸ βεβαιώνουσιν αἱ θεῖαι γραφαὶ παλαιά τε καὶ νέα· ἔχει οὖν ὅρια ἄυτη ἡ ἁγία γῆ, ἀπὸ μὲν τῶν ἀνατολῶν τὰ βουνὰ Γαλαὰδ, καὶ Σανιὴρ, καὶ Ἀερμὼν, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀντιλιβάνου· ἀπὸ δὲ Μεσημβίας τὴν Πετραίαν Ἀραβίαν, τὴν Ἰδουμαίαν, τὴν ἔρημον Φαρὰν, καὶ τὴν Αἴγυπτον· ἀπὸ δὲ Δύσεως, μέρος Φοινίκης καὶ τὴν Συριακὴν θάλασσαν, ἤτοι τὴν μεσόγειον· ἀπὸ δὲ τὸ Βόρειον μέρος ἔχει τὴν Φοινίκην, καὶ τὰ ὑψηλότερα βουνὰ τοῦ Λιβάνου ἕως Δαμασκοῦ· ἡ δὲ ἔκτασις αὐτῆς κατὰ μῆκος, ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος ἐκ τῆς χώρας Δὰν, κειμένης ἐν τῇ ὑπωρείᾳ τοῦ Λιβάνου ὄρους, πλησίον Καισαρείας τῆς Φιλίππου, ἐκτείνεται πρὸς Μεσημβρίαν ἕως Βηρσαβεὲ πόλεως πλησίον τῆς ἐρήμου· ἐκτείνεται δὲ τοῦτο τὸ διάστημα εἰς ἑκατὸν ἑξήκοντα μήλια Ἰταλικὰ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον· τὸ δὲ πέραν τοῦ Ἰορδάνου μῆκος αὐτῆς, ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας θαλάσσης ἕως τοῦ Χειμάρου Ἀρνῶν, τὸ δὲ πλάτος τῆς Παλαιστίνης τῆς ἐντὸς τοῦ Ἰορδάνου κατὰ τὸν αὐτὸν Ἱερώνυμον, τὸ ἀπὸ Ἰόππης διάστημα μέχρις Ἱερουσαλὴμ μήλια τεσσαράκοντα, καὶ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἕως Βηθλεέμ μήλια ἕξη· καὶ πάλιν ἀπὸ Βηθλεὲμ, ἕως Ἰορδάνου μήλια εἴκοσι πέντε· καὶ συνάγεται τὸ ὅλον πλάτος τῆς ἐντὸς

τοῦ

τοῦ Ἰορδάνου Παλαιστίνης, ἀπὸ Ἰόππης ἕως τοῦ Ἰορδάνου μίλια ἑβδομήκοντα καὶ ἕν, καθὼς ὅμως τὴν σήμερον οἱ προσκυνηταὶ διέρχονται τὸ πλάτος, ἀπὸ Ἰόππης ἕως τοῦ Ἰορδάνου μετρεῖται οὕτως· ἀπὸ Ἰόππης μέχρις Ἀριμαθείας, ἤτοι Ῥαμᾶ, κοινῶς Ῥέμπλη, εἶναι διάστημα ὡρῶν τεσσάρων· ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥέμπλη ἕως τῆς Ἱερουσαλὴμ ὡρῶν ὀκτὼ, ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἕως Ἱεριχὼ ὡρῶν ὀκτὼ ἥμισυ, καὶ ἀπὸ Ἱεριχὼ ἕως Ἰορδάνου τρεῖς καὶ ἥμισυ, ὥστε γίνεται τὸ διάστημα ὅλον ὁμοῦ ὧραι εἴκοσι τέσσαρες.

Διατὶ λέγεται ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας μέση τοῦ κόσμου.

Τὸ μέσον κατὰ δύο τρόπους ἐννοεῖται· μαθηματικῶς, ἢ ἰδικῶς· καὶ μαθηματικῶς μὲν μέσον λέγεται ἐκεῖνο ὁποῦ ἀπέχει ἀπὸ τὰς δύο ἄκρας κατὰ ἀκρίβειαν ἐξ ἴσου. ἰδικῶς δὲ μέσον λέγεται ἐκεῖνο ὁποῦ ἀγκαλὰ ἀπέχει ἀπὸ τὰς δύο ἄκρας, ὄχι ὅμως κατὰ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ ἐγγίζει ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν μεσότητα· τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ μαθηματικὸν μέσον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ σφαιρικὸν Σῶμα, διότι ὁποιον μέρος ὑποθέσεις μέσον τῆς σφαίρας, ἐκεῖνο ἠμπορεῖ νὰ ὑπονοηθῇ καὶ μέσον καὶ τέλος· Καὶ ἐπειδὴ ὁ κόσμος εἶναι σφαιρικὸς, δὲν ἔχει λοιπὸν μέσην διορισμένην, καθὼς μήτε ἀρχὴν μήτε τέλος· ἰδικὸν ὅμως μέσον, δύναται νὰ εὑρεθῇ, κατὰ τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ὅτι εἶναι εἰς τὴν μέσην τοῦ κόσμου. Εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων Προφητῶν, καὶ προσέτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δὲν ἦτον γνωρισμένα πολλὰ μέρη τῆς γῆς, ὅσα εἶναι εἰς τὰς δυσκράτους ζώνας, καὶ πολλὰ ἔθνη θηριόγνωμα, ὁποῦ δὲν ἦτον ἄξια διὰ τὴν ἀγριότητά τους μήτε ἄνθρωποι νὰ ὀνομάζωνται, μήτε τὰ κατοικητήριά τους καὶ οἱ τόποι τους νὰ ὀνομάζωνται

ται οἰκουμένη, διὰ τοῦτο οἱ παλαιοὶ εἰς ἑπτὰ μόνον κλίματα ἐμέριζον πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐπειδὴ αὕτη ἡ ἁγία γῆ κεῖται εἰς τὸ τέταρτον ἐκείνων κλίμα, τὸ δὲ τέταρτον εἶναι μέσον τῶν ἑπτὰ, διὰ τοῦτο λέγεται ὅτι εἶναι εἰς τὴν μέσην τῆς γῆς· κατὰ τοῦτο λέγεται ἡ αὐτὴ καὶ μέσον τῶν ἐθνῶν, καθὼς τὸ βεβαιοῖ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰεζεκιὴλ ἐν Κεφ. έ. Ἱερουσαλὴμ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν· τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐξηγῶντες ὁ Θεῖος Ἱερώνυμος, καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοδοτίων, καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν, διότι ἀπὸ Ἀνατολῶν ἔχει τὴν Ἀσίαν, ἀπὸ Δύσεως τὴν Εὐρώπην, ἀπὸ Νότου καὶ Μεσημβρίας τὴν Λυβίην καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ἀπὸ δὲ Βορὰν τὴν Σκυθίαν, τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Περσίαν, καὶ συντόμως εἰπεῖν, εἶναι μέσον τῶν τριῶν τμημάτων, ἅπερ ἐμοιράσθησαν οἱ τρεῖς υἱοὶ τοῦ Νῶε· Ἀπὸ τοὺς λόγους λοιπὸν τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἡ ἁγία Πόλις Ἱερουσαλὴμ, λέγεται ὀμφαλὸς τῆς Ἰουδαίας. λέγει δὲ καὶ ὁ Ἰώσηππος αὐτολεξὶ οὕτω· με„σαιτάτη δὲ τῆς Ἰουδαίας ἡ πόλις τὰ Ἱεροσόλυμα κεῖται· παρ' ὃ καί τινες οὐκ ἀσκόπως ὀμφαλὸν τῆς χώρας τὸ ἄστυ ἐκάλεσαν· καὶ εὐλόγως αὕτη ἡ ἁγία πόλις, ὀμφαλὸς καὶ μέσον, ὄχι μόνον τῆς Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης πρέπει νὰ λέγεται, διότι ἡμέρας ὁδὸν ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς μεσογείου θαλάσσης, μὲ πολλὴν εὐκολίαν γίνεται ἡ πλεῦσις εἰς τὰ τρία μέρη, Εὐρώπην, Ἀσίαν, καὶ Ἀφρικὴν, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ τότε οἰκουμένη ἐμοιράζετο· διὰ τοῦτο ἀπὸ αὐτῆς μὲ εὐκολίαν ὡς ἀπὸ κέντρου ἀποσταλέντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ἐξήπλωσαν τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους· καὶ ὄχι μόνον πραγματικῶς ἔλαβε τὴν θέσιν ἐν μέσῳ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν πνευματικὸν λόγον γνωρίζεται παντὸς ἁπλῶς τοῦ κόσμου ὀμφαλὸς, κέντρον, κεφαλὴ, θεμέλιον, πηγὴ, καὶ καρδία. διότι καθὼς τὸ βρέφος θηλάζει ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τῆς μητρὸς τροφὴν, οὕτω τὰ ἔθνη ἐθήλασαν ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὴν πίστιν, τὴν θείαν σοφίαν, τὴν χάριν, καὶ τὴν σωτηρίαν· καὶ ἐξ αὐτῆς ὡς ἀπὸ κέντρου διεσπάρη εἰς πάντα τὰ ἔθνη διὰ τῶν Ἀποστόλων, τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, ἡ πίστις τῆς μακαρίας Τριάδος, ἡ γνῶσις τῶν θείων μυστηρίων, καὶ ἡ πνευματικὴ ζωή· καὶ ὥσπερ ἀπὸ τοῦ κέντρου πᾶσαι αἱ γραμμαὶ εἰς τὴν περιφέρειαν, οὕτω καὶ

ἐξ

ἐξ αὐτῆς εἰς πάντα τὸν κόσμον ἡ εὐσέβεια· ὡς κεφαλὴ δὲ, διότι ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ λογίων τοῦ Χριστοῦ, γίνεται ἡ θεία κίνησις ἐν ὅλῳ τῷ πνευματικῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας· ὡς θεμέλιον δὲ, διότι ἐν αὐτῇ πρῶτον θεμελιωθεῖσα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐγκατέσπειρεν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας. πηγὴ δὲ, διότι οἱ ἐξ αὐτῆς ποταμοὶ τῶν θείων χαρισμάτων εἰς ὅλα τὰ ἔθνη ἐξεχύθησαν· καρδία δὲ, διότι ἐξ αὐτῆς τὰ ζωτικὰ θεῖα Πνεύματα ἐξέρχονται· ὥστε ἀληθῶς καὶ κατὰ τὸ γράμμα, καὶ κατὰ τὸ Πνεῦμα, σώζεται τὸ τοῦ προφήτου Δαβὶδ λόγιον. ὁ δὲ Θεὸς εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος καρδίαν τῆς γῆς ὀνομάζει τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ κατὰ Ματθ. κεφ. ιβʹ. ὥσπερ γὰρ Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας ἔμεινεν, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.

Περὶ διαφόρων οἰκητόρων τῆς Ἁγίας Γῆς.

Πολλὰ δεινὰ ἔπαθεν ἡ ἁγία Γῆ, περισσότερα ἀπὰ τὰ ἄλλη μέρη τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ γείτωνα ἔθνη, ἀλλὰ ἐδουλώθη καὶ ἀπὸ τὰ μακρὰν αὐτῆς κείμενα ἔθνη, Μακεδόνας καὶ Ῥωμαίους, καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους ὑπὸ τῶν Περσῶν, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ὠμάρου παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἱεροῦ λεγομένου πολέμου, ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων λεγομένων χριστιανῶν, ἤτοι τῶν Φράγκων· μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου, καὶ τοῦ Μπαγδατίου, καὶ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν τῷ Ὠθωμανικῷ ὑπόκειται κράτει· διότι ἐταλαιπωρήθη πολλὰ, καὶ ἐλεηλατίθη ἀπὸ τὰς συχνὰς ἐπιδρομὰς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ ἡ ἱστορία, καὶ καταγραφή της μία· ἐνταῦθα ὅμως ἐκθέτωμεν τὰς ἀρχαίας καταδρομὰς καὶ μνήμας, ὅσας συμφωνοῦσι μὲ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν. Ὅταν ἦλθεν ὁ Ἁβραὰμ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν, ἐκατοικεῖτο ἡ ἁγία Γῆ ἀπὸ τοὺς ἕνδεκα υἱοὺς τοῦ Χαναὰν, τοὺς ὁποίους ὁ θεῖος Μωϋσῆς ἀριθμεῖ ἐν κεφ. ί. τῆς Γενέσεως, πρῶτος ὁ Σιδὼν, ὁ ὁποῖος κατεσκεύασε τὴν Σιδῶνα εἰς τὴν Φοινίκην, πόλιν ὁμώνυμον αὐτῷ. δεύτερος ὁ Χετταῖος, ἐξ οὗ οἱ Χετταῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐκατοίκησαν περὶ τὴν Χεβρὼν, καὶ τὴν Βηρσαβεὲ, χωρία νότια τῆς Χανανήτιδος γῆς· τρίτος ὁ Ἱεβουσαῖος, ἐξ οὗ οἱ Ἱεβουσαῖοι, οἵτινες ἕως τὸν καιρὸν τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ ἐκυρίευον τὴν Ἱερουσαλήμ. Τέταρτος ὁ Ἀμοῤῥαῖος, ἐξ οὗ οἱ Ἀμοῤῥαῖοι, οἵτινες ἐκατοικοῦσαν τὴν ὀρεινὴν τῆς Ἰουδαίας, καὶ περάσαντες τὸν Ἰορδάνην ἐπολέμησαν μὲ τοὺς Μωαβίτας, καὶ Ἀμμανίτας, καὶ ἔλαβον τὰς χώρας Βασὰν καὶ Λαβρὰν, καὶ χωρίζεται ἡ ἀπ' αὐτῶν κυριευθεῖσα γῆ μὲ τοὺς ποταμοὺς Ἰαβεὶν καὶ Ἀρνῶν· πέμπτος Γεργεσαίων ἐξ οὗ οἱ Γεργεσαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐκατοίκησαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου περὶ τὰ Γέραρα· ἕκτος ὁ Εὐαῖος, ἐξ

ἐξ οὗ οἱ Ἐυαῖοι, καὶ ἐκατοίκησαν ἐν τῷ ὄρει Ἀελμὼν κατὰ ἀνατολὰς πρὸς τὸν Λίβανον· ἕβδομος ὁ Ἀρουκαῖος, ἐξ οὗ οἱ Ἀρουκαῖοι, ἐκατοικοῦσαν περὶ τὰ ὀρεινὰ χωρία τοῦ ὄρους Λιβάνου, τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ πόλις Ἄρκη, ἡ νῦν λεγομένη Πτωλεμαῒς, καὶ Ἄκρι· ὄγδοος ὁ Ἀσεναῖος, ἐξ οὗ οἱ Ἀσεναῖοι, ἐκατοικοῦσαν τὴν χώραν Σὶν, ὁποῦ εἶναι κοντὰ εἰς τὸ Πηλούσιον· ἕννατος ὁ Ἀράδιος, ἐξ οὗ οἱ Ἀράδιοι, ἐκατοικοῦσαν τὴν Ἀράδα νῆσον τῆς Φοινίκης. δέκατος ὁ Σαμαραῖος, ἐξ οὗ οἱ Σαμαραῖοι· ἑνδέκατος ὁ Ἀμαθὶ, ἐξ οὗ οἱ Ἀμαθαῖοι, ἐκατοικοῦσαν τὴν Ἀμαθινὴν, τὴν ὁποίαν οἱ Μακεδόνες τὴν ὀνόμασαν Ἐπιφάνειαν, σήμερον δὲ λέγεται Χαμᾶ. τούτων τῶν ἕνδεκα υἱῶν τοῦ Χαναὰν ὁμογενεῖς οἱ Φερεζαῖοι οἱ κατοικοῦντες τριγύρω εἰς τὰ ὄρη τοῦ Λιβάνου. ὅταν δὲ εἰσῆλθον οἱ Ἰσραηλῖται εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἐκατοικοῦσαν εἰς αὐτὴν ἔθνη ἑπτὰ, μεγάλα καὶ δυνατὰ, καθὼς γράφει εἰς τὸ ζ΄. κεφ. τοῦ Δευτερονομίου, Χετταῖος, Γεργαῖος, Ἀμοῤῥαῖος, Χαναναῖος, Ἐυαῖος, Φερεζαῖος, καὶ Ἱεβουσαῖος· ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἔθνη μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε τὴν γῆν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ὁ στρατηγὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ τὴν ἐμόιρασεν εἰς δώδεκα μέρη, καὶ τὴν ἔδωκε κλῆρον εἰς καθ' ἕνα ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰακὼβ. ὅμως οἱ υἱοὶ τοῦ Λευῒ κατὰ ὁρισμὸν Θεοῦ, δὲν ἐκυρίευσαν κανένα μέρος τῆς γῆς, ἀλλὰ πρὸς κυβέρνησίν τους ἐλάμβανον τὰς ἀπαρχὰς ἀπὸ ὅλους· εἶχον δὲ προσέτι εἰς τοὺς λοιποὺς κλήρους καὶ διορισμένας πόλεις Λευϊτικὰς καὶ Ἱερὰς ὀνομαζομένας, ἀνάμεσα εἰς τὰς ὁποίας ἦτον καὶ αἱ Φυγαδευτήριαι οὕτως ὀνομαζόμεναι, διότι ὅποιος πταίστης ἤθελε καταφύγῃ εἰς αὐτὰς, ἦτον ἐλεύθερος ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον αὐτῷ κίνδυνον. ἡ φυλὴ τοῦ Ῥουβὶμ καὶ Γὰδ, καὶ τὸ ἥμυσι τῆς φυλῆς τοῦ Μανασσῆ εἶχαν τοὺς κλήρους των πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατὰ τὴν κοίλην Συρίαν καὶ Ἀραβίαν· οἱ λοιποὶ δὲ υἱοὶ τοῦ Ἰακὼβ, ἦτον πρὸς τὸ ἐντὸς τοῦ Ἰορδάνου· τὰ ἔθνη τὰ ὁποῖα εὗρον οἱ Ἰσραηλῖται εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, δὲν ἐνικήθησαν, καὶ δὲν ἠφανίσθησαν τελείως, παρὰ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Δαβὶδ. αὐτὸς νικητὴς γενόμενος τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, τὰ πράγματα τῶν Ἰουδαίων ηὐτρέπισε, καὶ πόλιν κατεσκεύασε τὸ ὄρος Σιὼν, ἥτις καὶ πόλις Δαβὶδ ὠνομάσθη, καὶ ἐστάθη ἀκρόπολις καὶ κεφάλαιον

λαιον τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς βασιλείας ὁμοῦ καὶ τῆς εὐσεβείας, διὰ τοῦτο ὀνομάζεται συνήθως Ἁγία Σιὼν· καὶ ἅυτη μὲν εἶναι ἡ γενικωτέρα καταγραφὴ καὶ διαίρεσις τῆς ἁγίας Γῆς πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν γεννήσεως· ὅταν δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐφάνη ἔπὶ τῆς γῆς, ἦτον ἡ ἁγία Γῆ διαμοιρασμένη εἰς Ἰδουμαίαν, Ἰουδαίαν, Σαμάρειαν, καὶ Γαλιλαίαν, καὶ παρὰ ταύτας εἰς Ἰτουραίαν, καὶ Τραχωνίτιδα, εἰς τὰς ὁποίας ἐπερικλείοντο καὶ ἄλλαι μικραὶ ἐπαρχίαι.

Περὶ τῶν πέριξ τῆς ἁγίας Γῆς διαμεμερισμένων ἐπαρχιῶν.

Ἡ Ἰουδαία περιεῖχε τὸν κλῆρον τοῦ Ἰούδα, τοῦ Βενιαμὴν, τοῦ Δὰν, τοῦ Συμεὼν· τὸ πλάτος αὐτῆς ἐξαπλώνετο ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἕως τὴν Ἰόππην, πόλιν παραθαλασσίαν τὴν νῦν Γιάφα λεγομένην· ἡ Ἰδουμαία ἦτον ἑνωμένη μὲ τὴν Ἰουδαίαν πρὸς τὸ μεσημβρινὸν ἐπίπεδον, ἔχουσα τὴν θέσιν μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Αἰγύπτου· τοὺς Ἰδουμαίους νικήσας ὁ ἀρχιερεὺς Ὑρκανὸς, τοὺς ἐπρόσταξεν, ἢ νὰ περιτμηθῶσιν, ἢ νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὰς κατοικίας των, οἱ ὁποῖοι βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος ἐδέχθηκαν τὴν περιτομὴν, καὶ τὰ ἄλλα Ἰουδαϊκὰ ἔθη· ἡ δὲ Σαμάρεια ἦτον πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας, καὶ δι' αὐτῆς ἦτον ἡ διάβασις ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ μεταξὺ Ἰορδάνου καὶ μεγάλης θαλάσσης· Ἐκεῖ ἕνα καιρὸν ἦτον ἡ φυλὴ τοῦ Ἐφραΐμ, καὶ τὸ ἥμυσι μέρος τῆς φυλῆς τοῦ Μανασσῆ· ταύτης μητρόπολις ἐστάθη ἡ Σιλὲμ, καὶ Σιχὰρ ὀνομαζομένη, ἀνάμεσα εἰς δύο ὄρη Γαραζὶ καὶ Γεβὰλ· κατὰ τὸ παρὸν δὲ μητρόπολις τῆς Σαμαρείας εἶναι ἡ Νεάπολις, Ναπλοῦς λεγομένη, ἔνθα καὶ τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακὼβ, ἡ δὲ Γαλιλαία ἔχει σύνορα,

νορα, πρὸς μὲν ἄρκτον τὴν Φοινίκην, τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου, μεταξὺ παρεμπίπτον καὶ ὑψούμενον, ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τὴν Σαμάρειαν, πρὸς δὲ τὴν ἀνατολὴν τὸν Ἰορδάνην, πρὸς δὲ τὴν δύσιν τὰ ὅρια Τύρου καὶ Σιδῶνος· αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο, εἰς ἄνω δηλαδὴ Γαλιλαίαν, ἡ ὁποία καὶ Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν ἐλέγετο, διότι ἕως τὸν καιρὸν τοῦ Σολομῶντος ἐκυριέυετο παρὰ τῶν ἐθνῶν· καὶ εἰς τὴν κάτω Γαλιλαίαν. εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ἦτον αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσσάχαρ, τοῦ Ζαβουλῶν, τοῦ Ἀσὴρ, καὶ τοῦ Νεφθαλήμ· περεταίρω τῆς ἄνω Γαλιλαίας, τριγύρω εἰς τὰς ῥίζας τοῦ Λιβάνου, ἦτον ἐπαρχία καὶ πόλις, πρότερον μὲν Δάν λεγομένη, ὕστερον δὲ Πανειὰς ὀνομασθεῖσα, τὸ ἄλλο ἥμυσι τῆς φυλῆς τοῦ Μανασσῆ ἦτον πέραν τοῦ Ἰρδάνου εἰς μίαν ἐπαρχίαν, ἡ ὁποῖα περιορίζεται πρὸς μὲν Βοῤῥᾶν ἀπὸ τὸν Λίβανον ὁποῦ βλέπει ἄντικρυ εἰς τὴν Δαμασκὸν, πρὸς δὲ ἀνατολὴν ἀπὸ τὰ ὄρη Σενηὶρ, ἤτοι Ἑρμόνια· εἰς ἐκείνην τὴν πεδιάδα, ἐπάνω εἰς τὴν Περαίαν, εἶναι ἐπαρχία Γαβρωνίτης- πλησίον ταύτης ἦτον ἐπαρχία Βατανάια, ἔνθα ἦτον τὸ βασίλειον τοῦ Βασᾶν. πλησίον τῆς Βατανίας εἶναι ἡ Τραχωνίτης, οὕτω ῥηθεῖσα διὰ τὴν σκληρότητα τῶν Βουνῶν, καὶ ὅτι ἔχει τραχῶνας ἤγουν πετρώδεις τόπους· αὕτη ἡ Τραχωνίτης περιορίζει κοίλην Συρίαν, τὸ βορειότερον μέρος αὐτῆς ὀνομάζεται Ἀβρανίτης, καὶ παρὰ τοῖς Ἄραψι σήμερον Χαβράν, ἐπαρχία οὕτω καλουμένη ἀπὸ τὴν Ἅβραμ πόλιν κειμένην μεταξὺ Καισαρείας Φιλίππου, καὶ Δαμασκοῦ· αὐτὴν τὴν Τραχωνίτιδα ἐπαρχίαν, οἱ μὲν Ἑβραῖοι ὠνόμαζον Χοὺς, κατὰ δὲ τοὺς ἑβδομήκοντα λέγεται Αὐσίτης, χρηματίσασα χώρα τοῦ πολύτλα Ἰώβ, ἔνθα καὶ τὴν σήμερον τὸ μνῆμα αὐτοῦ τιμᾶται παρὰ τοῖς Ἄραψι, καὶ Ὠθωμανοῖς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Χαβρὰν, εἰς κώμην τινὰ Τζουβέκα λεγομένην. δὲν εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἀβρανίτιδα ἡ Ἰτουραία περιορισμένη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν κοίλην Συρίαν, λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, πλησίον τοῦ Λιβάνου πρὸς Δυσμάς, καὶ ἐπεκτείνεται ἕως εἰς τὰ ὄρη Τυρίων καὶ Σιδωνίων· τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος ἐστάθη τετράρχης ὁ Φίλιππος, τῆς δὲ Γαλιλαίας καὶ Περαίας τετράρχης Ἡρώδης ὁ Ἀντίπας, καθὼς λέγει ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς εἰς τὸ. γ΄. κεφ. ἡ δὲ ἐπαρχία Δεκάπολις λέγεται

οὕτω

οὕτω, διότι ἀπὸ τὰς πολλὰς πόλεις ὁποῦ εἶχε, δέκα ἦσαν αἱ πλέον ἐπίσημοι, καὶ ὑπερέχουσαι τῶν ἄλλων, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὴν Γαλιλαίαν, τριγύρω εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος καὶ τὸν Ἰορδάνην. εἰς αὐτὰς τὰς δέκα πόλεις συναριθμοῦσί τινες καὶ τὴν Καισάρειαν τῆς Φιλίππου, τὴν Χωραζὶν, τὴν Βηθσαϊδὰ, τὴν Καπερναοὺμ, καὶ τὰ Γάδδαρα· αἱ χῶραι τῆς Δεκαπόλεως ἐμεταχειρίζοντο καὶ τοὺς νόμους τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὸ ὁποῖον τοὺς ὀνομάζει ὁ Ἰώσηπος, πόλεις Ἑλληνίδας μὲ τὸ νὰ ἦτον οἱ πλείονες Ἕλληνες, διὰ τοῦτο καὶ ἔτρεφον χοίρους, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπέτρεψεν εἰσελθεῖν τοὺς δαίμονας, ὅταν ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν λεγεῶνα, καὶ διότι αἱ χῶραι τῶν Γαδαρινῶν καὶ Γεργεσινῶν εἶναι πλησιόχωροι, καὶ μεταδίδουσιν εἰς ἀλλήλους τὰ ὀνόματα, διὰ τοῦτο ὁ μὲν Μάρκος καὶ Λουκᾶς οἱ Ἐυαγγελισταὶ λέγουσι χώραν Γαδαρινῶν· ὁ δὲ Ματθαῖος χώραν Γεργεσινῶν, ἀμφότερα τῆς Δεκαπόλεως. ὅθεν εἰς τὴν περίχωρον τῆς Δεκαπόλεως, ὁ ἐλευθερωθεὶς ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἤρξατο κηρύττειν· Μάρκ. κεφ. έ. ὁ ἱερὸς Λουκᾶς ἀπαριθμῶντας τοὺς ἡγεμόνας τοῦ καιροῦ ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἄρχησε τὸ κήρυγμα, ἐνθυμήθη καὶ τὴν ἐπαρχίαν Ἀβηλλινῆς, ἡ ὁποῖα εἶναι μέρος κοίλης Συρίας, ὠνομάσθη δὲ Ἀβηλλινὴ, ἀπὸ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς Ἄβηλα λεγομένης· αὕτη ἡ ἐπαρχία εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦτον ἑνωμένη μὲ τὸ βασίλειον τοῦ μεγάλου Ἡρώδου. ὁ δὲ μέγας Ἡρώδης, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν καιρὸν ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐξουσίαζεν ὅλην τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ, τὴν Ἰδουμαίαν δηλαδὴ, Ἰουδαίαν, Σαμάρειαν, Περαίαν, Γαλιλαίαν, Παναιάδα, Γαβαωνίτιδα, Βαταναίαν, Τραχωνίτιδα, καὶ Ἀβηλλινὴν, κατασταθεὶς μόνος βασιλεὺς ὑπὸ τῆς συγκλήτου τῆς Ῥώμης, καὶ τοῦ Καίσαρος. μέλλων δὲ ἀποθανεῖν, ἐμοίρασεν αὐτὰς τὰς ἐπαρχίας εἰς τοὺς υἱούς του τοὺς τρεῖς, καὶ τῷ μὲν Ἀρχελάῳ ἔδωκε τὴν Ἰδουμαίαν, τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὴν Σαμάρειαν, τῷ δὲ Ἡρώδῃ Ἀντίπᾳ τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὴν Περαίαν· τῷ δὲ Φιλίππῳ τὴν Ἰτουράιαν καὶ τὴν Τραχωνίτιδα· ὁ δὲ Λισανείας, ἀγκαλὰ δὲν ἦτον συγγενὴς τοῦ Ἡρώδου, κατεστάθη ὅμως παρὰ τοῦ Καίσαρος τετράρχης τῆς Ἀβηλλινῆς· τὸ δὲ ὄνομα τετραρχία, σημαίνει ἐπικράτειαν τοῦ τε

τάρτο

τάρτου μέρους τῆς ἐπαρχίας· ἦτον ἀκόμι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τιμῆς καὶ ἐξουσίας ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῇ Ῥωμαϊκῇ· τελευταῖον ἐδιαμοιράσθη εἰς τρεῖς ἐπαρχίας. πρώτην δηλαδὴ Παλαιστίνην, δευτέραν, καὶ τρίτην, τὴν ἐπωνομασθεῖσαν Σαλουταρίαν· τῆς πρώτης μητρόπολις ἐστάθη ἡ Καισάρεια Φιλίππου, τῆς δευτέρας ἡ Σκυθούπολις, καὶ ἡ Σεβαστὴ ἡ καὶ Σαμάρεια, τῆς τρίτης ἡ Ἱερουσαλὴμ· ἡ πρώτη ἦτον Ὑπατία, αἱ δὲ ἄλλαι Ἡγεμονίαι.

Περὶ εὐκρασίας καὶ εὐφορίας τῆς ἁγίας Γῆς.

Ὁ Ἰώσηπος Φλάβιος εἰς τὸ περὶ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου βιβλ. γ΄. κεφ. δ΄. γράφει λέγων, ὅτι σημεῖον μέγα τῆς εὐθηνίας ὁποῦ ἔχει ἡ ἁγία Γῆ, εἶναι τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν, μέγιστον τεκμήριον ἀρετῆς καὶ εὐθηνίας τὸ πληθύνειν ἀνδρῶν· καὶ διὰ μὲν τὴν Γαλιλαίαν λέγει οὕτω. πίων τε πᾶσα, καὶ εὔβοτος, καὶ δένδροισι παντοίοις κατάφυτος, ὡς ὑπὸ τῆς εὐπαθείας προσκαλέσασθαι, καὶ τὸν ἥκιστα γῆς φιλόπονον, ὁποῦ θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι ἡ Γαλιλαία εἶναι λιπαρὰ καὶ παχεῖα, πολύδενδρος καὶ καλόχορτος, ὥστε παρακινεῖ καὶ τὸν πλέον ἀμελῆ εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς γῆς· διὰ δὲ τὴν Σαμάρειαν καὶ Ἰουδαίαν λέγει ταῦτα· ἄμφωτε ὀρειναὶ καὶ πεδιάδες, ,,εἴς τε γεωργίαν μαλθακαὶ καὶ πολύφοροι, κατάδενδροί τε καὶ ὀπώ- ,,ρας ὀρεινῆς καὶ ἡμέρου μεσταί· προσάρδεσθαι γοῦν οὐδαμοῦ μὲν ,,φύσει δαψιλὲς, ὕονται δὲ τὸ πλέον. γλυκὺ δε νάμα πᾶν διαφόρως ,,ἐν αὐταῖς, καὶ διὰ πλῆθος πόας ἀγαθῆς, τὰ κτήνη πλέον ἢ παρ᾽ ,,ἄλλοις γαλακτοφόρα· εἰς δὲ τὸ, λέ. κεφ. ὁ αὐτὸς γράφει, παρα- ,,τείνει δὲ τὴν Γεννησαρὲτ ὁμώνυμος χώρα, θαυμαστὴ φύσιν τε ,,καὶ κάλλος· οὔτε γὰρ αὐτὴν τὶ φυτὸν ἀρνεῖται διὰ τὴν ποιότη- ,,τα, καὶ πᾶσι πεφυτεύκασιν οἱ νεμόμενοι· τοῦ δὲ ἀέρος τὸ εὔ-

 ,,κρατον

„κρατον ἁρμόζει καὶ τοῖς διαφόροις· καρύαι μὲν γε φυτῶν τὸ χει-„μεριώτατον, ἄπειροι τεθήλασιν, ἔνθα φοίνικες, οἳ καύματι τρέ-„φονται, συκέαι τε καὶ ἐλαῖαι πλησίον τούτων, αἷς μαλθακώτερος „ἀὴρ ἀποδέδεικται· φιλοτιμίαν ἄν τις εἴποι τῆς φύσεως, βιασαμέ-„νης εἰς ἓν συναγαγεῖν τὰ μάχιμα, καὶ τῶν ὡρῶν ἀγαθὴν ἔριν, „ἑκάστης ὥσπερ ἀντιποιουμένης τοῦ χωρίου· καὶ γὰρ οὐ μόνον „τρέφει παρὰ δόξαν τὰς διαφόρους ὀπώρας, ἀλλὰ καὶ διαφυλάσ-„σει· τὰ μὲν γε βασιλικώτατα σταφυλήν τε καὶ σῦκον δέκα μησὶν „ἀδιαλείπτως χορηγεῖ· τοὺς δὲ λοιποὺς καρποὺς, δι' ἔτους ὅλου „περιγηράσκοντας αὐτοῖς· πρὸς γὰρ τῇ τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ, καὶ „πηγῇ διάρδεται ποτιμωτάτῃ, Καπερναοὺμ αὐτὴν οἱ ἐπιχώριοι κα-„λοῦσι. ταύτην φλέβα τοῦ Νείλου τινὲς ἔδοξαν· ἐπεὶ γεννᾷ τῷ „κατὰ τὴν Ἀλεξανδρέων λίμνην κορακίνῳ παραπλήσιον· μῆκος δὲ „τοῦ χωρίου καττείνει παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς ὁμωνύμου λίμ-„νης, ἐπὶ σταδίους τριάκοντα, καὶ εὖρος εἴκοσι· ταῦτα μὲν οὕτω φύσεως ἔχει· ὁ αὐτὸς διὰ τὴν Ἱεριχὼ γράφει, πόλις δὲ ἔστιν εὐ-δαίμων αὕτη, φοίνικά τε φέρει ἀγαθὴν, καὶ βάλσαμον νεμομένην. καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ μέρη τῶν συγγραμμάτων του, ὁ προῤῥηθεὶς Ἰώσηπος καὶ ἄλλοι πολλοὶ συγγραφεῖς, καὶ μάλιστα ὁ Ἱερώνυμος εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ συγγράμματα, ὅλοι ἐπαινοῦσι τὴν καρποφορίαν καὶ εὐκρασίαν τῆς ἁγίας Γῆς· τὸ πλῆθος τῶν φυτῶν, τῶν τε αὐ-τοφυῶν, καὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἐντοπίων πεφυτευμένων, ταῖς καρυδι-αῖς, τοὺς φοίνικας, ταῖς συκέαις, τὰς ἐλαίας, τὴν σταφυλὴν, καὶ τὰ ἄλλα διάφορα γένη τῶν φυτῶν· ταῦτα βεβαιώνονται καὶ ἀπὸ τοῦ Προφήτου Μωϋσέως ἐν κεφ η΄. τοῦ Δευτερονομίου. ὅπου λέ-γει „ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν, καὶ „πολλὴν, ἔνθα χείμαῤῥοι ὑδάτων, καὶ πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορευό-„μεναι διὰ τῶν πεδίων, καὶ διὰ τῶν ὀρέων. γῆ πυροῦ, καὶ κρι-„θῆς, ἄμπελοι, συκαὶ, ῥοαὶ, γῆ ἐλαίας, ἐλαίου καὶ μέλιτος· γῆ „ἐφ' ἧς οὐ μετὰ πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, καὶ οὐκ ἐνδεηθή-„σῃ ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν· γῆ ἧς οἱ λίθοι σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν ὀρέων „αὐτῆς μεταλεύσεις χαλκόν· καὶ φαγῇ, καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐλο-γήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς δέδω-κέ σοι· καὶ ὁ Προφήτης Ἰεζεκιὴλ, καὶ ἄλλοι προφῆται ὀνομάζου-σιν

σιν αὐτὴν γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα, καλλίστην παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ ἀγκαλὰ τὰ λόγια τῶν συγγραφέων, εἶναι λόγια ἀληθείας καὶ αὐτοψίας, καὶ τὰ λόγια τῶν ἁγίων Προφητῶν εἶναι ἔμπνευσις τοῦ παναγίου Πνεύματος· ἔχομεν ὅμως ἀποδεικτικώτερα καὶ φανερώτερα τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα ἐλάλησεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐν κεφ. γ΄. τῆς ἐξόδου, ἔνθα λέγει διὰ τοὺς Ἑβραίους. κατέβην ἐγὼ ὁ Θεὸς „ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπ„τίων, καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν εἰς γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα· ὁ αὐτὸς ἐν κεφ. β΄. τοῦ Ἰωὴλ, λέγει. ἡ Γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἦτον ὡς παράδεισος τρυφῆς πρὸ προσώπου αὐτῶν· τὸ αὐτὸ βεβαιοῦται καὶ ἀπὸ τὸ ιγ΄. κεφ. τῶν ἀριθμῶν. ἔνθα λέγει ὅτι οἱ κατάσκοποι ὁποῦ ἐπέμφθησαν ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως διὰ προσταγῆς Θεοῦ, καὶ κατεσκέψαντο τὴν γῆν Χαναὰν καὶ ἦλθον ἕως φάραγκος βότρυος, καὶ ἐκεῖθεν ἔκοψαν ἕνα βότρυν σταφυλῆς, καὶ ἦραν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦσι, καὶ „ἀπὸ τῶν Συκῶν, καὶ ἀπὸ τῶν Ῥοῶν τοῦ τό„που ἐκείνου, καὶ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑποστρέψαντες, ἦλ„θον πρὸς Μωϋσῆν, καὶ Ἀαρὼν, καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱ„ῶν Ἰσραὴλ, εἰς τὴν ἔρημον φαρὰν Κάδης, καὶ ἀπεκρίθησαν αὐ„τοῖς ῥῆμα, καὶ πάσῃ συναγωγῇ, καὶ ἔδειξαν τὸν καρπὸν τῆς „γῆς, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ, καὶ εἶπον, ἤλθομεν εἰς τὴν γῆν, εἰς „ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς, γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα, καὶ οὗτος ὁ καρπὸς αὐτῆς· ἀλλ' ἢ ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ κατοικοῦν ἐπ' αὐτῆς· καὶ πόλεις ὀχειραὶ τετοιχισμέναι μαγάλαι σφόδρα, καὶ τὴν γενεὰν Ἐνὰκ ἑωράκαμεν ἐκεῖ· τὰ αὐτὰ γράφει καὶ τὸ ις΄. κεφ. τῶν Κριτῶν, διὰ τοὺς κατασκόπους τοὺς ἐκ τῆς φυλῆς Δᾶν, ὁποῦ ἐπῆγαν νὰ κατασκοπεύσουν τὴν πόλιν Νασᾶς, ἡ ὁποία λέγεται νῦν Καισάρεια τῆς Φιλίππου· μετὰ τὴν κατασκοπὴν ἐπαναστρέψαντες, εἶπον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν, „ἀνάστητε καὶ ἀναβῶμεν, ὅτι „εἴδομεν τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὴ σφόδρα, ὅπου οὐκ ἔστιν ὑστέ„ρημα ἐκεῖ παντὸς ῥήματος τῶν ἐν τῇ γῇ· ἐπρόσθεσαν καὶ τοῦτο, ὅτι ἀπὸ ὅσα καλὰ ἔχει ὁ κόσμος ὅλος οὗτος, ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας εἶναι πεπλουτισμένη· ἀμὴ ἂν καὶ ἤθελεν εἰπῇ τινὰς, διατὶ βλέπομεν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν ἀκαρπίαν καὶ ἀφορίαν; καὶ διατὶ ὁ

 Θεὸς

Θεὸς εἰς μὲν τὸ: ή. κεφ. τοῦ Δευτερονομίου, καὶ εἰς τὸ ιέ. τοῦ αὐτοῦ, λέγει ὅτι εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, δὲν θέλει εὐρεθῇ πτωχὸς, εἰς δὲ τὸ αὐτὸ, πάλιν λέγει, οὐ μὴ ἐκλείψει ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς σου, καὶ αὐτὰ τὰ λόγια φαίνεται νὰ ἔχωσιν ἐναντίωσιν; εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα πρῶτον ὅτι διὰ νὰ ἐνθυμήσῃ τοὺς πτωχοὺς ὡς πολυεύσπλαγχνος, καὶ να τοὺς νουθετήσῃ ὅτι νὰ ἐπισκέπτωνται τοὺς πτωχοὺς, καὶ νὰ τοὺς εὐεργετῶσι, διὰ τοῦ-,,το τοὺς προστάσει λέγων, ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖρας σου τῷ ,,ἀδελφῷ σου τῷ πένητι, καὶ τῷ ἐπιδεομένῳ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς σου· λέγομεν δεύτερον ὅτι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Ἑβραίους ἦτον ὑποθετικὴ, ἀνίσως δηλάδὴ καὶ φυλάξουσι τὰ προσταχθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἤθελεν εἶναι ὅλοι ἀνενδεεῖς, καὶ ὑπέρπλουτοι μὲ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι δὲν ἤθελον φυλάξουν τοὺς νόμους καὶ τὰς ἐντολάς του, διὰ τοῦτο προεῖπε, ποτὲ δὲν θέλει λείψει ἐνδεὴς ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν· ὑπέσχετο ὁ Θεὸς τοῖς Ἑβραίοις νὰ τοὺς δώσῃ τὴν γῆν ἕως τοῦ ποταμοῦ του Εὐφράτου, ἀλλὰ διατὶ δὲν ἐπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν; ἀποκρίνεται ὁ μακάριος Θεοδώρητος· εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἣν ἐπηγγείλατο γῆν, ,,ἐπειδὴ δὲ φυλάξαι τὸν θεῖον οὐκ ἠδυνήθησαν νόμον, ,,οὐ πᾶσαν αὐτοῖς παραδέδωκεν, ἀλλ' εἴασε τινὰς διηνεκῶς αὐτοῖς ,,πολεμοῦντας, ἵνα πολεμούμενοι ἡττηθεῖεν. τοῦτο διαφερόντως ἡ ,,τῶν κριτῶν ἱστορία διδάσκει· Δαβὶδ μέντοι τῷ βασιλεῖ καὶ τού-,,τους ὑπέταξε, καὶ γὰρ οἱ ἀλλόφυλοι φόρους ἐδίδοσαν, καὶ Συρία ,,Δαμασκοῦ, καὶ Συρία Σουβᾶ. καὶ Σολομῶν δὲ ἕως ὁποῦ ἦτον ,,εὐσεβὴς, εἶχε τὴν δυναστείαν, ἀποκλίνας δὲ εἰς ἀσέβειαν, τῆς ,,ἐξουσίας ἐξέπεσε, καὶ τούτοις δὲ δόσιν ἐπηγγείλατο τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον φυλάττουσιν· ἐν συντομίᾳ, τοιαύτη ἔμελλε νὰ εἶναι ἡ γῆ ἐκείνη, ὥστε τινὰς νὰ μὴν εὑρίσκεται ἐν ἐκείνῃ ἐνδεὴς, ἐκ τῆς φύσεως τῆς γῆς, καὶ ἐκ τοῦ θείου ἐλέους, ἐὰν ἐφύλαττον τὰ θεϊκὰ προστάγματα. συνέβη ὅμως τὸ ἐναντίον ἐκ τῆς παρατροπῆς τῶν προσταγμάτων, ἐπειδὴ καὶ διὰ τὰς μοχθηρίας τῶν κατοίκων τότε ἐτύχαινε νὰ κλίσῃ ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν, νὰ μὴ βρέξῃ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὕτω τὴν εὐφορίαν της, νὰ τὴν μεταβάλῃ εἰς ἀγωνίαν, καὶ τὴν δαψίλειαν εἰς ἔνδειαν.

Περὶ

Περὶ δὲ τῆς πολυανθρωπείας εἰς τὴν β΄. τῶ Βασιλειῶν ἐν κεφ. κδ΄. γράφει, ὅτι ἐμετρήθησαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Δαβὶδ τὰ δύο μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ἦτον διῃρημένη τότε ἡ Ἰουδαία, δηλαδὴ εἰς Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδαν, καὶ εὑρέθησαν ἐν μὲν τῷ Ἰσραὴλ ὀκτακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνάμεως, σπομένων ῥομφαίαν, ἐν δὲ τῷ Ἰούδᾳ πεντακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν μαχητῶν, ἔξω ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμίν· καὶ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ, ὁ Σολομῶν ἐθυσίασεν εἰς δεκατέσσαρας ἡμέρας, προβάτων ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας, καὶ βοῶν εἴκοσι δύο χιλιάδας, Βασιλειῶν γ΄. κεφ. ή. καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς περικυκλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ, γράφει ὁ Ἰώσηπος, ὅτι ἐθανατώθησαν χίλιαι ἑκατὸν χιλιάδες· καὶ αἰχμαλωτίσθησαν τετρακόσιαι πέντε χιλιάδες· ἐκ τούτων λοιπὸν φαίνεται ὅτι δὲν ἐστάθη ἄλλη ἐπαρχία ὡσὰν τὴν Ἱερουσαλὴμ εὔκρατος καὶ πολυάνθρωπος· ἐὰν ὅμως μετήλλαξε τὸ πρῶτον αὐτῆς σχῆμα κατὰ τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν, τοῦτο ἀναφέρεται ὄχι εἰς τὴν φυσικὴν ἀρετὴν τοῦ κλίματος, ἀλλὰ εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀέρας αὐτῆς εἶναι πολλὰ εὔκρατος, διότι κειμένη ἐν τῷ τετάρτῳ κλίματι κατὰ τοὺς παλαιοὺς, οὔτε ἀπὸ πολλὴν θερμότητα κατακαίεται, οὔτε ἀπὸ πολλὴν ψυχρότητα ἐνοχλεῖται.

Περὶ τῆς ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ.

Ὁ μακάριος Ἱερώνυμος γράφει εἰς μίαν αὐτοῦ ἐπιστολὴν, περὶ αὐτῆς ταῦτα λέγων. „ὕπαγε εἰς τὴν γένεσιν, καὶ θέλεις εὕρει τὸν Μελχισεδὲκ βασιλέα Σαλὴμ, ἡγεμόνα ταύτης τῆς πόλεως. ὅστις τότε εἰς τύπον Χριστοῦ, ἄρτον καὶ οἶνον προσέφερε, καὶ τὸ μυστήριον τῶν χριστιανῶν ἐν σώματι καὶ αἵματι τοῦ Σωτῆρος ἀφιέρωσεν· εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, μάλιστα δὲ εἰς τοῦτον τὸν τόπον, λέγεται ὅτι ἐκατοίκησε καὶ ἀπέθανεν ὁ προπάτωρ ἡμῶν Ἀδὰμ, ὅθεν καὶ ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἐσταυρώθη ὁ Κύριος ἡμῶν, τόπος κρανίου ὠνομάσθη, δηλαδὴ, ἐκεῖ ἦτον τὰ κρανία τῶν Προπατόρων, διὰ νὰ πέσῃ τὸ αἷμα τοῦ δευτέρου Ἀδὰμ, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸν σταυρὸν, καὶ νὰ πλύνῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ πρωτοπλάστου, καὶ τότε νὰ πληρωθῇ ἐκεῖνος ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου, „ἔγειρε ὁ καθεύδων· καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός· Πόσους Προφήτας, καὶ πόσους Ἁγίους ἄνδρας ἤνεγκεν ἡ πόλις αὕτη, πολυλογίας χρεία εἶναι, νὰ τοὺς ἐπαριθμήσῃ τινάς· αὕτη ἡ ἐπαρχία καὶ ἡ πόλις, ἐχρημάτισε τόπος παντὸς τοῦ ἡμετέρου μυστηρίου· αὕτη ἡ πόλις ἡ μεγάλη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ἄλλη δὲν εἶναι παρὰ ἡ Ἱερουσαλὴμ, μακρολογία εἶναι κατὰ τὸ παρὸν, νὰ ἀναδράμῃ τινὰς, ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ ἕως τῆς σήμερον, καὶ νὰ ἀριθμῇ τίνες ἐπίσκοποι, τίνες μάρτυρες, τίνες ὁμολογηταὶ, καὶ τίνες διδάσκαλοι ἐκ τῶν διαλαμψάντων εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν, ἦλθον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, νομίζοντες βεβαιότατα ὅτι ὀλιγώτερον εἶναι εὐσεβεῖς, ὀλιγώτερον ἐπιστήμονες, καὶ μήτε, ὡς λέγεται, νὰ ἔλαβον τὴν μακαρίαν χεῖρα τῶν ἀρετῶν, ἀνίσως καὶ δὲν ἤθελον προσκυνήσῃ τὸν Χριστὸν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, ἐκ τῶν ὁποίων πρῶτον ἔλαμψε

τὸ

τὸ ἅγιον ἐυαγγέλιον, ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ πάθους καὶ τῆς καταδίκης· λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ψαλμ. μθ'. εἰς τὸ φάσκον ῥητόν· ἐκ Σιὼν ἡ ἐυπρέπεια τῆς ὡραιότητος ἀυτοῦ, λέγει, καὶ γὰρ
„ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκεῖθεν ἀυτοῦ ἡ εὐπρέπεια· καὶ γὰρ ὁ ναὸς, τὰ
„ἅγια τῶν ἁγίων, ἡ λατρεία πᾶσα, καὶ ἡ πολιτεία τῆς παλαιᾶς
„νομοθεσίας, καὶ Ἱερέων τὸ πλῆθος, καὶ θυσίαι, καὶ ὁλοκάυτω-
„σις, καὶ ὕμνοι Ἱεροὶ, καὶ ψαλμωδίαι, καὶ πάντα ἐκεῖθεν, καὶ
„τῶν μελλόντων ἐκεῖθεν ὁ τύπος προδιεγέγραπτο, ἐπειδὴ καὶ ἡ
„ἀλήθεια παραγέγονεν, ἐκεῖθεν πάλιν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν
„ὁ σταυρὸς ἔλαμψεν, ἐκεῖθεν τὰ μύρια κατορθώματα, διὰ δὴ τοῦ-
„το καὶ περὶ τοῦ νόμου τῆς καινῆς διαθήκης φησὶν ὁ Ἡσαΐας,
„γράφων, ἐκ γὰρ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ
„Ἱερουσαλὴμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν· Σιὼν γὰρ ἐν
„ταῦθα, ὁλόκληρον τὸ χωρίον, καὶ τὴν πόλιν τὴν παρακειμένην
„ἀυτῷ, μητρόπολιν τῶν Ἰουδαίων· ἐκεῖθεν γὰρ καθάπερ ἐκ βαλ-
„βίδος τινὸς εὐσκελεῖς ἵπποι ἤρξαντο οἱ Ἀπόστολοι τὸ κήρυγμα
„ποιεῖν· ἐκεῖ τὰ προοίμια, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέ-
„ρας· ἐκεῖ τὰ ἀπόῤῥητα δόγματα κηρύττεσθαι ἀρχὴν ἔλαβον· ἐκεῖ
„πρῶτον ἀπεκαλύφθη ὁ Πατὴρ, ἐγνωρίσθη ὁ μονογενὴς, καὶ ἐδό-
„θη τοσαύτη χάρις· καὶ τὸν περὶ τῶν ἀσωμάτων ἐκεῖ λόγον ἐγύμ-
„ναζον οἱ Ἀπόστολοι τῶν δωρεῶν καὶ δυνάμεων, καὶ τῶν μελ-
„λόντων τὰς ἐπαγγελίας ἀγαθῶν, ἅπερ ἅπαντα ἐννοῶν ὁ προφή-
„της ὡραιότητα ἀυτοῦ καλεῖ· κάλλος γὰρ Θεοῦ καὶ ὡραιότης, ἡ
„ἀγαθότης, καὶ ἡ φιλανθρωπία, καὶ ἡ εἰς ἅπαντας ἐυεργεσία· ἀκο-
„λούθως τούτοις προστίθησι καὶ ὁ Κεδρηνὸς ταῦτα· Ἐκεῖ τοίνυν
„καὶ τὸ πτῶμα, καὶ τὸ πταῖσμα τοῦ Ἀδὰμ θεραπεύσας καὶ τὴν
„ταχίστην ὥσπερ καὶ ὑπόπτερον τῶν ἁγίων συνέλευσιν, καὶ ἀπάν-
„τησιν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀυτοῦ παρουσίᾳ προϋπεμφαίνων ἔλεγεν·
„ὅπου τὸ πτῶμα ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί· ὡσαύτως δὴ καὶ ὁ
„μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ, λέγει, διόπερ οὐκ
„ἀλλαχόσε πάσχει Χριστὸς, οὔτε μὴν εἰς ἄλλον σταυροῦται τόπον
„ἢ εἰς τὸν τοῦ κρανίου τόπον, ἐν ᾧ δὴ τῶν Ἑβραίων οἱ διδά-
„σκαλοι φασὶ, τοῦ Ἀδὰμ εἶναι τὸν τάφον, ἐκεῖ γὰρ ἀυτὸν μετὰ
„τὴν κατάραν τεθάπται διαβεβαιοῦνται· διὰ τοῦτο θαυμάζω τοῦ
„τόπου

„τόπου τὴν οἰκειότητα· ἔδει γὰρ τὸν Κύριον ἀνανεῶσαι θέλοντα „τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, ἐν ἐκείνῳ παθεῖν τῷ τόπῳ· καὶ ἐπειδὴ „ἤκουσεν Ἀδὰμ, γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει, ταύτητοι πάλιν „ἐκεῖ τέθειται· ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ τὴν κατάραν ἔλαβεν, ἐκεῖ καὶ τὴν „λύσιν ταύτης δέξεται· ταῦτα ἐκεῖνοι οἱ ἱεροὶ διδάσκαλοι λέγουσι· διότι ἡ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅταν ἀνθοῦσεν ἐκεῖνος ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, πόλις τοῦ Θεοῦ ὠνομάσθη, ἐπειδὴ καὶ τρόπῳ τινὶ ἐξαιρέτῳ, καὶ ἀνωτάτῳ, ἡ θεότης εἰς αὐτὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σολομῶντος κατῴκησε, καὶ πάλιν εἰς τὸν νόμον τῆς χάριτος, ἡ αὐτὴ κατὰ τῆς τοῦ Κυρίου παλαιότητος, μήτηρ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρας τῆς πρώτης ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκουμενικῆς Συνόδου ὠνομάσθη· καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς τὴν συνοδικήν της ἐπιστολήν· καὶ ὁ λογαριασμὸς εἶναι ὅτι, ὡς λέγει ὁ Ἱερώνυμος μὲ τοὺς λοιποὺς ἱεροὺς διδασκάλους, εἰς αὐτὴν πρῶτον θεμελιωθεῖσα ἡ ἐκκλησία ἐγκατέσπειρεν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον αἰνιττόμενος καὶ ὁ θεῖος Δαβὶδ ἐν τῷ. Ϟϛ'. ψαλμῷ ἔλεγεν, ἤκουσε καὶ εὐφράνθη ἡ Σιὼν, ἡ ἁγία πόλις Ἱερουσαλὴμ δηλαδὴ, καὶ ἠγαλλιάσαντο αἱ θυγατέραις τῆς Ἰουδαίας, ἤτοι ἅπασαι αἱ λοιπαὶ ἐκκλησίαι ὅλης τῆς οἰκουμένης, διότι ἀπ' αὐτὴν τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἰουστῖνος ὁ Μάρτυς, ἐξελθόντες οἱ Ἀπόστολοι, ἐκήρυξαν πανταχοῦ. ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς διασπορᾶς αὐτῶν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καθὼς εἰς τὰς πράξεις αὐτῶν φαίνεται ἐν κεφ. β'. Πάρθοι, Μῆδοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον, καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοι τε καὶ Προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες, εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν πρῶτον ἄρχησαν νὰ πιστεύσουν, καὶ μετὰ ταῦτα κάθε μία ἐπαρχία τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ ἐδικόν της γένος ἐδέχθηκε, πρὸς τούτοις λέγεται καὶ πρώτη, καὶ καθολικὴ, ὅτι ἐξ αὐτῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐξάπλωσε πανταχοῦ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὅλα τὰ ἔθνη ἐδέχθηκαν καὶ ἐδιδάχθηκαν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν· ἐκ Σιὼν γὰρ ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου

ἐξ Ἱερουσαλὴμ, Ἡσαΐας· κεφ. β΄. ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος εἶπεν ἐν κεφ. κδ΄. Λουκᾶ. οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ „νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ „ματάνοιαν, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἀρξάμενον „ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ· Αὕτη ἡ ἁγία πόλις ὀνομάζεται Ἰεβοῦς, διότι ἐκατοίκησαν εἰς αὐτὴν οἱ Ἰεβουσαῖοι· ὁ δὲ Δαβὶδ ὁ Βασιλεὺς οἰκοδομήσας αὐτὴν ἐν ὄρει ὑψηλοτάτῳ, ἐν ᾧ ὁ Κύριος ὤφθη αὐτῷ, ἐν ἅλωνι Ὀρνᾶ τοῦ Ἰεβουσαίου, ἀφανιζομένου τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἄλογον ἀπαρίθμησιν, ὠνομάσθη πόλις Δαβὶδ, ἐπειδὴ τὴν ἔκαμε βασιλεύουσαν, καὶ μητρόπολιν ὅλου τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ· αὐτὸς ὁ Δαβὶδ μὲ τὸ νὰ ἔκτισε ταύτην τὴν πόλιν εἰς τὸ ὄρος τὸ λεγόμενον Ἄρ, τὴν ὠνόμασεν Ἀρσαλὴμ, ὅπερ ἐξηγεῖται τόπος εἰρήνης· ἐξελληνισθέντος δὲ τοῦ ὀνόματος, διὰ τὴν καλλιφωνίαν ὠνομάσθη Ἱερουσαλὴμ. αὕτη ἡ ἁγία πόλις ἔπεσεν εἰς τὸν κλῆρον τοῦ Ἰούδα, καὶ Βενιαμὶν. καὶ ὅταν ὁ σοφώτατος Σολομῶν ᾠκοδόμησε τὸν ναὸν, τὸ μὲν ἥμυσι τῆς οἰκοδομῆς τὸ ἔκαμεν εἰς τὴν γῆν τοῦ Βενιαμὶν, τὸ δὲ ἄλλο ἥμυσι εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰούδα, ὁμοίως καὶ τὸ ἥμυσι τῆς Κιβωτοῦ, καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ Χερουβὶμ τὸ ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἄλλο ἕνα παρὰ τοῦ Σολομῶντος κατασκευασθέν· τὸ δὲ ἄλλο ἥμυσι τῆς Κιβωτοῦ, καὶ τὸ ἄλλο Χερουβίμ, καὶ τὸ ἕτερον τοῦ Σολομῶντος, ἦτον τὰ μὲν ἥμυσι εἰς τὸν κλῆρον τοῦ Ἰούδα, τὰ δὲ, εἰς τὸν κλῆρον τοῦ Βενιαμίν.

Πρῶτος βασιλεὺς ἐστάθη ὁ Δαβὶδ, ὅς τις ἔλαβε τὴν Σιὼν, καταπολεμήσας καὶ διώξας τοὺς Ἰεβουσαίους· τούτου διάδοχος ἔγινεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Σολομὼν, καὶ οἱ ἄλλοι καθεξῆς βασιλεῖς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα· ὀνομάζεται καὶ πόλις τοῦ Βενιαμὶν, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς εὑρίσκεται εἰς τὸν κλῆρον αὐτοῦ, καὶ ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ Βενιαμὶν ἐκατοικοῦσαν εἰς αὐτήν· ἡ δὲ φυλὴ τοῦ Ἰούδα εἰσεῖλθεν ἐκεῖ ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Δαβὶδ. εἰσήχθη δὲ καὶ ἡ Λευϊτικὴ φυλὴ ἀφ' οὗ ἐφέρθη ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης, καὶ ἡ Τράπεζα, καὶ τὰ λοιπὰ Ἱερὰ, καὶ ᾠκοδομήθη καὶ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ λειτουργᾶσι καὶ νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὸν ναόν.

Ἐστάθη καὶ κοινὴ τῶν δώδεκα φυλῶν, ἐπειδὴ κατὰ τὴν προσταγὴν τὴν νομικὴν εἶχον χρέος νὰ συντρέχωσι τρεῖς φοραῖς κατ' ἔτος, διὰ τοῦτο εἶχεν ὀσπήτια κοινὰ ἀνοικτὰ καὶ στρωμμένα, καὶ εἰσήρχοντο εἰς αὐτὰ οἱ προλαμβάνοντες, οἱ δὲ μετέπειτα ἐρχόμενοι δὲν ἐδύνοντο νὰ τοὺς μετατοπίσουν· λέγεται δὲ καὶ ξεχωριστὰ κλῆρος καὶ πόλις τοῦ Θεοῦ, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ· εἰς τὸν —ρλά. ψαλμὸν λέγων, „ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιὼν „ἡρετήσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῷ, αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς „αἰῶνα αἰῶνος· ᾧδε κατοικήσω ὅτι ἡρετησάμην αὐτὴν, τὴν θύραν „αὐτῆς εὐλογῶν, εὐλογήσω, τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτον, „τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν· Καὶ εἰς τὸ τοῦ Ματθαίου. γ'. κεφ. ὁ Κύριος λέγει. μὴ ὠμόσαι εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου Θεοῦ· καὶ πρότερον μὲν τοῦ Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος, δὲν ἦτον τόπος βεβαίως εἰς λατρείαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπου μετεφέρετο ἡ κιβωτὸς, καὶ ἡ σκηνὴ, καὶ τὰ λοιπὰ Ἱερὰ, πότε μὲν ἐν Γαλγάλοις, πότε δὲ ἐν Σιλὼμ, ἄλλοτε ἐν Γαμαῷ, καὶ ἄλλοτε εἰς ἄλλους τόπους· ὕστερον δὲ ἀποδοκιμάσας τοὺς λοιποὺς πάντας, εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ εὐδόκησε νὰ ἔχῃ στερεὸν καὶ ἀμετακίνητον οἶκον αὐτοῦ· Ἱερουσαλὴμ δὲ σημαίνει κληρονομίαν εἰρήνης, διότι ἀφ' οὗ ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς, ἠκολούθησεν εἰρήνη εἰς αὐτὴν, καὶ δι' ὅλον τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος.

Ποῖος πρῶτος ἐθεμελίωσε τὴν Ἱερουσαλήμ.

Εἰς τὸ. ιε. κεφ. τῆς Γενέσ. γράφει ὅτι ὁ Μελχισεδὲκ βασιλεὺς Σαλὴμ, ἐξήνεγκεν ἄρτον, καὶ οἶνον, προϋπαντήσας τὸν Ἀβραάμ. ἦν γὰρ Ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου· ὅθεν οἱ δοκιμώτεροι συγγραφεῖς βεβαιώνουσιν, ὅτι πρῶτος κτήτωρ καὶ βασιλεὺς ταύτης τῆς ἁγίας πόλεως εἶναι ὁ Μελχισεδὲκ ὁ Ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ· αὕτη ἡ ἁγία πόλις ἦτον κτισμένη ἐπάνω εἰς τέσσαρα ὄρη· ὅθεν ὁ Δαβὶδ λέγει· οἱ θεμέλιοι αὐτῆς ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις· καὶ, ἦρα „τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου· καὶ ὁ „Ἡσαΐας λέγει, ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος „Κυρίου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων, καὶ ὑψω„θήσεται ἐπάνω τῶν βουνῶν, καὶ ἥξουσιν ἐπ' αὐτῷ πάντα τὰ „ἔθνη· τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ τὰ ῥητὰ ἀληθεύουσι καὶ κατὰ τὸ γράμμα, ἤτοι καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπίγειον Ἱερουσαλὴμ.

Τέσσαρα δὲ εἰσὶ ταῦτα τὰ ὄρη, τὸ πρῶτον ὄρος Σιὼν, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν θέσιν αὐτοῦ πρὸς τὰ Μεσημβρινὰ τῆς πόλεως· δεύτερον τὸ Ἄκρα ὄρος πρὸς τὸ Βόρειον· τρίτον τὸ Μοριὰ ὄρος πρὸς τὰ Ἀνατολικά· τέταρτον τὸ ὄρος Βεζεθὰ, πρὸς τὰ προσαρκτικὰ μέρη αὐτοῦ, κλῖνον πρὸς τὴν δύσιν, καὶ ὄχι μόνον ᾠκοδόμητο ἐν τοῖς ὄρεσιν αὕτη ἡ ἁγία Ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ ἐπεριτριγυρίζετο καὶ ἔξωθεν μὲ ἄλλα ὄρη, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Δαβὶδ, ἐν τῷ. ρκδ'. ψαλμ. ὄρη κύκλῳ αὐτῆς. θέλωντας νὰ δείξῃ ὅτι ἡ πόλις ἦτον ἀσφαλὴς, καὶ ὀχυρὰ ἔσωθεν, καὶ ἔξωθεν· διότι ἐπερισφαλίζετο ἀπὸ μὲν τὰ Νότια μέρη, ἀπὸ βαθυτάτων κοιλάδων, τῆς τε τοῦ Σιλωὰμ, καὶ τῆς Γεενοὺμ, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Ταφὲτ, καὶ Φάραγξ τοῦ Ἐνοῦν. αὕτη προσπαράκειται πρὸς τὸ τεῖχος τῆς

 Ἱερου-

Ἱερουσαλὴμ πρὸς ἀνατολὰς, ἔνθα τὴν σήμερον τὰ μνήματα τῶν Ἑβραίων· ὕστερον ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἄλλα ὄρη, καὶ λόφοι τοῦ Ἀκελδαμὰ, ἔνθα καὶ ὁ ἀγρὸς τοῦ Κεραμέως· κατὰ δὲ τὰ ἀνατολικὰ περιορίζετο μὲ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, καὶ μὲ τὴν ἐπίσημον κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ. ἀπὸ δὲ τὰ δυτικὰ μὲ τὸ ὄρος Σιὼν καὶ τοῦ Γολγοθᾶ, κἀκεῖθεν πρὸς Βορρᾶν, μὲ ἄλλους λόφους πολλούς. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ καταγραφὴ τῆς παλαιᾶς Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὸν Ἰώσηπον, ἡ ὁποῖα ἐμοιράζετο εἰς δύο, εἰς ἀνωτέραν καὶ κατωτέραν πόλιν, αἱ ὁποῖαι ἐχωρίζοντο ἀναμεταξύ των μὲ μίαν βαθυτάτην φάραγκα ὀνομαζομένην Μελὼ καὶ Τυρόπηον· ἡ ἀνωτέρα πόλις περιελάμβανε τὸ ὄρος Σιών. αὕτη ὠνομάσθη, καὶ πόλις Δαβίδ. καὶ πόλις Σιών. ἡ δὲ κατωτέρα πόλις ἀντιπρόσωπος τῆς ἀνωτέρας, ἦτον εἰς τὸ ὄρος Ἄκρα, τὸ χθαμαλώτερον τοῦ ὄρους Σιών· αὐτὰ τὰ δύο μέρη τῆς πόλεως αἰνιττόμενος καὶ ὁ Ἡσαΐας ἐν κεφ. β΄. λέγει, ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ· ἡ δὲ νέα Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ μὲν τὸ νότιον μέρος περιέχει μέρος τι ἐν τῷ ὄρει Σιὼν τῆς παλαιᾶς Ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ δὲ τὸ ἀνατολικὸν ἔχει τὸ ὄρος Μόρια, ἔνθα ἦν ὁ περίδοξος ναὸς τοῦ Σολομῶντος· ἀπὸ δὲ τοῦ Βορρᾶ, τὸ ὄρος Ἄκρα, καὶ τὸ Βεζεθᾶ. αὐτὰ τὴν σήμερον δὲν ξεχωρίζονται· διότι κατὰ καιροὺς οἱ κατὰ καιρὸν βασιλεῖς, τὰς μὲν κορυφὰς ἐχαμήλωσαν, τὰς δὲ φάραγκας καὶ τὰ βάραθρα ἐγέμισαν, καὶ ἐξίσασαν ὅλην τὴν πόλιν καὶ τὴν ἔκαμαν ὡς ἕνα ἐπίπεδον ὁμαλοειδές· ἀπὸ δὲ τὸ δυτικὸν μέρος ἔχει τὸ ὄρος Γεὼν, καὶ τὴν κοιλάδα τῆς Βηρσαβεέ.

Εἰς τοὺς ἑβδομῆντα χρόνους ἀπὸ Χριστοῦ, ἀποστατησάντων τῶν Ἑβραίων, ὁ Τίτος ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος κατεπολέμησε, καὶ κατέστρεψε τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἄφησε δὲ μόνον τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ τείχους, διὰ τὸ στρατόπεδον τῆς φρουρᾶς, ὅπου ἄφησε καὶ τρεῖς πύργους ὑψηλοτέρους τῶν ἄλλων, εἰς μαρτύριον τῶν μεταγενεστέρων, καὶ ἀγνούντων αὐτὴν, ὁποῖα ἦτον τὸ πάλαι.

Ὕστερον δὲ ἀπὸ ἑξῆντα πέντε χρόνους ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Τίτου, ἀποστατησάντων πάλιν τῶν Ἑβραίων, ὁ Καῖσαρ

Ἀδρι-

Ἀδριανὸς ὁ Αἴλιος καταπολεμήσας, καὶ ἐξ αὐτῶν πολλὰς μυριάδας ἠφάνισε, καὶ τοὺς πύργους ἐκείνους τελείως κατέσκαψε, καὶ τὸ καταλειφθὲν μέρος τοῦ τείχους κατέῤῥιψε, καὶ ἐπρόσταξε κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἔσπειρεν ὅλην τὴν πόλιν ἅλας, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, „ὅτι ἥξουσιν ἐπὶ σὲ, καὶ „περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, „καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσι σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν „σοὶ, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον· Λουκᾶς κεφ. ιθ΄. αὐτὸς ὁ „ἴδιος αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ὁ Αἴλιος ἀνακτίζωντας πάλιν τὴν πόλιν, ἀπέκλεισεν εἰς τὰ ἔξω της καὶ τὸ ὄρος Σιὼν, ὅπερ ἦτον πρῶτον μέσα εἰς αὐτὴν, καὶ ἄλλα πολλὰ μέρη, ὁ δὲ λεγόμενος Κρανίου τόπος, ὅστις ἦτον πρότερον ἔξω, τώρα εὑρίσκεται μέσα εἰς αὐτὴν προσκυνούμενος. ὠνόμασε δὲ καὶ τὴν πόλιν μὲ τὴν ἰδίαν του ὀνομασίαν, Αἰλίαν, καὶ Καπιτωλίαν, διότι ἐπρόσταξε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς Ἰουδαίως, νὰ πληρώνουσιν εἰς τὸ ἐν Ῥώμῃ Καπιτώλιον, ἤτοι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς, κατ᾽ ἔτος δύο δραχμὰς, καθὼς ἔδιδον πρῶτον εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν, καὶ ἐκράτησεν αὐτὸ τὸ ὄνομα ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου, καθὼς φαίνεται καὶ εἰς τὸν ἕβδομον κανόνα τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου, ἔνθα τὸν Ἱεροσολύμων, Αἰλίας Ἐπίσκοπον καλεῖ· αὐτὸς δὲ ὁ χριστιανικώτατος Αὐτοκράτωρ μέγας Κωνσταντῖνος, κτίσας ἐν αὐτῇ τὸν περιβόητον καὶ προσκυνητὸν ναὸν τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἀνεκαίνισε καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς, καὶ τὴν ὠνόμασε πάλιν μὲ τὸ πρῶτον ὄνομα, Ἱερουσαλὴμ, προσωνομάσας αὐτὴν, καὶ νέαν, καθὼς ἰδίως μὲ τοῦτο τὸ ὄνομα, νέα δηλαδὴ Ἱερουσαλὴμ ὀνομάζεται, καὶ ἦν προκηρυγμένον διὰ προφητικῶν θεσπισμάτων.

Ἀνεκαίνισε προσέτι καὶ κάποια ἄλλα μέρη αὐτῆς ἐκ παλαιότητος ἠφανισμένα, καθὼς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος, καὶ ἐν ὑστέροις πάλιν, ὁ Σουλτᾶν Σελὴμ, ὁ ταύτην λαβὼν ἐκ τῆς ἐξουσίας τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου.

Ἔχει λοιπὸν ἡ νῦν ἁγία πόλις πρὸς μὲν ἀνατολὰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφὰτ, πρὸς δὲ Μεσημβρίαν, τὸ προσκαλούμενον

ὄρος

ὄρος Σκανδάλου, καὶ τὴν κοιλάδα Γεενοῦν, καὶ μέρος τοῦ ὄρους Σιών· πρὸς Δυσμὰς δὲ ἔχει τὸ ὄρος Γηὼν, καὶ τὴν κολυμβήθραν τῆς Βηρσαβεὲ, καὶ πρὸς Βοῤῥᾶν τὸ ὄρος Ἄκρα, καὶ τὸ Βεζεθά· προσελήφθη δὲ καὶ περιετειχίσθη καὶ πέμπτον ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ· καὶ τῆς μὲν παλαιᾶς Ἱερουσαλὴμ τὸ σχῆμα, ἦτον μηνοειδὲς, καὶ δρεπανοειδές, τῆς δὲ νῦν ἁγίας Ἱερουσαλὴμ, εἶναι τετραγωνοειδὲς, καὶ περιέχει ὁ γύρος της μήλια Ἰταλικὰ τρία· ἔχει δὲ καὶ πόρτας μεγάλας τέσσαρας, μίαν κατὰ ἀνατολὰς, καὶ ὀνομάζεται τῆς Γεθσημανῆς, μίαν πρὸς Μεσημβρίαν, καὶ λέγεται τῆς ἁγίας Σιών· ἄλλην πρὸς Δυσμὰς, καὶ λέγεται τοῦ Δαβὶδ· καὶ τὴν τετάρτην πρὸς Βοῤῥᾶν καὶ λέγεται τῆς Δαμασκοῦ· ἔχει δὲ καὶ ἄλλας δύο μικροτέρας μίαν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἄλλην ἐξ ἀριστερῶν.

Ἐπειδὴ δὲ βουλόμεθα νὰ εἰπῶμεν ξεχωριστὰ καὶ διὰ τὰ σεβάσμια προσκυνήματα, τά τε ἅγια μοναστήρια καὶ ἱερὰς ἐκκλησίας, καὶ διὰ τὰς ἐνδόξους καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς ὁποῦ εὑρίσκονται ἔνδον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἰς τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καθὼς τὴν σήμερον εἶναι, ἀρχόμεθα ἀπὸ τὴν δυτικὴν πόρταν τῆς πόλεως, καὶ ἂς προσέχῃ ὁ ἀναγινώσκων, εἰς βοήθειαν ἐπικαλούμενος πρότερον, τὸν ταύτης Δεσπότην καὶ Βασιλέα, τὸν Κύριον, καὶ Θεὸν, καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Περὶ τῶν παλατίων τοῦ προφήτου Δαβίδ.

Ἀπὸ τὴν παράλιον οὖν πόλιν Ἰόππην κινοῦντες, διερχόμεθα πρῶτον τὸ Ῥέμπλι, Κωμόπολιν, ὅπου οἱ εὐλαβέστατοι προσκυνηταὶ ἀναπαύονται παρὰ τῷ ἡγουμένῳ τῶν ὀρθοδόξων, περιποιούμενοι· Ἔπειτα διελθόντες τὴν Ἐμμαοὺς, περὶ τῆς ὁποίας ἀναφέρει καὶ τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, φθάνομεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ. Εἰσερχόμενοι δὲ ἀπὸ τὴν δυτικὴν πόρταν, τὴν λεγομένην τοῦ Δαβίδ, κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος εὑρίσκονται παλάτια μεγάλα, ὑψηλὰ καὶ ἔυμορφα· εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὸν τόπον, κατὰ τοὺς Ἱστορικοὺς, συνέγραψε τὸ ψαλτήριον ὁ Προφητάναξ Δαβίδ. ὅθεν καὶ μέχρι τῆς σήμερον, παλάτια τοῦ Δαβίδ ὀνομάζονται.

Εἰς αὐτὰ μέσα, καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, οὕτω καὶ τανῦν κατοικεῖ ὁ πολεμικὸς Ἔπαρχος, μὲ τὰ στρατεύματά του, εἰς φύλαξιν τῆς πόλεως ἀπὸ τοὺς Ἄραβας. οἱ ὁποῖοι τὴν σήμερον εἶναι ὁπωσοῦν συνεσταλμένοι καὶ περιμαζωμένοι, ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ ὑποβασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Ἔνδον τούτων τῶν παλατίων, λέγουσιν, ὅτι σώζονται ἀκόμι, περικεφαλαίαι καὶ ὑποκάμισα σιδηρὰ, τῶν παλαιῶν πολεμάρχων. Ἀλλὰ τὴν σήμερον δυσκόλως ἐμβαίνουσιν οἱ ὀρθόδοξοι. Ἐκτὸς ἂν τύχῃ κανένας σημαντικὸς, καὶ μάλιστα ῥῶσσος μέ φερμάνι βασιλικόν· Καθὼς εἰς τὸν καιρόν μας, ὅ ἐστι περὶ τὸ — 1830 — σωτήριον ἔτος, ὑπὸ θείου ζήλου κινούμενος, ἦλθεν εἰς προσκύνησιν τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ θεοβαδίστων ἁγίων τόπων, ὁ εὐλαβέστατος κύριος Ἀνδρέας Νικολάου Μουραβιὲφ, ὁ ὁποῖος ἐμβῆκεν οὐ μόνον εἰς αὐτὰ τὰ παλάτια, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα μέρη διάφορα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι ἐμποδισμένον εἰς ἄλλους, ἵνα εἰσέρχωνται· Αὐτὸς ὁ θερμουργὸς ἀνὴρ ἄριστα συνέγραψε ῥωσσιστὶ

στὶ, καὶ τὴν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους περιήγησίν του. Ἐσχάτως ὅμως ἤδη, διατρίβοντος μου ἐν τῇ περιφανεστάτῃ Πετρουπόλει, καὶ Μόσχᾳ, ταῖς βασιλευούσαις τῶν πόλεων, ἀπαθανάτισε τὸ τίμιόν του ὄνομα, καὶ μὲ τὰς πραγματικῶς ἀποδειχθείσας ἐκδουλεύσεις του, πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ὄντως εὐχῆς ἔργον ἐστὶ καὶ καύχημα τῆς ὀρθοδοξίας, ἵνα καὶ ἄλλους τοιούτους θερμοὺς προστάτας ἀποκτήσῃ ὁ Ἁγιώτατος Ἀποστολικὸς Θρόνος τῶν Ἱεροσολύμων.

Περὶ τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως.

Ἀπὸ αὐτοῦ κατὰ ἀνατολὰς εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως εὑρίσκεται ὁ μέγας καὶ περιβόητος Ναὸς τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· Αὐτὸς ὁ ἱερὸς καὶ σεβάσμιος Ναὸς πρὸ τοῦ νὰ ᾠκοδομηθῇ, ἀσεβεῖς τινὲς ἄνθρωποι παρακινούμενοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἔφεραν πολὺ χῶμα ἔξωθεν καὶ ἐσκέπασαν αὐτὸν τὸν τόπον, καὶ ὅλον τὸ σπήλαιον τοῦ παναγίου Τάφου, καὶ τὸν ἔστρωσαν λίθους, καὶ τὸν ἔκαμαν ὡσὰν λόφον τεχνικὸν, καὶ ἔκτισαν ἐπάνω του εἰδωλεῖον τῆς βδελυρᾶς Ἀφροδίτης, καὶ ἔκαμαν ἐκεῖ τὰς μιαρὰς θυσίας καὶ ῥαντισμοὺς, μὲ γνώμην ὅτι νὰ εἶναι πάντοτε κατακεκρυμμένον τὸ θεῖον μνῆμα, καὶ ἀγνοούμενον· ἔμεινε δὲ τοῦτο οὕτως ἔχον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους εἴκοσι ἕξη χρόνους, ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου Γεννήσεως ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πρώτου βασιλέως τῶν χριστιανῶν εὐσεβεστάτου μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τῆς μακαρίας μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης· Αὐτὸς ὁ ἀοίδημος βασιλεὺς μέγας Κωνσταντῖνος παρακινούμενος ὑπὸ θείας βουλῆς καὶ προτροπῆς, ἔπεμψε τὴν μακαρίαν Ἑλένην τὴν μητέρα

αὐτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ· ὅθεν διὰ προσταγῆς βασιλικῆς καθῃρέθη τὸ μιαρὸν εἰδωλεῖον τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ἐσκάφη τὸ ἐπίπεδον πρόσωπον τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ τὸ χῶμα τὸ μεμολυσμένον ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν θυσιῶν ἐῤῥίφθη πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τὸν ἅγιον τόπον· καὶ ἀφ' οὗ εὑρέθη τὸ κατὰ φύσιν ἀμόλυντον χῶμα τῆς γῆς, ἐφάνη τῶν Ἁγίων ὁ Ἅγιος Τάφος, ἐξ οὗ ἀνέστη τριήμερος ὁ Κύριος, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ φῶς ὕστερον ἀπὸ τὴν τοσαύτην χρονικὴν ὑπόγαιον κατάκρυψιν· Ἔγραψε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας, καὶ ἄρχοντας τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐθνῶν, ὅπως μὲ πλουσιοπαρόχους χορηγίας χρημάτων κτίσωσι ναὸν ἅγιον κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ μὲ κάλλος ὑπερφυὲς καὶ ἀξιοθαύμαστον, εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως.

Ἡ μεγάλη αὕτη ἐκκλησία τοῦ ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ Θεῖος Ναὸς, ὁ κτισθεὶς εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῶν σωτηριωδῶν Παθῶν, καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπερβαίνει εἰς τὴν ἀξίαν καὶ ἁγιότητα, ὄχι μόνον τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ Παλαιστίνῃ θείους ναοὺς, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης, ἐπειδὴ καὶ ἅπασαι αἱ ἐκκλησίαι τῆς οἰκουμένης εἰς αὐτὸν ἀναφέρονται ὡς εἰς πρωτότυπον, διότι ἐν αὐτῷ κατεσκευάσθη τὸ μέγα θυσιαστήριον, ἐπάνω εἰς τὸν σεβάσμιον Γολγοθᾶ, ἐν ᾧ ἐθυσιάσθη τὸ κατασάρκα ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, εἰς ὃν ἐξέχεε τὸ πανάχραντον αὐτοῦ Αἷμα, καὶ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἀλλοτρίου.

Τρεῖς νόμους ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸν α. νόμον τῆς ἀθωότητος, ἀκακίας, καὶ ἀναμαρτησίας· τὸν δεύτερον τὸν φυσικὸν, δηλαδὴ τῆς πεπτωκυίας φύσεως· καὶ τρίτον τὸν γραπτόν· καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς τρεῖς νόμους ἦτον προτυπούμενος αὐτὸς ὁ προσκυνητὸς ναὸς, καὶ εἰς μὲν τὸν πρῶτον νόμον προετύπου αὐτὸν τὸν ναὸν ὁ παράδεισος, ὁ ἐν Ἐδέμ φυτευθείς· διότι καθὼς ἐκεῖνος ὁ παράδεισος ἐφυτεύθη διὰ τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ, οὕτω καὶ

αὐτὸς ὁ ναὸς ἑτοιμάσθη διὰ τὸν νέον Ἀδὰμ, τὸν πρόξενον τῆς ζωῆς, Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ καθὼς ἐκεῖνος ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη πρῶτον ἀπὸ τῆς γῆς, ἔπειτα ἐτέθη εἰς τὸν παράδεισον, τὸν ὅμοιον τρόπον, καὶ ὁ δεύτερος Ἀδὰμ ὁ Χριστὸς, ἔλαβεν ἀνθρωπίνην μορφὴν ἀπὸ τὴν καθαρωτάτην γῆν τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας πρῶτον, ἔπειτα ἐτέθη εἰς αὐτόν· ὁ ποταμὸς ὁποῦ ἔυγαινεν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς τρυφῆς, καὶ ἐπότιζε τὸν παράδεισον, προετύπωνε τοῦτον τὸν ἁγιώτατον ναὸν, ἐπειδὴ ἀπὸ αὐτὸν ὡσὰν μία ἀένναος πηγὴ ἔβρευσαν, καὶ ῥέουσιν οἱ ποταμοὶ τῶν θείων χαρισμάτων, καὶ ποτίζουσι τὸν κόσμον ὅλον. Ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα καλὰ ὅσα ὁ Θεὸς ἐφύτευσε μέσα εἰς τὸν παράδεισον, τὰ πλέον ἐξαίρετα ἦτον δύο. τὸ ξύλον τῆς γνώσεως καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἱερὸν ναὸν ἀγκαλὰ εὑρίσκονται πολλὰ καὶ διάφορα σημεῖα, διαφόρου ἐυλαβείας, μὲ τὰ ὁποῖα ἐυφραίνονται οἱ προσκυνηταὶ πνευματικῶς, τὰ ἐξαίρετα ὅμως εἶναι δύο, ὁ ἁγιώτατος τοῦ Κρανίου τόπος, καὶ ὁ ἔνδοξος Τάφος τοῦ Κυρίου ἡμῶν· τὸ ξύλον τῆς γνώσεως ἦτον τύπος τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ, διότι ὅταν ὑψώθη ὁ Χριστὸς ἐπὶ σταυροῦ ἐν τῷ Κρανίῳ, ἐγνωρίσθη Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, καθὼς ὁ ἴδιος αὐτὸς προεῖπεν, Ἰωάνν. κεφ. ή. ὅταν ὑψώσετε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμί. τότε τὸν ἐγνώρισεν ὁ ληστὴς, καὶ ὁ ἑκατόνταρχος, καὶ ἄλλοι πολλοί· τὸ δὲ ξύλον τῆς ζωῆς, προετύπου τὸν πανάγιον τάφον τοῦ Χριστοῦ, διότι ἡμεῖς χάριτι καὶ δυνάμει τῆς αὐτοῦ Ἀναστάσεως, ἐλάβομεν ζωὴν καὶ ἀθανασίαν, καὶ μέλλομεν νὰ ἀναστησθῶμεν ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει, ὄχι μόνον μὲ τὴν σωματικὴν ἀνάστασιν, μὲ τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ ἀποθανόντες ἀναστήσονται, ἀλλὰ καὶ μὲ πνευματικὴν, ἤγουν ἐξ ἁμαρτίας εἰς τὴν χάριν, καθὼς λέγει ὁ θεῖος „Ἀπόστολος πρὸς Ῥωμ. κεφ. δ΄. ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώμα-„τα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν. Καὶ πάλιν ἐν „τῷ ϛ΄. κεφ. συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος, εἰς τὸν „θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν, διὰ τῆς δόξης „τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. „εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, „ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· εἰς ἐκεῖνον τὸν παράδεισον ἀπὸ

τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδὰμ ἐπλάσθη ἡ Ἔυα, εἰς αὐτὸν τὸν ἁγιώτατον τόπον, ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ὁποῦ ἔῤῥευσαν ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ νέου Ἀδὰμ, ἐπλάσθη ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἀληθὴς μήτηρ τῶν ζώντων· ἐδῶ ἀπὸ τὴν ἀνεῳγμένην πλευρὰν τοῦ Κυρίου μας ἔτρεξεν ὄχι μόνον ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ αἷμα, τὸ ὁποῖον ἐκχυθὲν, πρῶτον ἐῤῥάντισεν ὅλον τὸ Σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα τὸ κρανίον τοῦ Ἀδὰμ, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔκειτο· καὶ ἀκολούθως ἡγιάσθη ὅλος ὁ τόπος, ὁ πλησίον αὐτοῦ, ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἅγιον χρίσμα· εἶτα μερισθὲν εἰς τέσσαρας ἀρχὰς μὲ τὴν δραστικωτάτην αὐτοῦ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, ἐπότισε καὶ ἡγίασεν ὅλην τὴν τετραπέρατον οἰκουμένην, δηλαδὴ, Ἀνατολὴν, Δύσιν, Ἄρκτον, καὶ Μεσημβρίαν. ὅθεν οὗτος ὁ τόπος τοῦ Κρανίου, διότι ἦτον διωρισμένος εἰς τιμωρίαν καὶ παίδευσιν τῶν πταίστων, ἦτον καὶ κατηραμένος· διότι ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπι ξύλου. τώρα ὅμως διὰ τὸ ἐκχυθὲν Αἷμα τοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτὸν, ἔγινεν ἁγιώτερος ἀπὸ ὅλους· καὶ ἅπασα ἡ γῆ, ἡ ὁποῖα διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν πρωτοπλάστων, καὶ ἄλλων ἀνθρώπων οὖσα ὑποκειμένη εἰς τὴν θείαν κατάραν, δὲν ἐβλάστανεν ἄλλο, εἰμὴ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, τώρα διὰ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ φιλιωθεῖσα μὲ τὸν Θεὸν, καὶ πάλιν εὐλογηθεῖσα, ἔγινε τόπος καρποφόρος, ὅτι δίδει πολλοὺς, καὶ πολλὰ εὐαρέστους τῷ θείῳ καρπούς· βεβαιοῦνται ταῦτα ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τῆς θείας γραφῆς, καὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων· ὁ προφήτης Ζαχαρίας, εἰς τὸν ποθεινότατον καιρὸν „τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου εἶπεν ἐν κεφ· ιγ'. „Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέ-„ρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος Σαβαὼθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν „εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι αὐτῶν ἔσται μνεία, καὶ τοὺς „ψευδοπροφήτας, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς „γῆς· εἴπομεν ἕως ὧδε ἐν συντομίᾳ πῶς προετυποῦτο ὁ θεῖος οὗτος ναὸς εἰς τὸν νόμον τῆς ἀθωότητος, τώρα λέγομεν πῶς προετυποῦτο, καὶ εἰς τὸν νόμον τὸν φυσικόν.

Ἐν κεφ. κβ'. τῆς γενέσεως ἱστορεῖται, ὅτι ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ, ἐπροστάχθη ἀπὸ τὸν Θεὸν, νὰ λάβῃ τὸν Υἱόν του τὸν Ἰσαὰκ, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν, καὶ νὰ τὸν προσφέ-

ρη ἐκεῖ εἰς ὁλοκαύτωσιν, ἐπάνω εἰς ἕνα τῶν ὀρέων· καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν τόπον ὅπου τοῦ ἔδειξεν ὁ Κύριος, εἰς τὴν γῆν λέγω τὴν ὑψηλὴν, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Σύμμαχος ἑρμηνεύει, ὀπτασίας, ὁ δὲ Ἀκύλας, τὴν ἑρμηνεύει καταφανής· ταύτην λέγουσιν οἱ ἱεροὶ ἐξηγηταὶ, ὅτι εἶναι τὸ μέρος τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας, ἤτοι ἡ Ἱερουσαλὴμ, ἐκεῖ ὅπου ἐκτίσθη ὁ ναὸς τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως. διότι καθὼς λέγει ἡ θεία γραφὴ, ἦλθεν ὁ Ἀβραὰμ ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν ἔδειξεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ· ὁ δὲ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἐπροστάχθη, ἤγουν ἡ Βηρσαβεὲ ἐν Γεράροις, εἶναι πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτῆς διάστημα τριῶν ἡμερῶν κατὰ τὸν Ἱερώνυμον, διὰ τοῦτο καὶ τώρα εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον τόπον τῆς ὁράσεως, εἶναι καὶ σήμερον ὁ τόπος τῆς ὁλοκαρπώσεως, τιμώμενος μὲ εὐκτήριον οἶκον, καὶ μοναστήριον λεγόμενον θυσία τοῦ Ἀβραάμ· Τοῦτον τὸν τόπον τὸν ὠνόμασεν ὁ Ἀβραάμ, Κύριος οἶδεν, ἐπειδὴ ἐν ἐκείνῳ τῷ ὄρει εἶδεν ὁ Κύριος τὴν εὐγένειαν τοῦ Ἀβραὰμ, ὄχι μόνον χάριν τῆς ὁλοκαρπώσεως τοῦ Υἱοῦ του Ἰσαὰκ, ἀλλὰ πολλὰ περισσότερον προφητικῷ ὄμματι διὰ ἐκεῖνα ὅπου ἔμελλον νὰ ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μεσία· ὡσὰν δηλαδὴ νὰ ἤθελε δειχθῇ προφητικῶς, καὶ νὰ προαναφωνηθῇ συμβολικῶς ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῦ φυσικοῦ νόμου· ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τοῦτο τὸ ῥητὸν, ταῦτα λέγει κατὰ λέξιν· ,,ταῦτα δὴ πάντα τύπος ἐγίγνετο τοῦ σταυροῦ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρι-
,,στὸς τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγεν, Ἀβραὰμ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ἠγαλλιάσα-
,,το, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη· πῶς εἶ-
,,δεν ὁ πρὸ τοσούτων γεγεννημένος χρόνων; διὰ τοῦ τύπου καὶ
,,διὰ τῆς σκιᾶς· καθάπερ γὰρ ἐνταῦθα τὸ πρόβατον προσηνέχθη
,,ἀντὶ τοῦ Ἰσαὰκ, οὕτως ὁ λογικὸς ἀμνὸς προσηνέχθη ὑπὲρ τῆς
,,οἰκουμένης· ἔδει γὰρ ἐν τῇ σκιᾷ προδιαγραφῆναι τὴν ἀλήθειαν·
,,ὅρα γάρ μοι ἀγαπητέ, πῶς ἅπαντα διὰ τῆς σκιᾶς προδιετυποῦτο.
,,μονογενὴς ἐκεῖ, καὶ μονογενὴς ἐνταῦθα· ἀγαπητὸς ἐκεῖ καὶ γνή-
,,σιος, ἀγαπητὸς ἐνταῦθα καὶ γνήσιος· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ Υἱός
,,μου ὁ ἀγαπητὸς φησίν· ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ἐκεῖνος εἰς ὁλοκαύτω-
,,σιν ἀνεφέρετο, καὶ τοῦτον ὁ Πατὴρ ἐξέδωκε, διὸ βοᾷ Παῦλος
,,λέγων

„λέγων, ὥστε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάν-
„των παρέδωκεν αὐτόν· Ἐκάλεσεν ὁ Ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τό-
„που, καὶ τοῦ ὄρους ἐκείνου, Κύριος οἶδεν, ἵνα εἴπωσι σήμερον ἐν τῷ ὄρει τούτῳ Κύριος ὤφθη· διότι τὰ γεγονότα ἔργα ἐν τῷ φυσικῷ νόμῳ εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄρος, προετύπωναν ἐκεῖνα ὅπου ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἔμελλε νὰ κατορθώσῃ μὲ τὸν Υἱόν του τὸν ἀγαπητὸν, εἰς τὸ ἅγιον ὄρος τοῦ Κρανίου (τὸ ὁποῖον εἶναι μέρος τοῦ ὄρους Μωρία) καὶ ὅσα ἐνήργησεν εἰς τὸν πέριξ τόπον αὐτοῦ, ἔνθα ἐκτίσθη ὁ Ναὸς τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως· ἐκεῖ λοιπὸν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, ἔγινεν ὁλοκαύτωσις, καὶ ἱερεὺς, καὶ ἐπρόσφερε τὸν ἑαυτόν του λύτρον, καὶ θυσίαν ἐπάνω εἰς τὸν σωρὸν τῶν ξύλων τοῦ τιμίου σταυροῦ, εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ κρανίου· καὶ πρόσεχε ἀκριβῶς διὰ νὰ καταλάβῃς.

Πρεπόντως δίκαιον εἶναι νὰ ὠνομασθῇ προφητικῶς ὁ τόπος, ἔνθα ἐκτίσθη ὁ Ναὸς τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, Κύριος εἶδε, καὶ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ Κύριος ὤφθη· διότι ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ εἶδε τὴν τελείαν ὑπακοὴν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ μέχρι θανάτου σταυρικῶς, ὡς εἴρηται· ἐν τούτῳ εἶδε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἀγόμενον ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν, καὶ ἑκουσίως ἑαυτὸν προσφέροντα, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ ἐξιλεώσῃ μὲ τὸν Πατέρα τὸν κόσμον· ἐν τούτῳ ὤφθη ὁ Υἱὸς παραδίδοντας τὸ πνεῦμά του εἰς χεῖρας τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ· ἐν τούτῳ ὤφθησαν πεπληρωμένα ὅσα ἐπροφητεύθησαν περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, παρὰ τῶν ἁγίων προφητῶν, τελειωθέντος τοῦ ἔργου τῆς ἀπολυτρώσεως· ἐν τούτῳ τῷ ναῷ ὤφθη ὁ Χριστὸς ἀποκαθηλωμένος ἐκ τοῦ σταυροῦ. ἐν τούτῳ τῷ ναῷ ἐκεῖνος ὁ χρισθεὶς Υἱὸς ἐν τῇ σαρκώσει αὐτοῦ ἐλαίῳ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως, ὤφθη κεχρισμένος μὲ μύρα καὶ ἀρώματα, καὶ ἐντετειλιγμένος μὲ σινδόνα παρὰ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ Νικοδήμου τῶν μαθητῶν του· εἰς τοῦτον τὸν ἁγιώτατον Ναὸν καὶ Οὐράνιον παράδεισον, ὤφθη ὁ Χριστὸς ἐγηγερμένος ἐκ τοῦ θανάτου

του ἐνδεδοξασμένη ζωῇ· ἐν τούτῳ τῷ ναῷ ὤφθη ὁ Χριστὸς δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεμμένος, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ τάφου τῶν θυρῶν κεκλεισμένων· ἐν τούτῳ τῷ ναῷ ὤφθη ὁ τάφος ἀνεωγμένος μὲ μόνα τὰ λινὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἦτον τειλιγμένον τὸ ἅγιον Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς μαρτύριον ὅτι ἀνέστη αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς. ἐν τούτῳ τῷ ναῷ ὤφθη ὁ Κύριος ἐν σχήματι κηπουροῦ εἰς τὴν Μαγδαλινὴν Μαρίαν, καὶ λέγων αὐτῇ μή μου ἅπτου, τὴν ἐπρόσταξε νὰ μηνύσῃ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ μαθηταῖς, τὴν ἔνδοξόν του ἀνάστασιν· τελευταῖον ἐν τούτῳ τῷ ναῷ ὤφθη, ὁρᾶται, καὶ ὀφθήσεται, ὅθεν συντρέχει, καὶ συνέρχεται ὁ κόσμος ὅλος εἰς προσκύνησιν τοῦ τόπου, οὗ ἔστησαν οἱ πόδες τοῦ λυτρωτοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ ἀξιωθῶσι νὰ λάβωσι δωρεὰν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν μετὰ πληρεστάτης σωτηρίας καὶ χάριτος, ὅσοι εὐλαβῶς τε καὶ ἀξίως προσέρχονται εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν γραπτὸν νόμον, προτύπωσις αὐτοῦ τοῦ ναοῦ ἦτον ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος, ἐπειδὴ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ῥωμ. ἐν κεφ. ί. ὁ γραπτὸς νόμος, σκιὰν εἶχε τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ ὁ μὲν Ἰσραηλιτικὸς λαὸς, ἦτον σκιὰ καὶ τύπος τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ· ὁ δὲ νόμος ὁ Μωσαϊκὸς, τοῦ Εὐαγγελίου· τὸ δὲ ἀρνίον ὁποῦ ἐθυσίαζον τὸ Πάσχα ἦτον τύπος, τῆς ἐν τῷ σταυρῷ σφαγῆς καὶ θυσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν· τὸ δὲ Μάννα, τῆς ἐν τῷ Ἱερῷ βήματι ἀναιμάκτου προσφορᾶς, ἡ τοῦ Ἀαρὼν ἱερωσύνη, τῆς εὐαγγελικῆς· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος ἦτον τύπος τοῦ ἁγιωτάτου τούτου ναοῦ, ὥσπερ καὶ ὁ Σολομὼν ἦτον τύπος τοῦ Χριστοῦ· καθὼς καὶ ἀσυγκρίτως εὐγενέστερος, καὶ ἐνδοξότερος τοῦ Σολομῶντος καὶ τοῦ Δαβὶδ, εἶναι ὁ Χριστὸς· καὶ ἐκεῖνος μὲν ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος ἦτον μεγαλοπρεπὴς, διότι ὅλα του τὰ μέρη ἦσαν κατασκευασμένα ἀπὸ χρυσίον, καὶ ἄλλην πολύτιμον ὕλην· αὐτὸς ὅμως ὁ ἁγιώτατος Ναὸς, ἐβόφη ἀπὸ τὸ πανάχραντον Αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν· τιμιώτατον ἀσυγκρίτως ἀπὸ ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο φθαρτὸν πρᾶγμα. Γράφει εἰς τὴν. γ. τῶν Βασιλειῶν ἐν κεφ. ς΄.

ς'. ὅτι εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐκείνου τοῦ Σολομῶντος δὲν ἠκούσθη σφύρα, οὐδὲ πέλεκυς· οὐδὲ κανένα ἄλλο σιδηροῦν ἐργαλεῖον, διότι καθὼς τινὲς λέγουσιν ἐσχίζοντο καὶ ἐπελεκοῦντο αἱ πέτραι χωρὶς κρότου, ἀλειφομένων τῶν ὀργάνων αἵματι σκώληκος, καὶ ταύτην τὴν ἐνέργειαν, τὴν εὑρῆκεν ὁ σοφώτατος Σολομών. ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ ἁγίου τόπου αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καθὼς λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς, ἐκχυθέντος τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος λέγει διὰ στόματος Δαβὶδ, ἐγὼ εἰμὶ σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἴσως δὲ ὀνομάζει τὸν ἑαυτόν του σκώληκα, καὶ διὰ τὴν ταπείνωσιν, καὶ τὴν ἄνευ συνδυασμοῦ γέννησίν του.

Εἰς ἐκεῖνον τὸν Ναὸν εἴρχοντο ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, οἱ μὲν Ἰσραηλίται διὰ νὰ προσκυνήσωσι, καὶ νὰ θυσιάσωσι τῷ Θεῷ, τὰ δὲ ἄλλα ἔθνη, ἤρχοντο εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ· αὐτὸς ὅμως ὁ Ναὸς, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὴν λαμπρότητά του ἐφώτισεν ὅλην τὴν γῆν, ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον τρέχουσιν οἱ ἀληθινοὶ Ἰσραηλῖται οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας εἰς προσκύνησίν του· Ἰδοὺ ὁποῦ προετυποῦτο αὐτὸς ὁ Ναὸς, καὶ ἐν τῷ γραπτῷ νόμῳ διὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, ὅς τις κατέπαυσε, καθὼς καὶ αἱ νομικαὶ λατρεῖαι ἠθετήθησαν, ἐλθούσης τῆς χάριτος καὶ ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ αἱ θεόπνευσται προφητεῖαι προεκήρυττον τὴν δόξαν, καὶ τὸ ἀξιάγαστον τούτου τοῦ θειοτάτου ναοῦ· ὁ μὲν Δαβὶδ ψαλμ. κή. λέγει, καὶ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν· τοῦτο τὸ ῥητὸν, δὲν ἐννοεῖται διὰ τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος, διότι ἐκεῖνος ὁ Ναὸς ἀπεδοκιμάσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ Σολομῶντος, καὶ τῶν λοιπῶν Βασιλέων τοῦ Ἰούδα, καθὼς φανερὰ τὸ λέγει, εἰς τὸ ή. κεφ. τῆς β'. τῶν Παραλειπομένων· μηδὲ δόξαν ὀνομάζει τὰς θυσίας τῶν Ἰουδαίων· διότι καὶ. περὶ ἐκείνων λέγει, οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους, ἀλλ' ἐννοεῖται τὸ ῥητὸν διὰ τοῦτον τὸν ναὸν ἐν ᾧ, πᾶς τις, τουτέστι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πάντες οἱ Ἄγγελοι αἰνοῦσι τὸν Κύριον. καὶ εἰς αὐτὸν ἦλθον βασιλεῖς καὶ πατριάρχαι, καὶ ἄλλοι μεγάλης ἐξουσίας ἡγεμόνες, καὶ ἄρχοντες, καὶ ἀρχίμενοι, καὶ ἐπροσκύνησαν, καὶ προσκυνοῦσι τὸν Κύριον μετὰ δώρων, τὰ μὲν φέροντες,

τὰ

τὰ δὲ πέμποντες· καὶ πληροῦται τὸ προφητικὸν ῥητὸν ὅπερ λέγει, ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, σοὶ οἴσουσι Βασιλεῖς δῶρα. καὶ διὰ στόματος Ἀγγαίου τοῦ Προφήτου ἐν κεφ. β΄. καὶ πλήσω τὸν οἶκον αὐτοῦ δόξαν· καὶ τοῦτο τὸ ῥητὸν ὅτι λέγεται περὶ τοῦ ἁγιωτάτου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, βεβαιώνεται ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει προτήτερα· τότε ἥξει ὁ ἐκλεκτὸς πάντων τῶν ἐθνῶν. καὶ ποῖος εἶναι αὐτός; βέβαια ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὴν σωτηρίαν ἡμῶν· πλέον φανερώτερον γίνεται ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει, ἔτι ἅπαξ σείσω τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, διότι εἰς τὸν καιρὸν τῆς σταυρώσεως τοῦ Σωτῆρος κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Εὐαγγελιστὰς, ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν. προσέτι λέγει, καὶ ἐν τῷ ναῷ τούτῳ δώσω εἰρήνην, διότι εἰς τὸν καιρὸν τῆς σταυρώσεως, ἔγινεν εἰρήνη καὶ διαλλαγὴ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ· ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ· αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ναὸς ἐπλήσθη δόξης Κυρίου, καὶ αὐξάνει ἡ δόξα αὐτοῦ, καὶ διὰ τὰς πνευματικὰς ἐργασίας ὁποῦ γίνονται εἰς αὐτὸν, καὶ διότι εἰς αὐτὸν ἔγινεν ἡ ἐλευθερία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐφιλιώθη μὲ τὸν Θεόν· Ἰδοὺ λοιπὸν ἀπεδείξαμεν ὅτι προετυποῦτο ὁ Ναὸς τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως καὶ ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ ἀπὸ τοὺς προφήτας.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ σεβάσμιος καὶ προσκυνητὸς Ναὸς τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, εἶναι μεγαλοπρεπὴς, καὶ περίφημος κατά τε τὸ μέγεθος τοῦ Ναοῦ, καὶ διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κτηρίου, μὲ δύο μεγάλους καὶ ὑψηλοὺς τρούλλους, ἢ κουμπέδες, ὁ ἕνας μὲ χωρασάνι, καὶ ὁ δεύτερος ἔξωθεν μὲ μολυβδοσκέπασμα, ἔσωθεν δὲ μὲ ξύλα ἄσηπτα μεγάλα καὶ χοντρὰ, μέχρι τῆς ζώνης τοῦ τοίχους, μὲ κολώνας πορφυρὰς καὶ μαρμαρένιας, μὲ ποδαρικὰ μεγάλα καὶ στερεὰ, καὶ μὲ ἔδαφος ἐστρωμένον μὲ πολυειδῆ καὶ διάφορα μάρμαρα, καὶ ἐσχηματισμένον μὲ κατασκευὴν πολλὰ θαυμασίαν καὶ ἔντεχνον, ἔχων μάκρος ἰχνάρια διακόσια ὀγδοήκοντα πέντε, καὶ πλάτος ἰχνάρια ἑκατὸν ἑξήκοντα· αὐτὸς ὁ Ναὸς τὸ

πάλαι

πάλαι ἐκοσμεῖτο ἀκόμι περισσότερον διὰ τὰς πολλὰς πόρτας ὁποῦ εἶχεν, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ ἁγία πόλις Ἱερουσαλὴμ ὡς εἴπομεν, κατὰ διαφόρους καιροὺς πολεμηθεῖσα, εἰς διαφόρους ὑπέπεσεν ἐξουσίας, ἀπώλεσε καὶ αὐτὸς ὁ Ναὸς τὸ ἀρχαῖον κάλλος, τὰ νῦν δὲ ἔχει μίαν καὶ μόνην πόρταν κατὰ μεσημβρίας.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν, ὑπὸ τοῦ φθόνου τῶν Ἀρμενίων, ἀκολουθήσασαν ἐκείνην φρικτὴν, καὶ τοῖς πᾶσι γνωστὴν πυρκαϊὰν, αὖθις ὁ Ἱερώτατος οὗτος Ναὸς ἀναικενίσθη λαμπρότερον ἀπὸ τὸ πρότερον, διὰ φιλοτίμου συνδρομῆς μόνων τῶν ὀρθοδόξων. Ἐσχάτως δὲ ἤδη κατὰ τὰς πληροφορίας ὁποῦ ἔλαβον ἀπὸ γραμμάτων τῆς ἐν Ἱλῆμ: Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος, ἀδείᾳ τῆς νέας Αἰγυπτιακῆς Ἐξουσίας, ἐπισκευάσθησαν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πολλὰ μέρη τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ βλαφθέντα ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ· Ἀνεώχθησαν δὲ, καὶ τὰ, ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουλτάνου Σαλαδίνου, πρὸ 650 — χρόνων κεκλεισμένα ὄντα, μέγιστα ὀκτὼ παράθυρα, τριγύρω εἰς τὸν λίθινον τροῦλλον, ἢ κουμπέν τοῦ Καθολικοῦ, ὅθεν ὁ Ναὸς ἐγένετο φωτεινότατος, εἰς καύχημα καὶ χαρὰν τῶν ἁπανταχοῦ ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Περὶ τῆς ἁγίας Πόρτας τοῦ Ναοῦ.

Ἅυτη ἡ Πόρτα, παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἁγία Πόρτα λέγεται· καὶ εἶναι πάντα κεκλεισμένη, κλειδωμένη, καὶ βουλωμένη ἀπὸ διορισμένους βασιλικοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅταν κάμνῃ χρεία νὰ ἀνοιχθῇ, προσκαλοῦνται ὅλοι ἀυτοὶ οἱ διορισμένοι βασιλικοὶ ἄνθρωποι, παρόντων καὶ τῶν δραγουμάνων, τῶν τριῶν μοναστηρίων, Ῥωμαίων, Φράγκων, καὶ Ἀρμενίων, τὴν ἀνοίγουσι, καὶ μὲ προσοχὴν τὴν φυλάττουσι, καὶ πάλιν μετέπειτα τὴν κλείουσι, τὴν κλειδώνουσι, τὴν βουλώνουσι, καὶ ἀναχωροῦσι· ἀυτοὶ οἱ ἴδιοι βασιλικοὶ ἄνθρωποι, λαμβάνουσιν ἕνεκα τούτου, καὶ διάφορα τέλη, καὶ δοσίματα· τὰ ὁποῖα εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν ἐλπίζεται, ὅτι θέλουσι καταργηθῇ, μὲ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Θεοῦ.

Περὶ τῆς ἁγίας Ἀποκαθηλώσεως.

Εἰσερχόμενοι γοῦν εἰς τὸν θεῖον Ναὸν διὰ τῆς ἁγίας Πόρτας, καὶ περιπατοῦντες κατ' εὐθεῖαν ἰχνάρια τεσσαράκοντα, εὑρίσκομεν τὴν ἁγίαν Ἀποκαθήλωσιν, μάρμαρον ἐριθροφανὲς καὶ λαμπρότατον, τὸ μάκρος σπιθαμαῖς ἐννέα, καὶ τὸ πλάτος σπιθαμαῖς δύο ἥμυσι, κεκοσμημένον γύρωθεν μὲ μαυροκόκκινα μικρὰ κομάτια μάρμαρα, καὶ περιφραγμένον εντέχνως.

Εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἤπλωσαν τὸ πανάγιον Σῶμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἰωσὴφ καὶ ὁ Νικόδημος, ὅταν ἀπὸ τὸν σταυρὸν νενεκρωμένον τὸ ἐκατέβασαν, καὶ μὲ ἀρώματα τὸ ἤλειψαν, καὶ μὲ καθαρὰν σινδόνα τὸ ἐπεριτείληξαν.

Ἐπάνωθεν αὐτῆς τῆς ἁγίας Ἀποκαθηλώσεως ἅπτουσι κανδήλια ὀκτὼ, ἐξ ὧν τὰ τέσσαρα εἶναι τῶν Ὀρθοδόξων, τὸ ἓν τῶν Φραγκῶν, καὶ ἓν τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἕτερον τῶν Κοπτῶν, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Συριάνων, κρεμάμενα εἰς μίαν ἅλυσον.

Ἀυτοῦ εἶναι καὶ ἓξ μεγάλα μανουάλια προύντζινα, μὲ μεγάλας λαμπάδας, δύο τῶν Ὀρθοδόξων, δύο τῶν Φραγκῶν, καὶ δύο τῶν Ἀρμενίων, τὰ ὁποῖα ἅπτουσιν εἰς τὰς προϋπαντήσεις ὁποῦ γίνονται εἰς τὰς παῤῥησίας, καὶ μεγάλας ἑορτὰς εἰσερχομένων τῶν προεστώτων μετὰ τοῦ κλήρου αὐτῶν, ὁμοίως τὰ ἅπτουσι, καὶ εἰς τὰς μεγάλας λιτανίας, ὅταν αἱ φυλαὶ περιέρχονται.

Περὶ τοῦ ἁγίου καὶ ἱεροῦ Κουβουκλίου.

Ἀπὸ τὴν ἁγίαν Ἀποκαθήλωσιν, ὁδεύοντες πρὸς Δυσμὰς ἰχνάρια ὀγδοήκοντα, βλέπομεν τὸ ἁγιώτατον Κουβούκλιον τοῦ παναγίου Τάφου μὲ μεγάλην τέχνην καὶ ὡραιότητα γύρωθεν μὲ δέκα κολῶνας μαρμαρένιας, καὶ τειχισμένον μὲ ὀρθὰ λευκὰ μάρμαρα· ἐπάνω τούτου ἔχει καὶ ἕτερον Κουβούκλιον μολυβδοσκέπαστον, βασταζόμενον ἀπὸ δώδεκα πορφυρὰς κολῶνας· αὐτὸ τὸ ἁγιώτατον Κουβούκλιον, εὑρίσκεται ὑποκάτω εἰς τὸν μεγάλον μολυβδένιον κουμπὲ ὁποῦ προείπαμεν, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν κορυφὴν εἶναι ἀσκέπαστος· ἔχει δὲ πλεκτὸν δίκτυον σειρματένιον· εἰς τὸν κύκλον τούτου τοῦ κουμπὲ, εἶναι τὰ Κατηχούμενα τοῦ θείου ναοῦ, βασταζόμενα ἀπὸ δώδεκα μεγάλας κολῶνας, ὀκτὼ μεγάλα τετράγωνα ποδαρικὰ, μὲ καμάραις δέκα ἑπτὰ, ὅλα μάρμαρα ἐξωπέταστα, μὲ τὴν ὁμοίαν κατασκευὴν εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ ἄνωθεν μέρος, καὶ βαστάζεται ἡ στέγη τῶν κατηχουμένων.

Εἰς τὰ δεξιὰ μὲν τῶν Κατηχουμένων καὶ τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου εἶναι ἡ Ἐκκλησία, καὶ αἱ κατοικίαι τῶν Ἀρμενίων ὁποῦ εὑρίσκονται διὰ παντὸς ἔνδον τοῦ Ναοῦ, ἔνθα ἀναβαίνουσι μὲ σκάλαν πέτρινον· ἔμπροσθεν ταύτης τῆς σκάλας ἔχει μάρμαρον στρογγυλὸν μὲ κάγγελα σιδερένια, καὶ εἶναι ὁ τόπος ὁποῦ ἔστεκον αἱ Μυροφόροι γυναῖκες, καὶ διελογίζοντο ἐν ἑαυταῖς λέγουσαι, τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;

Εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν μέρος ὑποκάτω τῶν Κατηχουμένων εἶναι ἡ ἐκκλησία τῶν Φραγκῶν, ἔχουσα μάκρος ἰχνάρια τριάκοντα τέσσαρα, καὶ πλάτος ἰχνάρια δέκα ὀκτώ.

Πλησίον τῆς τραπέζης ὁποῦ λειτουργοῦσιν ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος, εἶναι ἕνας τόπος κλεισμένος ὡσὰν παράθυρον, καὶ ἔχει μέσα

σα μέρος τῆς κολώνας ὁποῦ ἐμαστίγωσαν τὸν Κύριον ἐπὶ τὸ ἑκούσιον πάθος, τὴν ὁποίαν προσκυνοῦσι μὲ μίαν ῥάβδον, ὁποῦ ἔχουσιν ἐπὶ τούτου μέσα εἰς τὸ παράθυρον ἀπὸ μίαν τρύπαν· πλησίον τῆς Ἐκκλησίας ἔξωθεν ἔχει παρακλήσιον, καὶ ἦτον πάλαι ποτὲ τῶν Μαρωνιτῶν, νῦν δὲ τὸ ἔχουσιν οἱ Φράγγοι σκευοφυλάκιον· ἔχει καὶ ἔμπροσθεν ταύτης τῆς πόρτας ἄλλο μάρμαρον στρογγυλὸν, καὶ εἶναι ὁ τόπος ὁποῦ ἔκαμαν τοὺς ἥλους, ἤτοι τὰ καρφία, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκάρφωσαν τὸν Κύριον ἐπὶ τὸν σταυρὸν· ἀπὸ δὲ τὸ ἐνδότερον μέρος τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, ἀναβαίνουσιν εἰς τὰ κατηχούμενα, ἔνθα ἔχουσι καὶ τὰς κατοικίας των.

Κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος ὑποκάτω τοῦ κουμπὲ εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν, προσκολλημένη ἀπὸ τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου, αὕτη δὲ ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν, προσεκολλήθη τῷ ἁγίῳ Κουβουκλίῳ, εἰς τὰς ἡμέρας ὁποῦ ἡγεμόνευον καὶ ἐξουσίαζον τὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ της Αἰγύπτου Σουλτάνοι, οἱ λεγόμενοι Τζερκέζιδες· τούτων οἱ γραμματεῖς, φρονοῦντες τὰ τῶν Κοπτῶν διὰ τῆς δυναστείας τῶν κατεξουσιαζόντων προσεκόλλησαν αὐτὴν, εἰς διάστημα τριῶν ὡρῶν, διά τοῦτο εἶναι καὶ σμικροτάτη κατὰ πολλά.

Ἀντίκρυ ταύτης ὑποκάτω τῶν Κατηχουμένων, εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν Συριάνων· καὶ μέσα αὐτοῦ εὑρίσκονται καὶ τὰ μνήματα τῶν δικαίων Ἰωσὴφ καὶ Νικοδήμου, οἱ ὁποῖοι ἐκήδευσαν τὸν Ἰησοῦν, λελατομημένα καὶ αὐτὰ εἰς ῥιζιμαίαν πέτραν.

Εἰς αὐτὰ τὰ Κατηχούμενα ἀμφοτέρωθεν τῶν μερῶν ἔχουσι καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι δύο μέρη, καὶ τὸ μὲν δεξιὸν ὀνομάζεται Ῥωμαϊκὰ, ἐν ᾧ ἀναπάυονται οἱ Ὀρθόδοξοι προσκυνηταὶ, ὅταν μένουσιν ἔνδον τοῦ ἁγίου Ναοῦ, τὸ δὲ ἀριστερὸν μέρος εἶναι δοχεῖον, καὶ ἐκεῖ φυλάττει ὁ σκευοφύλαξ, τὰ ἀναγκαίως χρειαζόμενα πράγματα ὅλου τοῦ χρόνου.

Ὑποκάτω τούτου εἶναι καὶ ἡ στέρνα τοῦ νεροῦ, ἐξ ἧς ποτίζονται ὅλοι οἱ ἔνδον τοῦ σεβασμίου Ναοῦ ἑρισκόμενοι κάτοικοι ἡμέτεροί τε καὶ ἀλλότριοι.

Ἔτι περὶ τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου.

Τὸ δὲ ἁγιώτατον Κουβούκλιον ἔχει μὲν τὴν πόρταν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς· εἶναι δὲ διηρημένον εἰς δύο, ἀγκαλὰ καὶ ἡνωμένον, καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶναι οἰκοδομημένον ὑπὸ τῆς ἀειμνήστου βασιλίσσης ἁγίας Ἑλένης, τὸ δεύτερον δὲ, εἶναι αὐτὸς ὁ λελατομημένος μονόλιθος, καθὼς ἐλατομήθη ὑπὸ τοῦ δικαίου Ἰωσὴφ τοῦ Εὐσχήμονος· ἔχει δὲ κολλημένα γύρωθεν ὀρθομάρμαρα λευκότατα, καὶ ἱστορησμένην μόνον τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Εἰσερχόμενοι λοιπὸν εἰς τὸ πρῶτον μέρος εὑρίσκομεν τὸν λίθον, τὸν ἀποκυλισθέντα ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, εἰς τὸν ὁποῖον καθήμενοι οἱ λευκοφόροι Ἄγγελοι, εἶπον ταῖς γυναιξὶ, τὶ ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀνέστη ὡς Θεὸς, ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτὸν. ἐνταῦθα κρέμονται κανδῆλαι δέκα ἑπτά, ἀναμμέναι διὰ παντὸς, νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὸ ἐνδότερον προσκυνοῦμεν τὸν παναγιώτατον καὶ τρισμακάριστον τάφον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς τις ἔχει ἄνωθεν αὐτοῦ μάρμαρον διαφανὲς καὶ λαμπρότατον, ἀναπέμπων εὐωδίαν θαυμασίαν καὶ ἀνεκλάλητον, καὶ εἶναι, εἰς μὲν τὸ μάκρος σπιθαμαῖς ἑπτὰ, εἰς δὲ τὸ πλάτος σπιθαμαῖς τέσσαρες, κρέμονται δὲ καὶ ἐνταῦθα κανδῆλαι τεσσαράκοντα τέσσαρες, ἀείποτε ἀναμμέναι.

Ἐπάνω τούτου τοῦ παναγίου Τάφου ἐκλάμπει τὸ ἅγιον φῶς τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ, ὥρᾳ ἑβδόμῃ ἢ ὀγδόῃ τῆς ἡμέρας, ἡ δὲ τάξις ἔχει οὕτω· σβυσάντων ἡμῶν πρότερον πάσας τὰς ἐν τῷ θείῳ ναῷ κανδήλας, ἔρχονται οἱ προρηθέντες πορτάρηδες

δες

δες Τοῦρκοι μετὰ τοῦ Μουτεβελῆ, καὶ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ἄλλων πολλῶν ἐξουσιαστῶν, καὶ κλείοντες τὴν πόρταν τοῦ ἁγιωτάτου Κουβουκλίου, καὶ σφραγίζοντες αὐτὴν ἐπιμελῶς, οἱ μὲν ἀνέρχονται εἰς τὰ Κατηχούμενα εἰς τὰς κατοικίας τῶν Φραγκῶν, καὶ γίνονται θεαταὶ τοῦ μεγίστου τούτου θαύματος, οἱ δὲ ὑπηρέται αὐτῶν ἐπιμένουσιν ἔμπροσθεν τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου, καὶ φυλάττουσιν, ἵνα μή τις θόρυβος ἀναμέσον τῶν φυλῶν γένηται· ἢ ἴσως τοῦτο γίνεται κατὰ συγχώρησιν θείαν, εἰς ἀντίτυπον τῆς κουστωδίας, ὁποῦ τότε ἐδιωρίσθη ὑπὸ τῶν μιαιφόνων Ἰουδαίων, νὰ φυλάξῃ τὸν τάφον, ἵνα μὴ κλέψωσι τὸν Ἰησοῦν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· φθάσαντος δὲ τοῦ καιροῦ ὁ παρὰ τοῦ Πατριάρχου διορισμένος Ἀρχιερεὺς, λαβὼν καιρὸν, ἐνδύεται ἅπασαν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, ὁμοίως καὶ πάντες οἱ τυχόντες ἱερεῖς καὶ ἱεροδιάκονοι ἐνδύονται τὰς ἱερατικὰς στολὰς, καὶ ἐξερχόμενοι τοῦ Καθολικοῦ ἄνευ φωτοχυσίας μετὰ παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου πλήθους, προσκυνητῶν ξένων καὶ ἐντοπίων, βασταζόντων εἰς χεῖρας καὶ φλάμπουρα, ἤτοι μπαγιράκια δώδεκα, καὶ προπορευομένων, καὶ ἀκολουθούντων πάντων, περιέρχονται τὸ ἅγιον Κουβούκλιον, καὶ ψάλλουσι μετὰ μέλους τὴν Ἀναστασίν σου Χριστὲ Σωτὴρ, Ἄγγελοι ὑμνοῦσιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ γῆς καταξίωσον ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ σὲ δοξάζειν· καὶ οὕτω δὶς περιερχομένων τὸ ἅγιον Κουβούκλιον, καὶ ψαλλόντων, πλησιάζει μόνος ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὴν θύραν τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου καὶ προσεύχεται· καὶ τὸ μὲν πλῆθος κράζουσι τὸ, Κύριε ἐλέησον, τὸ δὲ ἱερατεῖον περιέρχεται ἄλλην μίαν φορὰν, καὶ ἀποτελεῖται ἡ τρίτη περίοδος· τότε ἀνοιχθείσης τῆς θύρας τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου, καὶ εἰσερχόμενος μόνος ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ φόβου πολλοῦ, καὶ μεγάλης εὐλαβείας, βαστάζων ἀνὰ χεῖρας καὶ δύο μάτζας κηρίων σβυστῶν, θεωρεῖ θαυμασίως τὸ ἅγιον φῶς ἐπάνω τοῦ ἁγίου τάφου, ἀναδίδον εὐωδίαν θαυμασίαν καὶ ἄλληκτον, ὅθεν ἀνάπτωντας τὰ κηρία, καὶ λαμβάνωντάς τα μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας ἐξέρχεται, ἔχων τὰς χεῖρας σταυροειδῶς, εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων τὸ πλῆθος. ἔμπροσθεν δὲ τῆς θύρας, φυλάττων ὁ ἐπίτροπος τῶν Ἀρμενίων, λαμβάνει ἐκ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ Ἀρχιερέως τὰς λαμπάδας, καὶ ἀνελθὼν εἰς

τὴν

τὴν ἐκκλησίαν τους, τὸ διανέμει τοῖς Ἀρμενίοις. ἀπὸ δὲ τὰς λαμπάδας τῆς δεξιᾶς χειρὸς λαμβάνουσιν οἱ Ὀρθόδοξοι προσκυνηταὶ, ὄντες συναθροισμένοι ἐκ τῶν περάτων τοῖς οἰκουμένης· οἵτινες βλέποντες τὸ παράδοξον τοῦτο θαῦμα, καὶ μάλιστα οἱ Ὀρθόδοξοι Ἄραβες μεγαλοφώνως κράζοντες, τὸ Κύριε ἐλέησον, κηρύττουσιν ἀνυποστόλως, ὅτι μία ἐστὶν ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν· καὶ παρευθὺς κρούουσι τὰ σήμανδρα, καὶ τὸ σηδηροῦν, καὶ τελεῖται ἡ θεία λειτουργία τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐν τῷ Καθολικῷ, καὶ γίνεται ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ χαρὰ μεγάλη καὶ ἀγαλλίασις, μετὰ δαψιλοῦς φωτοχυσίας, προσερχόμενοι λαμπαδηφόροι τῷ προϊόντι Χριστῷ ἐκ τοῦ μνήματος ὡς νυμφίῳ· καὶ ἀγκαλὰ εὑρίσκονται μερικοὶ ὁποῦ ἀμφιβάλλουσιν εἰς τοῦτο, πρὸς οὓς ἀποκρινόμεθα, ὅτι ἐὰν πολλῶν ἁγίων τάφοι, καὶ τὰ λείψανα ἐνεργοῦσιν ὁσημέραι ἄπειρα θαύματα διὰ τῆς θείας δυνάμεως, μάλιστα εἰς τὰς ἑορτὰς αὐτῶν, δὲν εἶναι ἀδύνατον ὅτι ὁ πανάγιος Τάφος, ἐν ᾧ ἐτάφη τὸ θεανδρικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐκβλύζῃ φῶς, εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου εἶδον φῶς μέγα, λέγω καθ' ἣν ἡμέραν τὰ πάντα πεπλήρωται φωτὸς, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια. ὡς ψάλλει ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, μάλιστα ἔχει μεγάλον κατάκριμα ὁ ἀνίσχυρον ποιῶν τὴν τοῦ Θεοῦ παντοδυναμίαν, καὶ ὅς τις νομίζει τὸν θεοδέγμονα Τάφον ἐστερημένον ἐκείνου τοῦ φωτὸς, τὸ ὁποῖον ἰδόντες οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, καὶ αἱ μακάριαι Μυροφόροι ἐξεπλάγησαν· πρέπει ὁ τοιοῦτος χριστιανὸς νὰ πεισθῇ εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ θείου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ λέγοντος. ὡς ὄντος ἱερὰ καὶ πανέορτος αὕτη ἡ σωτήριος νὺξ καὶ φωταυγὴς τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς ἐγέρσεως οὖσα προάγγελος, ἐν ᾗ τὸ ἄχρονον φῶς πᾶσιν ἐπέλαμψε, καὶ πρὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, τὸ φῶς τοῦ μεγάλου σαββάτου, τὸ ὀνομάζει ἀντίτυπον τοῦ μεγάλου φωτὸς, καὶ ἐξ ἀμερίστου φωτὸς μεριζόμενον καὶ τιμώμενον, πρὸς τούτοις τὸ ὀνομάζει φῶς, πρόδρομον τοῦ μεγάλου φωτὸς ἀνισταμένου καὶ εὐφροσύνης προεόρτιον, ἀνάγνωθι τὸν λόγον οὗ ἡ ἀρχὴ, ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσωμεν· ἐὰν δὲ λέγῃς, ὅτι ἅγιον φῶς καὶ σεβάσμιον, λέγουσιν οἱ εἰρημένοι ἅγιοι τὴν κατ' ἐκείνην

ἐκείνην τὴν ἡμέραν γιγνομένην φωτοχυσίαν εἰς τὰς ἁπανταχοῦ Ἐκκλησίας, ἀποκρίνομαι, ὅτι ἐὰν ἡ ἁπλῶς ἐκείνη φωτοχυσία ἔχει τόσην τιμὴν, πολλὺ περισσοτέραν τιμὴν πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ φῶς τὸ ἐξερχόμενον ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου σπηλαίου τοῦ θεοδέγμονος τάφου, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἔλαιον τὸ ἀπὸ τῶν κανδήλων, καὶ τὸ χῶμα, καὶ τὰ τῷ παναγίῳ Τάφῳ ἐπιτριβόμενα σουδάρια μετ' εὐλαβείας φιλούμενα καὶ λαμβανόμενα, ἰάσεις ἐπιτελοῦσι· μὲ ὅλον τοῦτο ἐὰν οἱ ἀμφιβάλλοντες δὲν τὸ δέχονται, ἀλλ' εἰς ἐκείνους ὁποῦ κατ' ἔτος ἐπιδείκνυται, αὐτοὶ ἂς τὸ κηρύττωσι, μάρτυρες ὄντες τοῦ μεγίστου τούτου θαύματος, καὶ τοῖς μὲν εὐλαβέσι γίνεται σωτήριον ὑπόδειγμα, τοῖς δὲ ἀνευλαβέσιν οὐδεμία ἐκ τούτου ὠφέλεια.

Πλὴν δὲν ἠξεύρω, ὁ τοιοῦτος τὶ θέλει εἰπεῖ, βλέπων τὴν κολώναν σχισμένην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθε τὸ ἅγιον φῶς; τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινεν εἰς τοὺς ἀρχαίους καιροὺς, ἢ εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑστερινοὺς τούτους χρόνους, εἰς τὸν καιρὸν δηλαδὴ τοῦ μακαριωτάτου ἀοιδήμου Κυρίου Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Ἱερεμίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Σιλβέστρου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰωακεὶμ Ἀντιοχείας ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτὰν Μουράτ.

Οἱ Ἀρμένιοι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐχθρικῶς καθ' ἡμῶν φερόμενοι, καθὼς καὶ ἄχρι τοῦ νῦν οὐ πάυουσιν οὕτως ἐναντίον εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους φερόμενοι, καὶ πάντοτε τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ, μένοντες κατησχυμένοι, ὑπεσχέθησαν τότε νὰ δώσωσι τῷ ἡγεμόνι τῆς Ἱερουσαλὴμ χρήματα ὅσα θέλει, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Πατριάρχην, καὶ τοὺς Ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν θεῖον Ναὸν τοῦ παναγίου Τάφου τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ· ὁ δὲ ἡγεμὼν πεισθεὶς διὰ τὰ χρήματα, ἐπρόσταξε καὶ ἐγένετο οὕτως· εἰσῆλθον λοιπὸν εἰς τὸν σεβάσμιον Ναὸν μόνοι οἱ Ἀρμένιοι ἐν χαρᾷ, ἐλπίζοντες νὰ λάβωσι τὸ ἅγιον φῶς, οἱ δὲ Ὀρθόδοξοι ἱστάμενοι ἔξω τοῦ ναοῦ εἰς τὸ προαύλιον περίλυποι, παρεκάλουν τὸν ἅγιον Θεὸν μετὰ δακρύων, καὶ συντριβῆς καρδίας, ἵνα παραβλέπων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, δείξῃ εἰς αὐτοὺς τὸ ἔλεος

τῆς εὐσπλαγχνίας του, ὁμοίως προσηύχετο καὶ ὁ Πατριάρχης ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ, μὲ μεγάλην κατάνυξιν· φθασάσης δὲ τῆς διορισμένης ὥρας (ὢ τῶν θαυμασίων σου Δέσποτα φιλάνθρωπε Βασιλεῦ) εὐθὺς ἐσχίσθη μία ἀπὸ τὰς κολώνας, αἱ ὁποίαι εἶναι ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας πόρτας, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ αὐτὴν τὸ ἅγιον φῶς· τοῦτο ἰδὼν ὁ Πατριάρχης, δραμὼν μετὰ μεγάλης προθυμίας καὶ εὐλαβείας, ἄναψε τὰ κηρία ὁποῦ ἐβάσταζε, καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸν τόπον, ὅπου καὶ πρότερον ἵστατο, διεμοίρασεν αὐτὸ τοῖς Ὀρθοδόξοις πρός τε χάριν καὶ ἁγιασμὸν αὐτῶν· οἱ δὲ ἀνάψαντες τὰ κηρία ὁποῦ ἐβάσταζον, καὶ πλησθέντες πάσης πνευματικῆς χαρᾶς, τῷ ἁγίῳ Θεῷ εὐχαρίστησαν, ὅτι τῶν μὲν φοβουμένων αὐτὸν εἰσακούει, καὶ τὸ θέλημα αὐτῶν ποιεῖ· αὐτοὶ δὲ οἱ Ἁρμένιοι ἀγνοοῦντες παντελῶς τὸ περὶ τοῦ ἁγίου Φωτὸς θαῦμα, ὅτι ἐξῆλθεν εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους, ἐπρόσμενον ἔτι ἔνδον τοῦ ἁγίου Τάφου, γεγωνοτέρᾳ τῇ φωνῇ φωνάζοντες, ἀλλ' ἐματαιώθησαν· οἱ δὲ Τοῦρκοι ὁποῦ ἐφύλαττον τὴν ἁγίαν πόρταν, βλέποντες τὸ παράδοξον τοῦ θαύματος, εὐθὺς ἤνοιξαν τὴν ἁγίαν πόρταν καὶ εἰσῆλθεν ὅ, τε Πατριάρχης, καὶ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὸν σεβάσμιον Ναὸν, ψάλλοντες τὸ, „τὶς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος· καὶ ἐξετέλεσαν τὴν θείαν μυσταγωγίαν ἑορτάσαντες τὸ ἅγιον Πάσχα κατὰ τὴν συνήθειαν. ἕνας δὲ Ἐμήρης ἀπὸ τοὺς παρεστώτας ὑπηρέτας, βλέπωντας πῶς ἐσχίσθη ἡ κολῶνα, καὶ ἐξῆλθε τὸ ἅγιον Φῶς, εὐθὺς ἐπίστευσε τῷ Χριστῷ, ὁμολογῶντας αὐτὸν Υἱὸν Θεοῦ, καὶ Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ τέλειον ἄνθρωπον, καὶ μὲ μεγάλην φωνὴν ἔκραξε. μία ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν. καὶ παρευθὺς ἔμπηξεν εἰς μίαν πέτραν καὶ τρία καρφία, λέγωντας, οὕτω νὰ ἐμπηχθῶσιν εἰς τὰ ὀμμάτια τῶν μὴ πιστευόντων εἰς τὸ ἅγιον Φῶς, ὅτι ἐστὶν ἀληθὲς καὶ ἅγιον· οἱ δὲ εὑρεθέντες Τοῦρκοι ἀκούσαντες αὐτοῦ τοιαῦτα λέγοντος, δήσαντες αὐτὸν παρέδωκαν τῷ πυρὶ ὡς χριστιανὸν ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας πόρτας, ἔνθα καὶ μέχρι τοῦ νῦν, καὶ ὁ τόπος τῆς πυρκαϊᾶς φαίνεται, καὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ σώζονται· καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις εἶναι σημειωμένη Ἀραβιστὶ εἰς μίαν πλάκαν, κειμένην εἰς τὰ δεξιὰ τῆς ἁγίας πόρτας πρὸς ἐνθύμησιν τοῦ θαύματος.

Εἰς

Εἰς ἀληθείας παράστασιν, ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἁγίου Τάφου ἐξερχόμενον Φῶς ἐστὶν ἅγιον, προσθήσομεν καὶ ἕτερον θαῦμα παραδοξότερον, ἀπαραλλάκτως ὡς εὕρομεν ἔν τινι παλαιᾷ βίβλῳ, κειμένη ἐν τῇ βιβλιοθήκη τῆς ἱερᾶς Λαύρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα, ὅ γέγονεν ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Χριστοβούλου βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ, καὶ γραφὲν παρὰ Νικήτα Βασιλικοῦ Κληρικοῦ, ἀπεστάλη πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα, Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογένητον, κατὰ τὸ φμζ'. 547 : ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

,,Ἔμελλεν ἄρα ὦ θειότατε βασιλεῦ, μηδὲ ὁ καθ' ἡμᾶς βίος ,,ἄμοιρος ἔσεσθαι Θεοῦ μεγαλειότητος, ἀλλ' ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν ,,ταπεινώσει σου τοῖς κατ' ἐξοχὴν θαύμασι καὶ φωτοφανείαις, ὥσὰν ,,μὴ πρὸς τὰ ἀρχαῖα μόνα τῶν ἐξαισίων θαυμάτων, τὸν ὄντως ,,κρατοποιὸν, καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν δοξάζεσθαι, ἀλλὰ ,,καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῆς χριστωνύμου βασιλείας σου τελεσιουργηθέν- ,,των εὐχαριστεῖσθαι καὶ μεγαλύνεσθαι. ἴσασι γὰρ ἅπαντες πολῖται ,,καὶ ἐπήλυδες τῶν ἐν τῇ φωσφόρῳ τῆς Ἀναστασίμου ἡμέρας κα- ,,τὰ τὴν τοῦ Κυρίου ὁσίαν Ταφὴν, τελεΐαν καὶ παράδοξον, λέγω ,,δὲ τῆς ἐκεῖσε φωτοφανείας ἔλλαμψιν, θείᾳ ἐπιπνοίᾳ γενομένην· ,,πάλαι γάρ μοι ταύτην κατιδεῖν ἀκορέστως ἐπιποθοῦντι, προσκυ- ,,νῆσαί τε τὸ πανίερον ἐκεῖνο καὶ σεβάσμιον ἔδαφος, οὐκ ἀπεπέμ- ,,ψατο τὴν ἐμὴν δέησιν ἡ θεοφρούρητος βασιλεία σου, δῶρόν τε ,,χρυσίου παρασχοῦσα, πρὸς τὸν ἐκεῖσε Θεοφιλῆ προέπεμψεν Ἀρ- ,,χιεπίσκοπον· διάτοι τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ὁ εἰδώς σου τὸ πρὸς αὐτὸν ,,ἀκέραιον τοῦ φρονήματος, τῆς τῶν βεβήλων Ἀγαρηνῶν ἁπάσης ,,βλάβης διετήρησεν ἀνώτερον· Τῇ οὖν ἑβδόμῃ Ἀπριλλίου μηνὸς, ,,Θεοῦ προμηθείᾳ, τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Χριστοδούλῳ τῆς ἁγίας πό- ,,λεως ἐντυχὼν, ἅμ' αὐτῷ διέτριβον, μένων τῆς ἀναστασίμου ἡμέ- ,,ρας ἰδεῖν τὴν θείαν ἐπιφάνειαν· τοῦ δὲ ἁγίου καὶ μεγάλου Σαβ- ,,βάτου ἐγγίσαντος, ὁ τοῖς καλοῖς ἀεὶ φθονῶν διάβολος οὐκ εἴα- ,,σεν ἠρεμεῖν ἡμᾶς, ἀλλ' οἷα ἀνάδην προσέκρουσε τῷ ἀκρογωνιαίῳ

,,λίθῳ

„λίθῳ Χριστῷ, ἀλλ' αὐτὸς μᾶλλον συνετρίβη, ἢ συνέτριψεν· Ἀμη-
„ρᾶς γὰρ τὶς τῶν ἀπὸ Παγδάτι, περὶ πρώτην ὥραν τῷ ἁγίῳ καὶ
„μεγάλῳ Σαββάτῳ, ἐκεῖσε παραγενόμενος ἅμα τῷ κατὰ τόπον
„Ἀμηραίῳ, ἐπὶ τὸ Πραιτώριον ἐχώρησε, θυμοῦ καὶ μανίας ἀνά-
„πλεως· καὶ δὴ παραυτίκα τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Χριστοδούλῳ, δεινοὶ
„τινὲς καὶ ὠμοὶ ἄγγελοι τὴν τούτου ἄφιξιν διήγγειλον, καὶ πρὸς
„τὸ πραιτώριον ἦγον· ὡς δὲ ἔφθασεν ἐκεῖσε ὁ θεοφιλής, καὶ ὄν-
„τως ἠκριβωμένος Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ δεινὸς καὶ ἐμβρόντητος Ἀμη-
„ραῖος ἔφησεν, οὐκ ἔξεστί σοι ὦ Ἀρχιεπίσκοπε τὴν ἑορτὴν νῦν
„τελέσαι, τούτου γὰρ χάριν ἐνταυθὶ ἀφήγμην. διὰ γὰρ μαγικῆς
„κακοτεχνίας τὸ θρυλλούμενον θαῦμα ποιῶν, τὴν Συρίαν πᾶσαν
„τῆς τῶν χριστιανῶν ἐπλήρωσας θρησκείας· καὶ μικροῦ δεῖν Ῥω-
„μανίαν ἀπετέλεσας τὰ ἡμῶν ἔθη ἀνατρέπων· ὁ δὲ θεοφιλὴς Ἀρ-
„χιεπίσκοπος, πραείᾳ τῇ φωνῇ ἀντέλεξεν, εἰμὲν ἅπαξ, ἢ καὶ δὶς
„πεῖραν εἰλήφατε, οὐκ ἐξ αὐτῶν τε τῶν ἔργων μυριάκις ἐπιστώ-
„θητε, ἀνεκτότερον ἂν ἐδόκει ἡμῖν λέγοντες, ὡς διὰ μαγικῆς τι-
„νὸς τοῦτο τελεῖται κακοτεχνίας. ἐπειδὴ καὶ ἐκ τοῦ προϊσταμένου
„Ἀρχιεπισκόπου σίδηρον ἀντὶ θρυαλλίδος τῇ προσούσῃ τῷ ἁγίῳ
„Τάφῳ κανδήλῃ προσεπέταξε, καὶ ταύτην ἀθρόως θείᾳ νεύσει κη-
„ροῦ δίκην ἀναφθεῖσαν ἐθεασάμεθα. μέχρι τίνος τυραννεῖν ἡμᾶς
„ἐπιχειρῆτε τὸ ὑπερφυὲς θαυμαζόμενοι; οἱ δὲ ἐκεῖσε ἑστῶτες γρα-
„φεῖς, οὕτω καλούμενοι, τῷ κατὰ τὸν τόπον Ἀμηραίῳ καθυπουρ-
„γοῦντες, μέτοχοί τε τῆς ἡμῶν ἀκραιφνοῦς πίστεως ὄντες, οὐ
„καλῶς ποιεῖς, ἔλεγον, τῷ μιαιφόνῳ Ἀμηραίῳ, τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ
„κωλύων τὴν ἐξ ἔθους αὐτῷ ἑορτὴν τελέσαι· ποίῳ γὰρ τρόπῳ τὸ
„βαρυτελὲς τῶν δημοσίων φόρων εἰσπράττεται, εἰμὴ τὸ τὰς νενο-
„μισμένας αὐτῷ ἑορτὰς συγχωρεῖται τελεῖν; καὶ ὡς εἰ τούτῳ ἐμ-
„μείνῃς τῷ λογισμῷ, ἀνενέγκαι ἔχομεν τῷ πρώτῳ συμβούλῳ Συ-
„ρίας, καὶ οὐ τὴν τυχοῦσαν σαυτῷ προξενήσεις ἀγανάκτησιν· ὀρ-
„γισθεὶς οὖν τοῖς εἰρημένοις ὁ δείλαιος, ἄλλην μηχανὴν καινοτέ-
„ραν ἀποβλέπει, ὅλος θυμοῦ καὶ μανίας γεγονὼς, καὶ χιλιάδας
„ἑπτὰ χρυσίων ἀφαιρῶν τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ βιάζεται· καὶ ὡς εἰμὴ
„ταύτας λήψεται, ἀπαραιτήτως μὴ συγχωρῆσαι αὐτῷ τὴν ἁγίαν
„καὶ πάνδημον ἑορτὴν τοῦ Χριστοῦ τελέσαι Ἀνάστασιν· ὁ δὲ Ἀρ-
χιεπί-

„χιεπίσκοπος ἐπὶ τῇ ἀπορίᾳ, μέγα καὶ βαθὺ στενάξας, διὰ ξίφους
„ἀπαλλαγῆναι αὐτὸν τῆς παρούσης ζωῆς τοὺς μιαιφόνους ἐβιάζε-
„το. τοῦτο γὰρ καὶ συμφέρον αὐτῷ ἐνομίζετο, ὡς ἂν τῆς αὐτῶν
„κακίας ἀπαλλαγείη· ὁ δὲ ἐν ἀπόροις εὐμήχανος Θεὸς καὶ ἐν ἀσ-
„θενεῖ δυνατὸς, καὶ ταύτην διέλυσε τὴν μηχανήν· οἱ γὰρ μνη-
„μονευθέντες γραφεῖς, δύο χιλιάδας χρυσία παρασχόντες, ὡς τὰς
„πέντε ἐγγυησάμενοι τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ ἀποδοῦναι, τὸ κακομήχα-
„νον τοῦ ἐναγοῦς Ἀμηραίου μάταιον ἀπέδειξαν· ἐπειδὴ τοῦ Ἀρ-
„χειπισκόπου ἐν τούτοις πιεζομένου εἰς τὸ Πραιτώριον, ὁ τῶν
„θαυμασίων Θεὸς, τῇ ἀπερινοήτῳ καὶ ἀμάχῳ αὐτοῦ δυνάμει, δύο
„τῶν τοῦ τριφώτου κανδήλων θείου Φωτὸς ἐπλήρωσε, τοῦ κρεμα-
„μένου ἔν τινι τόπῳ, ἐν ᾧ λέγεται τὸ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡ-
„μῶν Τίμιον Σῶμα, ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ λουσθῆναι κατενεχθέν·
„τοῦτο δὲ ἐπὶ τοῦ Πραιτωρίου ἀγγελθὲν τὸ παράδοξον, παραυ-
„τίκα τοῦτε χριστωνύμου λαοῦ, καὶ τῶν βεβήλων Ἀγαρηνῶν ἡ
„πληθὺς, ἀναμὶξ συνέῤῥει ἐπί τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν·
„καὶ τῶν μὲν Ὀρθοδόξων ζέοντι πόθῳ, καὶ διαπύρῳ πίστει, τῶν
„δὲ ἀθέων Ἀγαρηνῶν μιαιφόνῳ γνώμῃ, καὶ ὀλεθρίῳ φρονήματι
„ἐπ' αὐταῖν ταῖν χεῤῥοῖν, τῶν μὲν μαχαίρας κατεχόντων, τῶν
„δὲ λόγχαις ὡς εἴ τις τῶν χριστιανῶν φωραθεῖ λαμπάδα κατέχων
„Φωτὸς, τοῦτον ἐπ' αὐτῷ τῷ ναῷ διαχειρισθῆναι· ὁ δὲ πάνσοφος
„Ἀρχιεπίσκοπος, ἅμα τῷ σὺν αὐτῷ κλήρῳ, καὶ τοῖς Ἀγαρηνοῖς,
„ἐπὶ τὸν ἅγιον Τάφον ἔσπευδε τοῦ Κυρίου, καὶ δὴ μικρὸν παρα-
„κύψας, ὡς ἔγνω μήπω κἀκεῖσε φοιτήσασαν τὴν τοῦ θείου Φωτὸς
„ἔλλαμψιν, σὺν τοῖς βεβήλοις Ἀγαρηνοῖς τὸν θεῖον Τάφον ἠσφα-
„λήσατο· κατὰ ἀνατολάς τε ὑψοῦτο τὰς Μωσαϊκὰς χεῖρας ἄρας,
„σὺν τῷ χριστωνύμῳ λαῷ, ἐκτενῶς καθικετεύων τὸν τῶν ὅλων
„Θεόν. Περὶ δὲ ὥραν ἕκτην τῆς ἡμέρας τῷ θείῳ Τάφῳ ἐνατενίσας
„τοῦ Σωτῆρος, ὁρᾷ τὴν θείαν φωτοφανείαν, δι' Ἀγγέλου γὰρ αὐ-
„τῷ πρόσεστιν ἡ τῆς θύρας εἴσοδος· καιρὸν οὖν λαβὼν πρὸς τὸ
„ἀπ' ἐκείνου τοῦ Φωτὸς μεταδοῦναι τοῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ
„μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ πολυφωτίοις, καθὼς τοῦτο ποιεῖν εἰώθει, οὔπω
„τῷ Τάφῳ ἀνακύψας, καὶ ἐξαπήνης ἦν ἰδεῖν πᾶσαν τὴν τοῦ Θε-
„οῦ Ἐκκλησίαν ἀνεπάφου θείου Φωτὸς πληρωθεῖσαν, ὡς ποτὲ μὲν

„τὸν

„τὸν εὐσεβῆ λαὸν ἐπὶ τῷ δεξιῷ μέρει φέρεσθαι, ποτὲ δὲ ἐπὶ τῷ
„ἀριστερῷ, ἄλλον ἐπὶ τὰ προπύλαια, ἕτερον ἐπὶ τὸν τοῦ Κρανίου
„τόπον, καὶ ἄλλον ἐπὶ τῇ κρεμαμένῃ σταυροειδῶς ἁλύσει, διὰ τὸ
„κἀκείνην περιστοιχειοῦσθαι τὰς κανδήλας, ἐν ᾗ φέρεται λόγος,
„τὸν καθ' ἡμᾶς κόσμον μεσάζειν καὶ σημείου χάριν ταύτην ἐναπο-
„κρέμασθαι, ὡς ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ φωτοφανείᾳ θάμβους πληροῦ-
„σθαι πάντας· ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀθέους Ἀγαρηνοὺς ἐκ-
„πλήξεως καὶ αἰσχύνης· ἀπὸ γὰρ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναλήψεως
„μέχρι τῆς δεῦρο, ἐν μιᾷ τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ Τάφῳ οὐσῶν κανδή-
„λων, κατ' ἔτος λέγεται γεγενῆσθαι τὴν τοῦ θείου Φωτὸς ἔλλαμ-
„ψιν· ἐν δὲ τῷ νῦν χρόνῳ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν ἀναλάμψαι
„τὴν θείαν φωτοχυσίαν, ὡς πάντας μιᾷ φωνῇ τὸ, τὶς Θεὸς μέ-
„γας ἐκφωνεῖν, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ Θεὸς, ὁ ποιῶν θαυμά-
„σια μόνος. τοῦ δὲ ἐπαράτου Ἀμηραίου ἐν τοῖς Κατηχουμένοις ὄν-
„τος, γυμνὴν ἐστιλβωμένην μάχαιραν φέροντος, καὶ πρὸς τὸν να-
„ὸν προκύπτοντος, θαυματουργεῖται τὶ ἐξαίσιον καὶ ὑπερθάυμα-
„στον· κανδήλης γὰρ μεγίστης ὑπὲρ κρατῆρος μέγεθος κρεμαμένης
„ἀντικρὺ τῆς αὐτοῦ προκύψεως, κατά τινα Θεοῦ οἰκονομίαν συνέ-
„βη, ταύτην ὕδατος καὶ ἐλαίου κενὴν καταλειφθῆναι, καὶ παρα-
„χρῆμα θείου Φωτὸς ἐμπλησθῆναι μήτε μὴν θρυαλλίδος προσούσης
„ἐν αὐτῇ· ὁ οὖν φονώδης καὶ δύστηνος Ἀμηραῖος ἐπὶ τῷ τοιούτῳ
„παραδόξῳ θεάματι ἔμεινεν ἐννεὸς, ὡς καὶ πᾶσιν αὐτὸν ἀριδήλως
„ἐξειπεῖν, πυρὸς δίκην χεῖρα βλέπειν αὐτὸν, καὶ διὰ ταύτης ταῦ-
„τα τὰ παράδοξα καὶ ἐξαίσια ἐπιτελεῖσθαι· τὸ δὲ κατὰ τὸν δρα-
„κόντιον σταυρὸν ἔτι παράδοξον τελεσθὲν, μὴ τοῖς πολλοῖς ψεύ-
„δους ἐχόμενον νομισθῇ, ἐπ' οὐδενὶ γὰρ ἑτέρῳ τὴν ἐμὴν ἁμαρτω-
„λὸν συνείδησιν ἀνατίθημι, εἰμὴ ἐπὶ τῷ ἀκοιμήτῳ ὀφθαλμῷ τῷ τὰ
„βάθη τῆς διανοίας ἐρευνῶντι, ἐφ' ᾧ γὰρ τῶν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει
„δρακοντίων τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ὄντων, εἰς τὸν ἐν τῇ κε-
„φαλῇ αὐτὸν ἐμφερόμενον σταυρὸν, ἀστὴρ ἀναφανεὶς ἐν τῷ μέσῳ
„ἡλιοδῶς περιήστραπτεν, οὐ μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς τέσσαρα διαιρε-
„θεὶς, σταυροειδῶς ἀνεφαίνετο ἐξαστράπτων, ὡς ἐπ' αὐτὸν συν-
„δραμεῖν ἅπαντας, καὶ νικητηρίους ὕμνους ἀνακράζειν τῷ τὰ ἡμέ-
„τερα οἰκονομοῦντι Θεῷ, οὐδὲν ἄλλ' οἶμαι τοῦτο δηλοῦν, ἀλλ' ἢ

„ὡς τῆς ἐν Θεῷ πιστῆς ἁγίας βασιλείας σου τὸ κραταιὸν, καθυ-„ποτάξει μὲν τὸν στυγητὸν Ἰσμαὴλ, ἀμαυρώσει δὲ καὶ τὴν τῶν „Ἀγαρηνῶν μισαρὰν θρησκείαν, καθὼς τοῦτο καὶ παρὰ τῶν βεβή-„λων καὶ ἐναγῶν Ἀγαρηνῶν ὡμολόγηται· ὁ διὰ σταυροῦ Θεὸς τὰ „νικητήρια δοὺς τῷ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδήμῳ Κωνσταντίνῳ, τὸ ὁμώ-„νυμον καὶ ὁμότροπον δωρησάμενος, τῇ δι ἀστέρος μηνυθείσῃ ἁγίᾳ „βασιλείᾳ σου, αὐτὸς καὶ νῦν κραταιῶσαι, καὶ ἐνισχύσαι, δέσ-„ποτα ἐπὶ παντὸς ἔθνους σὴν κεφαλὴν ἐν σοὶ ἀποκαθιστῶν, τῆς „σιδηρᾶς βασιλείας τὸ κραταιόν.

Ταῦτα ὁ ἐν κληρικοῖς ἐλάχιστος Νικήτας.
Γραφῇ παραδέδωκα ἔτος Ἀδάμ· ς΄. υ΄. ν΄. ε΄.
— 6,455 —

Ταύτην αὐτὴν τὴν εἰς τὸν πανάγιον Τάφον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατ᾽ ἔτος γινομένην θείαν ἔλλαμψιν, μαρτυρεῖ καὶ ὁ εὐσεβέστατος ἐν βασιλεῦσιν Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς, ὁ ὕστερον διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος, Ἰωάσαφ μοναχὸς μετωνομασθεὶς, διαλεγόμενος γὰρ μετά τινος Πέρσου Μωαμετανοῦ καὶ ἀπολογούμενος, ἐν τῇ γ΄. αὐτοῦ ἀπολογίᾳ αὐταῖς λέξεσιν οὕτω λέγει.

„Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ κατ᾽ ἔτος γινομένου ἐν Ἱεροσολύμοις, „ἐν τῷ Τάφῳ τοῦ Χριστοῦ θαύματος, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ „Ἀναστάσεως, ὡς καὶ σὺ οἶσθα, ἔχεις εἰπεῖν τί; οἶδας πάντως ὅτι „κρίμασιν οἷς οἶδε Θεὸς, κατεξουσιάζουσιν οἱ Μουσουλμάνοι καὶ „τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου· ἀλλὰ κατὰ τὸν δηλωθέντα καιρὸν „τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως, πολλὴν καὶ μεγάλην ποιοῦνται τὴν „ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα, ὡς μηκέτι εἶναι τὸ παράπαν λυχνιαῖ-„ον φῶς· καὶ παρακατιὼν λέγει· ἐν δὲ τῷ καιρῷ καθ᾽ ὃν ᾄδουσιν „οἱ ἐκεῖσε εὑρισκόμενοι χριστιανοὶ τὸν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χρι-

„στοῦ

,,στοῦ ὕμνον, κατέρχεται φῶς οὐρανόθεν, ἀνάπτον τὰς εἰς τὸν ,,Τάφον τοῦ Χριστοῦ εὑρισκομένας λαμπάδας.

,,Καὶ αὖθις ἀλλαχοῦ λέγει· τί γοῦν σοι δοκεῖ; ψευδῶς ἔλε- ,,γεν ὁ Χριστὸς ὅτι Θεὸς ἐστὶ καὶ Θεοῦ Ὑὸς, καὶ πῶς τῇ ὥρᾳ καθ' ,,ἣν ἀνυμνοῦσιν οἱ χριστιανοὶ, ὡς εἴπομεν, τὸν Χριστὸν, Θεὸν, ,,καὶ Θεοῦ Ὑὸν, καὶ ποιητὴν πάσης κτίσεως, εἰς πλείονα δῆθεν πί- ,,στωσιν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ τοῦ θαύματος δήλωσιν, μαρτυροῦν- ,,τος τοῦτο τοῦ Θεοῦ, ἐξέρχεται Φῶς, ἐξάπτον τὰς εἰς τὸν Τάφον ,,λαμπάδας· ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ, ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ,,αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ βαπτίσεως, κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ φωνὴ λέ- ,,γουσα, οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, τουτέστιν ὁ Χρι- ,,στὸς, οὕτω καὶ κατὰ τὸν ῥηθέντα καιρὸν ἐξέρχεται φῶς, πισ- ,,τούμενον, καὶ μαρτυροῦν πᾶσι πιστοῖς τε καὶ ἀπίστοις, ὅτι αὐ- ,,τὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ,,ὁ ἀληθής τε Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· τίς γοῦν οὕτω τοσοῦτον ἄθ- ,,λιος, ὃς οὐχ ὁμολογεῖ τὸν Χριστὸν Θεὸν, καὶ Υἱὸν καὶ Λόγον ,,τοῦ Θεοῦ; εἰ μὲν ἐρευνῶσιν, ἀντιλέγουσι, τοῖς δὲ ἀντιλέγουσι, ,,τί ἔστι χρεία ἑτέρου κατηγόρου; αὐτοὶ ἑαυτῶν εἰσὶ κατήγοροι.

Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς περὶ τούτου, ἡμεῖς δὲ αὖθις ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

Περὶ τῶν ἔνδον τοῦ Ναοῦ προσκυνημάτων.

Ἐξερχόμενοι λοιπὸν ἀπὸ τὸ ἅγιον Κουβούκλιον, καὶ ὁδεύοντες κατὰ ἀνατολὰς βήματα εἴκοσι τρία, εἶναι κάγκελα σιδηρὰ μὲ πόρταν, ὑποκάτω μιᾶς μεγάλης καμάρας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν βαστάζονται οἱ δύο κουμπέδες τοῦ θείου Ναοῦ, τὴν ὁποίαν καμάραν, Βασιλικὴν ὀνομάζουσι· καὶ εἰσερχόμενοι αὐτοῦ εἶναι τὸ Καθολικὸν καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν Ὀρθοδόξων. εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἓν μάρμαρον τετράγωνον, ἀπὸ δύο σπιθαμαῖς ἡ κάθε πλευρὰ αὐτοῦ, καὶ εἰς τήν μέσην τρυπημένον, ὑπερέχει καὶ ἀπὸ τὸ ἔδαφος δάκτυλα πέντε. αὐτὸς ὁ τόπος λέγεται ὁ ὀμφαλὸς τῆς γῆς· δυτικά δε καὶ ἀριστερὰ τοῦ Καθολικοῦ, εἶναι στασίδια τετορνευμένα καὶ εὔμορφα, καὶ μὲ τέμπλη περιχρυσωμένα καὶ ἔντεχνα, μὲ εἰκόνας μεγάλας καὶ θαυμαστὰς, φέρουσαι τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς σειρᾶς τῶν στασιδίων, εἰς μὲν τὸ δεξιὸν μέρος εἶναι ὁ θρόνος τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, κατὰ πολλὰ ἔντεχνος καὶ ὡραῖος· ἄντικρυ δὲ τούτου, εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος δηλαδὴ, εἶναι ἄλλος θρόνος, καὶ εἰς αὐτὸν ἵσταται ὁ Ἀρχιερεὺς ὁ μέλλων ἱεροεκτελέσαι· διότι εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἵνα ἀνέλθῃ, κανονικῶς εἶναι ἐμποδισμένον· ἀπὸ αὐτὸν ἰχνάρια δέκα ἑπτὰ, εἶναι ἕτερον σκαλούνιον, καὶ ἵστανται τὰ μεγάλα μανουάλια, μὲ τὰς μεγάλας λαμπάδας, ἔμπροσθεν τῶν Δεσποτικῶν εἰκόνων, ἔνθα εἶναι καὶ τὸ μέγα Τέμπλον περιχρυσωμένον ἐντέχνως, μὲ τὰς μεγάλας Δεσποτικὰς εἰκόνας ἐκ τῆς ῥωσσίας ἀποσταλείσας. καὶ ὑπεράνωθεν τούτων, μὲ εἰκόνας μικρὰς τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, καὶ μὲ τὸν δρακόντιον σταυρὸν, οὗ τὸ μάκρος σπιθαμαῖς εἴκοσι δύο· Ἀπὸ τὰς βασιλικὰς πύλας ἀναβαίνοντες τρία σκαλούνια, εἶναι ἡ ἁγία τράπεζα, ἔχουσα

μάκρος σπιθαμαῖς ἑπτὰ, καὶ πλάτος δώδεκα, μὲ Κουβούκλιον περιχρυσωμένον θαυμασίως, βασταζόμενον ἀπὸ τέσσαρας κολώνας παρομοίως κεχρυσωμένας, καὶ ἀπὸ μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ ἁγίου βήματος, εἰς τὴν πλαγίαν θύραν, εἶναι τὸ σκευοφυλάκιον, ὅπου φυλάττονται τὰ συνήθη ἱερὰ ἄμφια· ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ δὲ τῆς ἑτέρας πλαγίας θύρας, εἶναι ἡ ἁγία Πρόθεσις, μὲ Κουβούκλιον σεντεφένιον, καὶ ὄπισθεν τῆς ἁγίας Προθέσεως, ἕτερον σκευοφυλάκιον, ἐν ᾧ φυλάττονται ἄλλα ἱερὰ ἄμφια· ὄπισθεν τῆς ἁγιας τραπέζης, ἑπτὰ βαθμίδας ὑψηλότερα, εἶναι τὸ ἱερον σύνθρονον τοῦ Πατριάρχου, μὲ σεντέφι θαυμασίως κατασκευασμένον, φυλάττον ἄνωθεν τὸ ἱερὸν Ἀρτοφόριον. ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν, ἔχει δώδεκα κολώνας, ἀπὸ τὰς ὁποίας βαστάζεται ἡ λεγομένη Ἀχιβάδα, καὶ ὅλη ἡ στέγη τοῦ ἁγίου Βήματος, τουτέστι, τὸ σταυροθόλιον· μεταξὺ εἰς τὰς κολώνας ἔχει καὶ δύο μεγάλας εἰκόνας ὡραίας καὶ φοβερὰς ὁποῦ ἔχουσι τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, καὶ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ ἑκατέρωθεν ἀπὸ ἓν ντουλάπι ὁποῦ ἔχουσι μέσα πολλῶν Ὁσίων, Δικαίων, καὶ Μαρτύρων, ἅγια Λείψανα, εἰς ποτήρια κρουσταλένια μεγάλα, μὲ καπάκια σφαλισμένα, τὰ ὁποῖα εὐγάνουσιν εἰς τὰς παῤῥησίας ἐν τῇ μεγάλῃ εἰσόδῳ· ὄπισθεν τοῦ σκευοφυλακίου τοῦ πρώτου, ἔχει σκάλαν πλατεῖαν, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ κάγκελα σιδηρὰ, καὶ πόρταν· καὶ αὐτοῦ κρέμανται τὸ μέγα σιδηροῦν, καὶ τὸ ξύλινον σήμανδρον· ἤδη στέλλονται ἐκ τῆς ῥωσσίας δύω σήμαντρα μεγάλα καὶ θαυμαστά· καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω, εἶναι τὸ μαγειρεῖον τῶν Πατέρων, ἡ τράπεζα αὐτῶν, καὶ ὀλίγαι κατοικίαι τῶν ὑπτηρετούντων τὸν ἅγιον Ναόν· ἔχει δὲ τὸ καθολικὸν μάκρος ἰχνάρια ἑκατὸν δέκα ὀκτὼ, καὶ πλάτος ἐννενήκοντα· ἔχει δὲ καὶ πόρτας τέσσαρας· ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἀπέναντι τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδηλώθη, ἡ δευτέρα εἶναι πρὸς τὴν ἁγίαν Ἀποκαθήλωσιν, ἡ τρίτη ἔχει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν, καὶ ἡ τετάρτη εἶναι ὑποκάτω τοῦ ἱεροῦ Ἄμβωνος, πλησίον τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καταβαίνοντες τέσσαρα σκαλούνια, καὶ περιπατοῦντες κατὰ ἄρκτον ἰχνάρια τριάκοντα πέντε, εὑρίσκομεν τὸν τύπον ὁποῦ ὀνομάζεται Κλάπες· αὗται αἱ Κλάπες εἶναι κάτω εἰς τὸ ἔδαφος, μία

ῥιζη-

ῥιζημαῖα πέτρα, καὶ ἔχει δύο τρύπας, εἰς τὰς ὁποίας ἔβαλον τοὺς παναγίους πόδας τοῦ Κυρίου μας εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, καὶ ἄνωθεν τούτων, εἶναι ἁγία τράπεζα, ὑπὸ τεσσάρων στύλων βασταζομένη, ἥτις λειτουργεῖται ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἑβδομάδος· καὶ αὐτοῦ πλησίον εἶναι καὶ τὸ παρακλήσιον τῆς Παναγίας, αὐτοῦ ἔστεκεν ἡ Κυρία ἡμῶν, μὲ τὸν Θεολόγον Ἰωάννην, βλέπουσα μετά μεγάλης λύπης τὸν γλυκύτατον καὶ μονογενῆ αὐτῆς Υἱὸν, „κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὅταν ἤκουσε τὸ, γύναι, ἴδε ὁ „Υἱός σου, καὶ ὁ μαθητὴς Ἰωάννης ὁ θεολόγος, τὸ, ἰδοὺ ἡ „Μήτηρ σου, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς „εἰς τὰ ἴδια.

Ὄπισθεν δὲ τοῦ ἁγίου βήματος τοῦ καθολικοῦ, ἰχνάρια δεκαπέντε εἶναι παρακλήσιον, καὶ ὀνομάζεται φυλακὴ τοῦ Χριστοῦ, διότι εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἐστάθη ὁ Ἰησοῦς βαστάζων τὸν σταυρὸν, ἕως οὗ νὰ τρυπηθῇ ἡ ἁγία τρύπα, ὅπου ἔστησαν τὸν τίμιον σταυρόν.

Παρέμπροσθεν εἶναι παρακλήσιον ἕτερον, καὶ αὐτοῦ οἱ στρατιῶται διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τὴν σταύρωσιν, ὅθεν ἐπληρώθη το ῥητὸν τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ λέγοντος· „διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

Αὐτοῦ πλησίον εἶναι ἄλλο παρακλήσιον, καὶ ὑποκάτω τῆς ἁγίας τραπέζης, εἶναι μέρος τῆς κολώνας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάθησαν τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν ἐφόρεσαν τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον, καὶ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. εἰς αὐτὰ τὰ παρακλήσια ἅπτουσι κανδήλια ἀκοίμητα, καὶ ἐκτελεῖται καὶ ἡ θεία μυσταγωγία· μεταξὺ τούτων τῶν παρακλησίων, εἶναι πόρτα καὶ σκάλα εὐρύχωρος, μὲ σκαλούνια τριάκοντα, διὰ τῆς ὁποίας καταβαίνομεν εἰς ἕτερον παρακλήσιον μὲ κουμπὲ, βασταζόμενον ἀπὸ τέσσαρας μαρμαρένιας κολώνας, ὅπερ εἶναι τῶν Ἀρμενίων· αὐτοῦ εἶναι ὁ θρόνος τῆς ἁγίας Ἑλένης, ὅπου ἐκάθητο καὶ ἐφύλαττεν εἰς τὴν εὕρεσιν τοῦ

τιμίου σταυροῦ, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ καταβαίνοντες ἕτερα ἑπτὰ σκαλούνια, εἶναι τόπος ὡς ὑπόγαιον, καὶ αὐτοῦ εὑρέθη ὁ ζωοποιὸς Σταυρὸς ὁμοῦ καὶ οἱ ἄλλοι δύο σταυροὶ τῶν συσταυρωθέντων τῷ Χριστῷ δύο λῃστῶν.

Περὶ τοῦ ἁγίου καὶ προσκυνητοῦ Γολγοθᾶ.

Ἀπὸ τὰ ῥηθέντα παρακλήσια πρὸς δυσμὰς ὡς ἰχνάρια τεσσαράκοντα, εἶναι σκάλα, δι' ἧς ἀναβαίνομεν εἰς τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ φρικτὸς τόπος, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Κύριος καὶ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ὁποῖος τόπος εἶναι ἐστρωμμένος μὲ λευκότατα μάρμαρα, δύο καὶ ἥμισυ σπιθαμὰς ὑψηλότερος ἀπὸ τὸ ἔδαφος, εἶναι καὶ κατὰ τὸ πλάτος σπιθαμαῖς δέκα· εἰς τὴν μέσην εἶναι ἡ ἁγία τρύπα ὅπου ἔμπηξαν τὸν τίμιον σταυρὸν, ἔχοντα τὸν Ἰησοῦν καρφωμένον, κυκλοφερὴς καὶ κεκοσμημένη μετὰ ἀργυρίου, ἐξ ἧς ἐξέρχεται εὐωδία θαυμάσιός τε καὶ ἄῤῥητος, εἰς τοὺς προσερχομένους μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας.

Ἀπὸ τὴν ἁγίαν αὐτὴν τρύπαν κατὰ τὰ δεξιὰ εἶναι ἡ πέτρα ὁποῦ ἐσχίσθη ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σωτηρίου πάθους, τῇ ὥρᾳ τοῦ τέλους, ὅτε καὶ ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ διεῤῥάγη, κατὰ τὴν ἱερὰν τοῦ Εὐαγγελίου φωνήν.

Αὐτὸς ο ἅγιος Γολγοθᾶς λέγεται καὶ τόπος Κρανίου, ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἐτάφη ἡ κάρα τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ, καθὼς οἱ φιλαληθεῖς διδάσκαλοι τῶν Ἑβραίων αὐτὸ βεβαιοῦσι, μάλιστα

λιστα ὁ Νικηφόρος Ξανθόπουλος, διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας μας, εἰς τὸ συναξάριον τοῦ Τριῳδίου, ὅπερ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ ἀναγινώσκομεν, λέγων· τὸ τοῦ Ἀδὰμ κρανίον ἐκεῖσε κεῖσθαι, ὅπου „καὶ ὁ Χριστὸς ἡ κεφαλὴ πάντων ἐσταύρωται· ἐβαπτίσθη οὖν ὁ „Ἀδὰμ τῷ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ καταῤῥεύσαντι αἵματι· „λέγεται προσέτι καὶ λιθόστρωτος, ὅτι περ ἐν τῷ κατακλυσμῷ „ἀναῤῥυήσης ἔξω τῆς γῆς, τῆς τοῦ Ἀδὰμ κεφαλῆς ὀστοῦν καὶ „μόνον περιάγεσθαι οἷον τί τέρας ὁρώμενον.

Ὅπερ ὁ Σολομῶν αἰδοῖ τοῦ προπάτορος, λίθοις πολλοῖς κατεκάλυψε, διὸ καὶ ὁ τόπος ἔκτοτε ὠνομάσθη λιθόστρωτος· εἰς αὐτὸν τὸν τόπον εὑρίσκεται ἁγία τράπεζα, καὶ τελεῖται καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡ ἀναίμακτος θυσία, ὑπὲρ πάσης ψυχῆς Ὀρθοδόξων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐλεούντων καὶ διακονούντων, καὶ ὑπὲρ τῶν γεγραμμένων ὀνομάτων τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Ἀυτοῦ ἔμπροσθεν ἔχει μίαν εἰκόνα ὡραίαν καὶ φοβερὰν, ἔχουσαν ζωγραφισμένον τὸν ἑλκόμενον, καὶ ἑκατέρωθεν τῶν μερῶν, ἄλλας δύο εἰκόνας τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, καὶ τῆς Θεομήτορος, ἔμπροσθεν δὲ τούτων, εἶναι πέντε μανουάλια μικρὰ, μὲ μεγάλας λαμπάδας, καὶ ἀνάπτονται εἰς τὴν θείαν μυσταγωγίαν, κρέμονται καὶ κανδήλια, εἰς μὲν τὴν — ά. σειρὰν δέκα τρία, εἰς δὲ τὴν — β'. εἴκοσι, ὅλα τῶν Ὀρθοδόξων, καὶ διὰ παντὸς ἀκοίμητα. τὸ μὲν οὖν μάκρος τούτου τοῦ Ναοῦ, ἤτοι τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ, εἶναι τριάκοντα ὀκτὼ, τὸ δὲ πλάτος πέντε καὶ τριάκοντα βήματα· εἶναι δὲ κτισμένος μὲ σταυροθώλιον, καὶ μετὰ μωσίου χρυσοῦ ἱστορισμένον, ἡ θυσία τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Πατριάρχου, καὶ οἱ Προφῆται ὅλοι· ἔχει καὶ τὸ ἔδαφος στολισμένον μὲ ψηφίδια πάντερπνα καὶ ὡραῖα ἐκ διαφόρων χρωμάτων ἐντέχνως κατεσκευσμένα. Κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος ἔχει παράθυρον, καὶ θεωρεῖ εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγίας Ἐλένης, περὶ οὗ ῥηθήσεται εἰς τὸν καιρὸν αὐτοῦ· Καὶ αὐτοῦ εἶναι ὁ τόπος, ὅπου ἥπλωσαν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ τὸν ἐκάρφωσαν· εἶναι καὶ αὐτὸς ὁ τόπος ἐξωραϊσμένος μὲ μάρμαρα πολυποικίλων χρωμάτων. αὐτοῦ δὲ λειτουργοῦ-

σιν

σιν οἱ Φράγγοι· Κατὰ δὲ τὸ ἀριστερὸν μέρος, ἔχει σκάλαν πέτρινον, καὶ ἀνέρχονται εἰς τὰς κατοικίας τῶν πατέρων.

Ὑποκάτωθεν τοῦ ἁγίου τούτου καὶ φρικτοῦ Γολγοθᾶ, εἶναι παρακλήσιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ὅπου λειτουργοῦσιν οἱ Ὀρθόδοξοι μόνοι, ἀπὸ δὲ τὸ ὄπισθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης ταύτης φαίνεται ἡ σχισμένη πέτρα ὁποῦ ἄνωθεν εἴπομεν· ἐνταῦθα εὑρίσκεται καὶ ἡ κατοικία τοῦ σκευοφύλακος τοῦ παναγίου Τάφου. ἔσωθεν τῆς θύρας τοῦ παρακλησίου τούτου ἦτον καὶ τὰ μνήματα τῶν Λατίνων βασιλέων, ὁποῦ ἐκυρίευσαν τὴν Ἱερουσαλήμ, ἅπερ ἀπετεφρώθησαν εἰς τὸν καιρὸν τῆς πυρκαϊᾶς.

Ἔξωθεν δὲ τοῦ παρακλησίου τούτου ὡς δώδεκα ἰχνάρια εἶναι ἡ ἁγία ἀποκαθήλωσις καὶ ἡ ἁγία πόρτα, περὶ τῶν ὁποίων κατ' ἀρχὰς εἴπομεν· ἡ δὲ στέγη αὐτῶν εἶναι σταυροθόλιον, καὶ κρατεῖται ἀπὸ μεγάλας πορφυρὰς κολώνας, καὶ μεγάλας καμάρας, καὶ αὐτοῦ εἶναι αἱ κατοικίαι τῶν Ἀρμενίων.

Ἔχει δὲ ὁ ἱερὸς Ναὸς τοῦ παναγίου Τάφου, κανδήλια ἐπέκεινα τῶν δυσχιλίων, ἐξ ὧν τὰ περισσότερα εἶναι τῶν Ὀρθοδόξων.

Ἰδοὺ θείᾳ χάριτι ἐδιηγήθημεν περὶ τῶν ἐντὸς τοῦ ἁγίου τούτου καὶ μεγάλου Ναοῦ σεβασμίων προσκυνημάτων· ἀρχόμεθα λοιπὸν καὶ περὶ τῶν πέριξ.

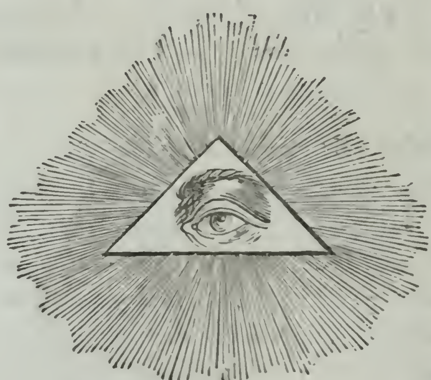
Ἔξω ἀπὸ τὴν ἁγίαν πόρταν, κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος αὐτῆς, ἔχει κολώνας, καὶ μεταξὺ τούτων εἶναι ἡ σχισμένη κολώνα, ἐξ ἧς ἀνεφάνη τὸ ἅγιον Φῶς ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅταν οἱ κακόδοξοι Ἀρμένιοι ἐσφάλισαν τοὺς Ὀρθοδόξους ἔξω τῆς ἁγίας πόρτας· κατὰ δὲ τὸ ἀριστερὸν μέρος εἶναι δευτέρα πόρτα τοῦ παναγίου Τάφου, ἡ ὁποία εἶναι κλεισμένη μὲ τεῖχον. αὐτὴ ἡ πόρτα εἶναι ἐκείνη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θέλουσα ἡ ὁσία Μαρία νὰ εἰσέλθῃ διὰ νὰ προσκυνήσῃ τὸν πανάγιον Τάφον, ἐμποδίζετο ἀοράτως ὑπὸ θείου Ἀγγέλου ὡς ἀναξία διὰ τὰς ἁμαρτίας της· ἔχουσι δὲ αὗται αἱ δύο πόρται, ἡ ἁγία πόρτα δηλαδὴ καὶ ἡ κεκλεισμένη, κολώνας ἕνδεκα πορφυρὰς, καὶ μαρμαρένιας, ἔχουσι δὲ καὶ τὰ ἀνώφλοια θαυμαστὰ, διότι μὲ λαξευτικὴν τέχνην εἶναι ἱστορισμέναι, ἡ ἔγερσις τοῦ Λαζάρου, ἡ Βαϊοφόρος, ὁ ἱερὸς Νιπτὴρ, καὶ ὁ Δεῖπνος ὁ μυστικός· αὐτοῦ ἦτον καὶ ἡ εἰκὼν, ἡ ἀντιφωνήσασα τῇ ὁσίᾳ Μαρίᾳ, καὶ εἰποῦσα πρὸς αὐτὴν, ἐὰν περάσῃς τὸν Ἰορδάνην εὑρίσκεις ἀνάπαυσιν.

Πλησίον αὐτῆς τῆς κεκλεισμένης θύρας εἶναι σκάλα μὲ ἐννέα βαθμίδας, δἰ ὧν ἀναβαίνει εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγίας Ἑλένης, ἔνθα ἐκάθητο διὰ νὰ γνωρίσῃ, ποῖος ἀπὸ τοὺς τρεῖς εὑρεθέντας σταυροὺς εἶναι ὁ τίμιος καὶ δεσποτικὸς Σταυρός· ὅθεν καὶ διὰ προσταγῆς αὐτῆς ἔφεραν ἕνα νεκρὸν. καὶ βαλοῦσα ἐπ' αὐτὸν τὸν Κυριακὸν Σταυρὸν, εὐθὺς ἀνέστη ὁ νεκρὸς, καὶ οὕτως ἐγνώσθη αὐτῇ ὁ τίμιος σταυρός· αὐτὸς ὁ θρόνος ἔχει κουμπὲ μὲ χωρασάνι, καὶ παράθυρον μεγάλον, ὁποῦ θεωρεῖ εἰς τὸν ἅγιον Γολγοθᾶ ὡς εἴπομεν ἔμπροσθεν, καὶ αὐτοῦ λειτουργοῦσιν οἱ Φράγκοι· Εἰς δὲ τὰς βαθμίδας αὐτὰς γίνεται ὁ ἱερὸς Νιπτὴρ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ πέμπτῃ παρὰ τῶν Ὀρθοδόξων, ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν ἐθνῶν, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων, βλεπόντων πάντων· αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ κολώνα ὁποῦ ἵστατο ὁ Πατριάρχης ὅταν ἐμοίρασε τὸ ἅγιον Φῶς τοῖς Ὀρθοδόξοις ὡς προείπομεν· τὴν σήμερον δὲ ἐπά-

νω ταύτης τῆς κολώνας, λέγουσι τὰ Θεῖα ἐυαγγέλια τοῦ ἱεροῦ Νιπτῆρος. τοῦ ὁποίου ἡ παράταξις τόσον κατανυκτικὴ γίνεται κατ' ἔτος, ὥστε κινεῖ πάντας εἰς θαυμασμὸν καὶ δάκρυα.

Ὑποκάτωθεν τούτου τοῦ θρόνου εἶναι παρακλήσιον τῶν Ὀρθοδόξων, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς ὁσίας Μαρίας· ἔνθα λειτουργοῦσιν οἱ Ἀραβοϊερεῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Πλησίον τούτου εἶναι ἄλλη Ἐκκλησία καὶ κατοικίαι τῶν Κοπτῶν· ἐγγὺς τούτου εἶναι ἕτερον παρακλήσιον, ὅπου λειτουργοῦσιν οἱ Ἀρμένιοι.

Περὶ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Ἀβραάμ.

Ἄνωθεν δὲ τούτων τῶν παρακλησίων προσκολλημένον εἰς τὸν τεῖχον τοῦ ἁγίου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ Πατριάρχου Ἀβραὰμ, καὶ αὐτὸς ὁ τόπος εἶναι ὅπου ἠθέλησεν ὁ Ἀβραὰμ νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸν Θεὸν τὸν υἱόν του τὸν Ἰσαάκ· αὐτὸ τὸ μοναστήριον ἔχει ἐν αὐτῷ, καὶ Ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. εἰς τὴν μνήμην τῶν ὁποίων γίνεται πανήγυρις μὲ παράταξιν Ἀρχιερατικήν.

Κατέμπροσθεν τούτων τῶν μοναστηρίων καὶ τῆς ἁγίας πόρτας, εἶναι αὐλὴ μεγάλη πλακοστρωμένη μὲ πέτρας μεγάλας. αὐτοῦ φαίνεται ὁ τόπος ἐν ᾧ κατέκαυσαν τὸν Ἐμήρην ὑπὲρ τοῦ ἁγίου Φωτὸς, ἔνθα φαίνονται ἔτι καὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Αὐτοῦ γίνεται καὶ τὸ παζάρι, καὶ πωλοῦνται οἱ σταυροὶ, τὰ κομπολόγια, τὰ μοσχοσάπωνα, αἱ ζῶνες, καὶ ὅσα εἶναι χρήσιμα διὰ τοὺς τιμίους προσκυνητάς.

Ἐδῶ πλησίον ἀντικρὺ τῆς ἁγίας Πόρτας εἶναι καὶ Μετόχιον, ὅπου κατοικεῖ μὲ τὴν συνοδίαν του ὁ κατὰ καιρὸν ἡγούμενος τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς.

Περὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου.

Ἔπειτα πάλιν κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς ἁγίας Πόρτας, εἶναι ἄλλη πόρτα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχονται εἰς τὸν ἅγιον Ἰάκωβον. ἐν αὐτῷ εἶναι τρεῖς Ἐκκλησίαι.

Ἡ πρώτη εἶναι τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, ὅπου συναθροίζονται οἱ Ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἐντόπιοι καὶ ξένοι, καὶ ψάλλουσι τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ὅλου τοῦ χρόνου· Ἡ δευτέρα Ἐκκλησία εἶναι τῶν τεσσαράκοντα Μαρτύρων, τῶν ἐν τῇ Σεβαστείᾳ τῇ λίμνῃ μαρτυρησάντων· εἰς αὐτὴν εἶναι καὶ τὰ μνήματα τῶν Πατριαρχῶν τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ· ἡ δὲ τρίτη καὶ μέσα εἶναι τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, καὶ τῶν ἁγίων Μυροφόρων Γυναικῶν, ὅτι ἐκεῖ ἑώρακεν ἡ Μαγδαλινὴ Μαρία τὸν Χριστὸν μετὰ „τὴν Ἀνάστασιν, καὶ νομίζουσα ὅτι ὁ κηπουρὸς ἐστὶν, εἶπεν αὐ„τῷ· κύριε ποῦ τὸ σῶμά τοῦ Ἰησοῦ μου τέθηκας; ἔνθα καὶ ὁ „Κύριος εἶπεν αὐτῇ. Μαρία, μή μου ἅπτου.

Ὁ τόπος αὐτὸς τὴν σήμερον εἶναι μὲ μικρὸν μολυβδοσκέπαστον Κουβούκλιον, καὶ περιφραγμένον μὲ σανήδια.

Περὶ τοῦ Πατριαρχείου.

Ἀπὸ αὐτοῦ εἶναι πόρτα καὶ σκάλα πέτρινος, δι᾽ ἧς ἀνερχόμεθα εἰς τὸ Πατριαρχεῖον· ἀναβαίνοντες λοιπὸν ἐπάνω εὑρίσκομεν κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, πρῶτον τὸ συνοδικόν· εἶτα ὀλίγον τι παρεμπρὸς εἶναι τὸ τραπεζαρεῖον, τὸ μαγειρεῖον, τὸ κελλαρικὸν, τὸ δοχεῖον, ὁ φοῦρνος, καὶ μερικὰ κελλεῖα τῶν διακονητῶν. ἀπὸ δὲ τὸ ἀριστερὸν μέρος, εἶναι ὁ μῦλος, καὶ μία μικρὴ πόρτα τοῦ Πατριαρχείου, μὲ ἄλλα μερικὰ κελλεῖα τῶν πατέρων· ἄνωθεν τούτων εἶναι τὸ ἐπιτροπικόν· δηλαδὴ τὸ κελλεῖον ὅπου εὑρίσκεται ὁ κατακαιρὸν τοῦ Μακαριωτάτου ἐπίτροπος.

Ἔμπροσθεν τοῦ ἐπιτροπικοῦ τούτου, εἶναι καὶ τὰ δώματα τῶν τριῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἐστρωμμένα μὲ πλάκας, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ θεωροῦσι καὶ τὴν ἁγίαν πόρταν, καὶ τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράζοντας προσκυνητὰς εἰς τὸ παζάρι· αὐτοῦ εἰς τὰ δώματα κατὰ τὸ ἀρκτικὸν μέρος εἶναι τὸ καμπαναρεῖον· ἐδῶ ἔχει σκάλαν μὲ δεκαπέντε βαθμίδας, καὶ ἀναβαίνομεν εἰς τὰ δώματα τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ. αὐτοῦ ἔχει ἔξη παράθυρα μεγάλα τοῦ σεβασμίου τῆς Ἀναστάσεως ναοῦ, καὶ θεωρεῖται ὅλος ὁ θεῖος Ναὸς, μετὰ τοῦ ἁγίου Κουβουκλίου, καὶ τοῦ ἱεροῦ Βήματος· ἔμπροσθεν δὲ τῆς σκάλας ταύτης εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν θεοστέπτων βασιλέων καὶ Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, κεκολλημένη μὲ τὸν τεῖχον τοῦ μεγάλου ναοῦ, ἡ ὁποῖα ἔχει τρία παράθυρα, καὶ βλέπουσι τὰς κατοικίας τῶν Ἀρμενίων, τὸ ἱερὸν Κουβούκλιον, καὶ κατ᾽ εὐθείαν τὰς κατοικίας τῶν Φράγκων καὶ τὰ Κατηχούμε-

 να·

κα· ἔμπροσθεν δὲ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἔχει καμάραν κτιστὴν στερεὰν ἐπάνω εἰς τὴν στράταν. ἐσχάτως ὅμως ἐπὶ τῆς Ἐπιτροπικῆς τοῦ μακαρίτου ἐκείνου ἐν μοναχοῖς κυροῦ Προκοπίου Ναζιανζινοῦ, ἐγένετο πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐνταῦθα, καὶ ἄλλη καμάρα εὐρυχωροτέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρα, ἑνωθεῖσα μὲ τὴν πρώτην, διὰ τῶν ὁποίων ἐμβαίνομεν εἰς μίαν αὐλὴν τοῦ Πατριαρχείου πλακοστρωμένην, ὅπου ἔχει μερικὰ κελλεῖα τῶν πατέρων, καὶ τὰ Ἀρχονταρίκια, ἔνθα ἀναπάυονται οἱ προσκυνηταὶ ἐρχόμενοι· ἀπὸ αὐτοῦ δὲ ἄλλης σκάλας μαρμαρένιας ἀναβαίνομεν, καὶ εὑρίσκομεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος Θέκλης· Καὶ παρεμπρὸς εὑρίσκομεν ἑτέραν αὐλὴν, ἔνθα εἶναι τὸ νέον συνοδικὸν, τὰ Πατριαρχικὰ ὀσπήτια, καὶ μερικὰ κελλεῖα τῶν πατέρων· ἔπειτα εὑρίσκομεν τὸ περιβόλι τοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον ἀγκαλὰ μικρὸν, ἀλλὰ ὡραῖον διὰ τὴν ποικιλότητα τῶν φυτῶν, ἀνθέων, καὶ καρπῶν· ἤδη δὲ μάλιστα ἔλαβεν εὐταξίαν καλητέραν, ἐπειδὴ μετεφυτεύθησαν ὅλα τὰ ἐν αὐτῷ καρποφόρα δένδρα, διὰ τῆς ἐπιστασίας τοῦ Πανιερωτάτου καὶ ἀξιοσεβάστου Μητροπολίτου κυρίου Μισαὴλ Ἀγγυρινοῦ, τοῦ ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα σχεδὸν χρόνους ἀρχιερατεύοντος καὶ ἐπιτροπεύοντος μὲ μεγάλην φήμην, ὑπόληψιν καὶ ἀρετὴν, ὡσάυτως καὶ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Γραμματικοῦ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ, κυρίου Ἀνθίμου Ἀγχυαλίτου, ἀνδρὸς μουσολήπτου, καὶ ἐς τὰ μάλιστα πεπαιδευμένου μὲ ἐκδουλεύσεις ἀρκετὰς, Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀρεστὰς, ὧν ἀμφοτέρων τὰ κελλεῖα ἔχουσιν εἴσοδον καὶ ἀπὸ τὸ νότιον μέρος εἰς αὐτὸ τὸ κηπάριον. εἰς τοῦ ὁποίου τὴν γωνίαν εἶναι καὶ τὸ σμικρότατον κελλεῖον μου, ὅπου ἔζησα χρόνους ἱκανοὺς, ὑπηρετῶν τῷ ἀνωτέρω εἰρημένῳ κυρίῳ Ἀνθίμῳ, καὶ διδασκόμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ τὴν ὑπακοὴν, τὴν μοναχικὴν καὶ κατὰ Θεὸν πολιτείαν. αὐτοῦ πλησίον εἶναι καὶ ἡ πλουσιωτάτη βιβλιοθήκη τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀνακαινισθεῖσα καὶ εἰς ἀρίστην τάξιν βαλθεῖσα, ἐπιστασίᾳ καὶ κόποις ἁδροῖς τῆς Πανοσιολογιότητός του. ἔχει πλῆθος βιβλίων διαφόρων ἀρίστων συγγραφέων, παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, μάλιστα δὲ καὶ μεμβράϊνα καὶ χειρόγραφα παλαιότατα καὶ σπάνια βιβλία. ὡσαύτως καὶ λατινικὰ, ῥωσσικὰ, καὶ ἄλλων διαφόρων διαλέκτων. Ἐξαιρέτως ἤδη

πλου-

πλουτίζεται μὲ διάφορα βιβλία, στελλόμενα ἐκ τῆς Θεοδοξάστου Ῥωσσίας, καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου καὶ εὐλαβεστάτου Προσκυνητοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου κυρίου Ἀβραάμ Σεργίου Νόροφ. Ἐξερχόμενοι δὲ ἀπὸ τὴν βόρειον πόρταν τῆς βιβλιοθήκης, εὑρίσκομεν ἑτέραν αὐλὴν, ὅπου εἶναι στέρνα τοῦ νεροῦ, καὶ ἀρκετὰ κελλεῖα τῶν ἀδελφῶν. ἄνωθεν δὲ τούτων εἶναι ἄλλαι κατοικίαι, ὅπου τὴν σήμερον εἶναι καὶ τὸ σχολεῖον, σχολαρχοῦντος τοῦ Πανοσιολογωτάτου Ἱεροκήρυκος καὶ ἐν διδασκάλοις ἀρίστου κυρίου Παϊσίου. ὑποκάτω δὲ τῶν προειρημένων Πατριαρχικῶν ὀσπητίων, εἰς τὰ ὁποῖα ἤδη κατοικοῦσιν οἱ Πανιερολογιώτατοι ἐπίτροποι τῆς Θειοτάτης Αὐτοῦ Μακαριότητος, εἶναι τὸ μουμτζίδικον, τὸ κρασοδοχεῖον, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μεγάλη σιδηρὰ πόρτα τοῦ Πατριαρχείου, δι' ἧς εἰσέρχονται οἱ εὐλαβέστατοι προσκυνηταὶ, καὶ πάντες οἱ Πατέρες αὐλίζονται· αὐτοῦ πλησίον εἶναι καὶ τὰ ὀσπήτια τοῦ πανοσιωτάτου γέροντος Δραγουμάνου, καὶ ἄλλα μερικὰ κελλεῖα τῶν ἀδελφῶν· αὐτοῦ ἔχει ἑτέραν αὐλὴν, καὶ εἶναι ὅλα τὰ κελλεῖα τῶν ἀδελφῶν.

Περὶ τῶν ἔνδον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἱερῶν μοναστηρίων.

Ἐξερχόμενοι τοῦ Πατριαρχείου ὡς λίθου βολὴν, εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, ἐν ᾧ κατοικοῦσι κοσμικοὶ ἐντόπιοι καὶ ξένοι. αὐτοῦ εἶναι τὸ κοινὸν σχολεῖον τῶν Ἀράβων, ἔνθα διδάσκονται καὶ Ἀραβιστὶ, καὶ Ῥωμαϊστί. εἰς αὐτὸ τὸ Μοναστήριον ἐστάλησαν ἤδη ἐκ τῆς Ῥωσσίας, τέσσαρες εἰκόνες Δεσποτικαὶ, καὶ εἷς πολυέλεος. τοῦτο τὸ μοναστήριον εἶναι καὶ ξενοδοχεῖον· διότι οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῶν περιχώρων εἰς αὐτὸ ἀναπάυονται· εἰς αὐτὸ διαβάζουσι καὶ τοὺς νεκροὺς τῶν ἐντοπίων ὀρθοδόξων· ἅυτη ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἐν αὐτῇ καὶ δύο παρακλήσια· τὸ μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου· τὸ δὲ ἕτερον τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας· ἐγγὺς τοῦ μοναστηρίου τούτου εἶναι καὶ τὸ μεγάλον περιβόλι τοῦ μοναστηρίου, ἐστολισμένον καὶ αὐτὸ μὲ δένδρα πολυειδῆ καὶ διάφορα.

Ἀπὸ αὐτοῦ πάλιν, ὡς λίθου βολὴν, ἀναβαίνομεν εἰς τὴν στράταν, καὶ κατὰ μὲν τὸ ἀριστερὸν μέρος εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, εὐρυχωρώτατον καὶ πλακοστρωμένον ὅλον, μὲ Ἐκκλησίαν εὐπρεπισμένην, ἔχουσαν καὶ κουμπὲν ὡραιότατον. ἐν αὐτῷ ἔχει καὶ περιβολάκι μικρὸν, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ παρακλήσιον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου· αὐτὸ τὸ μοναστήριον ἔχει καὶ δευτέραν πόρταν ἀπὸ τὸ κάτωθεν μέρον, διὰ τῆς ὁποίας καταβαίνουσιν οἱ προσκυνηταὶ εἰς τὴν ἁγίαν πόρταν χάριν προσκυνήσεως.

Καὶ πλησίον τάυτης τῆς πόρτας εἶναι καὶ τὸ μοναστήριον τῆς μεγάλης Παναγίας λεγόμενον, περιτειχισμένον μὲ τεῖχον ὑψηλόν· εἰς αὐτὸ ἡ ὁσία Μελάνη εὑρισκομένη με τὰς ἐννενήκοντα

κοντα παρθένους μαθητρείας αὐτῆς, τὸν ἀσκητικὸν βίον μετήρχετο· αὕτη ἐδέχετο καὶ πάντας τοὺς ἐρχομένους ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης προσκυνήσεως χάριν· ἀπὸ τὰς παρθένους ταύτας λαβὸν τὴν κλῆσιν, λέγεται μοναστήριον τῶν Παρθένων, διὸ καὶ ἕως τὴν σήμερον λέγεται μοναστήριον τῶν Παρθένων, ὅθεν καὶ ἕως τὴν σήμερον εἶναι τῶν μοναζουσῶν, πλησιάζει δὲ καὶ εἰς τὸν τεῖχον τοῦ Πατριαρχικοῦ περιβολείου περὶ τοῦ ὁποίου προείπομεν.

Κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος ἤτοι τὸ βόρειον, καθὼς ἀναβαίνομεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Νικόλαον πάλιν ὡς λίθου βολὴν εἶναι τὸ μοναστήριον τῶν ἁγίων μεγαλομαρτύρων Θεοδώρων, Τύρωνος καὶ Στρατηλάτου, εἰς ὑψηλοτέραν τοποθεσίαν κείμενον, ὡραῖον καὶ τοῦτο, καὶ πλακοστρωμένον ἐντέχνως, ἔχων ἐν αὐτῷ καὶ παρακλήσιον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, καὶ ἔξωθεν περιβόλι. Ἐις αὐτὸ τὴν σήμερον κατοικοῦσιν οἱ εὐλαβέστατοι ῥῶσσοι προσκυνηταί.

Ἄντικρυ τοῦ περιβολίου τούτου, εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ οὐρανοφάντορος Βασιλείου τοῦ μεγάλου, ἐν ᾧ κατοικοῦσι μονάζουσαι γυναῖκες.

Ἐγγὺς τούτου εἶναι τὸ μοναστήριον τῶν Φραγκῶν, τιμώμενον εἰς ὄνομα Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Παρακάτω εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τὸ νοσοκομεῖον καὶ γεροντοκομεῖον, καὶ εἰς αὐτὸ ἀναπάυονται οἱ γέροντες καὶ πτωχοί, καὶ ὅσοι ἀσθενήσουσιν, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι τὰ πρὸς ζωὴν ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖον.

Πλησίον τούτου εἶναι τὸ μοναστήριον τῶν Ἀρχαγγέλων, μεγάλον καὶ ὡραῖον, καὶ μὲ Ἐκκλησίαν μεγάλην, ἔχουσαν ἐν αὐτῇ καὶ δύο παρακλήσια, τὸ μὲν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τὸ δὲ τοῦ ἁγίου Νικολάου. κατοικοῦσι καὶ εἰς τοῦτο προσκυνηταὶ ἐλθόντες εἰς προσκύνησιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ γυναῖκες καθὼς εἰς τὰ λοιπὰ μοναστήρια, καὶ ἴσως ἐπειδὴ

ἦτον τὸ πάλαι μετόχιον τῶν πατέρων τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπειδὴ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὁ κατάκαιρὸν ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σάββα εἰς αὐτὸ ἔχει καὶ τὴν κατοικίαν του, καὶ τὸ μαγαζὶ, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ μοναστηρίου του. αὐτὸ τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀρχαγγέλου ἔχει καὶ μέγα περιβόλιον μὲ διάφορα δένδρα καὶ φυτὰ καρποφόρα.

Ἄντικρυ τοῦ περιβολίου τούτου, κατὰ ἀνατολὰς εἶναι τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας καὶ πανσόφου Αἰκατερίνης.

Ὄπισθεν δὲ τούτου εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐυθυμίου.

Καὶ πάλιν ἐγγὺς τούτου εἶναι τὸ μοναστήριον τῆς παναγίας Σεητανάγιας λεγομένης, τὰ ὁποῖα αὐτὰ καὶ τὰ τρία συνέχονται ἕνα μὲ τὸ ἄλλο, καὶ κατοικοῦσιν εἰς αὐτὰ μονάζουσαι χεῖραι καὶ νεάνιδες ὀρφαναὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των ἐργαζόμεναι.

Ἀπὸ αὐτοῦ διαβαίνοντες ἔμπροσθεν ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖον, καὶ περιπατοῦντες κατὰ μεσημβρίας ἕως διακόσια βήματα εὑρίσκομεν τὸ μοναστήριον τοῦ τιμίου Προδρόμου, μεγάλον καὶ θαυμαστὸν, μ' ὅλον ὁποῦ τοῦτο τὸ μοναστήριον, τὸ πάλαι ἦτον κάλλιστον καὶ ὡραιότατον, καθὼς ἀπὸ τὰ ἐδαφίσματα φαίνεται, τὴν σήμερον ὅμως εἶναι πολλὰ σεσαθρωμένον ὥστε μόλις ἔχει ὀλίγα κελλεῖα διὰ ἀνάπαυσιν τῶν προσκυνητῶν, ἐπειδὴ οἵ, τε ἐξουσιασταὶ, καὶ οἱ ἐντόπιοι τῷ φθόνῳ τηκόμενοι, καὶ τῇ κακίᾳ φερόμενοι διὰ τὴν θεωρητικὴν αὐτοῦ τοποθεσίαν, πάντοτε ἐμποδίζουσι τὴν ἀνάκτησιν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὴν σήμερον ἐν τῇ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ταύτῃ μεταβολῇ ἐπληροφορήθην, ὅτι αὐτὸ τὸ μοναστήριον, ἀδείᾳ τῆς νέας διοικήσεως ἀνεκαινίσθη, καὶ ἄριστα ἐπεριτειχίσθη, μὲ πόρταν σιδηρὰν ὡσάυτως καὶ ἡ Ἐκκλησία ὅσον ἦν δυνατὸν ἐκαλλωπίσθη, ἡ ὁποία ἔχει καὶ δύο

παρακ-

παρακλήσια, ἓν ἐκ δεξιῶν, καὶ ἄλλο ἐξ ἀριστερῶν· ὑποκάτω δὲ ὅλου τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ, εἶναι κεκουφωμένον ὅλον· ὅπου κατὰ περίστασιν, ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας Μακαρίου τινὸς Ἱερομονάχου, ἔτυχε νὰ καταβῶ μετὰ τοῦ Πανιερολογιωτάτου, τότε μὲν Ἀρχιεπισκόπου λύδδης, ἤδη δὲ Μητροπολίτου ἁγίου Ναζαρὲτ, κυρίου Δοσιθέου, τοῦ καὶ Ἐπιτρόπου τῆς θειοτάτης αὐτοῦ Μακαριότητος· ὅθεν ἰδίοις ὀφθαλμοῖς εἴδομεν, τῷ ὄντι φοβερὰ κτίρια, τοίχη, πόρτας, παράθυρά μεγαλοπρεπέστατα· πλὴν ὅλα ὑπόγαια καὶ σεσαθρωμένα ἐν τόπῳ σκοτεινῷ. διὸ καὶ χωρὶς φωτὸς λυχνιαίου δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ἰδῇ τίποτε· αὐτὸ τὸ ὑπόγαιον, λέγουσιν, ὅτι τὸ πάλαι ἐκτείνετο πολὺ περισσότερον.

Εἰς τοῦτο τὸ Ἱερὸν μοναστήριον εὑρίσκεται καὶ μέρος τῆς τιμίας κάρας τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, μέσα εἰς ἀργυρὰν φιάλην μεμαρτυρημένον, καθὼς περὶ τούτου διηγεῖται καὶ ἡ φιλαλήθης καὶ πολυθρύλλητος Ἱστορικὴ ἐκείνη Δωδεκάβιβλος τοῦ ἀοιδήμου Δοσιθέου, Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων. ὅστις ἐν τῷ — ιβ'. βιβλίῳ. κεφ. έ. παραγράφῳ ἕκτῳ, διηγούμενος περὶ τῆς ἀπὸ Ἱλῆμ. εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανελεύσεως αὐτοῦ, λέγει, ὅτι ἀποδημήσας ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Βλαχομπογδανίαν, ὅτε καὶ τὰ μοναστήρια Καλοίη καὶ Ὀυγκρέη λεγόμενα ἔλαβεν, εὗρεν αὐτὸ τὸ μέρος τῆς τιμίας κάρας τοῦ Προδρόμου ἐν τῷ μοναστηρίῳ Καλοίη· καὶ διὰ τὸ ἀμφίβολον τοῦ τόπου, ἀνήνεγκεν αὐτὸ εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅπου καὶ εὑρίσκεται ἄχρι τῆς σήμερον, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται.

Περιπατοῦντες γοῦν καὶ ἐκ τούτου τοῦ μοναστηρίου ὀλίγον διάστημα κατ' εὐθείαν, εὑρίσκομεν ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος τὸν οἶκον τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου, ὅπου εἶναι Ἐκκλησία τῶν Συριάνων.

Καὶ ἄντικρυ αὐτοῦ ὀλίγον τι παρεμπρὸς εὑρίσκομεν τὸν οἶκον τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, ὅπου εἶναι Ἐκκλησία τῶν Ἰακωβι-

τῶν, ἡ ὁποῖα μέχρι τῆς σήμερον παρὰ πάντων τῶν ἐντοπίων Γιακουπιὲ ὀνομάζεται.

Περιπατοῦντες πάλιν ὀλίγον, εὑρίσκομεν τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τῆς Ἑβραϊκῆς λεγόμενον, ὅπερ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ὀρθοδόξων.

Εἰς αὐτὸ ἀναπαύονται οἱ ἀνερχόμενοι κατὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τὴν προσκύνησιν τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς, εὐφραινόμενοι μὲ τὴν προσήκουσαν περιποίησιν ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε κατὰ καιρὸν ἡγουμενεύοντος.

Περὶ τοῦ μοναστηρίου τῶν Ἀρμενίων.

Πλησίον τούτου εἶναι καὶ τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἰακώβου υἱοῦ Ζεβεδαίου, μὲ οἰκοδομὴν λαμπροτάτην, μὲ Ἐκκλησίαν ὡραιοτάτην, καὶ μὲ περιοχὴν εὐρυχωροτάτην· τὸ ὁποῖον τὴν σήμερον τὸ κρατοῦσιν ἀδίκως οἱ ἐπάρατοι Ἀρμένιοι.

Τοῦτο τὸ μοναστήριον πρότερον τῶν Γκιουρτζήδων χριστιανῶν ὄν, ἐπὶ τῶν Βασιλέων Αἰγύπτου καὶ Παγδὰτ, μεγάλως ἀδυνατήσαντες, καὶ πολλὰ χρέη ἐπιφορτισθέντες, καὶ μὴν ἔχοντες πλέον τὸν τρόπον νὰ ἀποκρίνωνται εἰς τοὺς Κρατοῦντας καὶ Ἄραβας τὰ συνήθη δοσίματα, ἀφέντες εἰς ἡμᾶς ἔφυγον· καὶ

ἡμεῖς

ἡμεῖς πληρώσαντες τὰ χρέη αὐτῶν, τὸ ἐλάβομεν εἰς τὴν δεσποτείαν μας.

Ἀλλ' εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κανὼν Σουλτᾶν Σουλεϊμᾶν, οἱ Ἀρμένιοι παρακαλέσαντες τὸν τότε ἡγεμόνα τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὸ ἔλαβον μὲ συμφωνίαν, διὰ νὰ κάθωνται μὲ ἐνοίκιον φλωρίων πεντήκοντα.

Ὕστερον δ' ἐλθόντες εἰς αὔξησιν καὶ μέγεθος, τὸ οἰκειοποιήθησαν. (Καθὼς τὸ ἔκαμον καὶ οἱ Φράγγοι, καὶ ἔλαβον παρ' αὐτῶν τῶν πτωχῶν Ἰβήρων, τὴν μονὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, καὶ τὴν κατακρατοῦσι μέχρι τοῦδε, περὶ τῆς ὁποίας εἴπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὅτι εἶναι μοναστήριον τῶν Φραγκῶν).

Μετὰ ταῦτα ὅμως κατασταθεὶς Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὁ ἀοίδημος Παΐσιος, φιλοτίμως ἀγωνισάμενος ἀπεδίωξε τοὺς Ἀρμενίους ἐκ τούτου τοῦ μοναστηρίου διὰ Βασιλικοῦ ὁρισμοῦ, ὡς διηγεῖται περὶ τούτου κατὰ πλάτος ὁ ἀοίδημος Δοσίθεος ἐν τῷ δωδεκάτῳ βιβλίῳ, κεφαλαίῳ δευτέρῳ, παραγράφῳ πέμπτῳ. Ἀλλὰ πάλιν οἱ Ἀρμένιοι μεταχειρισθέντες μέσα δυνατὰ, καὶ πολλὰ κατὰ τοῦ κὺρ Παϊσίου κρυφίως ἐνεργήσαντες, τὸ δὲ χείριστον, ὄντος καὶ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἐπιτρόπου Ἀνθίμου τοῦ Σικοίρτου, κατὰ πολλὰ ἀσυνειδήτου, ἐπανέλαβον αὖθις αὐτὸ, καὶ τὸ κατακρατοῦσιν ἕως τῆς σήμερον· Ἀλλ' εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην ἐποχὴν, καὶ τὸν χρυσοῦν, δὸς εἰπεῖν αἰῶνα, ἐν τῷ καιρῷ, φημὶ τοῦ Μεγαλειωτάτου Εὐσπλαγχνικωτάτου καὶ Κραταιοτάτου τωρινοῦ Σουλτάνου, ἐλπίζεται δικαίῳ τῷ λόγῳ καὶ ἡ ἀπόσπασις τούτου τοῦ μοναστηρίου· ἐπειδὴ σώζονται ἄχρι τῆς σήμερον παρ' ἡμῖν Ἰσχυρώτατα σεννέτια καὶ Βασιλικὰ ἔγγραφα καὶ χάτσερίφια, τὰ ὁποῖα μαρτυροῦσιν, ὅτι αὐτὸ καὶ πρότερον καὶ ὕστερον, ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ὀρθοδόξων.

Εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήριον φαίνεται ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἀπεκεφάλισεν ὁ Ἡρώδης τὸν Ἀπόστολον Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καθὼς

θὼς εἰς τὰς πράξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων φαίνεται· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τὰ ὀσπήτια τοῦ Δαβὶδ, περὶ τῶν ὁποίων εἰς τὴν ἀρχὴν εἴπομεν, βήματα διακόσια.

Περὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

Κατὰ ἀνατολὰς δὲ τοῦ Παναγίου τάφου, ἔνδον τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, εἶναι καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος, ἀγκαλὰ ἄυτη ἡ ἁγία πόλις Ἱερουσαλὴμ ἐστάθη περιβόητος πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τὸν κτίστην αὐτῆς ἀρχιερέα Μελχισεδὲκ, καὶ διὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐπειδὴ καὶ ἐχρημάτισε περίπου δύο χιλιάδας χρόνους πρὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ ἄλλα πολλὰ προτερήματα, ἐξαιρέτως ὅμως διὰ τὸν ὑπερθαύμαστον ναὸν, τὸν ὁποῖον ἔκτισεν ὁ Σολομῶν ἐν αὐτῇ· τοῦτον τὸν ναὸν ἔκτισεν ὁ Σολομῶν εἰς τὸ ὄρος, τὸν Μωρίαν, εἰς τὸ ὁποῖον ὄρος, ὁ Ἀβραὰμ ἠθέλησε κατὰ τὴν θείαν βούλησιν νὰ θυσιάσῃ τὸν Υἱὸν του τὸν Ἰσαὰκ ἔργον μεγαλοπρεπέστατον, καὶ ὡς οὐδὲν ἄλλο, τὸ ὁποῖον καὶ ἱερὸν ἐκάλουν· τοῦτον τὸν ναὸν ἀσεβῶς τὸν ἔκαψε, καὶ τὸν ἠδάφησεν ὁ Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων· μετὰ δὲ ἑβδομήκοντα χρόνους τὸν ἠνόρθωσε πάλιν ὁ Ζοροβάβελ μαζὺ μὲ τοὺς συνελθόντας αὐτῷ Ἰουδαίους ἐκ τῆς ἀποικίας, διὰ τῆς συνεύσεως τῶν Βασιλέων τῆς Περσίας· ἀλλὰ πολλῷ ἐλλειπέστερον τῆς προτέρας μεγαλοπρεποῦς λαμπρότητος· αὐτὸν τὸν ναὸν ἰδὼν ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος, ἠδέσθη, καὶ εὐλαβήθη. εἶτα τὸν ἐμίανεν ο Ἀντίοχος, τὸν ἀνεκάθηραν οἱ Μακαβαῖοι· κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ Πομπηΐου· ἐξεγυμνάθη ὑπὸ τοῦ Κράσου· εἶτα Ἡρώδης ὁ Ἀσκαλωνίτης ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, διὰ νὰ ἑλκύσῃ εἰς τὸν ἑαυτόν

του τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ, κρημνίσας αὐτὸν τὸν ἀνήγειρε πολλὰ λαμπρότερον, ἴσον κατὰ τὸ ἀρχαῖον ὕψος.

Τὰ μέρη τούτου τοῦ ἱεροῦ ἦσαν τέσσαρα· καὶ πρῶτον ἦτον τὸ προαύλιον, ἤτοι ἡ ἐξωτέρα αὐλὴ, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσέβαινον καὶ οἱ ἀλλογενεῖς· δεύτερον ἦτον, τὸ κοσμικὸν ἅγιον, τὸ ὁποῖον ἦτον κεχωρισμένον τοῦ προαυλίου μὲ τοῖχον, καὶ εἰσήρχοντο τόσον ἄνδρες, ὅσον καὶ γυναῖκες μόνον ἐκ τῶν Ἑβραίων, προσφέροντες τὰς λατρείας. Εἰς αὐτὸ ἦτον ἡ στοὰ τοῦ Σολομῶντος, εἰς τὴν ὁποίαν συνεχῶς ἐδίδασκεν ὁ Σωτὴρ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους, καὶ αὐτοὶ θαυμάζοντες εἰς τὴν σοφίαν αὐτοῦ ἔλεγον, πόθεν οὗτος οἶδε γράμματα μὴ μεμαθηκώς· Τρίτον μέρος τοῦ ἱεροῦ ἦτον τὰ ἅγια, συνεχὲς μὲ τὸ κοσμικὸν ἅγιον, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσέβαινον μόνον οἱ ἱερεῖς, καὶ σχεδὸν εἰς τὴν μέσην αὐτοῦ ἀντίκρυ τοῦ ναοῦ ἦτον τὸ θυσιαστήριον. εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἱερεῖς προσέφερον τὰ θυμιάματα· καὶ εἰς τὴν μίαν πλευρὰν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ θυσιαστηρίου ἐστέκετο χρυσὴ λυχνία· ἐκεῖ ἦτον καὶ ἡ χρυσὴ τράπεζα, ἔχουσα τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως.

Εἰς αὐτὸ τὸ θυσιαστήριον εἶδεν ὁ Ζαχαρίας τὸν Ἄγγελον ἱστάμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου, τὸν προειπόντα τὴν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ του Ἰωάννου, ὅταν ἱερούργει ὡς ἱερεὺς ὁποῦ ἦτον. καὶ τὸ τέταρτον καὶ τελευταῖον μέρος τοῦ ἱεροῦ, ὠνομάζετο ἅγια ἁγίων, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐφυλάττετο ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης, καὶ ἐν αὐτῷ ὁ Θεὸς συνωμίλει μὲ τὸν ἄκρον Ἀρχιερέα, καὶ τοῦ ἀπεκρίνετο, διὰ τοῦτο χρηστήριον ἐκαλεῖτο· ἔνδον δὲ τῆς κιβωτοῦ ἦσαν αἱ δύο πλάκες, εἰς τὰς ὁποίας ἔγραψεν ὁ Θεὸς τὸν νόμον, ἡ χρυσὴ στάμνος τοῦ Μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα.

Αὕτη δὲ ἡ κιβωτὸς δὲν ἐσώζετο εἰς τὸν ἀνορθωθέντα ναὸν μετὰ τὴν Βαβυλωνικὴν ἐπάνοδον· αὐτοῦ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐγένετο καὶ ἡ ἀφιέρωσις τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, ὑπὸ Ἰωακεὶμ καὶ

Ἄννης

Ἄννης τῶν Γεννητόρων αὐτῆς εἰς τὸν τρίτον χρόνον τῆς ἡλικίας αὐτῆς, καὶ αὐτοῦ ἐκάθησε χρόνους δώδεκα τρεφομένη ὑπὸ θείου Ἀγγέλου. καὶ πάλιν εἰς τὸ προάυλιον, τὸ ὁποῖον καὶ ἄνδρον τῶν ἐθνῶν ἐκαλεῖτο, ἦτον ἡ ὡραῖα πύλη, ἀντικρίζουσα τὴν ἀνατολὴν, ἡ ὁποῖα διὰ τοῦτο καὶ ἀνατολικὴ ὠνομάζετο, διὰ τῆς ὁποίας ἐπέρασεν ὁ Ἰησοῦς καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου υἱὸν ὑποζυγίου, ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Βηθανίαν μετὰ τὸ ἀναστῆσαι τὸν Λάζαρον, καὶ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἱ δὲ παῖδες τῶν Ἑβράιων προϋπαντῶντες μετὰ κλάδων ἐλαιῶν καὶ φοινίκων, καὶ εὐφημοῦντες τὸν ἔλεγον. ὡσανὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· Εἰς αὐτὴν τὴν ὡραίαν πύλην ἰάτρευσε τὸν χωλὸν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος σὺν ἅμα τῷ Ἰωάννῃ εὑρισκόμενος. τὸ ὕψος ταύτης τῆς πύλης ἦτον τριάκοντα πηχῶν, καὶ ὅλη ἐκαλύπτετο ὑπὸ χαλκοῦ Κορινθίου· ἡ ἄντικρυ ταύτης πύλη, διὰ τῆς ὁποίας εἰσήρχοντο εἰς τὸ ἄνδρον τῶν Ἰουδαίων, ἦτον ὑψηλὴ πεντήκοντα πηχῶν. ἡ εἰσάγουσα δὲ εἰς τὸ ἄνδρον τῶν ἱερέων, εἶχε τὸ ὕψος ἑβδομήκοντα πήχεις· αὐτοῦ δὲ τοῦ Ναοῦ ἡ πύλη ἦτον κατὰ τὸ ὕψος πηχῶν ἐννενήκοντα, καὶ κατὰ τὰ διαστήματα τῶν πυλῶν ἐσυστοιχοῦσαν καὶ τὰ πολυτελῆ αὐλαῖα, ἤτοι τὰ παραπετάσματα, ἢ καταπετάσματα· αὐτὸ τὸ καταπέτασμα τῆς ὑψηλοτάτης πύλης τοῦ Ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, ἐκ τῆς κορυφῆς ἕως τῆς ὑπάτης, ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐξέπνευσεν ἐν τῷ σταυρῷ. εἰς αὐτὸ τὸ πτερύγιον παραλαβὼν τὸν Ἰησοῦν ὁ διάβολος εἶπεν αὐτῷ, εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ βάλε „σεαυτὸν κάτω, ὅθεν καὶ ἤκουσεν, οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.

Εἰς αὐτὸ τὸ ἱερὸν προσήγαγον τῷ Ἰησοῦ οἱ Ἰουδαῖοι τὴν γυναῖκα τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν ἐπ' αὐτοφόρῳ μοιχευομένην· ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἱερὸν ἐδίωξεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολυβιστῶν ἀνέτρεψεν· αὐτὸς ὁ ναὸς ἐπεριτριγυρίζετο ὑπὸ τῆς ὡραιοτάτης κοιλάδος τῆς λεγομένης Κέδρων, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκρέμνισαν οἱ ἀνόσιοι Ἑβραῖοι τὸν Ἀπόστολον Ἰάκωβον ἐκ τῆς ἀνωτάτης κορυφῆς τοῦ πύργου.

Ταῦ-

Τοῦτον λοιπὸν τὸν μεγαλοπρεπέστατον ναὸν τέλος πάντων κατέκαυσε, καὶ κατέσκαψεν ὁ Τίτος ὁ υἱὸς τοῦ Οὐεσπασιανοῦ, καὶ ἀπὸ τότε ἔμεινεν ἠδαφισμένος ἔτη σχεδὸν τριακόσια, ὥστε πάλιν ἀνῳκοδομήθη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν. αὐτὸ τὸ ἱερὸν τὸ κρατοῦσιν οἱ Τοῦρκοι τὴν σήμερον μὴ δίδοντες κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τοὺς χριστιανοὺς εἴσοδον ἐν αὐτῷ, αὐτὸς ὁ λεγόμενος ναὸς τοῦ Σολομῶντος (διότι ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος τελείως ἠφανίσθη) εὑρίσκεται τὴν σήμερον εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ἐκεῖ ὅπου ἦτον καὶ ὁ παλαιὸς, ὁ ὁποῖος ὑπερβαίνει, ὄχι μόνον ὅλας τὰς οἰκοδομὰς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ τοὺς ἁπανταχοῦ λοιποὺς ναοὺς τῶν Ὀθωμανῶν, ἐὰν καὶ ὄχι κατὰ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ὡραιότητος καὶ τοῦ κάλλους, ἢ διὰ τὴν εὐτεχνίαν τῆς οἰκοδομῆς του· εἶναι δὲ οἰκοδομημένος ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν τόπον, ἤτοι εἰς τὸ ὄρος Μωρία· ἔχει περιοχὴν εὐρυχωροτάτην, ἡ ὁποῖα ὡς ᾄδεται περιέχει πολλὰ θαυμάσια, καὶ παλαιᾶ καὶ νέα. εὑρίσκεται πλησίον εἰς τὴν χρυσῆν τῆς πόλεως πόρταν, ἥτις εἶναι προσκολλημένη εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν τοῦ Ναοῦ· ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν αὐτῆς ὡς πρὸς μεσημβρίαν, εἶναι ὁ ναὸς ἔνθα ἐγένετο ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ πρεσβύτου Συμεών. ὀνομάζεται δὲ παρὰ τοῖς Ἄραψι Μετζὶτ ἄξα, ἤτοι προσκυνητήριον ἔσχατον, τὸ ὁποῖον τιμῶσι μεγάλως οἱ Ὀθωμανοὶ, καὶ εἶναι ὅλος μολυβδοσκέπαστος, εἶναι δὲ Μετζίτη καὶ προσκυνοῦσιν ἐκεῖ· εἰς τὸ μέσον τοῦ κέντρου τῆς αὐλῆς ταύτης, στέκεται ὁ τοῦ Σολομῶντος ναὸς λεγόμενος Ἀραβιστὶ Σεχρὲτ ΟΥ'λλὰχ, ἤτοι λίθος θεῖος, ἢ ἱερὸς, καὶ Μαλακτὰς ὅπερ δηλοῖ, λίθος κρεμάμενος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν καὶ ὅλος ὁ ναὸς, διότι εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ εἶναι μία πέτρα, ἡ ὁποία εἶναι προσκολλημένη ἐπάνω εἰς δύω τοίχους, ἐξέχουσα ἀπὸ αὐτοὺς κατὰ μῆκος καὶ πλάτος, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτῆς εἶναι σπήλαιον· οἱ τοῦ Μωάμεθ κοινότερον λέγουσιν, ὅτι αὐτὴ ἡ πέτρα ἐκατέβη ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, καθὼς καὶ ἄλλοι τινὲς λέγουσιν ὅτι ἐπάνω αὐτῆς ἔγνω τὸ πρῶτον ὁ Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ἐκ δὲ τῶν Ῥαβίνων Ἑβραίων τινὲς, λέγουσιν ὅτι εἶναι οἱ λίθοι ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ὁ Ἰακὼβ ἔθηκε πρὸς κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἐκοιμήθη, καὶ ἐνυπνιασθεὶς εἶδε τὴν κλίμακα,

μακα, καὶ τοὺς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντὰς ἐπ' αὐτὴν, οἱ ὁποῖοι λίθοι, τότε μὲν ἦτον πολλοὶ, ὕστερον δὲ προστάξει Θεοῦ ἐγένοντο εἷς· ἐν κεφ. κή. τῆς γενέσεως. τινὲς δὲ πάλιν λέγουσιν, ὅτι ἦν ἀντίτυπος τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ ὁ ἐπ' αὐτὴν διδάσκων, ἀντίτυπος τῇ κιβωτῷ τῆς Διαθήκης, ὡς διασαφῶν δηλαδὴ καὶ ἑρμηνεύων τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ περιεχόμενα, ὡς καὶ ἄλλοι θέλουσι· πάλιν ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ἦν ὁ λίθος ἐκεῖνος, ἐπάνω τοῦ ὁποίου ἦτον ἡ κιβωτὸς εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Καὶ πάλιν ἄλλοι ὅτι ἐγένετο ἐκ τοῦ χοὸς ἐκείνου, ἐξ οὗ ἐπλάσθη καὶ ὁ Ἀδάμ· ἐπάνω εἰς αὐτὴν εὑρίσκεται τυπωμένον ἕνα πάτημα ποδὸς, τὸ ὁποῖον λέγουσιν οἱ τοῦ Μωάμεθ, ὅτι εἶναι τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, ὅταν ἦλθε καὶ ἐπροσκύνησεν ἐπάνω εἰς αὐτὴν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο μέρος φαίνονται τὰ δάκτυλα τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, ἐπειδὴ ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ εἴρηται δὲν δίδεται ἄδεια νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὸν οἱ χριστιανοὶ; ἢ ἄλλης θρησκείας ἄνθρωποι (εἰμὴ μόνον ἐάν δοθῇ εἰς τινὰ ἐξ αὐτῶν ἄδεια διὰ βασιλικοῦ ὁρισμοῦ) παρὰ μόνον οἱ τὰ τοῦ Μωάμεθ θρησκεύοντες οἱ δὲ παραβάντες τὸν ὅρον τοῦτον εἶναι ἔνοχοι, ἢ εἰς ἐξόμωσιν, ἢ εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν· Περὶ τούτου τοῦ ναοῦ ἀσύμφωνα πολλὰ, καὶ ἱστοροῦνται, καὶ λέγονται παρὰ τοῖς Ἄραψι καὶ Ὀθωμανοῖς, τὰ ὁποῖα ἀντίκεινται εἰς τὴν θείαν Γραφήν, καὶ εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν ἀληθεῖς τῶν ἱστορικῶν· ἅτινα καίπερ εἰδότες ἀκριβῶς, ὅμως οὐκ ἔξεστι γραφῇ παραδοῦναι, τὸ δὲ αἴτιον πασίδηλον.

Ἔξωθεν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἀπὸ τὴν βορεινὴν πόρταν εἶναι ὁ Βόρβορος, ἔνθα ἔῤῥιψαν τὸν Προφήτην Ἱερεμίαν. ἄχρι τῆς σήμερον φαίνεται ὡσὰν Ἕνας βαθὺς λάκκος.

Περὶ τῶν ὀσπητίων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης.

Ἀπὸ αὐτοῦ ὡς τόξου βολὴν εἶναι τὰ ὀσπήτια τοῦ Ἰωακεὶμ καὶ τῆς Ἄννης τῶν Δικαίων καὶ Θεοπατόρων· εἰς αὐτὰ εἶναι σπήλαιον βαθύτατον, ἐν ᾧ ἐγεννήθη ἡ παναμώμητος Θεοτόκος Μαρία. αὐτὰ τὰ ὀσπήτια τὰ ᾠκοδόμησεν ἡ μακαρία Ἑλένη, μὲ μίαν ὑπερθαύμαστον καὶ ὡραιοτάτην μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ εἰς τὸν καιρὸν τῆς αἰχμαλωσίας, διότι εἶναι πλησίον τοῦ Ἱεροῦ, τὴν ἐκράτησαν οἱ ἐξουσιασταὶ, καὶ τὴν σήμερον μήτε ἐκκλησία, μήτε μοσχέα εἶναι, ἀλλὰ φύλακες μόνον κάθηνται καὶ φυλάττουσιν. ὅταν ὅμως θέλομεν ἐμβαίνομεν ὅλοι καὶ προσκυνοῦμεν, ποιοῦντες παράκλησιν μόνον, καὶ ὄχι ἄλλην καμμίαν ἱεροτελεστίαν.

Ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἱερώτατον κτήριον ἠθέλησε ποτέ τις δυνάστης τῶν προυχόντων τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἵνα κατακρημνίσας αὐτὸ λάβῃ πέτρας καὶ ἄλλας ὕλας, διὰ νὰ κτίσῃ τὸ ὀσπήτιόν του. ἀλλ᾽ ἄιφνης ἐν τῷ ὕπνῳ του, βλέπει Ἄγγελον φοβερὸν βαστάζοντα σπάθην φλογερὰν, ἐπαπειλοῦντα αὐτὸν καὶ λέγοντα, ἵνα παύσῃ τῆς ἀσεβείας καὶ ἀδικίας· ὁ δὲ δύστροπος ὢν ἀδιαφόρησεν. ἀλλὰ καὶ δεύτερον εἶδε τὰ αὐτὰ τρομερὰ ὁράματα καὶ πάλιν ἠμέλησε. τρίτον ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἶδεν ἄλλα φοβερώτερα ὁράματα, καὶ φανερώσασα ταῦτα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, παρεκάλει νὰ παύσῃ τοῦ ἀδίκου ἐπιχειρήματος. ἀλλ᾽ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησεν. ὅθεν εὗρεν αὐτὸν ἡ Θεία δίκη, πατάξασα καὶ ἔξω φρενῶν ποιήσασα. ὥστε τοῖς πᾶσιν ἐφαίνετο θέαμα ἐλεεινόν· Ἔκτοτε οὖν οὐδεὶς πλέον τολμᾷ νὰ πάρῃ πέτραν ἢ ἄλλο τι, ἀπὸ αὐτὸ τὸ σεβασμιώτατον ὄικημα, τοῦ ὁποίου φαίνεται ἀκόμι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ καμπαναρεῖον εἰς ὡράιαν τοποθεσίαν εὑρισκόμενον· ἡ ὑπερτάτη Θεία πρόνοια ἴσως ἀναμένει

 καιρὸν,

καιρὸν, ἵνα πάλιν ὑπό τῶν ὀρθοδόξων ἀνακτισθῇ καὶ κατοικηθῇ· εἴθε γένοιτο.

Πλησίον τούτου τοῦ οἴκου, εἶναι καὶ ἡ προβατικὴ Κολυμβήθρα, ἔνθα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ὑγιῆ τὸν παράλυτον, κείμενον ἐκεῖσε χρόνους ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

Ἀπὸ αὐτοῦ ἀναβαίνοντες πρὸς δυσμὰς εἶναι τὸ παλάτιον τοῦ Πιλάτου, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν σήμερον ἔχει τὴν κατοικίαν του ὁ Ἔπαρχος τῆς πόλεως, ἤτοι ὁ Πασᾶς ἢ ὁ Μουσελήμης αὐτοῦ· ἀπὸ αὐτοῦ φαίνονται καὶ ὅλα τὰ ἔξωθεν τοῦ ἱεροῦ καὶ ὅσα προείπομεν.

Πλησίον τούτου τοῦ Παλατίου εἶναι μία καμάρα μὲ τρία παράθυρα, καὶ αὐτοῦ ἦτον τὸ Πραιτώριον, ἐν ᾧ καθίσας ὁ Πιλάτος ἔκρινε τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὴν ἄδικον ἀπόφασιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐποίησεν.

Ὑποκάτω δὲ τῆς καμάρας ταύτης εἶναι καὶ ὁ παλμὸς τῆς Παναγίας, ἤτοι ὁ τόπος, ὅπου ἱσταμένη ἡ Παναγία καὶ ἀκούσασα τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτῆς ἐλυποθήμησεν.

Ἀυτοῦ πλησίον ἦτον καὶ τὰ ὀσπήτια τῶν παρανόμων καὶ ἀνιέρων Ἄννα καὶ Καϊάφφα, οἱ ὁποῖοι ἔδωκαν τὴν ψευδῆ καὶ παράνομον μαρτυρίαν κατὰ τοῦ Κυρίου μας.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον περὶ τῶν ἐντὸς τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

Περὶ τῶν ἔξω τῆς Ἱερουσαλήμ ἁγίων Προσκυνημάτων.

Μέχρι τοῦδε εἰπόντες περὶ τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλημ περιεχομένων ἁγίων προσκυνημάτων καὶ εὐαγῶν τύπων, καὶ θέλοντες τὰ νῦν ἵνα εἴπωμεν, καὶ νὰ ἐκθέσωμεν καὶ περὶ τῶν πέριξ, ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ μέρους αὐτῆς.

Περὶ τῆς ἁγιας Σιών.

Καὶ λοιπὸν ἐξερχόμενοι διὰ τῆς κατὰ μεσημβρίαν πόρτας τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, εὑρίσκομεν εὐθὺς τὴν ἁγίαν Σιὼν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον τὸ ὑπερῷον, ἤτοι τὸ ἐστρωμένον ἀνώγεον, ὅπου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, τὸ νομικὸν Πάσχα μετὰ τῶν θείων μαθητῶν αὐτοῦ ἐτέλεσε· καὶ τὸν Δεῖπνον τὸν μυστικὸν καὶ φρικωδέστατον, τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις παρέδωκε, καὶ τὸν ἱερον νιπτῆρα ἐποίησε, νίψας τοὺς πόδας τῶν ἱερῶν μαθητῶν αὐτοῦ· ἐν αὐτῇ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν αὐτοῦ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὄντων τῶν μαθητῶν συνηθροισμένων· αὐτοῦ ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς ψηλαφίσας τὴν πλευρὰν τοῦ Ἰησοῦ, ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν· αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας Πεν-

τηκοστῆς καθημένων τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων, μετὰ τῆς Παναχράντου καὶ Ἀειπαρθένου Θεοτόκου, κατῆλθεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν· αὐτοῦ ἐκάθητο ἡ Παναγία μὲ τὸν Θεολόγον Ἰωάννην, ἕως εἰς τὸν καιρὸν τῆς πρὸς οὐρανὸν μεταστάσεώς της· αὐτοῦ παρέδωκε καὶ τὴν ἁγιωτάτην αὐτῆς ψυχὴν εἰς χεῖρας τοῦ Ὑιοῦ καὶ Θεοῦ αὐτῆς· αὐτοῦ εἶναι καὶ τὰ μνήματα τῶν βασιλέων καὶ προφητῶν Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος· τὴν σήμερον ἔχουσιν αὐτὴν οἱ Τοῦρκοι ναὸν καὶ προσκυνοῦσι, καὶ μήτε εἰς αὐτὸν εἶναι συγχωρημένη ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς χριστιανούς· Εἰς τὴν ἐξοχὴν αὐτῆς εἶναι τὰ μνήματα τῶν τε ὀρθοδόξων χριστιανῶν, καὶ ἑτεροδόξων· εἰς αὐτὰ τὰ μνήματα εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, ἐξέρχεται Ἀρχιερεὺς μετὰ τοῦ Ἱερατείου, καὶ παντὸς τοῦ πλήθους τῶν Ὀρθοδόξων, καὶ ἐκτελεῖ τὸν ἑσπερινὸν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, καὶ ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς τῆς γονυκλησίας, εἰς μνημόσυνον πάντων τῶν ἁπανταχοῦ κεκοιμημένων χριστιανῶν.

Ἀπέναντι δὲ τῆς ἁγίας Σιὼν πρὸς μεσημβρίαν ἕως ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας, εἶναι ἡ ταφὴ τοῖς ξένοις, ἤτοι ὁ Ἀγρὸς Σίμωνος τοῦ Κεραμαίως, ὁ ὁποῖος ἠγοράσθη μὲ τὰ τριάκοντα ἀργύρια ὁποῦ ἐπώλησεν ὁ προδότης Ἰούδας τὸν Κύριον εἰς τοὺς Ἑβραίους.

Αὐτοῦ εἶναι καὶ σπήλαιον ἐν ᾧ θάπτονται οἱ ξένοι καὶ πτωχοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ·

Ἔχει δὲ καὶ ἕτερον σπήλαιον μὲ Ἐκκλησίαν, εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου τιμωμένην, εἰς τὴν ὁποίαν λειτουργοῦσι τῷ Σαββάτῳ τῶν Ψυχῶν, ἐπὶ παρουσίᾳ Ἀρχιερέως καὶ ὅλων τῶν προσκυνητῶν, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐντοπίων ὀρθοδόξων χριστιανῶν, εἰς μνημόσυνον πάσης ψυχῆς ὀρθοδόξων.

Κατωτέρω δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ πηγάδιον τοῦ Ἰωὰβ, τὸ ὁποῖον εἶναι βαθύτατον, καὶ ἔχει νερὸν γλυκύτατον, λέγουσι δὲ κα-

τὰ

τὰ παρατήρησιν ὅτι, ὅταν πλημμυρίσῃ αὐτὸ τὸ πηγάδι γίνεται εὐτυχὴς ὁ χρόνος ἐκεῖνος, καὶ ὅταν εἶναι δυστυχὴς, οὔτε γεμίζει κἂν, ἀλλὰ μόνον ὅσον φαίνεται τὸ νερὸν. ἐξ οὗ καὶ οἰκονομεῖται ἡ Πολιτεία, ἐν καιρῷ ἀνομβρίας καὶ στερήσεως ὕδατος· Ἀυτοῦ πλησίον εὑρίσκονται καὶ ὀλίγοι τινες κῆποι μὲ πρασινάδες, καὶ χόρτα διάφορα τρόφιμα.

Περὶ τῆς Ἱερᾶς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα.

Ἀπὸ αὐτοῦ περιπατοῦντες κατὰ τὸ νότιον μέρος ἕως τρεῖς ὥρας, εἶναι ἡ Ἱερὰ Λαύρα τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀσκήτευε μὲ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὄντας ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους· αὐτὸ τὸ ἱερὸν μοναστήριον ἐκτίσθη δὶ ἐπιστασίας αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Σάββα, δὶ ἐξόδων τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, ἀνεκαινίσθη δὲ μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ βασιλέως Ἐμμανουὴλ τοῦ Πορφυρογεννήτου· καὶ τρίτον πάλιν παρὰ τοῦ ἀοιδήμου Πατριάρχου Δοσιθέου· εἶναι δὲ σεβασμιώτατον, μεγαλώτατον καὶ ἀξιοθαύμαστον κατά τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν οἰκοδομὴν, διότι τὸ μὲν ἀνατολικὸν αὐτοῦ μέρος εἶναι θεμελιωμένον εἰς τὸ χεῖλος τοῦ χειμάῤῥου, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται Κοιλὰς τοῦ Κλαυθμῶνος, τὸ δὲ δυτικὸν ἐπάνω εἰς τὸν λόφον, καὶ γύρωθεν μὲ μεγάλα δυνατὰ καὶ στερεὰ ποδαρικά.

Ἔχει δὲ Ἐκκλησίαν ὡραιοτάτην καὶ πανθαύμαστον, τιμωμένην εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἐυαγγελισμοῦ τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἔχουσαν μάκρος ἰχνάρια ἐννενήκοντα, καὶ πλάτος τριάκοντα· ἔξωθεν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς

δυσμὰς,

δυσμὰς εἶναι ὁ τίμιος τάφος τοῦ ἁγίου Σάββα, μὲ ἱερὸν Κουβούκλιον, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ Κουβουκλίου εἶναι καὶ τὸ κοιμητήριον τῶν πατέρων. κάτωθεν μικρὸν περιβολάκη καὶ πηγάδια πρὸς παρηγορίαν τῶν ἐκεῖσε πατέρων, καὶ ἄνωθεν τοῦ περιβολίου εἶναι τὸ σπήλαιον τοῦ ἁγίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀσκήτευε, διώξας τὸν ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα λέοντα· ἔχει δὲ ἐν αὐτῷ παρακλήσια πέντε, καὶ πρῶτον τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἔμπροσθεν εἰς τὸ Κουβούκλιον τοῦ ἁγίου, ἔνθα εἶναι καὶ τὰ ἅγια λείψανα τῶν ἀσκητῶν τοὺς ὁποίους ἐθανάτωσαν ἕναν καιρὸν οἱ Σαρακηνοί· δεύτερον τῶν ἁγίων Μ'. μαρτύρων, πλησίον εἰς τὸν νάρθηκα τῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα εἶναι καὶ τὰ σήμανδρα καὶ αἱ καμπάνες, ἡ τράπεζα, τὸ μαγειρεῖον, καὶ ὁ φοῦρνος· παρεμπρὸς εἶναι τὸ παρακλήσιον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ φοινικία τοῦ ἁγίου, τὸ πλυστήριον τῶν Πατέρων, τὸ Πατριαρχικὸν κελλεῖον, καὶ ἄλλα τινὰ κελλεῖα τῶν Πατέρων. ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας πάλιν ἀναβαίνοντες ἀπὸ μίαν πέτρινην σκάλαν, εὑρίσκομεν τὸ παρακλήσιον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἀναβαίνοντες εἰς ἀνώτερον μέρος εὑρίσκομεν καὶ τὸ ἄλλο παρακλήσιον τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. ἐν ᾧ ἀσκητεύσας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, ἔνθα καὶ ὁ τίμιος τάφος αὐτοῦ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ ὀνομάζεται τοῦ Δαμασκηνοῦ παρακλήσιον· Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ μοναστηρίου εἶναι πῦργος, καὶ αὐτοῦ φυλάττει ἕνας Καλόγηρος πάντοτε, καὶ ὅταν ἔρχωνται ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἢ φορτία, ἢ προσκυνηταὶ, δίδει εἴδησιν τοῖς ἀδελφοῖς, σείμωντας κώδωνας. καὶ οὕτως ἀνοίγωντες τὴν πόρταν τοῦ μοναστηρίου, δέχονται τὰ σταλθέντα· ἔχει δὲ τοῦτο τὸ ἱερὸν μοναστήριον καὶ τρεῖς σιδηρὰς πόρτας, ἡ πρώτη εἶναι ὑποκάτω τούτου τοῦ πύργου, ἔνθα εἶναι καὶ ἡ λεγομένη Τάκκα, ὁποῦ διαμοιράζουσιν εἰς τοὺς Ἄραβας τὸ διορισμένον καθημερινὸν ψωμί· ἡ δευτέρα εἶναι πλησίον ταύτης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διέρχονται οἱ προσκυνηταὶ, καὶ ἔχει τὴν κατάβασιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ ἡ τρίτη εἶναι κάτω εἰς τὸν χείμαῤῥον, ἔνθα εἶναι καὶ ἁγίασμα, ὅπερ ὁ ἅγιος διὰ προσευχῆς ἤνοιξεν· εἰς αὐτὸν τὸν χείμαῤῥον φαίνονται καὶ τὰ ἀσκηταρεῖα τῶν τότε ἀσκητευόντων ὁσίων.

Κατάν-

Κατάντικρυ τοῦ μοναστηρίου τούτου κατὰ μεσημβρίαν εἶναι καὶ δεύτερος πῦργος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει καὶ Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου· ἐν αὐτῷ τῷ πύργῳ ἐνίοτε κατοικοῦσι καὶ καλόγηροι· εἰς αὐτὴν τὴν Ἱερὰν Λαύραν ὁ κτήτωρ αὐτῆς, καὶ μέγας πατὴρ ἡμῶν Σάββας, δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ συγχωρήσῃ εἴσοδον γυναικῶν, καὶ ἀγενίων ἀνδρῶν, ὥστε καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐντεῦθεν πρὸς Κύριον ἀποδημίας αὐτοῦ, δέδωκεν ἐντολὴν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὥστε εἰς τὴν σεβασμίαν αὐτὴν λαύραν ἡ συνήθεια αὕτη νὰ διατηρηθῇ μέχρι συντελείας αἰώνων, ἡ ὁποία καὶ μέχρι τῆς σήμερον διαφυλάττεται, καὶ μήτε ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων γυναῖκες εἰσέρχονται, μήτε ἀπὸ ἄλλο γένος.

Προτοῦ ὅμως νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Ἱερὰν ταύτην Λαύραν τοῦ ἁγίου Σάββα, μακρὰν ἕως δέκα στάδια, εἰς τὴν ἀρχὴν δηλαδὴ τοῦ βαθυτάτου καὶ φρικωδεστάτου τούτου χειμάῤῥου, εἶναι μία πεδιάδα, καὶ ὀνομάζεται κοινῶς Καλογηροπάζαρον, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν σήμερον κάθονται μὲ σκηνὰς οἱ λεγόμενοι Ἐμπεδῆδες, τουτέστιν οἱ Θεοδοσῖται· Εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, τὸ πάλαι ἦτον ἕνα μεγαλώτατον κοινόβιον, καὶ ἐλέγετο τοῦ ἀββᾶ Πασσαρίονος, διότι πρῶτος καὶ ἀρχηγὸς τοῦ κοινοβίου τούτου ἐστάθη αὐτὸς ὁ Πατὴρ ἡμῶν Ἀββᾶ Πασσαρίων, τοῦ ὁποίου διάδοχος ἐγένετο ὁ Ἀββᾶ Ἐλπίδιος, καὶ τούτου πάλιν ὁ Ἀββᾶ Ἡλιοῦ, ὅς τις μετὰ ταῦτα ἐδέξατο βιαίως τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, τοῦ Σελουστίου τῆς παρούσης ζωῆς μεταναστάντος. ὡς ἐν τῇ Δωδεκαβίβλῳ τοῦ ἀοιδίμου Δοσιθέου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων εἰς πλάτος φαίνεται· ἤδη δὲ οὔτε ἴχνος μοναστηρίου δὲν σώζεται εἰς αὐτὸ τὸ μέρος· Ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Λαύραν, μακρὰν ὡσεὶ στάδια εἴκοσι πρὸς ἀνατολὰς, ἐπάνω εἰς τὸν χείμαῤῥον, τὸν λεγόμενον Θεκῶον, φαίνονται ἐδαφίσματα καὶ ἴχνη μιᾶς ἄλλης μεγίστης Λαύρας, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζον καστέλλια. μέσα εἰς τὸ κοιμητήριον αὐτῆς φυλάττονται πολλὰ ἅγια Λείψανα, τὰ ὁποῖα τελείως δὲν δέχονται μετακόμησιν, καὶ ἐὰν τινὰς ἤθελε λάβῃ κανένα μέρος ἀπὸ αὐτὰ, μέχρι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἴσως νὰ ἔλθῃ, περαιτέρω ὅμως μήτε τὸ ἅγιον Λείψανον διαβαίνει, μήτε ὁ μετοικήσας ἀπέρχεται, ἕως ὅτου νὰ ἐπιστραφῇ.

στραφῇ πάλιν ὀπίσω τὸ παραληφθὲν μέρος τοῦ ἁγίου Λειψάνου· αὐτὸς ὁ τόπος καθὼς εἶναι δύσβατος διὰ τὸ δεινὸν τοῦ τόπου καὶ ἄγριον, οὕτως εἶναι καὶ δυσκολοκατοίκητος, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐμφιλοχωρούντων αὐτῷ δαιμόνων. ἐκεῖθεν ἐπὶ ἀνατολὰς, εἰς ἄλλο τόσον διάστημα, δηλαδὴ ὡς εἴκοσι στάδια εἶναι ἡ νεκρὰ θάλασσα· αὐτοῦ γίνεται καὶ ἡ ἀνάδοσις τῶν καταβυθισθέντων τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑδάτων, καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν. τούτους τοὺς ἁγίους τόπους μετ' εὐλαβείας προσκυνήσαντες, ἐπιστρέφομεν εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ πάλιν ἀρχόμεθα λέγειν.

Περὶ τοῦ μοναστηρίου τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἐξερχόμενοι δὲ ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ Δαβὶδ πάλιν πρὸς δυσμὰς ὡς ἥμυσι ὥραν, εὑρίσκομεν μέσα εἰς μίαν κοιλάδα τὸ Ἱερὸν μοναστήριον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, περιτοιχισμένον μὲ τοίχη ὑψηλὰ, καὶ ὀχυρομένον μὲ ποδαρικὰ μεγάλα καὶ στερεὰ, εὐρυχωρότερον ἀπὸ τὰ λοιπὰ ὅλα τῆς Ἱερουσαλὴμ μοναστήρια· ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἔχει τὸν ναὸν μεγάλον καὶ θαυμάσιον, μὲ τρούλαν ὑψηλὴν, ἡ ὁποῖα βαστάζεται ἀπὸ τρεῖς μεγάλας καμάρας καὶ ἓξ κολώνας, ἔνδοθεν ὁ ναὸς ὅλος ζωγραφισμένος, τὸ ἔδαφος αὐτοῦ ἐστρωμένον μὲ ψηφίδια διαφόρων χρωμάτων, τὸ ὁποῖον εἶναι βεβαμένον μὲ τὰ αἵματα τῶν ὁσίων Πατέρων, τοὺς ὁποίους πρὸ χρόνων ἱκανῶν ἐθανάτωσαν οἱ ὠμώτατοι Ἄραβες· ὑποκάτω τῆς ἁγίας τραπέζης, εἶναι τρύπα στρογγυλή· καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἦτον πεφυτευμένον τὸ ξύλον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη ὁ τίμιος καὶ ζωοποιὸς Σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν· αὐτοῦ εὑρίσκεται καὶ μέρος ἀπὸ τὸ Τίμιον Ξύλον τοῦ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ· ἄνωθεν εἰς τὰ ἔξω πέριξ τοῦ κουμπὲ, εὑρίσκονται τὰ κελλεῖα τῶν Πατέ-

Πατέρων, καὶ ἐν μέσῳ τούτων εὑρίσκονται παρακλήσια τέσσαρα. τῆς Παναγίας, τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τῶν Ἀρχαγγέλων, καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου· ἔχει καὶ ἔνδον τῆς Ἐκκλησίας ἄλλο παρακλήσιον τοῦ ἁγίου Νικολάου· τοῦτο τὸ μοναστήριον ἦτον ποτὲ τῶν Ἰβήρων, ἀλλ' ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποκρίνωνται τοῖς Κρατοῦσι καὶ Ἄραψι τὰ δυσβάστακτα ἔξοδα, τὸ ἄφησαν καὶ ἔφυγον· ὅθεν τὴν σήμερον εἶναι εἰς τὴν προστασίαν καὶ ἐπίσκεψιν ἡμῶν τῶν Ὀρθοδόξων.

Τὸ Μοναστήριον τοῦτο εὑρίσκεται εἰς ὡραῖαν τοποθεσίαν, ἔχον τριγύρω διάφορα δένδρα, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἐλαίας· Ἔνδον τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐν ᾧ ἐμβαίνομεν, ἔχει καὶ Βιβλιοθήκην μὲ διάφορα βιβλία παλαιά, καὶ μερικὰ κιουρτζίδικα, καὶ χειρόγραφα.

Περὶ τῆς Ὀρεινῆς.

Ἐντεῦθεν πρὸς μεσημβρίαν ὡς τρία μήλια, εἶναι ἡ ὀρεινὴ ἡ πόλις Ἰούδα, καὶ αὐτοῦ εἶναι τὸ ὀσπήτιον τῆς Ἐλισάβετ, ἔνθα ἡ Παρθένος Μαριὰμ μετὰ τὸν θεῖον Εὐαγγελισμὸν, ἐλθοῦσα μετὰ σπουδῆς ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ, καὶ τότε ἐσκίρτησεν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς τὸ βρέφος, ἤτοι ὁ πρόδρομος Ἰωάννης. αὐτοῦ εἶναι καὶ ὁ τόπος ὅπου ἐγεννήθη αὐτὸς ὁ Τίμιος Πρόδρομος. τὴν σήμερον εἶναι ἐκκλησία μεγάλη καὶ θαυμαστὴ, καὶ μοναστήριον τῶν Φραγκῶν.

Ἀπὸ αὐτοῦ πρὸς δυσμὰς ὡς δύο μήλια, εἶναι ἡ πέτρα ἥτις ἐσχίσθη, καὶ ἐφύλαξεν ἀβλαβῶς τὴν Ἐλισάβετ μὲ τὸν Τίμιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον εἰς τὰς ἀγκάλας, ἀπὸ τὴν βρεφοκτονίαν τοῦ ληρώδου Ἡρώδου. ἐξ αὐτῆς τῆς πέτρας ἀναβλύζει καὶ ὕδωρ γλυκύτατον καὶ ἁγιώτατον, θεραπεῦον πᾶσαν ἀσθένειαν, τῶν μετὰ πίστεως λαμβανόντων.

Ἀπὸ αὐτοῦ ὡσεὶ στάδιον ἓν εἶναι τὰ ὕδατα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος ἐλθὼν ὑπὸ πνεύματος ἁγίου, ἐβάπτισε τὸν εὐνοῦχον τὸν τύραννον Κανδάκης βασιλίσσης τῶν Αἰθιόπων ἐπιστρέφοντα ἀπὸ τὸ προσκύνημα τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν.

Καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ὡς ἓν μήλιον ἐπὶ τὸ νότιον μέρος, εἶναι τὸ ἱερὸν μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πετζαλᾶ λεγόμενον, εἰς τόπον ἀερώδη καὶ εὔκρατον, μὲ Ἐκκλησίαν στρογγυλο-

ειδῆ,

ειδῆ, καὶ μὲ τροῦλαν θαυμάσιον· ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται μέρος τῆς τιμίας ἁλύσεως τοῦ ἁγίου, ἡ ὁποῖα θαυματουργεῖ μὲν καὶ εἰς πᾶσαν ἀσθένειαν, ἐξαιρέτως ὅμως εἰς τοὺς δαιμονισμένους καὶ φρενήρεις, προσερχομένους μετ᾽ εὐλαβείας· αὐτὸ τὸ ἱερὸν μοναστήριον εὑρίσκεται πάντοτε ὑπὸ προστασίαν ἡγουμένου Ἄραβος, ἔχον καὶ τοὺς πατέρας Ἄραβας.

Ἔξωθεν τούτου τοῦ μοναστηρίου εἶναι μία πέτρα, καὶ ἐκβλύζει ὕδωρ γλυκύτατον, τὸ ὁποῖον λέγουσιν ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ.

Ἐγγὺς τούτων εἶναι καὶ τὸ χωρίον ὁ Πετζαλᾶς, μὲ Ἐκκλησίαν ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου· τοῦτο τὸ χωρίον εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Εὐφραθᾶ, ὁποῦ ἀκούομεν εἰς τὴν ἱερὰν Γραφήν· ὄπισθεν τοῦ μοναστηρίου εἶναι αἱ δεξαμεναὶ τοῦ Σολομᾶντος, ἤτοι τὰ Χαβούζια μὲ ἕνα μικρὸν καστέλλιον, ἐξ ὧν ἔχει κανάλι καὶ ἔρχεται νερὸν καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Περὶ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ.

Ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ πρὸς μεσημβρίαν, καὶ τῆς ἁγίας Βηθλεὲμ πρὸς βοῤῥᾶν, μίαν ὥραν ἀφιστάμενον ἑκατέρωθεν, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιον Γεώργιον Μπετζαλᾶ πρὸς δυσμὰς εἶναι μοναστήριον ὡραιότατον, ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου, οἰκοδομημένον μὲ σχῆμα τετράγωνον, μὲ τοίχη ὑψηλὰ καὶ δυνατὰ, καὶ μὲ μικρὰν πόρταν σιδηρὰν, διὰ τὴν κακίαν τῶν ὠμωτάτων Ἀράβων· ἔχει Ἐκκλησίαν μεγάλην καὶ θαυμαστὴν, καὶ μὲ τρού-

λαν πάντερπνον, βασταζομένην ἀπὸ τέσσαρα μόνον ποδαρικὰ, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι καὶ ὁ τάφος τοῦ Ὁσίου Ἡλιοῦ Μητροπολίτου Βηθλεὲμ, τοῦ κτίσαντος τὸ ἱερὸν τοῦτο μοναστήριον· εἰς τὰ πέριξ τοῦ μοναστηρίου εὑρίσκονται πολλὰ ἐλαιόδενδρα, ἄντικρυ ὅμως τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν πόρτας τοῦ μοναστηρίου, εἶναι μία ἐλαία, καὶ ὑποκάτω αὐτῆς εἰς μίαν πέτραν φαίνεται τυπωμένον τὸ σχῆμα τοῦ ἱεροῦ σώματος τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, καὶ εἶναι ὁ τόπος ὁποῦ ἐκοιμᾶτο, καὶ ἐλθὼν ὁ Ἄγγελος Κυρίου, ἤγειρεν „αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀνάστα φάγε, καὶ πίε, ὅτι μακρὰ ἡ ὁδὸς ἀπὸ σοῦ, ὅταν κατέσφαξε τοὺς ἱερεῖς τῆς Αἰσχύνης, καὶ ἔφευγεν ἀπὸ προσώπου τῆς Ἰεζάβελ.

Ἐκεῖθεν ἔτι ὀλίγον κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, εἶναι καὶ ὁ τάφος τῆς Ῥαχὴλ, γυναικὸς τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ, τετράγωνος κτισμένος, ἐπάνω εἰς τέσσαρας τοίχους.

Περὶ τῆς ἁγίας Βηθλεέμ.

Ἀπέναντι τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ πρὸς μεσημβρίαν εἶναι καὶ ἡ χώρα Βηθλεὲμ, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας εἶναι τὸ ἁγιώτατον σπήλαιον, ἔνθα ἐγεννήθη τὸ κατὰ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐκ τῆς ἀειπαρθένου καὶ ἐνδόξου Θεοτόκου Μαρίας· αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία εἶναι μεγαλοπρεπὴς, καὶ θαυμασίας κατασκευῆς, ἔχουσα τὸ μῆκος ἰχνάρια ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἕξη, καὶ τὸ πλάτος ἐννενήκοντα, ἐν σχήματι σταυροῦ, μετὰ μολύβδου σκεπασμένη, καὶ μὲ στέγην ξύλινην ἐξαιρέτου οἰκοδομῆς, τὸ ἔδαφος ἐστρωμένον μὲ μάρμαρα λευκὰ καὶ μεγάλα, εἶναι δὲ διηρημένη εἰς δύο,

εἰς

εἰς προαύλιον, καὶ εἰς τὸ καθολικόν· καὶ τὸ μὲν προαύλιον ἔχει κατὰ σειρὰν κολώνας μαρμαρένιας τεσσαράκοντα ἔξη, καὶ εἰς τὰ κολωνοκέφαλα ἔχει τὰς ἑπτὰ συνόδους ἱστορησμένας μετὰ μωσίου χρυσοῦ· Αὐτὸ τὸ προαύλιον, ἢ ὀρθώτερον εἰπεῖν ὁ μεγαλοπρεπέστατος νάρθηξ, κατὰ τὸ ὑψηλὸν φερμάνι καὶ τὸ βασιλικὸν αὐτόγραφον, ὅπερ ἔλαβον τὴν σήμερον οἱ Ὀρθόδοξοι, πλακοστρώνεται καὶ ἄριστα καλλωπίζεται, φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν εὐλαβεστάτων Ὀρθοδόξων προσκυνητῶν· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ δεξιὸν μέρος ἔχει τὸ μοναστήριον τῶν Ἀρμενίων, ἀπὸ δὲ τὸ ἀριστερὸν ἔχει τὸ μοναστήριον τῶν Φραγκῶν, μὲ τὰς ἐκκλησίας καὶ κατοικίας αὐτῶν. τὸ δὲ καθολικὸν εἶναι μὲ τρεῖς πόρτας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι τὴν ἔξοδον εἰς τὰς κολώνας, καὶ μὲ ἄλλην μίαν μικροτέραν, δι᾽ ἧς εἰσέρχονται οἱ Φράτορες ἐν τῷ καιρῷ τῆς λιτανείας των ἀπὸ τὸ μοναστήριόν τους. ἔχει τὸ καθολικὸν καὶ τέσσαρας μεγάλας κολώνας, ἤτοι κιόνια τετραόργεια, τὰ ὁποῖα κρατοῦσιν ὅλην τὴν στέγην, δηλαδὴ τὰ τέσσαρα μέσα ἄκρα τοῦ σταυροῦ, μὲ μεγάλον ἱερὸν βῆμα, ἐν ᾧ λειτουργοῦμεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι μόνον· ὑποκάτωθεν ταύτης τῆς ἁγίας τραπέζης, εἶναι τὸ ἁγιώτατον σπήλαιον, μὲ δύο προύντζινας πόρτας, τὴν μίαν πρὸς μεσημβρίαν, καὶ τὴν ἄλλην πρὸς βοῤῥᾶν, μὲ τὴν αὐτὴν καὶ ὁμοίαν ἐξαίρετον κατασκευὴν ἑκατέρωθεν τῶν μερῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας καταβαίνοντες βαθμίδας δέκα πέντε, εὑρίσκομεν τὸν ἁγιώτατον τόπον, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἡμῶν· ἄνωθεν ἔχει ἁγίαν τράπεζαν τῶν ὀρθοδόξων, καὶ λειτουργεῖται καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν ὀρθοδόξων. Πλησίον τούτου εἶναι καὶ ἡ ἁγία Φάτνη, εἰς τὴν ὁποίαν, σπαργανωθεὶς ὁ Κύριος ὡς βρέφος ἀνεκλίθη, ἄντικρυ δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν φάτνην ἔχουσιν οἱ Φράγγοι τράπεζαν καὶ λειτουργοῦσι, τὴν ὁποίαν καὶ ὀνομάζουσι δῶρα· εἶναι δὲ τὸ ἔδαφος τοῦ ἁγίου σπηλαίου, καὶ τὰ τοίχη μὲ μάρμαρα λευκότατα, καὶ ἀναπέμπεται εὐωδία ἀνεκλάλητος· κρέμανται δὲ καὶ κανδῆλαι, εἰς μὲν τὴν ἁγίαν γέννησιν δέκα, εἰς δὲ τὴν ἁγίαν Φάτνην ἔξη, καὶ εἰς τὴν μέσην κατασειρὰν κανδῆλαι δεκαέξη, καὶ ἀπὸ δύο κανδήλια εἰς κάθε πόρταν· αὐτὸ τὸ ἅγιον σπήλαιον, καὶ ἄλλην τρίτην πόρταν ἔχει, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦτον τὰ

λείψα-

λείψανα τῶν ἁγίων Νηπίων, τὰ ὁποῖα ὁ Ἡρώδης ἐφόνευσεν, ἔμπροσθεν δὲ τῆς πόρτας αὐτῆς ἔχει τρύπαν στρογγυλὴν, καὶ εἶναι ὁ τόπος ὁποῦ ἔχυσαν τὰ ἀποπλυσίματα τῶν σπαργάνων τοῦ Κυρίου ἡμῶν· ἔμπροσθεν τῆς βοῤῥεινῆς πόρτας τοῦ ἁγίου σπηλαίου, τουτέστι κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ καθολικοῦ, ἔχει δύο τραπέζας, εἰς τὰς ὁποίας λειτουργοῦσιν οἱ Ἀρμένιοι, Κόπται καὶ Συριάνοι, ἅπαξ μόνον ἢ δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, λαμβάνοντες πρότερον ἔγγραφον ἄδειαν παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῶν Ὀρθοδόξων, ὡς ἔχοντος τὴν δεσποτείαν αὐτῆς ἰδιάζουσαν· εἰς δὲ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ καθολικοῦ, ἔχει ἄλλην ἁγίαν τράπεζαν, καὶ λειτουργοῦμεν ἡμεῖς μόνον οἱ ὀρθόδοξοι· μέσα εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα ἔχει μίαν σκάλαν εὐρύχωρον καὶ πόρταν, καὶ δι᾽ αὐτῆς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἡ ὁποῖα εἶναι τῶν Ὀρθοδόξων, καὶ αὖθις ἀπὸ ἄλλην πόρταν ἀναβαίνομεν εἰς τὸν πύργον, ὅπου κάθεται ὅ, τε ἡγούμενος, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν πατέρες· μέσα εἰς τὸ καθολικὸν πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος, ἔχει καὶ ἑτέραν σκάλαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐυγαίνομεν πάλιν ἐμπρὸς εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον πῦργον, καὶ αὐτοῦ εἶναι ἡ καθολικὴ αὐτοῦ πόρτα· Εἰς αὐτὸ τὸ μέρος πρὸς μεσημβρίαν ἐσχάτως ἤδη ἐπὶ τῆς ἐπιτροπικῆς τοῦ μακαρίτου ἐκείνου Προκοπίου Ναζιανζινοῦ ἐγένοντο κτήρια μεγαλοπρεπέστατα, καὶ ἀρχονταρίκια εὐρυχωρώτατα διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ πλήθους τῶν ὀρθοδόξων προσκυνητῶν, ὅπερ συναθροίζεται εἰς τὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πανήγυριν, ἥτις γίνεται μὲ Ἀρχιερατικὴν μεγαλοπρεπεστάτην παράταξιν. κάτωθεν δὲ τῆς αὐλῆς πρὸς δυσμὰς εἶναι καὶ ἡ ἐξώπορτα σιδηρὰ, καὶ ἐξερχόμεθα πάλιν εἰς τὰς κολώνας· αὐτοῦ ἐμπρὸς εἶναι καὶ ἡ κολυμβήθρα ὅπου βαπτίζονται τὰ τῶν Ὀρθοδόξων παιδία· ἀπὸ αὐτοῦ ἐμπρὸς ἔχει μεγάλην πόρταν, καὶ παρεμπρὸς ἑτέραν μικρὴν πόρταν, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἐξώπορτα ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν μοναστηρίων, τῆς ὁποίας τὴν φροντίδα ἔχει ὁ τῶν Ὀρθοδόξων ἡγούμενος.

Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου πρὸς ἀνατολὰς, εἶναι τὸ σπήλαιον, ἔνθα εἰσῆλθεν ἡ Θεοτόκος μὲ τὸν Ἰησοῦν, ὅταν ἔφευγεν εἰς Αἴγυπτον.

Κάτω-

Κάτωθεν τούτου εἶναι ὁ οἶκος, ἐν ᾧ ἐλθόντες οἱ μάγοι ἐπροσκύνησαν τὸν Κύριον, καὶ ἐπρόσφεραν αὐτῷ τὰ δῶρα αὐτῶν, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν.

Κατωτέρωθεν ἕως ἥμυσι ὥραν, εἶναι τὸ χωρίον τῶν ποιμένων, ἐκεῖ ὅπου οἱ ποιμένες ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς γεννήσεως ἤκουσαν τῶν Ἀγγέλων αἰνούντων τὸν Θεὸν, καὶ λεγόντων, δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία· αὐτοῦ ἔχει καὶ Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἐκκλησιάζονται οἱ ὀρθόδοξοι.

Ἀπὸ αὐτοῦ ἕως τέσσαρας ὥρας εἶναι ἡ Δρῦς ἡ Μαβρὴ, ὅπου ὁ Πατριάρχης Ἁβραὰμ ἐφιλοξένησε τὴν μακαρίαν Τριάδα.

Καὶ πλησίον ταύτης εἶναι τὸ σπήλαιον, ἔνθα εἶναι ὁ τάφος αὐτοῦ, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σάῤῥας, καὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰσαὰκ, καὶ τοῦ Ἰακώβ· αὐτὸν τὸν τόπον τὴν σήμερον κατεξουσιάζουσιν οἱ Ὠθωμανοὶ, καὶ μήτε αὐτοῦ δὲν συγχωροῦσιν εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὴν εἴσοδον.

Ἀπὸ τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς ἁγίας Βηθλεὲμ, εἶναι ἡ Ἱερὰ Λαύρα τοῦ Ἀββᾶ Χαρίτωνος, πλὴν ἐγκρεμνισμένη καὶ ἀκατοίκητος.

Ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν πάλιν μέρος ἕως μίαν ὥραν, εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου, ἔνθα καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐγκρεμνισμένον καὶ ἀκατοίκητον, διὰ τὴν ἀγριότητα τῶν Ἀράβων· ἔχει ὅμως χωρίον, καὶ κατοικοῦσι Τουρκοαράβες, οἱ ὁποῖοι λαβόντες τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ μοναστηρίου, ὀνομάζονται Θεοδοσῖται, ὄντες ἀπαρχῆς σκλάβοι τοῦ μοναστηρίου.

Εἰς αὐτὴν τὴν περιοχὴν συνέχεται καὶ τὸ ἱερὸν μοναστήριον τοῦ ἁγίου Σάββα, περὶ τοῦ ὁπόιου ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν, ἀφιστάμενον ἀπὸ ἐδῶ δύο μήλια.

Λαμβά-

Λαμβάνοντες λοιπὸν καὶ ἐκ τούτων τῶν σεβασμίων προσκυνημάτων ἁγιασμὸν καὶ χάριν, ἐπανακάμπτομεν πολιν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ.

Ἐξερχόμενοι δὲ ἀπὸ τὴν κατὰ ἀνατολὰς πόρταν, τὴν λεγομένην τῆς Γεθσημανῆς καὶ καταβαίνοντες ὀλίγον διάστημα, ὡσεὶ βήματα τριακόσια, εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἐλιθοβόλησαν τὸν Ἀρχιδιάκονον καὶ Πρωτομάρτυρα Στέφανον, οἱ σκληροτράχηλοι καὶ λιθοκάρδιοι Ἑβραῖοι.

Ἐκεῖθεν ὀλίγον ὡσεὶ λίθου βολὴν, διαπερνῶντες τὸν χείμαρον τῶν Κέδρων, ἐμβαίνομεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφὰτ, ἥτις καὶ κοιλὰς τοῦ Κλαυθμῶνος λέγεται, καὶ πύρινος ποταμός.

Περὶ τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς.

Αὐτοῦ πλησίον εἶναι καὶ ἡ ἁγία Γεθσημανὴ, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι τὸ πανάγιον μνῆμα τῆς παναχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· αὐτοῦ κατερχόμενοι ἀπὸ μίαν εὐρυχωροτάτην πέτρινην σκάλαν, μὲ πενῆντα βαθμίδας, εἰς τὸ μέσον τῆς σκάλας δεξιόθεν, ἔχει μίαν καμάραν μὲ τρούλαν ὑψηλὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι τὰ μνήματα τῶν δικαίων Θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης, ἔνθα λειτουργοῦσιν οἱ ὀρθόδοξοι, ὅταν βούλωνται.

Ἄντικρυ ταύτης ἀριστερόθεν δηλαδὴ, εἶναι ἑτέρα καμάρα, καὶ εἶναι τὸ μνημεῖον Ἰωσὴφ τοῦ Μνήστορος.

Καταβαίνοντες δὲ κάτω εἰς τὸ ἔδαφος, κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, εἶναι τὸ ἅγιον Κουβούκλιον, ἔνθα εἶναι καὶ τὸ ἅγιον μνῆμα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, μάρμαρον λευκότατον, ἀναπέμπον εὐωδίαν θαυμάσιον, ἐπάνω τοῦ ὁποίου κρέμανται κανδῆλαι ἀκοίμηται εἰκοσιδύο, ἔνθα λειτουργοῦσιν οἱ ὀρθόδοξοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, παράκλησιν ἐκτελοῦντες πάντοτε.

Ὄπισθεν δὲ τοῦ ἁγίου τούτου Κουβουκλίου, εἶναι τὸ καθολικὸν, εἰς ὄνομα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τιμώμενον, καὶ ἐκτελεῖται καὶ αὐτοῦ ἡ θεία Ἱερουργία.

Ὅταν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτᾶν Ὠσμᾶν, διὰ βασιλικῶν θεσπισμάτων ἐπανελάβομεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι τὰ σεβάσμια προσκυ-

νήματα, τότε ἴσχυσαν καὶ οἱ ἐπάρατοι Ἀρμένιοι, καὶ μὲ δόλον ἔκαμαν χατισερίφη, διὰ νὰ λειτουργῶσιν ἐπάνω τοῦ Θεομητορικοῦ μνήματος μίαν φορὰν τῆς ἑβδομάδος, κατὰ τὴν τετράδην. καὶ τοῦτο τοὺς τὸ ἐπρόδωκαν οἱ Φράτορες, διότι συμφωνοῦσι μὲ αὐτοὺς, καὶ εἶναι οἱ περισσότεροι γατόλυκοι· ἔχουσι προσέτι, καὶ ἔξωθεν τοῦ ἱεροῦ Κουβουκλίου ἑτέραν τράπεζαν, καὶ λειτουργοῦσι κατὰ πᾶσαν κυριακήν.

Πλησίον τοῦ ἱεροῦ Κουβουκλίου ἔχουσι τόπον, καὶ οἱ Συριάνιδες, καθὼς ἔχουσι τόπον πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος, καὶ οἱ Κόπται λειτουργοῦντες εἰς τὰς δύο διορισμένας ταύτας ἡμέρας.

Ἐν αὐτῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχομεν καὶ ἑτέρας δύο ἁγίας τραπέζας, τὴν μὲν ἐκ δεξιῶν, εἰς ὄνομα τιμωμένην τοῦ ἁγίου Νικολάου, τὴν δὲ εἰς ὄνομα τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου, εἰς τὰς ὁποίας ἱερουργοῦμεν ὅταν θέλωμεν· αὐτὸς ὁ θεῖος καὶ ἱερὸς ναὸς, εἶναι κτήριον θαυμαστὸν καὶ περιφανέστατον, ᾠκοδομημένον μὲ στερεὸν σταυροθόλιον, ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τῆς ἀειμνήστου βασιλίσσης ἁγίας Ἑλένης· ἔχει δὲ καὶ ἡ πόρτα αὐτῆς ἑκατέρωθεν τῶν μερῶν ἀπὸ τέσσαρας μαρμαρένιας κολώνας. αὐτὸν τὸν ναὸν ἔχουσιν εἰς εὐλάβειαν καὶ αὐτοὶ οἱ ὀθωμανοὶ, ἐπειδὴ ἐρχόμενοι προσκυνοῦσι κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν, καὶ ἐπικαλοῦνται τὴν δέσποιναν Μαριάμ. ἥτις θαυματουργεῖ ἄχρι τῆς σήμερον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀπίστους.

Πλησίον τῆς πόρτας ταύτης εἶναι τὸ σπήλαιον, ἔνθα ἐκάθοντο οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου.

Ἐντεῦθεν ὡς λίθου βολὴν εἶναι λίθος ῥιζημαῖος, καὶ αὐτοῦ ἡ πανάμωμος Θεοτόκος ἐν τῇ μεταστάσει αὐτῆς, ἀνερχομένη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἔδωκε τὴν ζώνην αὐτῆς τῷ Ἀποστόλῳ Θωμᾷ, εἰς πίστωσιν τῆς Μεταστάσεως αὐτῆς.

Ἄντικρυ ταύτης εἶναι ἑτέρα πέτρα καμαρωτὴ, καὶ εἰς αὐτὴν ἀνεπαύετο ἡ Θεοτόκος, καταβαίνουσα ἀπὸ τὴν προσκύνησιν

σιν τῶν ἰχνῶν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ αὐτῆς, τῶν ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν.

Αὐτοῦ εἰς τὸν ἴδιον τόπον ἐφάνη Ἄγγελος Κυρίου πάλιν πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ δίδωντας αὐτῇ ἕνα κλάδον φοίνικος, τῇ ἐμύνησε τὴν εἰς οὐρανοὺς μετάστασίν της· ἐξ αὐτῆς τῆς πέτρας καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνῆλθε καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὸν πῶλον ὄνου, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν μετὰ Βαΐων καὶ Κλάδων.

Ἐκεῖθεν κατωτέρω εἶναι τόπος, τριγυρισμένος μὲ πέτρας, καὶ αὐτοῦ ἐπροσευχήθη ὁ Κύριος πρὸς τὸν ἄναρχον αὐτοῦ Πατέρα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους.

Ἐγγὺς δὲ τούτου εἶναι καὶ αἱ πέτραι, εἰς τὰς ὁποίας ἐκάθοντο οἱ Ἀπόστολοι, Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἕως οὗ νὰ προσευχηθῇ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐλθὼν καὶ εὑρὼν αὐτοὺς καθεύδοντας, εἶπεν αὐτοῖς· „γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθη- „τε εἰς πειρασμόν· Καὶ πάλιν προσευχηθεὶς εἶπε, Πάτερ εἰ δυνα- „τὸν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, καὶ τότε ὤφθη αὐ- „τῷ Ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτὸν, καὶ ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταῤῥέων εἰς τὴν γῆν· ἐν τούτῳ τῷ τύπῳ εἶναι καὶ ὁ κῆπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐλθὼν ὁ Ἰσκαριώτης Ἰούδας δολίῳ φιλήματι παρέδωκε τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς ὑπηρέτας τῶν παρανόμων Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων, ὅτε καὶ Πέτρος ὁ Ἀπόστολος ἔκοψε τὸ ὠτίον τοῦ Μάλχου δούλου τοῦ Ἀρχιερέως, τὸν ὁποῖον πάλιν ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσεν.

Ἐντεῦθεν κατωτέρω ἐπὶ τὸ νότιον μέρος τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰωσαφὰτ, ἤτοι τοῦ Κλαυθμῶνος πρὸς μεσημβρίαν ἕως διακόσια πεντήκοντα βήματα, εἶναι ὡς εἶδος πυραμύδος ὁ τάφος τοῦ Ἀβεσαλὼμ, Υἱοῦ τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ, ἐγγὺς δὲ τούτου εἶναι καὶ ὁ τάφος τοῦ προφήτου Ἡσαΐου.

Ἔμπροσθεν τούτων μέσα εἰς τὴν κοιλάδα, ἐπάνω εἰς σκληρὰν πέτραν εἶναι τὰ ἴχνη τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἔνθα ὑπαντήσας τὸν

ἐκ γεννετῆς τυφλὸν, καὶ χρίσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀυτοῦ μὲ πηλὸν, ἀπέστειλεν ἀυτὸν εἰς τὴν πηγὴν τοῦ Σιλωὰμ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐλθὼν, καὶ νίψας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀυτοῦ ἀνέβλεψεν.

Ὀυ μακρὰν ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου, εἶναι καὶ ἀυτὴ ἡ πηγὴ τοῦ Σιλωὰμ, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ τὸ ἔχουσιν εἰς τιμὴν οἱ πάντες, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι ἰαματικὸν εἰς τὰ ὀφθαλμικὰ πάθη.

Κατ' ἐξοχὴν ὅμως τὸ τιμοῦσιν οἱ Ὠθωμανοὶ, διότι πλυνόμενοι εἰς ἀυτὸ, ἀποβάλλουσι τὸ βαρύοσμον ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχουσι.

Παρεμπρὸς δὲ τάυτης τῆς πηγῆς, ἔχει μίαν μορέαν, καὶ εἶναι ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐπριώνησαν τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, διὰ προσταγῆς τοῦ βασιλέως Μανασσῆ.

Περὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν.

Ἔμπροσθεν δὲ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς, ἀναβαίνομεν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀπέναντι τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ πρὸς ἀνατολὰς, τὸ ὁποῖον χωρίζει ἀπ' ἀυτῆς ἡ κοιλὰς τῶν Κέδρων, οὗτινος ἡ ὑψηλοτέρα ἀκρώρεια ἀπέχει ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ στάδια ἕξη· διὰ τοῦτο εἰς τὸ πρῶτον κφλ. τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων λέγεται, σαββάτου ἔχον ὁδὸν. διότι δὲν ἦτον συγχωρημένον εἰς τοὺς Ἑβραίους νὰ περιπατῶσιν ἐν τοῖς σάββασιν ὑπὲρ τὸ μετρον τῶν ἕξη σταδίων. ἀπὸ ἀυτὸ τὸ ὄρος φαίνεται ἡ ἁγία Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰ κύκλῳ ἀυτῆς, ἡ νεκρὰ θάλασσα, καὶ ἀυτὸς ὁ Ἰορδάνης. ἕνα εἶναι καὶ ἀυτὸ τὸ ὄρος, ἀπὸ τὰ ἑπτὰ ἐξαίρετα τῆς Παλαιστίνης ὄρη, ἅτινα ἐπαινοῦσιν οἱ ἱστορικοὶ

ρικοὶ εἰς τὰ συγγράματα ἀυτῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἑνὸς ἑκάστου, θέλομεν εἰπεῖ εἰς τοὺς τόπους ἀυτῶν.

Τοῦτο τὸ ὄρος ἐστάθη ἐνδοξότατον, καὶ ἁγιώτατον, καὶ διὰ ἄλλα πολλὰ ὁποῦ ἔγιναν εἰς ἀυτὸ, καὶ τὰς συχνὰς διατριβὰς, καὶ προσευχὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἁγίων Μαθητῶν ἀυτοῦ καὶ Ἀποστόλων, καὶ τὰς καθημερινὰς ἀναβάσεις καὶ καταβάσεις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐξαιρέτως ὅμως, διὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἰς τὸ ὁποῖον πάλιν μέλλει νὰ κατέβῃ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς, νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκροὺς, καθὼς αἱ θεῖαι γραφαὶ προαγορεύουσι, καὶ εἰς τὰς Πράξεις λέγεται, ἄνδρες Γαλιλαῖοι, „τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανὸν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται πάλιν, ὃν „τρόπον ἐθεάσασθε πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν". εἰς τὸν τόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνελήφθη ὁ Κύριος, πρότερον μὲν ἦτον ναὸς μεγαλώτατος, ἐυτρεπισμένος μὲ διαφανῆ μάρμαρα, καὶ πορφυρὰς κολώνας, νῦν δὲ ἐρίπειον· σώζεται ὅμως τὸ ἱερὸν Κουβούκλιον, ἔνθα φαίνεται ἕως τὴν σήμερον, τὸ ἴχνος τοῦ παναχράντου ποδὸς ἀυτοῦ, ὅπου ἐπάτησεν ἀναληφθεὶς ὁ σωτὴρ ἡμῶν. Εἰς ἀυτὸ τὸ ὄρος τῶν Ἐλεῶν δὶς τοῦ ἔτους γίνεται Ἀρχιερατικὴ λειτουργεία καὶ πανήγυρις.

Ἀυτοῦ ἠθέλησαν ἐσχάτως ἤδη οἱ Ἀρμένιοι λαβόντες πανούργως ὑψηλὸν ὁρισμὸν, ἵνα κτίσωσι μοναστήριον. ἀλλ' ἔμειναν κατησχυμένοι, ἐπειδὴ ἐδόθη πάλιν ἄλλο βασιλικὸν ἀυτόγραφον εἰς τοὺς ὀρθοδόξους, ἀναιρετικὸν ἐκείνου, ὅπερ ἔλαβον οἱ Ἀρμένιοι. Ὅθεν ἔλαβον αὖθις οἱ ὀρθόδοξοι τὰ νικητήρια καὶ τὴν δεσποτείαν, εἰς τὸ νὰ κτίζωσι καὶ ἐπισκευάζωσιν, οὐ μόνον εἰς ἀυτὸ τὸ μέρος, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ πανάγια προσκυνήματα.

Εἰς τὰ πέριξ δὲ τοῦ Κουβουκλίου εἶναι τράπεζαι, καὶ λειτουργοῦσιν αἱ φυλαὶ εἰς διορισμένας ἡμέρας, ἔχει δὲ καὶ μοσχέαν, ἔνθα προσκυνοῦσι καὶ οἱ ὠθωμανοί.

Τοῖ-

Τοῦτο τὸ ὄρος ἔχει τρεῖς κορυφὰς, μίαν ἐν τῷ μέσῳ, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ὑψηλοτέρα τῶν ἄλλων, ἐξ ἧς ἀνελήφθη ὁ Κύριος εἰς τοὺς οὐρανοὺς, δευτέραν πρὸς βοῤῥᾶν, καὶ λέγεται μικρὴ Γαλιλάια, πρὸς διαστολὴν τῆς ἰδίως Γαλιλαίας, λαβοῦσα τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους οἱ ὁποῖοι ἦσαν Γαλιλαῖοι, καὶ ἵσταντο ἐκεῖ εἰς τὸν καιρὸν τῆς Ἐνδόξου τοῦ Κυρίου Ἀναλήψεως, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται· καὶ τρίτην πρὸς μεσημβρίαν ὀνομαζομένην Μοστὰθ, ἡ ὁποία καὶ ὄρος σκανδάλου, καὶ ὄρος προσοχθίσματος λέγεται, ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομῶν οἶκον ὑψηλὸν τῷ Χαμὼς εἰδώλῳ Μωὰβ, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων, καθὼς λέγει ἐν τῷ ιά. κεφ. τῆς. γ'. τῶν Βασιλειῶν· τὸν ὁποῖον εἰδωλικὸν οἶκον ἐχάλασεν Ἰωσίας ὁ βασιλεύς· εἰς τὸ ὑπώρειον τούτου τοῦ ὄρους εἶναι καὶ τὸ σπήλαιον, ἐν ᾧ ἀσκήτευεν ἡ ὁσία Πελαγία, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ μνῆμα αὐτῆς, τὸ ὁποῖον διαφυλάττεται ἀπὸ τοὺς Ἄραβας.

Ἀπὸ τὰ πλάγια τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἐπὶ ἀνατολὰς, ἐν διαστήματι μιᾶς ὥρας εἶναι ἡ Βηθσφαγὴ, ἡ πατρὶς τοῦ Λαζάρου, καὶ ἡ Βηθανία, ἔνθα εἶναι ὁ τάφος αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνέστησεν ὁ Ἰησοῦς ἐκ νεκρῶν τετραήμερον ὀδοδῶτα· ἄυτοῦ εἰς ἕνα λόφον, ἦτον καὶ τὸ ὀσπήτιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Μάρθα, καὶ ἡ Μαρία ἐδέχθηκαν τὸν Κύριον, καὶ τοὺς Μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ δεῖπνον, ὅτε πρὸς τὴν „Μάρθαν εἶπεν ὁ Κύ-„ριος. Μάρθα Μάρθα μεριμνᾶς, καὶ τυρβάζει περὶ πολλὰ, ἑνὸς δὲ ἐστὶ χρεία.

Ἀυτοῦ ἡ Μαρία ἀδελφὴ τούτου τοῦ Λαζάρου, λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Ἐκεῖθεν κατωτέρω εἶναι καὶ ἡ πέτρα, ὅπου ἐκάθισεν ὁ Κύριος, καὶ „προϋπαντήσασαι αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου, καὶ κλαίου-„σαι εἶπον πρὸς αὐτὸν, Κύριε. εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ἡμῶν ὁ ἀδελφός.

Ἐκεῖ-

Ἐκεῖθεν πάλιν ἐπὶ ἀνατολὰς εἶναι ἡ ὁδὸς ὁποῦ φέρει πρὸς τὸν Ἰορδάνην. ἀπὸ αὐτοῦ λοιπὸν διοδεύοντες ὡς μήλια δώδεκα, εἶναι ἡ Ἱεριχὼ, εἰς τόπον ἔυμορφον, καὶ πεδιάδα ἔυκαρπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπάυοναι οἱ προσκυνηταὶ μὲ σκηνὰς, ἤτοι τζαντήρια, ὅταν ἀπέρχονται εἰς τὸν Ἰορδάνην.

Αὐτοῦ κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος εἶναι καὶ τὰ ὕδατα, τὰ λεγόμενα τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου, ἅτινα ὄντα πρότερον πικρὰ καὶ ἄχρηστα, διὰ προσευχῆς αὐτοῦ τοῦ Προφήτου, ἔγιναν θαυμασίως γλυκύτατα καὶ χρήσιμα, ἐμβάλλοντας εἰς αὐτὰ ἅλας.

Αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱεριχὼ, καθὼς βλέπομεν εἰς τὰς θείας γραφὰς, τὸ πάλαι ἦτον πολιτεία μεγάλη, καὶ ὡραία, νῦν δὲ οὐδὲ ἐδαφίσματα δὲν σώζονται, ἔξω ἀπὸ ὀλίγα περιβόλια ὁποῦ ἔχουσιν οἱ Ἄραβες πρὸς παρηγορίαν αὐτῶν.

Αὐτὴν τὴν πόλιν διερχόμενος ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶδε τὸν Ζακχαῖον ἐπάνω εἰς τὴν συκομοραίαν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν. Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι. σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι, διότι τὸ ὀσπήτιον αὐτοῦ ἦτον εἰς τὴν πολιτείαν αὐτὴν.

Αὐτοῦ ἔδωκεν ὁ Κύριος τὴν ἀνάβλεψιν, Βαρτιμαίου τοῦ τυφλοῦ, καθημένου ἐπὶ τὴν ὁδὸν καὶ προσαιτοῦντος.

Ἐν αὐτῇ τῇ πόλει το πάλαι ἦτον καὶ ἡ Ῥαὰβ ἡ πόρνη, ἡ ὁποία ἔκρυψε τοὺς κατασκόπους, ὅταν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ τοὺς ἔπεμψε νὰ κατασκοπεύσωσι τὴν πόλιν.

Ἄνωθεν δὲ τῆς Ἱεριχὼ εἶναι καὶ τὸ λεγόμενον Σαραντάριον ὄρος, ἓν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ τῆς Παλαιστίνης ὄρη, ὄχι μακρὰν ἀπὸ τὰ Γάλγαλα. λέγεται δὲ Σαραντάριον, διότι εἰς αὐτὸ ἐπάνω ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνήστευσε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ ἐλθὼν ὁ διάβολος ἐπείραζεν αὐτὸν, „λέγων. εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,

„εἰπὲ

„εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι, ἄρτοι γένωνται. καὶ πάλιν, δείξας αὐ-
„τῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, εἶπε πρὸς αὐτόν· ταῦτα
„πάντα σοὶ δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. καὶ εἶπεν ὁ Ἰη-
„σοῦς πρὸς τὸν διάβολον, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ, καὶ τότε
ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος — Ματθ. κεφ. δ, ια.

Τοῦτο τὸ ὄρος εἶναι πολλὰ ὑψηλὸν, δασανάβατον, καὶ ὑπόκρημνον· Εἰς τὰ πλάγια αὐτοῦ εὑρίσκονται πολλὰ σπήλαια παλαιῶν Ἀσκητῶν, καὶ εἰς πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ εὑρίσκονται λείψανα ἀκέραια, ἄλλα ἱστάμενα ὄρθια, ἄλλα γονατιστὰ, καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὑψουμένας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν.

Εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ τοῦ ὄρους, ἔχει ἐκκλησίαν οἰκοδομημένην παρὰ τῆς ἁγίας Ἑλένης, καὶ εἰς τὴν μέσην μιᾶς πέτρας, φαίνεται ὁ τύπος τῶν γονάτων τοῦ Ἰησοῦ, ὅπου ἐπροσευχήθη τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτοῦ.

Πλησίον τοῦ ὄρους τούτου εἶναι καὶ τὰ Γάλγαλα, εἰς τὸν ὁποῖον τόπον ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, ἔστησαν δώδεκα λίθους, κατὰ ἀριθμὸν τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ, τοὺς ὁποίους ἔλαβον ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην. Αὐτοῦ καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ἔκαμε τὴν δευτέραν περιτομὴν τῶν Ἑβραίων, ἰδὼν τὸν Ἄγγελον μὲ ξῖφος εἰς τὴν χεῖρα, καὶ εἰπών. ἡμέτερος, εἶ, ἢ τῶν ὑπεναντίων;

Ὄπισθεν τοῦ ὄρους τούτου εἶναι καὶ τὸ μοναστήριον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου· καὶ ἐγγὺς τούτου ἦν καὶ τὸ μοναστήριον τῶν Παρθένων, ἀλλὰ τὴν σήμερον καὶ τὰ δύο ἐρίπεια καὶ ἀκατοίκητα διὰ τὸν φόβον τῶν Ἀράβων.

Περὶ τοῦ Ἰορδάνου Ποταμοῦ.

Ἀπὸ τὴν Ἱεριχὼ ἐκεῖθεν πρὸς ἀνατολὰς, εἰς διάστημα ὡρῶν τριῶν καὶ ἥμυσι, εἶναι ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου, καὶ κατῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς, τοῦ ἀνάρχου αὐτοῦ Πατρὸς μαρτυροῦντος ἄνωθεν, καὶ λέγοντος. οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ ηὐδόκησα. αὐτὸς ὁ Ἰορδάνης εἶναι ὁ ἐξαίρετος ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης, τοῦ ὁποίου αἱ πηγαὶ ἀναβλύζουσιν ἐκ τῆς ὑπωρείας τοῦ Λιβάνου, καὶ ἡ μία ὀνομάζεται Ἰὸρ, ἡ δὲ ἑτέρα, Δάν· ἅυται αἱ δύο πηγαὶ κατερχόμεναι εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Παναιάδος, καὶ σμιγόμεναι κατὰ τὴν Καισάρειαν τῆς Φιλίππου, ἀποτελοῦσι τὸν Ἰορδάνην, ὅστις ἀρχίζει ἀπὸ βοῤῥᾶν, καὶ τρέχει πρὸς ἀνατολὴν καὶ μεσημβρίαν, καὶ πρῶτον μὲν διέρχεται μίαν λίμνην, ἡ ὁποία λέγεται Μερωνία, καὶ Σαμαχωνίτις, καὶ κατ᾽ ἄλλους ὀνομάζεται Μεσερεφὴτ, ἐκεῖθεν κάμνωντας πολλὰς κομπὰς καὶ γυρίσματα, εἰσέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἐκεῖθεν πάλιν ἐξερχόμενος δέχεται τὸν Ἰωβὰκ, καὶ ἄλλους διαφόρους ῥύακας χειμερινοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων λαμβάνωντας αὔξησιν καὶ μεγαλειότητα, τέλος πάντων τελευτᾶ εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν· αὐτὸς ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς εἶναι περιβόητος διὰ τὰς πολλὰς θαυματουργίας, αἱ ὁποίαι ἔγιναν εἰς αὐτὸν. Ἐκράτησε τὰ ῥεύματά του, καὶ ἔδωκε στράταν, καὶ ἐπέρασαν οἱ Ἑβραῖοι μὲ τὴν κιβωτὸν ἀβρόχως. Ἔδωκεν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του θαυμασίαν διάβασιν τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, καὶ τοῦ Ἐλισσαιὲ διὰ τῆς μηλωτῆς αὐτῶν. Ἐκαθάρισε τὴν λέπραν τοῦ Νεεμᾶν, διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ Προφήτου Ἐλισσαίου. Πλέον δὲ ἐνδοξότερος ἐχρημάτισε διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἰωάννου, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ

ἐβάπτισε πολλοὺς, βάπτισμα μετανοίας. Τέλος ἔγινεν ἅγιος καὶ προσκυνητὸς, διότι εἰς αὐτὸν ὁ ἀναμάρτητος Κύριος ἡμῶν ἐβαπτίσθη, καὶ τὸν μὲν σκολιὸν δράκοντα κατέπνιξε, τὴν δὲ κτίσιν ὅλην ἡγίασε, φανερωθείσης ἐκεῖ τῆς ἁγίας Τριάδος λαμπρότερον, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν· αὐτὸς ἐχρημάτισε καὶ σύνορον ἀνατολικὸν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἐχώριζε τὰς δύο ἥμυσι φυλὰς ἐκ τῶν λοιπῶν δέκα φυλῶν, ὁποῦ ἐκληρώθησαν τὸ ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου. Πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου, μόλις σῶζον ἴχνη τινὰ, διὰ τὸ ἀκατοίκητον καὶ ἐρίπειον· κατωτέρω ὀλίγον εἶναι τὸ ἁγίασμα, ὅπερ διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σαββατίου ἐξῆλθεν. Ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ πάλιν εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ τιμίου Προδρόμου, καὶ τοῦτο παρόμοιον τῶν ἄλλων. Πέραν δὲ τοῦ Ἰορδάνου εἶναι σπήλαιον, ἐν ᾧ ἐφησύχαζεν ὁ αὐτὸς Πρόδρομος, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν πολλάκις εἰσῆλθεν.

Πρὸς τὴν ἐσωτέραν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου, εἶναι καὶ ὁ τάφος τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ὅπου τὴν ἐνταφίασεν ὁ λέων μὲ τὸν Ἀββᾶ Ζωσιμᾶ.

Ἡ δὲ νεκρὰ θάλασσα, λέγεται νεκρὰ, διότι μήτε γεννᾶ, μήτε τρέφει, μήτε εὑρίσκεται εἰς αὐτὴν κανένα ζωντανὸν, οὔτε ὀψάριον, οὔτε ἄλλον ζῶον, καὶ ἂν ὁ Ἰορδάνης ἤθελε κατεβάσῃ εἰς αὐτὴν ὀψάρια, ἢ ἐπαναστρέφονται ὀπίσω, ἢ παρευθὺς ἀποθνήσκουσιν· αὐτὴ ἡ ἰδία ὀνομάζεται θάλασσα ἁλὸς καὶ ἁλικὴ, διότι τὸ νερὸν αὐτῆς εἶναι ἁλμυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας θαλάσσας· λέγεται καὶ θάλασσα Ἄραβα, καὶ θάλασσα τῆς Ἐρήμου, διότι πλησιάζει καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν, καὶ εἰς τὴν ἔρημον Σὶν, καὶ διότι παράκεινται εἰς αὐτὴν τόποι ἔρημοι· λέγεται καὶ Ἀνατολικὴ· Ἰεζεκιὴλ. κφλ. δ΄. διότι εἶναι κατὰ ἀνατολὰς τῆς Ἱερουσαλήμ· λέγεται καὶ Σοδομικὴ ἀπὸ τῶν Σοδόμων μητροπόλεως τῶν Πενταπόλεων· λέγεται λίμνη Ἀσφαλτίτις, διότι διέρχεται ἐκ τῶν πυθμένων αὐτῆς ἄσφαλτος, καὶ πίσσα, καὶ θειάφη· αὕτη ἡ θάλασσα

εὑρίσκε

εὑρίσκεται εἰς τὴν κοιλάδα ἐκείνην, εἰς τὴν ἁποίαν ἦσαν αἱ περίφημοι τέσσαρες πόλεις, τὰ Σόδομα, τὰ Γόμοῤῥα, ἡ Σεβωὴμ καὶ τὰ Ἀδαμὰ. τὰς ὁποίας ὁ βδελυσσόμενος τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀσώτους, ὁ δίκαιος κριτὴς καὶ Θεὸς ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ κατέκαυσε, καὶ κατεπόντισεν αὐτὰς, ὁμοῦ καὶ τοὺς κατοικοῦντας, διὰ νὰ ἀκούωσιν οἱ μετέπειτα τοιαύτην φοβερὰν καταδίκην, καὶ νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τοιαύτας μισαρὰς πράξεις.

Εἰς αὐτὴν ἐὰν ῥίψῃ τινὰς πρᾶγμα βαρὺ δὲν βυθίζεται, ἀλλὰ πλέει ἐπάνω ὡς ὁ φελλός· αὕτη αὐξάνει ἀπὸ τὰ νερὰ τὰ ὁποῖα καταβαίνουσιν ἀπὸ τὸν Λίβανον, καὶ ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ Γαλαὰδ, τὰ ὁποῖα δεχόμενος ὁ Ἰορδάνης, τὰ κατεβάζει εἰς αὐτὴν. Εἰς αὐτὴν εἰσέρχεται καὶ ὁ χείμαῤῥος Ἀρνῶν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ χείμαῤῥοι. Μέσα εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς μακρὰν περίπου τῶν τριακοσίων βημάτων, εὑρίσκονται πέτραι κεκαυμέναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἀνάπτουσι πῦρ, ὡσὰν ἀπὸ ξύλα, καὶ ὅταν καίωνται, ἐυγάλουσιν ὀσμὴν πίσσης καὶ θειαφίου κατὰ τὸν Ἰώσηπον. Καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς εἶναι στάδια πεντακόσια ὀγδοήκοντα, τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς ἑκατὸν πεντήκοντα, καὶ κατ᾽ αὐτὸν τὸν Ἰώσηπον, τρεῖς φοραῖς τὴν ἡμέραν μεταβάλλει τὸ χρῶμα κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἀνταυγεῖ ποικίλως· εὑρίσκονται εἰς αὐτὴν καὶ δένδρα διαφόρων εἰδῶν μὲ καρποὺς, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι τὸ μὲν ἔξω χρῶμα ἐυανθὲς, ὅμοιοι μὲ τοὺς ἐδωδίμους καρποὺς, τριβόμενοι δὲ ἐκλύονται εἰς καπνὸν καὶ τέφραν.

Πέραν ταύτης τῆς θαλάσσης εἶναι καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Λὼτ, ἡ ὁποῖα στραφεῖσα νὰ ἰδῇ τὴν πυρπόλησιν καὶ καταπόντισιν τῆς Πενταπόλεως, ἐπειδὴ παρέβη τὸ θεῖον πρόσταγμα, γέγονε στήλη ἁλός.

Θεωρήσαντες λοιπὸν καὶ τούτους τοὺς ἁγίους τόπους, καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης ἐυλαβείας προσκυνήσαντες, ἐπιστρέφομεν πάλιν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ.

Ἔξωθεν δὲ τῆς βοῤῥεινῆς πόρτας τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἥτις λέγεται τῆς Δαμασκοῦ, ἀντικρὺ τοῦ κάστρου κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος εἶναι ὁ ἀγρὸς τοῦ Ἀγρίππα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ προφήτης Ἱερεμίας τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Ἀβιμέλεχ, διὰ νὰ φέρῃ σῦκα εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενούντων, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἁλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὁ δὲ Ἀβιμέλεχ ἐλθὼν, καὶ συνάξας μερικὰ σῦκα, ἐπῆγε καὶ ἐκοιμήθη μέσα εἰς ἕνα σπήλαιον χρόνους ἑβδομήκοντα δύο, καὶ ἀφ' οὗ ἐξύπνησεν, εὗρε πάλιν τὰ σῦκα νωπὰ, ὥστε ἀκόμι ἔσταζον γάλα, τοῦτο δὲ ἔγινε κατὰ θείαν κέλευσιν, διὰ νὰ μὴν ἰδῇ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ.

Τὸ σπήλαιον τοῦτο εἶναι μεγάλον καὶ κατὰ πλάτος, καὶ κατὰ μῆκος, ἔχον ἐν αὐτῷ καί τινας κατοικίας, καὶ στέρναν μεγάλην μὲ νερὸν γλυκύτατον. τὴν σήμερον ὀνομάζεται σπήλαιον τοῦ Βαρούχ.

Ἐντεῦθεν στάδια ἑξήκοντα εἶναι ἡ κώμη Ἐμμαοῦς, εἰς τὴν ὁποίαν πορευόμενοι οἱ Ἀπόστολοι Λουκᾶς καὶ Κλεώπας, συνεπορεύετο αὐτοῖς καὶ ὁ Κύριος, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. αὐτοὶ δὲ ἀγνοοῦντες αὐτὸν, συνωμίλουν τὰ περὶ αὐτοῦ. φθάσαντες δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀπὸ τὴν εὐλόγησιν καὶ τὸ κόψιμον τοῦ ἄρτου, τὸν ἐγνώρισαν, θείᾳ βουλήσει, καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν· ἐδῶ φαίνεται μία τοποθεσία Ἐκκλησίας, καὶ λέγουσιν ὅτι εἶναι τὸ ὀσπήτιον τοῦ Κλεώπα· πλησίον τούτου εἶναι καὶ βρύσις-ἰαματικὴ πάσης νόσου καὶ μαλακίας, εἰς τοὺς μετὰ πίστεως μεταλαμβάνοντας.

Ἀπὸ αὐτοῦ ἕξη ὥρας μακρὰν, εἶναι ἡ κωμόπολις Λύδδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἐκεῖνος ὁ πανθαύμαστος καὶ θαυματουργὸς ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ὅπου ἐγένετο ἡ κατάθεσις τοῦ τιμίου σώματος αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἑορτάζει ἡ ἁγία Ἐκκλησία εἰς τὰς τρεῖς τοῦ Νοεμβρίου μηνός· τὴν σήμερον δὲ εἶναι κρημνισμένη, σώζεται δὲ μόνον τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ ὁ τάφος τοῦ ἁγίου, ἔνθα καὶ λειτουργοῦσιν οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί.

'Αυτοῦ εἰς τὴν Λύδδα ὁ 'Απόστολος Πέτρος διερχόμενος, ἐθεράπευσε μὲ λόγον μόνον τὸν παραλυτικὸν Αἰνέαν, ὡς εἰς τὰς πράξεις φαίνεται. 'Εν κεφ. — 9 — στι — 32.

Πλησίον τῆς Λύδδης ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, εἶναι τὸ 'Ρέμπλη, εἶναι δὲ καὶ αὐτοῦ ἄλλος ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅστις ἔχει εἰς τὸ δεξιὸν μέρος ἐκείνην τὴν κολώναν, τὴν ὁποίαν ἐκείνη ἡ χήρα μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας ἔῤῥιψεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὲ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἁγίου ἦλθεν αὐτοῦ, καὶ ἐτέθη εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ ναοῦ· αὐτοῦ ἔχει καὶ ἡγούμενον τοῦ μοναστηρίου, ἵνα οἱ προσκυνηταὶ εἰς τὴν διάβασιν καὶ κατάβασίν τους, ἀπολαμβάνωσι τὴν προσήκουσαν περιποίησιν.

'Απὸ αὐτοῦ ἕως τρεισήμυσι ὥρας, καταβαίνομεν εἰς 'Ιόππην, τὸ κοινῶς λεγόμενον 'Ιάφφα, κωμόπολις μὲ νεόκτιστον ὀχυρὸν κάστρον, καὶ μὲ οἰκοδομὰς ἱκανάς. αὐτοῦ ἔχει καὶ μοναστήριον μεγάλον καὶ θαυμαστὸν τῶν ὀρθοδόξων, μὲ ὡραίας οἰκοδομὰς εἰς ἀνάπαυσιν τῶν προσκυνητῶν τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, των ἐρχομένων διὰ θαλάσσης ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς οἰκουμένης· αὐτοῦ εὑρίσκονται καὶ οἱ ἡγούμενοι τῶν ἄλλων φυλῶν εἰς τὰ μοναστήρια αὐτῶν. 'Αυτοῦ τὴν σήμερον εὑρίσκεται καὶ Κόνσολος τῆς ῥωσσίας διὰ τοὺς εὐλαβεστάτους ῥώσσους προσκυνητάς.

'Απὸ αὐτοῦ ἐζήτησε νὰ φύγῃ ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ ὁ Προφήτης 'Ιωνᾶς, ἐμβαίνωντας εἰς ἄλλο καράβι. ὅθεν αὐτοῦ πλησίον τρικυμίας γενομένης, οἱ ἐν τῷ πλοίῳ εὑρισκόμενοι, τὸν ἔῤῥιψαν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ διὰ θείας προσταγῆς τὸν κατέπιε τὸ μεγάλον ἐκεῖνο κῆτος, καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν Νινευή. 'Αυτοῦ ὁ 'Απόστολος Πέτρος, ἀνέστησε τὴν παῖδα λεγομένην Δορκάδα νεκρὰν οὖσαν. 'Αυτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ Βηρσέως εἶδεν ἐν ὁράματι τὴν ὀθώνην, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνουσαν, καὶ ἤκουσε φωνῆς τῆς λεγούσης, ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε σὺ μὴ κοίνου.

'Εν-

Ἐντεῦθεν ἀπὸ Ἰόππης κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος εἶναι ἡ Γάζα Πόλις, ἥτις ἀπέχει τῆς Ἱερουσαλὴμ ἡμέρας δύο, εἶναι δὲ καὶ αὐτὴ μία ἀπὸ τὰς λαμπρὰς καὶ περιφήμους πόλεις τῆς Παλαιστίνης, μάλιστα εὐτυχεστέρα ἀπὸ ὅλας. οἱ κάτοικοι ταύτης ἦλθον εἰς θεοσέβειαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· εἰς αὐτὴν ἦτον ὁ οἶκος τοῦ Σαμψών· ἐξ αὐτῆς ἤνθησαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἄξιοι τιμῆς ἄνδρες· τὴν σήμερον εἰς αὐτὴν εὑρίσκονται ὀλίγοι χριστιανοὶ, ἔχουσιν ὅμως Ἐκκλησίαν ὡραιοτάτην, ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Ἀπὸ αὐτοῦ ὁ Αἰθίοψ Εὐνοῦχος ὁ τύραννος Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων ἐπῆγεν εἰς Ἱερουσαλὴμ διὰ νὰ προσκυνήσῃ, καὶ ἐπιστρέφων ἐνέτυχε τὸν Ἀπόστολον Φίλιππον, καὶ φθάσαντες εἰς τὰ ὕδατα τῆς ὀρεινῆς, ἐβαπτίσθη ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Φίλιππον. Αὐτοῦ πλησίον εἶναι καὶ τὰ Μάγδαλα, ἐξ ὧν ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία. Κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς Ἰόππης, εἶναι τὸ Ἀλὴ Ἀπουαλὲμ, ἔνθα ἦτον Ἐκκλησία ὡραιοτάτη τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, τὴν σήμερον ὅμως οὔτε ἴχνος δὲν σώζεται. Ἐκεῖθεν ἕως τριάκοντα πέντε μήλια, κεῖται ἡ Καισάρεια τῆς Φιλίππου παραθαλάσσιος· λέγεται δὲ τῆς Φιλίππου πρὸς διαστολὴν τῶν λοιπῶν Καισαρειῶν. πόλις ποτὲ περίφημος καὶ κεκοσμημένη μὲ ἀσύγκριτον μεγαλοπρέπειαν, κοσμηθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, εἰς τιμὴν τοῦ Καίσαρος, νῦν δὲ ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος· εἰς αὐτὴν ἐπάταξεν ὁ Ἄγγελος Ἡρώδην Ἀγρίππαν τὸν βασιλέα, καὶ ἀπέθανεν· „εἰς αὐτὴν ἐρώτησεν ὁ Σωτὴρ τοὺς Μα- „θητὰς αὐτοῦ, τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ „Πέτρος ἔκαμε τὴν ὁμολογίαν, λέγωντας, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς „τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Ἐν αὐτῇ ὁ Ἄγαβος προεῖπε τοὺς δεσμοὺς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ ἀφ' οὗ ἐστάθη δύο χρόνους δέσμιος ἐν τῇ φυλακῇ, ἐστάλθη εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὸν βασιλέα Νέρωνα. Εἰς αὐτὴν ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος τὴν αἱμοῤῥοοῦσαν γυναῖκα, πάσχουσαν ἔτη δώδεκα, ἡ ὁποία εἰς τιμὴν τοῦ Σωτῆρος ἔστησε χαλκοῦν ἀνδριάντα.

Πλησίον τούτου εἶναι τὸ Καρμήλιον ὄρος, τὸ ὁποῖον εἶναι διττὸν, καὶ τὸ μὲν κεῖται ἐν μέσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ, πρὸς τὴν ἔρημον Ζι-

Ζιφαίαν, κατὰ τὴν πόλιν Χεβρῶν, τὸ δὲ ἄλλο, τὸ καὶ περιβόητον, κεῖται πρὸς ἄρκτον τούτου, καὶ πρὸς δυσμᾶς παραθαλάσσιον, μεταξὺ Καισαρείας καὶ Πτωλεμαΐδος, εἶναι δὲ πολλὰ ὑψηλὸν, τὸ ὁποῖον πάλαι μὲν ἦτον πολύκαρπον, στολισμένον μὲ ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐγίνετο οἶνος ἄριστος, καὶ μὲ ἄλλα δένδρα εὐθαλῆ καὶ κάρπιμα, ἔχον καὶ πολλὰ σπήλαια, ὅθεν ἐστάθη ἐπιτήδειον εἰς ἀναχωρητάς· αὐτοῦ ὁ Προφήτης Ἠλίας, νικήσας θαυμασίως τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, τοὺς κατήσχυνε, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς πλησίον τοῦ χειμάῤῥου Κισσῶν. ἐνταῦθα τὴν σήμερον δείκνυται, καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ὅπου εἶναι καὶ εὐκτήριος οἶκος, καὶ κατ' ἔτος, κατὰ τὴν ἐτήσιον μνήμην τοῦ Προφήτου, γίνεται μεγάλη πανήγυρις παρὰ τῶν περιοίκων Ἀράβων.

Αὐτὸς ὁ χείμαῤῥος Κισσῶν, λέγεται καὶ Μεγιδῶν, εἶναι μὲν μικρὸς κατὰ τὸ μέγεθος, διὰ δὲ τὰ πολλὰ κατορθώματα ὁποῦ ἔγιναν εἰς αὐτὸν, εἶναι περίφημος· ὁ ὁποῖος συνάγεται ἀπὸ τὰς βροχὰς ὁποῦ γίνονται εἰς τὰ δύο ὄρη, Θαβὼρ καὶ Ἑρμὼν, καὶ διαπερνᾷ πλησίον εἰς τὰς ῥίζας τοῦ ὄρους Θαβὼρ, ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ἀνατολικόν. ἐκεῖ ὁ Βαρὰκ, ἐνίκησε τὸν Σισάρα. Διαμοιράζεται δὲ εἰς δύο ῥύακας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ὁ ἕνας διατρέχει πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Γαλιλαίας, καὶ καταντᾷ εἰς τὴν θάλασσαν αὐτῆς. ὁ δὲ ἄλλος προχωρεῖ εἰς τὴν δύσιν, καὶ προσλαμβάνωντας καὶ ἄλλους πολλοὺς ῥύακας οἱ ὁποῖοι καταβαίνουσιν ἀπὸ τὸ ὄρος Ἐφραὶμ, καὶ ἀπὸ τὰ πλησιόχωρα μέρη τῆς Σαμαρείας, καὶ τοὺς κάμπους καλουμένους Ἐσδρελὼν, καὶ τρέχωντας καὶ αὐτὸς τὸ πρὸς δυσμὰς ἄλλο μέρος τῆς Γαλιλαίας, καὶ φθάνωντας ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Καρμηλίου ὄρους, ἔνθα ὁ Προφήτης Ἠλίας ἀπέκτεινε τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, ἕως τέσσαρα μήλια μακρὰν ἀπὸ τὴν Πτωλεμαΐδα, τελευταῖον εἰσέρχεται ἐκεῖ πλησίον εἰς τὴν μεγάλην θάλασσαν.

Αὐτοῦ πλησίον ἦτον καὶ ἡ πόλις Καμφώρα, ἡ πατρὶς τοῦ δικαίου Ἰωακεὶμ τοῦ Θεοπάτορος.

Περὶ τῆς Πτωλεμαΐδος.

Οὐ μακρὰν τούτου εἶναι καὶ ἡ Πτωλεμαῒς, τὸ νῦν λεγόμενον Ἄκρι, πόλις διάσημος μὲ οἰκοδομὰς λαμπροτάτας, μὲ κάστρον ὀχυρὸν, καὶ μὲ λιμένα καλὸν καὶ χωρητικὸν, ἔνθα καὶ θαμίζουσι πραγματευταὶ πανταχόθεν, μὲ θρόνον μητροπολίτου ὑπὸ τὸν Ἱεροσολύμων, καὶ μὲ ἐκκλησίαν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, καὶ μὲ μοναστήριον ὅπου μένουσιν οἱ ἀπερχόμενοι διὰ τὴν ἁγίαν Ναζαρὲτ ὀρθόδοξοι προσκυνηταί.

Ἐντεῦθεν ἕως τέσσαρας ὥρας εἶναι ἡ ἁγία Ναζαρὲτ, πόλις τὸ πάλαι εὐμορφωτάτη καὶ περίφημος καὶ διὰ ἄλλα πολλὰ προτερήματα· περιφανεστάτη ὅμως ἐστάθη διὰ τὴν κατοίκησιν τοῦ Κυρίου μας· νῦν δε κωμόπολις, ἔχουσα ὀλίγους τοὺς ἐνοικοῦντας ὀρθοδόξους· αὐτοῦ ἔχει καὶ ἐκκλησίαν νεωστὶ ἀνακαινισθεῖσαν, ὡραιοτάτην κατὰ πάντα· ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ θάλαμος τῆς πανενδόξου ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς δεσποίνης ἡμῶν, ἐν ᾧ καθεζομένη, ἔλαβε τὸ ὑπερφυὲς καὶ παράδοξον μήνυμα, ὅπερ ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ τῆς ἤφερε, λέγωντας πρὸς αὐτὴν, χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, καὶ ὅτι θέλει γεννήσει τὸν ποιητὴν τῆς κτίσεως, καὶ τὸ γεννηθὲν Ὑὸς Θεοῦ ἐστὶ, τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς, καὶ ἐπισκιάσει τοῦ παναγίου Πνεύματος, καὶ ὅτι θέλει μείνει παρθένος ὡς πρὸ τόκου, καὶ ἐν τόκῳ, καὶ μετὰ τόκον. Ὑποκάτω τῆς Ἐκκλησίας ταύτης εἶναι σπήλαιον, καὶ ἔχει ἁγίαν τράπεζαν, ἔνθα λειτουργοῦσιν οἱ ὀρθόδοξοι· ὑποκάτω δὲ τῆς ἁγίας τραπέζης, ἀναβλύζει ὕδωρ ἁγιάσματος, ἰαματικὸν πάσης καὶ παντοίας ἀσθενείας. Ἀυτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Ναζαρὲτ ἔχουσι καὶ οἱ Φράγγοι μοναστήριον, οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ Ἁρμένοι.

Περὶ τοῦ Θαβωρίου ὄρους.

Ἀπὸ αὐτοῦ κατὰ ἀνατολὰς μήλια τέσσαρα, εἶναι τὸ Θαβώριον ὄρος, κείμενον εἰς τὴν μέσην τῆς πεδιάδος τῆς Γαλιλαίας, ἔχον θαυμαστὴν στρογγυλότητα, καὶ ὡραίαν τοποθεσίαν, μὲ πεδιάδα καὶ ἐξάπλωσιν εἰς τὴν κορυφήν. αὐτοῦ ὁρῶνται καὶ μεγαλοπρεπῆ θεμέλια, καὶ χαλάσματα ἐπισήμου μοναστηρίου, τιμωμένου εἰς ὄνομα τῆς τοῦ Κυρίου θείας Μεταμορφώσεως, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος ἐν τῷ — 8 — βιβλίῳ τῆς ἱστορίας του, κεφαλαίῳ — 11 —, παραγράφῳ — 2 — διηγεῖται ταῦτα ἐπὶ λέξεως· Κατὰ τὸ — 1187 — ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ πάλιν ἐφώρμησεν εἰς αὐτοὺς τοὺς θεοβαδίστους τόπους ὁ Σαλαδῖνος, σουλτάνος τῆς Βαβυλῶνος· ὅστις πολεμήσας τὴν Αἴγυπτον, κατέλυσε τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀράβων, καὶ συνῆψεν εἰς μίαν ἀρχὴν, Βαβυλῶνα καὶ Αἴγυπτον, καὶ κατέδραμε Συρίας καὶ Παλαιστίνης, καὶ πάντοτε προώδευεν, ἐπροχώρει, καὶ ἐνίκα· ὅθεν οἱ εἰς τὴν Παλαιστίνην εὑρισκόμενοι τότε χριστιανοὶ, ἔτρεμον, ὡς οἱ κάλαμοι ὑπὸ τοῦ φόβου αὐτῶν· καὶ μάλιστα ὅταν ἔμαθον, ὅτι εἷς Τεμπλάριος ἔφυγεν εἰς τὸν Σαλαδῖνον, ὡς προδότης, ὅστις ἐδήλωσε τῷ Σαλαδίνῳ τὴν μεγάλην ἀδυναμίαν ὁποῦ εἶχεν ἡ Ἱερουσαλὴμ τότε· εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς λόγους πιστεύσας ὁ Βαβυλώνιος σουλτάνος Σαλαδῖνος, ἐκινήθη κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ. ἀλλὰ νενικημένος ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ὀπίσω· ἐπαναστρέψας ὅμως εἰς τὸν ἐρχόμενον χρόνον κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ λαβὼν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ τὰ πέριξ τῆς Τιβεριάδος, περιεκύκλωσε τὴν Τύρον, καὶ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ

ἕως τῆς Γάζης, ἦσαν ἀναρίθμητοι σαρακηνοί. ὅθεν οὐδὲν ἐνέμεινεν ἡμῖν, ἀλλ εἰ μόνον ἡ ἐλπιζομένη Θεία χάρις ἄνωθεν· οὕτως ἔγραφε τῷ Τεμπλαρίῳ ὁ ἀρχηγὸς Τέριγος ὀνόματι· Ὁ δὲ Ἀμέρικος διηγεῖται, ὅτι εἰς τοὺς — 1187 χρόνους τῇ — 4 Ἰουλίου, μετὰ πλείστου στρατεύματος ἐλθὼν ὁ Σαλαδῖνος, ἐνίκησε τὸ χριστιανικὸν στράτευμα, καὶ συλλαβὼν τὸν ῥῆγα τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν Ῥαϊμοῦνδον φονεύσας, ἠχμαλώτευσεν ὅσην ἤθελεν αἰχμαλωσίαν· καὶ κορεσθεὶς τῶν αἱμάτων τῶν λατίνων, ἔλαβε τὴν Ἀκαρῶ πόλιν, Καισάρειαν, Ἰόππην, Ναζαρέτ, Σεβάστειαν, Νεάπολιν, Λύδδαν, Ῥέμπλι, Ἀσοὺρ, Χεβρὼν, καὶ Βηθλεέμ. καὶ τέλος πάντων τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, ἐν ἔτει 1189. ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἔργον ὅπου ἔκαμεν ὁ Σαλαδῖνος, εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἦτον, ἵνα ἐκβάλλῃ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Τάφου τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὅς ἦν ἄνωθεν τῆς Ἐκκλησίας ἐμπεπηγμένος, καὶ εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτὸν νὰ παραδειγματίσῃ, καὶ νὰ μαστιγώσῃ· Διηγεῖται δέτις Βενάρδος ἱστορικὸς εἰς τὴν. 56 ἐπιστολὴν αὐτοῦ, πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Κυρτώνης, ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐσπάρθη λόγος εἰς τὴν δύσιν, ὅτι ἐγγίζει τὸ τέλος τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι ἔφθασεν ὁ καιρὸς τοῦ ἀντιχρίστου. Ἀλλ' ὁ τότε Αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως Ἰσαάκιος ἄγγελος οὐκ ἐφοβήθη τὸν ἀντίχριστον αὐτὸν, ἀλλὰ φιλιωθεὶς μετὰ τοῦ Σαλαδίνου, ἐνήργησε πολλὰ καλὰ διὰ τοὺς ἁγίους τόπους. ἡ ἔρις ὅμως, ἡ ῥιζωθεῖσα μεταξὺ τοῦ Λουσιανοῦ, τοῦ Ῥιγὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοῦ Ῥαϊμούνδου, τοῦ κόντε τῆς Τριπόλεως, ἐπροξένησεν οὐκ ὀλίγον ἀφανισμὸν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ· ἐπειδὴ ἐν ταύταις ὄντων τούτων ταῖς φιλονεικίαις καὶ ἔχθραις, ἦλθεν ὁ Σαλαδῖνος, καὶ ἀφ' οὗ κατέφθειρεν, ὡς λέγουσι, διακοσίας χιλιάδας λαῶν, συνέλαβε καὶ τὸν Ῥῆγα εἰς τὴν Τιβεριάδα, καὶ τὰ καμπαναρεῖα ὅλα κατεκρήμνισεν, ἀφήσας μόνον ἐκεῖνο τοῦ Ἱεροῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Τάφου, τὰ ὁποῖα καὶ φαίνονται μέχρι τῆς σήμερον, ὡς διηγεῖται τοῦτο καὶ ὁ Σιμωνέτας εἰς τὸ. έ. αὐτοῦ βιβλίον κεφ. 82. ὅστις λέγει, ὅτι καὶ ὁ Σαφαντῖνος, Υἱὸς τοῦ Σαλαδίνου, διέφθειρε καὶ πάντα τὰ ὑπόλοιπα, ἅπερ ἀφῆκεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Σαλαδῖνος. ὅς τις δὲν ἐπροξένησεν ὀλιγώτερα κακὰ ἀπὸ ὅσα ἐπροξένησαν οἱ λατῖνοι, ὅταν ἐξουσίασαν τὴν Ἱερουσαλὴμ, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσαν περίπου τὰ — 100 — ἔτη,

πολε-

πολεμοῦντες πάντοτε μετὰ τῶν ἀράβων, Ἀιγύπτυυ, Δαμασκοῦ, Βαβυλῶνος, καὶ τῆς Ἐρήμου. τότε λοιπὸν συνέβη γενέσθαι τὴν ἐσχάτην φθορὰν καὶ κατασκαφὴν εἰς ὅλας τὰς τοιαύτας πόλεις καὶ χώρας· καὶ προσέτι ἀφανισμὸν εἰς τὰ μοναστήρια, τὰ ἔξω καὶ ἔσω, καὶ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Θαβωρίου ὄρους, καὶ τὸ τοῦ ἐλεῶνος, καὶ τῆς Βηθλεὲμ κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος, ἅπερ εὑρίσκοντο εἰς τὰ θεοβάδιστα μέρη ἐκεῖνα, καὶ πλέον ἐσβέσθη ἡ τιμὴ τῆς εὐσεβείας τόσον, ὥστε πολλὰ ὀλίγοι καὶ εὐαρίθμητοι χριστιανοὶ ὑπελείφθησαν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Τάφου πολλὴν βλάβην ἐδοκίμασε τότε· ἐπειδὴ ὁ Σαλαδῖνος ἐκδικούμενος τοὺς λατίνους, ἐξέβαλλε τὰ ὀκτὼ μεγάλα σιδηρὰ παράθυρα τοῦ μεγίστου τρούλλου, ἤ κουμπὲ τοῦ ἁγιωτάτου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔκλειϛε τοὺς τόπους αὐτῶν μετὰ ξηρολίθων, καὶ τοιουτοτρόπως ἐστάθησαν κεκλεισμένα — 648 χρόνους. πλὴν ὁ Σαλαδῖνος τότε πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχεν εὐγάλη καὶ τὴν ὀρθομαρμάρωσιν ὅλου τοῦ ἐδάφους τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ· ἐκρήμνισε τὰ πέριξ αὐτοῦ· ἔλαβε τὸ πατριαρχεῖον, ποιήσας αὐτὸ τζαμὶ καὶ διδασκαλεῖον· καὶ αὐτὴν ὅλην τὴν Ἱερουσαλὴμ κατηδάφισεν· καὶ ἂν ἔλειπεν ἡ μεγάλη ἐπιμέλεια καὶ προστασία Ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου, τοῦ προφθάσαντος αὐτὸν μετὰ πρέσβεων καὶ δώρων πολλῶν, δὲν ἤθελεν ἀφήσῃ οὔτε σημεῖον εἰς τὰ ἅγια προσκυνήματα, καὶ εἰς τὰ μοναστήρια, καὶ Ἐκκλησίας, ὅσα ἔμειναν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας· ἀλλὰ καὶ μετέπειτα μετὰ τὸν Σαλαδῖνον, πολλάκις ἐπολέμησαν οἱ δυτικοὶ, καὶ οἱ ἄραβες, ἕως εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐξουσίασαν οἱ ὀθωμανοί, μέχρις οὗ ἠφανίσθησαν πλέον οἱ χριστιανοὶ Φοινίκης, Συρίας, Ἀραβίας, Παλαιστίνης καὶ αὐτῆς τῆς Ἀιγύπτου· καὶ οὕτω λοιπὸν ἡ τοῦ Ὀυρβανοῦ καὶ Πασχάλη τῶν παπῶν φροντὶς, διὰ τοὺς ἁγίους τόπους ἐπροξένησε τὴν ἐρήμωσιν εἰς ὅλον τὸ ὑπήκοον τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· ἔπειτα πάλιν ἐλθόντες καὶ οἱ σαρακηνοὶ τοῦ ἀνακτήσασθαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ μὴ δυνηθέντες ἀπὸ τὸν θυμόν των ἀπῆλθον καὶ ἐκρήμνισαν τὸ μέγα καὶ περίφημον ἐκεῖνο μοναστήριον, ὃ ἦν ἐπὶ τοῦ Θαβωρίου ὄρους τεθεμελιωμένον, φονεύσαντες ὅσους εὗρον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὄρους· ἔμεινε δὲ ὁ ναὸς τοῦ Θαβωρίου ὄρους ἕως τῆς σήμερον κατηδαφισμένος· ἀλλὰ καὶ τὰ πέριξ

 ὅλα

ὅλα εἶναι ὑστερημένα ἀπὸ ὀρθοδόξους κατοίκους· Ἅπαξ ὅμως τοῦ ἔτους, ὁ κατὰ καιρὸν Μητροπολίτης Πτολαιμαΐδος μετὰ τοῦ κλήρου, ὡσαύτως καὶ οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ τῆς ἁγίας Ναζαρὲτ, ἐρχόμενοι κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Μεταμορφώσεως εἰς αὐτὸν τὸν σεβάσμιον τόπον τοῦ Θαβωρίου ὄρους, ἑορτάζουσι πανηγυρίζοντες, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ μεταμορφωθέντα Σωτῆρα Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν δοξάζοντες· εἶναι δὲ αὐτὸ τὸ ὄρος πεπυκνωμένον ἀπὸ διάφορα ἄνθη αὐτοφυῆ καὶ εὐωδέστατα, καὶ δὲν λείπει ποτὲ ἀπὸ αὐτὸ ἡ ταχινὴ δρόσος καὶ ζωογόνος· τελευταῖον εἶναι περιφανέστατον καὶ περίδοξον περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ὄρη, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν φρικτὴν καὶ ἀνερμήνευτον Μεταμόρφωσιν· τὸ ὁποῖον ἀγκαλὰ καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ δὲν τὸ ὀνομάζουσιν, ὅμως ἐξ ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς κοινῆς παραδόσεως, καὶ ἐκ προφητικῆς τινὸς φωνῆς εἰς αὐτὸ πιστεύεται, ὅτι ἔγινεν ἡ θεία Μεταμόρφωσις, καὶ λαμπροφωτεινόμορφος νεφέλη ἐσκέπασε καὶ τὸ ὄρος, καὶ τοὺς μαθητὰς, καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἐξῆλθεν ἡ πατρικὴ „θεία φωνὴ, μαρτυροῦσα τὸν μεταμορφούμενον, καὶ λέγουσα: „οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ηὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε.

Ἐγγὺς τοῦ Θαβωρίου τούτου ὄρους, εἶναι καὶ ἄλλο ὄρος πρὸς δυσμὰς, καὶ ὀνομάζεται Ἑρμῶν· διὸ λέγει καὶ ὁ προφητάναξ. Θαβὼρ καὶ Ἑρμῶν ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται.

Πλησίον τούτου κεῖται καὶ ἡ πόλις τῆς Γαλιλαίας Ναΐν, ἔνθα ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν τὸν μονογενῆ τῆς χήρας υἱόν.

Μακρὰν ἀπὸ αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ Τιβεριὰς θάλασσα, ἡ ὁποία καλεῖται κοινῶς Ταβαρία, λέγεται καὶ Γενησαρὲτ, καὶ θάλασσα Γαλιλαίας.

Λέγεται δὲ Τιβεριὰς διὰ τὴν πλησίον χώραν, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν Ἡρώδης ὁ Τετράρχης, εἰς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου.

ρίου· εἰς τὴν νέαν διαθήκην αὐτὴ ἡ Τιβεριὰς θάλασσα εἶναι πολυθρύλλητος, τόσον διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν συχνὴν διάπλευσιν, ὅσον καὶ διὰ τὴν τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ ἄγραν, καὶ ἄλλα διάφορα θάυματα· εἰς αὐτὴν τὴν θάλασσαν, ῥίπτοντες οἱ μαθηταὶ τὰ δίκτυα εἰς τὸ δεξιὸν μέρος, ἥλκυσαν ἑκατὸν πεντήκοντα τρία μεγάλα ὀψάρια, χωρὶς νὰ σχισθῶσι τὰ δίκτυα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀριθμὸν περικλείονται ὅλα τὸ διάφορα εἴδη τῶν ὀψαρίων, καθὼς λέγουσιν οἱ περὶ ζώων ἱστορίας ἀκριβεῖς συγγραφεῖς, τὸ ὁποῖον προεσήμαινεν, ὅτι διὰ τῆς κηρύξεως τῶν θείων Ἀποστόλων ἔμελλεν ἵνα ἑλκυσθῶσιν ἀπὸ τὰ ἁλμυρὰ ὕδατα τῆς εἰδωλολατρείας, εἰς τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας, καὶ οἱ εὐγενεῖς, καὶ οἱ ἀγενεῖς, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ πένητες, καὶ κάθε γένος ἀνθρώπων.

Διὰ ταύτης τῆς θαλάσσης διέρχεται καὶ ὁ Ἰορδάνης· διαφωνοῦσι δὲ εἴς τε τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅλοι οἱ συγγραφεῖς· ὁ Ἰώσηπος ὅμως τὴν δίδει πλάτος μὲν στάδια τεσσαράκοντα, καὶ μῆκος ἑκατὸν, γράφων περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου ἐν βιβλίῳ γ', κφλ. θ'. ὁ δὲ Νίγερ λέγει, ὅτι ἡ περίμετρος αὐτῆς περιέχει μίλια εἴκοσι.

Εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς εἶναι κωμόπολις, καλουμένη Γάδερα, ἔνθα ὁ Ἰησοῦς ἐπέτρεψε τοὺς δαίμονας εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων, καὶ ἐλευθέρωσε τὸν βασανιζόμενον ἄνθρωπον· αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ πόλις Καπερναοὺμ, πρωτεύουσα τῆς Δεκαπόλεως, μὲ οἰκοδομὰς ὡραίας, μὲ πλοῦτη, καὶ μὲ μεγαλοπρέπειαν· εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν κατοίκησεν ὁ Κύριος ἀφήσας τὴν Ναζαρέτ· διὰ τοῦτο καὶ ἐν αὐτῇ ἀπετέλεσε τὰ περισσότερα τῶν ἑαυτοῦ θαυμάτων· εἰς αὐτὴν ὡς πολίτης ἐπλήρωσε τὰ Δίδραχμα· αὐτοῦ ἰάτρευσε τὸν δοῦλον τοῦ Κεντηρίωνος, καὶ τὸν υἱὸν Βασιλίσκου· αὐτοῦ καὶ τὸν Ματθαῖον ἀπὸ τὸ τελώνιον ἐλευθερώσας, εὐαγγελιστὴν ἀπέδειξεν.

Αὗται αἱ πόλεις τὴν σήμερον εἶναι παντελῶς ἐρημωμέναι.

Αὐτοῦ πλησίον εἶναι καὶ τὸ κυριακὸν ὄρος, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος ἡμῶν ἀνέβη πολλάκις.

Ἐν

Ἐν αὐτῷ εὐλόγησε τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, καὶ ἔθρεψε πεινῶντας πέντε χιλιάδας λαὸν, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ ἔμειναν τὰ περισσεύματα δώδεκα κόφινοι πλήρεις· εἰς αὐτὸ ἐδίδαξε τοὺς Μαθητὰς αὐτοῦ, πῶς νὰ προσεύχωνται· εἰς αὐτὸ τὸν υἱὸν τοῦ ἑκατοντάρχου παράλυτον ὄντα, μὲ λόγον μόνον παραδόξως ἰάτρευσεν· εἰς αὐτὸ καὶ τὸν λεπρὸν, μόνῃ τῇ προσάψει τῆς ἁγίας χειρὸς, ὅλον ὑγιῆ ἀπέδειξεν.

Εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην ἦτον καὶ ἡ Βηθσαϊδὰ, ἡ πόλις τῶν Ἀποστόλων, Ἀνδρέου, Πέτρου καὶ Φιλίππου.

Πλησίον δὲ τούτων ἦτον καὶ ἡ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, εἰς τὴν ὁποίαν προσκληθεὶς εἰς τὸν γάμον μετὰ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ, ἐποίησε τὸ πρῶτον θαῦμα, μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον.

Ἀπὸ αὐτοῦ διὰ τῆς ἄλλης ὁδοῦ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, εὑρίσκομεν τὴν Σεβάστειαν, ἡ ὁποία οἰκοδομήθη ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ βρεφοκτόνου, χάριν τοῦ σεβαστοῦ Καίσαρος, διὰ τοῦτο εἰς αὐτὴν κατῴκουν τότε καὶ οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραήλ· αὐτοῦ ἔχει μίαν Ἐκκλησίαν μεγαλοπρεπεστάτην, μὲ μίαν ἁγίαν τράπεζαν, ἥτις βαστάζεται ἀπὸ τέσσαρας κολῶνας, καὶ ὑποκάτω αὐτῆς ἔχει πέτραν μαρμαρένιαν, καὶ εἰς τὸ μέσον τρυπημένη. αὐτὸ ἦτον τὸ φρούριον εἰς τὸ ὁποῖον ἐστάθη εἰς τὰ δεσμὰ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς, καὶ τελευταῖον ἀπεκεφαλίσθη, διὰ ζητήσεως τῆς Ἡρωδιάδος, ἔνθα καὶ ὁ ἔνδοξος αὐτοῦ τάφος μαρμαρένιος, ὡσὰν κασέλα· αὐτοῦ ἔχει καὶ μίαν κολυμβήθραν, καὶ λέγουσιν ὅτι εἶναι ἐκείνη, ἐν ᾗ ὁ θεῖος Ἰωάννης ἐβάπτιζε τοὺς ἀνθρώπους βάπτισμα μετανοίας.

Ἐκεῖθεν ἐρχόμενοι πάλιν εὑρίσκομεν τὴν κώμην Νεάπολιν, καὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ ἔχουσι τὴν Ἱερουσαλὴμ πρὸς μεσημβρίαν, καὶ αὐτοῦ εἶναι τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακὼβ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐρχόμενος ὁ Ἰησοῦς, κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκάθησε, καὶ ἐντυχὼν τὴν

ἁγίαν

ἁγίαν Φωτεινὴν τὴν Σαμαρείτιδα, εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐσαγήνευσεν.

Ἐγγὺς τούτου εἶναι καὶ τὸ ἐξαίρετον χωρίον, τὸ ὁποῖον ὁ Ἰακὼβ ἐχάρησεν Ἰωσὴφ τῷ Υἱῷ αὐτοῦ. αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἔστησεν ὑψηλοὺς λίθους, εἰς δόξαν Θεοῦ, ὅταν ἐνίκησαν τὴν Ἱεριχώ. αὐτοῦ ἔστησε καὶ ὁ Ἰακὼβ στήλην αὐτοῦ, διότι ἠξιώθη νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐτὴν, μὲ ὅλον τὸ γένος αὐτοῦ αὐτοῦ ἐδόθησαν καὶ αἱ εὐλογίαι τῶν πατριαρχῶν, καὶ αὐτοῦ ἔθαψαν καὶ τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ τοῦ Παγκάλου· τούτους τοὺς ἁγίους τόπους μετ' εὐλαβείας διελθόντες, ἐπιστρέφομεν πάλιν εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ταῦτα τοίνυν ἀπὸ πολλῶν διηγήσεων τῆς τε παλαιᾶς καὶ νέας ἁγίας Γραφῆς συλλέξαντες, ἐγράψαμεν εἰς τὸ παρὸν προσκυνητάριον, ἐλπίζοντες ὅτι ὠφελήσομεν τοὺς ἐπιμελῶς ἀναγινώσκοντας, οἱ ὁποῖοι πληροφορούμενοι λεπτομερῶς περὶ πάντων τῶν εἰρημένων, ἀναμφιβόλως θέλουν λάβῃ περισσοτέραν εὐλάβειαν, καὶ ζῆλον χριστιανικὸν διὰ τοὺς Θεοβαδίστους ἐκείνους τόπους, ἐν οἷς ἐγένετο ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ ἂν περὶ τῶν σαρκικῶν γονέων τῶν γεννησάντων ἡμᾶς εἰς ζωὴν φθαρτὴν, καὶ εἰς κόσμον πρόσκαιρον καὶ πολύπονον, εἶναι χρεωστικὸν ἔργον, ἵνα ἐξετάζωμεν καὶ μὲ πολὺν πόθον μανθάνωμεν περὶ αὐτῶν, καὶ νὰ φροντίζωμεν πρὸς εὐεργεσίαν αὐτῶν καὶ ἐπιμελεστάτην ἐπίσκεψιν, πολὺ περισσότερον χρεωστοῦμεν, ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, ἵνα ἐξετάζοντες ἐπιμελούμεθα, καὶ ἐπισκεπτόμενοι εὐεργετῶμεν τὰ Θεοβάδιστα προσκυνήματα τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, ἐξ ἧς ἐλάβομεν ἀναγέννησιν ὑπερφυῆ, καὶ ζωὴν αἰώνιον· Ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ τόποι εἶναι μία κλίμαξ, ἡ ὁποία ἀναβιβάζει τὸν νοῦν, καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ εὐλαβοῦς χριστιανοῦ, εἰς τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλήμ. ὅθεν ἡμεῖς μὲν, ὅσον ἐδυνήθημεν, ἐπληρώσαμεν τὸ χρέος μας, μένει δὲ τώρα εἰς τὴν θεοσέβειαν ἡμῶν καὶ εὐλάβειαν, ἵνα ἐκπληρώσητε καὶ τὸ ἐδικόν σας χρέος μὲ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ παρόντος προσκυνηταρίου, καὶ μὲ τὴν ἐπιμελῆ καὶ εὐλαβητικὴν ἀνάγνωσιν

νωσιν αὐτοῦ, τὴν ἐρεθιστικὴν καὶ παρακινητικὴν εἰς ἐπίσκεψιν καὶ εὐεργεσίαν τῆς πνευματικῆς Μητρὸς ὅλων τῶν εὐσεβῶν, τῆς θρεψαμένης ἡμᾶς μὲ τὸ γάλα τῆς πίστεως καὶ Εὐσεβείας, τῆς φωτισάσης ἡμᾶς μὲ τὸ φῶς τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, καὶ διακυβερνώσης τὰς ψυχὰς ἡμῶν μὲ τὰ θεοπαράδοτα μυστήρια, τὰ προξενοῦντα ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον. ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ ἐνταῦθα τεχθέντος, παθόντος, ταφέντος καὶ ἀναστάντος Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι. Ἀμήν.

Λόγος ἐπιβατήριος πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους προσκυνητὰς τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐκφωνούμενος ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Πόρτας· συντεθεὶς παρὰ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου κυρίου Ἀνθίμου.

Δεῦρο δὴ προφῆτα μεγαλοφωνότατε· δεῦρο δὴ σήμερον ὦ Ἡσαΐα Θεόπνευστε· γενοῦ ἔξαρχος εἰς τὴν θείαν ταύτην ὁμήγυριν· ὕψωσον καὶ τὴν φωνήν σου, καὶ συγχαίρων ἡμῖν βόησον· Ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιὼν, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου. ἦλθον πάντες οἱ Υἱοί σου μακρόθεν· ἐξ ἑώας, καὶ δυσμῶν, καὶ βορρᾶ, καὶ θαλάσσης. ἦλθον μακρόθεν κόπους παριδόντες· ταλαιπωρίαν ἀναλαβόντες· ἀναλώματα καὶ ἔξοδα εἰς οὐδὲν μετρήσαντες· ἔν τε ξηρᾷ καὶ θαλάσσῃ τοὺς κινδύνους καταφρονήσαντες. τὸ δὲ μέγιστον τούτων, διάστασιν καὶ χωρισμὸν τῶν φιλτάτων καὶ παιδίων τους ἐστέρξαντο· τῆς δὲ πατρίδος καὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι μετανάσται, καθῶς πάλαι ὁ Ἀβραὰμ, νὰ γένωσι κατεδέξαντο· ἦλθον μακρόθεν, ὑπομένοντες τόσα καὶ τόσα δεινὰ, σὲ τὴν Μητέρα τους νὰ προσκυνήσωσι, σὲ τὴν Μητέρα τους νὰ γηροκομήσωσι διὰ μέσου τῶν χρημάτων καὶ ἀφιερωμάτων, ἅπερ μὲ κόπους καὶ ἱδρῶτας των ἀπέκτησαν.

Μήτηρ Σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος. ὢ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν τοιούτων τέκνων! ὢ τῆς εὐχαρίστου διαθέσεως! ὢ τῆς καλῆς καὶ ἡρωϊκῆς αὐτῶν ψυχῆς· ἐπειδὴ ἀπὸ μόνης τῆς θείας ἀγάπης καταφλεγόμενοι, καὶ οὐχ ὑπ' ἀνάγκης βιαζόμενοι, συνέρρευσαν καὶ συνῆλθον πρὸς ἀποπλήρωσιν τοῦ υἱϊκοῦ αὐτῶν χρέους. ἐκπληροῦντες χρέος ἁπάντων χρεῶν δικαιότατον· ἀπὸ ἀγάπης λέγω μόνης ἐκινήθησαν, καὶ ἀγάπης πνευματικῆς, ἥτις ἐστὶ τὸ κεφάλαιον τοῦ θείου νόμου· παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης τὸ πλήρωμα.

Χαρὰ λοιπὸν, καὶ χαρὰ μεγάλη σήμερον καὶ ἀπὸ τὰ δύω μέρη· χαρὰ, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰσαὰκ ἐχάρη, ὑποδεχόμενος τὸν Ἰακὼβ, ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐπανελθόντα. τὸν Ἰακὼβ, λέγω, τὸν μετωνομασθέντα Ἰσραήλ· τὰ ὁποῖα τυπικῶς παρενέφαινον τὰ σήμερον ἐνεργούμενα· ἐπειδὴ καὶ ἐσεῖς νέος Ἰσραὴλ μετωνομάσθητε. καὶ ἐσεῖς εἰς πατρῷον οἶκον ἤλθετε, καὶ ὑποδέχεσθε παρὰ τῆς μητρός σας μετὰ πάσης χαρᾶς· Περὶ αὐτῆς τῆς χαρᾶς ὁ ἴδιος προφήτης βοᾷ καὶ λέγει· Εὐφράνθητι Ἱερουσαλὴμ, καὶ πανηγυρίσατε πάντες οἱ ἀγαπῶντες αὐτήν. ὦ Ἱερουσαλὴμ μήτηρ ἡμῶν ἁγία εὐφράνθητι. ὦ μήτηρ ἡμῶν, ὅπου μᾶς ἀνεγέννησας μυστικῶς, καὶ πνευματικῶς. ὦ μήτηρ ἡμῶν, ὅπου μᾶς ἐβύζαξας γάλακτι εὐσεβείας. ὦ μήτηρ ἡμῶν. ὅπου μᾶς ἔθρεψας τροφῇ στερεωτέρᾳ τῶν ὑψηλοτάτων θεωριῶν. ὦ μήτηρ ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ διδάσκαλος, ἐπειδὴ μᾶς ἐπαιδαγώγησας μὲ τὴν Ἱερὰν ἠθικὴν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου. ὦ μήτηρ ἡμῶν καὶ διδάσκαλος· ἐπειδὴ μᾶς ἐμυσταγώγησας μὲ τὴν ὑπερφυεστάτην διδασκαλίαν τῶν ἐν σοὶ μυστηρίων· καὶ τέλειοι κατὰ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν γεγονότες, μᾶς καθώπλισας μὲ τὸν θεῖον νόμον. Ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος· Εὐφράνθητι λοιπὸν Ἱερουσαλὴμ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ ἡ ἁγία· ὦ πόλις Ἱερουσαλὴμ, ἁπασῶν τῶν πόλεων ὑπερεκλελεγμένη· ὅτι ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιὼν· ἡρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῷ· ὦ πόλις τοῦ Θεοῦ ἐνδοξοτάτη. ὅτι δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ· ὦ πόλις τῷ Θεῷ ἀγαπητή. ὅτι ἀγαπᾷ Κύριος τὰς πύλας Σιὼν ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰακὼβ· πόλις ἐξ ἧς ῥέει μέλι καὶ γάλα· ἐξ ὧν φιλοφρονεῖς τὰ περικυκλώσαντα ἤδη τέκνα σου· καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἤδη καθ᾽ ὁδὸν εὑρίσκονται, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ ἐλευσόμενα· καὶ ἀποπληρώνεις πρὸς αὐτὰ τὴν πνευματικήν τους ἐπιθυμίαν· καὶ καταπαύεις τὴν δίψαν τους μὲ τὸ ζῶν καὶ ἁλλόμενον ὕδωρ, ὅπερ πηγάζει ἀπὸ τὰς ἐν σοὶ ἀκενώτους πηγάς. Χαῖρε λοιπὸν καὶ εἰσάγαγε αὐτοὺς ἔνδον· ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἐπιθυμοῦσι περισσότερον ἀπὸ τὸν ἐπιθυμοῦντα νυμφίον εἰς τὸν νυμφικὸν νὰ εἰσέλθῃ θάλαμον· ὅτι ἔνδον ὄψονται τὸν πανάγιον Γολγοθᾶν, ἔνθα ὑψώθη ὁ πανσέβαστος καὶ ζωοποιὸς Σταυρὸς, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐσταυρώθη τὸ τεθεωμένον σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ·

ὅθεν

ὅθεν ἐξέβλυσαν οἱ κρουνοὶ τῆς ἀφέσεως λογχευθὲν, καὶ ἀπέπλυναν τὴν παγκόσμιον ἁμαρτίαν· Ὄψονται τὴν ἁγίαν Ἀποκαθήλωσιν, ὅπου ὡς νεκρὸς ἐξαπλώθη, ὁ νεκροὺς ζωοποιήσας, μὲ σμύρναν τε καὶ ἀλόην ἠλείφθη, λόγοις ὑψηλοτέροις τῆς θείας οἰκονομίας· Ὄψονται τὸν Παναγίον καὶ Θεοδέγμονα Τάφον. τὸ ταμεῖον τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων· τὸ ἐργαστῆρον, ἔνδον τοῦ ὁποίου ἐκαινουργήθη ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος· ἔνδον τοῦ ὁποίου ἐξήνθησεν ἡ ἀφθαρσία, διὰ τὴν χάριν τοῦ ἐν αὐτῷ νεκροπρεπῶς μὲν τεθέντος, θεοπρεπῶς δὲ τριημέρως ἐξαναστάντος. ὢ! καὶ μὲ ποῖον καινοπρεπὲς ὄνομα ὀνομάσω σε; Τάφε Πανάγιε· Τάφε Ζωηφόρε· Τάφε θεοχώρητε· νὰ σὲ ὀνομάσω παράδεισον; ἀλλὰ βλέπω σε καὶ φρονῶ ἀνώτερον· ὅτι ἐκεῖ ἔνδον διὰ τὴν ἀκηδίαν μας ἐνεργήθη ἡ ἁμαρτία. σοῦ δὲ ἔνδον κατηργήθη· καὶ ἐβλάστησεν ἡ χάρις· χάριτι ἐσμὲν σεσωσμένοι κατὰ τὸν Ἀπόστολον· ἀλλὰ Χερουβὶμ ἢ Σεραφὶμ ὀνομάσω σε, ἢ μὲ ποῖον ἄλλο ὄνομα τῶν ἀνωτέρω δυνάμεων; ἀλλὰ σὺ, ὃν ἐκεῖναι νὰ προσβλέψωσι δὲν δύνανται, ἐβάστασας τριήμερον· καὶ ἐπανεπάυθη ἐν σοί. δι' ὃ εἶσαι τὸ καύχημα καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμή· Σὲ τοίνυν προσκυνῶ προσπίπτων, καὶ νῦν καὶ ἀείποτε· Ἑπομένως δὲ ὄψεσθε καὶ τὸ ἅγιον ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τὴν οὐρανομήκη σκάλαν, δι' ἧς ἀνήλθομεν εἰς οὐρανούς· καὶ ἐγένετο καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ οὐρανός βατὸς, διὰ τὴν τοῦ ἐκεῖθεν ἀναληφθέντος ἀγαθότητα. Ὄψεσθε δὲ καὶ τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ, ἥτις ὡς πατρὶς τοῦ Κυρίου ἡμῶν τὸ κατὰ σάρκα φέρει τὰ πρωτεῖα· καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γάρ μοι ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅς τις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ· καὶ τὸ ἅγιον σπήλαιον, ἔνδον τοῦ ὁποίου ἐβλάστησε τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ἐξ οὗ φαγόντες ζῶμεν· ἀλλ' ὄψεσθε καὶ τὸν Ἰορδάνην τὸ χωνευτήριον τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, τὸν Ἱστὸν, ἔνδον τοῦ ὁποίου ἐξυφάνθη ἡ πρώτη θεοΰφαντος στολή· ἣν ἐνεδύσατο ἡμᾶς ὁ ἐν τοῖς τοῦ Ἰορδάνου βαπτισθεὶς ῥεῖθροις, τὴν ἡμετέραν καθαιρόμενος κάθαρσιν, αὐτὸς οὐ χρήζων ὡς ἀναμάρτητος. τὸ σχολεῖον ἐν ᾧ ἐδιδάχθημεν τὸ τρισυπόστατον τῆς μιᾶς θεότητος κατὰ τὸν ᾀσματογράφον: Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν

 Ἰορδά-

Ἰορδάνῃ γέγονεν· αὕτη γὰρ ὑπέρθεος φύσις. ὁ Πατὴρ ἐφώνησεν· οὗτος ὁ βαπτιζόμενος, Ὑὸς ὁ ἀγαπητός μου. τὸ Πνεῦμα συμπαρῆν τῷ ὁμοίῳ. ὃν εὐλογοῦσι λαοὶ, καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἀλλὰ ὄψεσθε καὶ τὴν ἁγίαν Γεθσημανῆ· καὶ προσκυνήσετε τὸν Πανάγιον Τάφον τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου· τὸν καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανῶν ὑπερκείμενον, τὸν πανυπερσέβαστον καὶ ἀξιοπροσκύνητον. διότι, ὦ Κυρία ἡμῶν καὶ Δέσποινα διὰ μέσου σοῦ, πάντων τῶν θείων ἠξιώθημεν χαρισμάτων· ἐπειδὴ ὦ Θεοτόκε ἄνευ σοῦ κανένας δὲν ἐγίνετο πνευματικὸς διδάσκαλος· μήτε ἐν πνεύματι καὶ δικαιοσύνῃ νὰ προσκυνῇ τινὰς τὸν Θεὸν ἐδιδάσκετο ἄνευ σοῦ. μήτε ἤθελεν εἶναι τινὰς σωζόμενος Μῆτερ καὶ Παρθένε χωρὶς πάλιν σοῦ. τὰ πάντα ἡμῖν θεόθεν διὰ σοῦ ἐχαρίσθησαν· ὦ προστασία ζῶσα, καὶ θερμὴ βοηθὸς, πάντων τῶν εἰς σὲ προστρεχόντων, καὶ ἐν σοὶ μετὰ Θεὸν τὰς ἐλπίδας θεμένων· καὶ τὸν σὸν Πανάγιον Τάφον ὡς ἔμψυχον περιπτυσσομένων τε καὶ κατασπαζομένων, καὶ ἐν αὐτῷ σὲ λιταζόντων καὶ παρακαλούντων μετὰ πίστεως· ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ὄψεσθε ἀριθμὸν ὑπερβαίνοντα προσκυνήματα· ἄς εἰσέλθωμεν λοιπὸν, ἄς εἰσέλθωμεν· ἐπειδὴ καὶ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ κρούων τὴν κινύραν τοῦτο προλέγει, καὶ εἰς αὐτὸ μᾶς προτρέπει· εἰσελευσόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν οἱ ποδες αὐτοῦ.

Ἀρχῆθεν, ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ· ἀρχῆθεν ἡ εἰς τὰ ᾧδε ἄφιξις παρὰ τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν ἐσυνειθίζετο· καὶ εἶναι φανερὸν ἐκ πολλῶν Ἱστοριῶν· πάντες ὡς χρέος ἐνόμιζον ἀπαραίτητον, ἢ μόνοι τους νὰ ἔλθωσιν εἰς προσκύνησιν καὶ βοήθειαν τῶν ἁγίων προσκυνημάτων, ἢ νὰ ἐξαποστείλωσιν ἐλεημοσύνην. Ἐὰν δία διαφόρους αἰτίας δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἔλθωσι καὶ νὰ φέρωσι μόνοι τὴν ἐλεημοσύνην των, πρὸς διόρθωσιν, ἐπισκευὴν καὶ καλλωπισμὸν τῶν ἁγιωτάτων αὐτῶν τόπων τε καὶ προσκυνημάτων, καὶ τροφὴν τῶν ἐν αὐτοῖς ἐνασκουμένων τε καὶ ἀγωνιζομένων ὁσιωτάτων Πατέρων, πανοσιωτάτων Ἱερομονάχων, καὶ Πανιερωτάτων ἁγίων Ἀρχιερέων, οἵτινες ἐνταῦθα ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου προσεύχοντα

τα

ται καὶ παρακαλοῦσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ αὐτὰ τὰ Ἱερὰ προσκυνήματα ἐπισκέπτονται καὶ φυλάττουσιν. Ἀποσιωπῶ τὴν σειρὰν τῶν Βασιλέων καὶ Βασιλίδων, τὸν χορὸν τῶν Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας· δὲν διηγοῦμαι καὶ αὐτὴν τὴν ἁγίαν Ἑλένην, ἡ ὁποία πόθῳ προσκυνήσεως ἦλθε· τόσα καὶ τόσα ᾠκοδόμησεν, ἐχαρίσατο, ἐπροικοδάρησε μετὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς Ἰσαποστόλου ἁγίου Κωνσταντίνου, ἅπερ σώζονται καὶ φαίνονται ἄχρι τῆς σήμερον· Ἀλλὰ πῶς ἀποσιωπήσω τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ὁποῖος κατ' ἔτος ἔσπευδε νὰ εὑρεθῇ εἰς Ἱερουσαλὴμ διὰ νὰ προσκυνήσῃ. προσέτι καὶ ζητεύων δὲν ἔλειπεν, ὥστε ἀπερχόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς τότε ἐν Ἱερουσαλὴμ ὄντας, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἐπιστολάς του ὀνομάζει καὶ ἁγίους, ὡς φαίνεται ἐν τῷ 15. κεφ. στίχ. 25. τῆς πρὸς Ῥωμαίους· „Νυνὶ „δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις· εὐδόκησαν „γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς „πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. Εὐδόκησαν γὰρ καὶ ὀφει„λέται εἰσίν.“ Διὰ αὐτὴν τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐλεημοσύνην ὁτὲ μὲν ἐπαινεῖ τοὺς Βεροίους, ὁτὲ δὲ ὀνειδίζει τοὺς Θεσαλονικεῖς, ποτὲ δὲ προτρέπει τοὺς Κορινθίους· καὶ μάλιστα ὅτε οὐδεὶς ἦτον ὁ ἀδικῶν, ὁ καταtρέχων, ὁ φθονῶν καὶ ἐπιβουλεύων, ἢ τυραννικῶς φορολογῶν. — Τώρα δὲ, ὅτε, ἀλλὰ πῶς εἴπω! ἡ πολλὴ λύπη δεσμεύει τὴν γλῶσσαν μου. εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας· τώρα λέγω, ὅτε περιεκύκλωσαν ἡμᾶς κύνες πολλοὶ, καὶ ταῦροι πίονες περιέσχον ἡμᾶς· καὶ συνοικοῦμεν μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, οἱ ὁποῖοι νύκτα καὶ ἡμέραν ἐπαγρυπνοῦσι νὰ μᾶς κακοποιήσωσι, καὶ νὰ μᾶς ἀφανίσωσιν, εἴ δυνατὸν αὐτοῖς. οἵτινες δυνατοὶ κατὰ τὰ πολιτικὰ, πλούσιοι κατὰ τὰ χρήματα· ἡμεῖς δὲ ἀδύνατοι καὶ πτωχοί· πρῶτον μὲν ἐπικαλούμεθα τὴν θείαν βοήθειαν, εἶτα δὲ ἀποβλέπομεν μόνον πρὸς ἐσᾶς τοὺς εὐλαβεστάτους προσκυνητὰς καὶ ζηλωτὰς τῶν σεβασμίων προσκυνημάτων, ἐλπίζοντες εἰς τὰς ἐλεημοσύνας ὑμῶν, ἵνα δι' αὐτῶν ἀντισταθῶμεν εἰς τὰς μηχανὰς καὶ δόλους τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. δυνατὸς ὁ Θεὸς, ἵνα ἐξαλείψῃ αὐτοὺς αὐθημερὸν· ἀλλὰ συγχωρεῖ, ὅπως καὶ ἡ ὑπομονὴ

ἡμῶν

ἡμῶν ἀναφχνῇ, καὶ ἡ ἐδική σας φιλελεήμων διάθεσις καὶ εὐλαβητικὴ ψυχή· Μεγαλοπρεπῶς οὖν προσφέροντες, καταγράψατε τὰ τίμια ἡμῶν ὀνόματα, ἵνα μνημονεύωνται διὰ παντός· καὶ οὕτως ἀποδώσει ὑμῖν Κύριος ὁ Θεὸς, ἐνταῦθα μὲν ἑκατονταπλασίονα, ἐκεῖσε δὲ ζωὴν τὴν αἰώνιον· ἀμήν.

Χρήσιμος καὶ ἁρμόδιος ἔδοξέ μοι ἐνταῦθα, ἡ προσθήκη τοῦ παρόντος λόγου· καθὼς ἑπομένως, καὶ ἡ τοῦ Καταλόγου τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων· Ἐπεθύμουν ἔτι ὁπωσοῦν ἵνα ἐκτανθῶ, ἀλλὰ δὲν μοὶ ἐσυγχώρησαν αἱ περιστάσεις, ἐπειδὴ συγχρόνως ἤμην ἐπιστατῶν, καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν Κυριακοδρομίων τοῦ ἀοιδίμου Νικηφόρου Θεοτόκη, καὶ εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ ἐνασχολούμενος. Ἔυχομαι δὲ ὅπως οἱ μεταγενέστεροι ἐκ τῶν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν ἀδελφότητος τῶν ἁγιοταφιτῶν, ἀναδειχθῶσι μὲ τὴν συστηθεῖσαν ἤδη ἐν Ἱερουσαλὴμ σχολὴν, συγγραφεῖς πολλῶν τοιούτων ψυχωφελῶν βιβλίων, ἐκδίδοντες αὐτὰ εἰς φῶς, πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν.

Κατάλογος τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων.

Πρῶτος.	Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος καὶ πρῶτος Ἱεράρχης τῶν Ἱεροσολύμων.
Δεύτερος.	Συμεὼν πρῶτος, ὁ τοῦ Κλεῶπα, ἢ Κλωπᾶ.
Τρίτος.	Ἰοῦστος πρῶτος.
Τέταρτος.	Ζακχαῖος πρῶτος, οὐχ ὁ ἀρχιτελώνης, ἀλλ' ἕτερος φερώνυμος Ἰουδαῖος τὸ γένος.
Πέμπτος.	Τωβίας πρῶτος, ὁ καὶ Τωβίτ.
Ἕκτος.	Βενιαμὶν πρῶτος.
Ἕβδομος.	Ἰωάννης πρῶτος.
Ὄγδοος.	Ματθίας πρῶτος, ὁ καὶ Ματθαῖος καλούμενος.
Ἔνατος.	Βενιαμὶν δεύτερος κατὰ Βαρώνιον, κατὰ δὲ Νικηφόρον Φίλιππος.
Δέκατος.	Σενέκας πρῶτος, ὁ καὶ Σπιθίας καλούμενος.
Ἑνδέκατος.	Ἰοῦστος δεύτερος, ὁ καὶ Ἰούστης.
Δωδέκατος.	Λευῒ πρῶτος, ὁ καὶ Λευῒς.
Τρισκαιδέκατος. . .	Ἐφρὴς πρῶτος, ὁ καὶ Ἐφραίμ.
Τεσσαρεσκαιδέκατος. .	Ἰωσὴφ πρῶτος ὁ καὶ Ἰεσαὶ καὶ Ἰωσῆς.
Πεντεκαιδέκατος. . .	Ἰούδας πρῶτος.
	„Ἰστέον, ὅτι μέχρι τούτου τοῦ Ἰούδα πάντες οἱ τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρχαι ἦσαν ἐξ Ἰουδαίων.
Ἑκκαιδέκατος. . . .	Μάρκος πρῶτος, ὅς πρῶτος ἦν τῶν ἀπεριτμήτων Πατριαρχῶν τῶν Ἱεροσολύμων.
Ἑπτακαιδέκατος . .	Κασσιανὸς πρῶτος.
Ὀκτωκαιδέκατος. . .	Πούπλιος πρῶτος.
Ἐννεακαιδέκατος. . .	Μάξιμος πρῶτος.
Εἰκοστὸς.	Ἰουλιανὸς πρῶτος κατ' Εὐσέβειον, κατ' ἄλλους δὲ Ἰούλιος.

Εἰκοστὸς πρῶτος.	Γάϊος πρῶτος ὁ καὶ Γαϊανός.
Εἰκοστὸς δεύτερος.	Σύμμαχος πρῶτος.
Εἰκοστὸς τρίτος.	Κάϊος πρῶτος, ὁ καὶ Γάϊος δεύτερος ὀνομαζόμενος.
Εἰκοστὸς τέταρτος.	Ἰουλιανὸς δεύτερος, ὁ καὶ Οὐάλης.
Εἰκοστὸς πέμπτος.	Καπίτων πρῶτος ὁ καὶ Καπιτὰν λεγόμενος.
Εἰκοστὸς ἕκτος.	Ἡλίας πρῶτος.
Εἰκοστὸς ἕβδομος.	Μάξιμος δεύτερος.
Εἰκοστὸς ὄγδοος.	Ἀντώνιος πρῶτος.
Εἰκοστὸς ἔνατος.	Οὐάλις πρῶτος, ὁ καὶ Βάλης.
Τριακοστός.	Δολιτιανὸς πρῶτος, ὁ καὶ Δολιχιανός.
Τριακοστὸς πρῶτος.	Νάρκισσος πρῶτος.
Τριακοστὸς δεύτερος.	Δίων πρῶτος, ἢ Αἴλιος.
Τριακοστὸς τρίτος.	Γερμανίων πρῶτος.
Τριακοστὸς τέταρτος.	Γόρδιος πρῶτος.
Τριακοστὸς πέμπτος.	Ἀλέξανδρος πρῶτος.
Τριακοστὸς ἕκτος.	Μαρζαβάνης πρῶτος, ὁ καὶ Μαζάνης, καὶ Ἀμαρζιπάν.
Τριακοστὸς ἕβδομος.	Ὑμέναιος πρῶτος.
Τριακοστὸς ὄγδοος.	Ζάμβας πρῶτος.
Τριακοστὸς ἔνατος.	Ἑρμὰν πρῶτος.
	Ἰστέον, ὅτι μέχρι τούτου ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλήνων Βασιλεῖς, καὶ οἱ διωγμοὶ αὐτῶν κατὰ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας· μετὰ δὲ τὸ χριστιανίσαι τοὺς Βασιλεῖς.
Τεσσαρακοστός.	Μακάριος πρῶτος, ὁ ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν πρώτῃ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.
Τεσσαρακοστὸς πρῶτος.	Μάξιμος τρίτος, ὁ καὶ Μαξιμωνᾶς.
Τεσσαρακοστὸς δεύτερος.	Κύριλλος πρῶτος, πρῶτον καὶ δεύτερον μετὰ τοὺς κατωτέρω τρεῖς, ὁ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ οἰκουμενικῇ εὑρεθεὶς εἰς Βυζάντιον, ὁ ἀπὸ τῶν ἀρειανῶν ἐξωρισθεὶς τοῦ θρόνου.

Τεσσαρακοστὸς τρίτος.	Ἐρέννιος πρῶτος ὁ καὶ Εἰρηναῖος.
Τεσσαρακοστὸς τέταρτος.	Ἡράκλειος πρῶτος, ὁ καὶ Εὐτύχιος.
Τεσσαρακοστὸς πέμπτος.	Ἱλάριος πρῶτος, ὁ καὶ Ἱλαρίων.
	Ἰστέον δὲ, ὅτι τοὺς ἀνωτέρω τρεῖς, Ἐρέννιον, Ἡράκλειον καὶ Ἱλάριον οὐ τάττουσιν οἱ Ἱστορικοὶ καὶ κοινῶς ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ, τῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ Πατριαρχῶν καταλόγῳ, ὡς παραβάτας, οὔτε τὸν τυραννήσαντα ἐπὶ Ἰουβεναλίου Θεοδόσιον.
Τεσσαρακοστὸς ἕκτος.	Ἰωάννης δεύτερος.
Τεσσαρακοστὸς ἕβδομος.	Πραΰλιος πρῶτος.
Τεσσαρακοστὸς ὄγδοος.	Ἰουβενάλιος πρῶτος, ὁ ἐν τοῖς ἐν Ἐφέσῳ καὶ Χαλκηδόνι Συνόδοις.
Τεσσαρακοστὸς ἔνατος.	Θεοδόσιος πρῶτος ὁ Μονοφυσίτης, ὁ τὸν Ἰουβενάλιον ἐκβαλών.
Πεντηκοστός.	Ἀναστάσιος πρῶτος.
Πεντηκοστὸς πρῶτος.	Γερόντιος πρῶτος ὁ Μονοφυσίτης, ὁ τὸν Ἀναστάσιον ἐκβαλών· Σημείωσαι, ὅτι καὶ οὗτος ἔξω τοῦ καταλόγου ἐστὶ τῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ Πατριαρχῶν.
Πεντηκοστὸς δεύτερος.	Μαρτύριος πρῶτος.
Πεντηκοστὸς τρίτος.	Σαλούστιος πρῶτος, ἀφ' οὗ ἀπέσχισεν ὁ Ῥώμης ἐπίσκοπος κατὰ τὸ ἑνωτικόν τοῦ Ζήνωνος.
Πεντηκοστὸς τέταρτος.	Ἠλίας δεύτερος ὁ ἄραψ, ὁ ἐκλβηθεὶς ὑπὸ Ἀναστασίου Βασιλέως.
Πεντηκοστὸς πέμπτος.	Ἰωάννης τρίτος.
Πεντηκοστὸς ἕκτος.	Πέτρος πρῶτος ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Βασιλέως.
Πεντηκοστὸς ἕβδομος.	Εὐστόχιος πρῶτος.
Πεντηκοστὸς ὄγδοος.	Μακάριος δεύτερος, ὁ ἐκβληθείς.
	Σημείωσαι δὲ, ὅτι μετὰ τὸν Εὐστόχιον πάλιν εἰσῆλθεν ὁ ἐκβληθεὶς Μακάριος.

Πεντηκοστὸς ἔνατος.	Ἰωάννης τέταρτος.
Ἑξηκοστός.	Ἀμὼς πρῶτος.
Ἑξηκοστὸς πρῶτος.	Ἰσαάκιος πρῶτος ὁ καὶ Ἡσύχιος.
Ἑξηκοστὸς δεύτερος.	Ζαχαρίας πρῶτος, ἐφ' οὗ ἠχμαλωτίσθη ἡ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπήχθη καὶ αὐτὸς αἰχμάλωτος εἰς Περσίαν.
Ἑξηκοστὸς τρίτος.	Μόδεστος πρῶτος.
Ἑξηκοστὸς τέταρτος.	Σωφρόνιος πρῶτος.
	Ἰστέον, ὅτι μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ Σωφρονίου ἔμεινεν ὁ θρόνος τῶν Ἱερουσαλύμων ἄνευ Πατριάρχου ἔτη εἰκοσιεννέα.
Ἑξηκοστὸς πέμπτος.	Γεώργιος πρῶτος κατὰ Ἐυτύχιον.
Ἑξηκοστὸς ἕκτος.	Θεόδωρος πρῶτος, ὁ ἐπὶ τῆς οἰκουμενικῆς ἕκτης Συνόδου·
Ἑξηκοστὸς ἕβδομος.	Ἀναστάσιος δεύτερος, ὁ ἐπὶ τῆς ἐν Τρούλλῳ οἰκουμενικῆς Συνόδου·
Ἑξηκοστὸς ὄγδοος.	Ἰωάννης πέμπτος.
Ἑξηκοστὸς ἔνατος.	Γεώργιος δεύτερος κατὰ Ἐυτύχιον.
Ἑβδομηκοστός.	Θεόδωρος δεύτερος ὁ μεταξὺ τῆς ἕκτης καὶ ἑβδόμης τῶν συνόδων πατριαρχεύσας.
Ἑβδομηκοστὸς πρῶτος.	Ἡλίας τρίτος, ὁ ἐπὶ τῆς ἑβδόμης συνόδου.
Ἑβδομηκοστὸς δεύτερος.	Θωμᾶς πρῶτος.
Ἑβδομηκοστὸς τρίτος.	Βασίλειος πρῶτος, ὁ τοῦ Θωμᾶ μαθητής.
Ἑβδομηκοστὸς τέταρτος.	Ἰωάννης ἕκτος.
Ἑβδομηκοστὸς πέμπτος.	Σέργιος πρῶτος, Ὑὶς Μανσούρ.
Ἑβδομηκοστὸς ἕκτος.	Σολομὼν πρῶτος, ὁ καὶ Σολομωνᾶς.
Ἑβδομηκοστὸς ἕβδομος.	(Θεόδωρος τρίτος, ὁ καὶ) Θεοδόσιος.
Ἑβδομηκοστὸς ὄγδοος.	Ἡλίας τέταρτος ὁ τοῦ ἀνωτέρω Σεργίου ἀδελφὸς ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδῶνος.
Ἑβδομηκοστὸς ἔνατος.	Σέργιος δεύτερος, Ὑὸς Ταγγιᾶν.
Ὀγδοηκοστός.	Λέων πρῶτος.
Ὀγδοηκοστὸς πρῶτος.	Ἀθανάσιος πρῶτος.

Ὀγδοη-

Ὀγδοηκοστὸς δεύτερος.	Νικόλαος πρῶτος.
Ὀγδοηκοστὸς τρίτος.	Χριστόδουλος πρῶτος ἀπὸ Ἀρκάλωνος.
Ὀγδοηκοστὸς τέταρτος.	Ἰωάννης ἕβδομος, ὁ τῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Τάφου συγκατακαείς.
Ὀγδοηκοστὸς πέμπτος.	Ἀγάθων πρῶτος μετὰ τὴν πυρπόλισιν τοῦ Ναοῦ.
Ὀγδοηκοστὸς ἕκτος. .	Χριστόδουλος δεύτερος, ὁ καὶ Ἀγάπιος.
Ὀγδοηκοστὸς ἕβδομος.	Θωμᾶς δεύτερος.
Ὀγδοηκοστὸς ὄγδοος.	Ἰωσὴφ δεύτερος ὁ Ἰατροφιλόσοφος.
Ὀγδοηκοστὸς ἔνατος.	Θεόφιλος πρῶτος.
Ἐννενηκοστός. . . .	Νικηφόρος πρῶτος.
Ἐννενηκοστὸς πρῶτος.	Ὀρέστης πρῶτος ἐπὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Βασιλέως, ἐφ' οὗ ἀνεκτίσθη ὁ Ναός.
Ἐννενηκοστὸς δεύτερος.	Μηνᾶς πρῶτος.
Ἐννενηκοστὸς τρίτος.	Σωφρόνιος δεύτερος.
Ἐννενηκοστὸς τέταρτος.	Μάρκος δεύτερος.
Ἐννενηκοστὸς πέμπτος.	Συμεὼν δεύτερος, ὁ κατὰ ἀζύμων γράψας.
Ἐννενηκοστὸς ἕκτος. .	Εὐθύμιος πρῶτος ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.
Ἐννενηκοστὸς ἕβδομος.	Ἀγάπιος πρῶτος.
Ἐννενηκοστὸς ὄγδοος.	Σάββας πρῶτος ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.
Ἐννενηκοστὸς ἔνατος.	Εὐχέριος πρῶτος.
Ἑκατοστός. . . .	Ἰάκωβος δεύτερος.
Ἑκατοστὸς πρῶτος. .	Ἀρσένιος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς δεύτερος.	Ἰωάννης ὄγδοος, ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.
Ἑκατοστὸς τρίτος.	Νικηφόρος δεύτερος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως.
Ἑκατοστὸς τέταρτος.	Δοσίθεος πρῶτος, ὁ μετατεθεὶς εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, ἐπὶ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου.
Ἑκατοστὸς πέμπτος.	Ἀθανάσιος δεύτερος.
Ἑκατοστὸς ἕκτος.	Λεόντιος πρῶτος.

Ἑκατοστὸς ἕβδομος.	Γρηγόριος πρῶτος, ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ παλαιολόγου.
Ἑκατοστὸς ὄγδοος.	Λάζαρος πρῶτος ἐπὶ Ἀνδρονίκου, ὁ ἐκβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Γερασίμου, καὶ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ εἰσαχθείς.
Ἑκατοστὸς ἔνατος.	Γεράσιμος πρῶτος ὁ παράνομος, ὁ τὸν Λάζαρον ἐκβαλὼν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται.
Ἑκατοστὸς δέκατος.	Σωφρόνιος τρίτος.
Ἑκατοστὸς ἑνδέκατος.	Δωρόθεος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς δωδέκατος.	Θεόφιλος δεύτερος, ὁ τοῦ Δωροθέου Υἱὸς ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ παλαιολόγου τοῦ γέροντος, καὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου.
Ἑκατοστὸς τρισκαιδέκατος.	Θεοφάνης πρῶτος.
Ἑκατοστὸς τεσσαρεσκαιδέκατος.	Ἰωακεὶμ πρῶτος, ὁ ἐπὶ τῆς ἐν φλωρεντίᾳ συνόδου.
Ἑκατοστὸς πεντεκαιδέκατος.	Γρηγόριος δεύτερος.
Ἑκατοστὸς ἑκκαιδέκατος.	Δωρόθεος δεύτερος.
Ἑκατοστὸς ἑπτακαιδέκατος.	Γερμανὸς πρῶτος.
Ἑκατοστὸς ὀκτωκαιδέκατος.	Σωφρόνιος τέταρτος.
Ἑκατοστὸς ἐννεακαιδέκατος.	Θεοφάνης δεύτερος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς.	Παΐσιος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς πρῶτος.	Νεκτάριος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς δεύτερος.	Δοσίθεος δεύτερος, ὁ συγγράψας τὴν ὠφελιμωτάτην ἐκείνην Ἱστορικὴν δωδεκάβιβλον, περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς τρίτος.	Χρύσανθος πρῶτος, ὁ τοῦ ἀνωτέρω Δοσιθέου ἀδελφιδοῦς, ὁ σοφὸς τά τε θεῖα

Ἑκατο-

	καὶ θύραθεν ὡς ἐκ τῶν διαφόρων αὐτοῦ συγγραμμάτων φαίνεται.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς τέταρτος.	Μελέτιος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς πέμπτος.	Παρθένιος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς ἕκτος.	Ἐφραίμ πρῶτος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς ἕβδομος.	Σωφρόνιος πέμπτος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς ὄγδοος.	Ἀβράμιος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς εἰκοστὸς ἔνατος.	Προκόπιος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς τριακοστός.	Ἄνθιμος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς τριακοστὸς πρῶτος.	Πολύκαρπος πρῶτος.
Ἑκατοστὸς τριακοστὸς δεύτερος. . . .	Ἀθανάσιος τρίτος ὁ εὐκλεῶς ἤδη πατριαρχεύων ὑπὲρ τὴν δεκαετίαν· καὶ Ὑψηλῇ Εὐδοκίᾳ ἀποστείλας εἰς τὴν Θεοδόξαστον Ῥωσσίαν, τὸν Πανιερώτατον Ἱερόθεον, Ἀρχιεπίσκοπον Θαβωρίου χάριν ἐλέους, εἰς ἀποπλήρωσιν τοῦ ὑπερόγκου χρέους.

ΠΙ'ΝΑΞ

τῶν Περιεχομένων ἐν τῇδε τῇ βίβλῳ.

ΣΦΑ'ΛΜΑΤΑ.			ΔΙΟΡΘΩ'ΤΑΤΑ.
		Напечатано:	Надлежало печатать:
Стран.	строк.		
6.	4.	τὸν Σημ, καὶ Ιάφεθ	τὸν Σὴμ, Χὰμ καὶ Ἰάφεθ
—	12.	ὠνομάθη	ὠνομάσθη
—	20.	ἅγιος	ἅγιος
8.	12.	μεσημβίας . . .	μεσημβρίας
11.	13.	οὕτω καὶ ὁ Ὑιὸς	οὕτως ἔσται καὶ ὁ Ὑιὸς
12.	2.	ἀπὰ	ἀπὸ
28.	12.	ἀνωτετέρας . . .	ἀνωτέρας
—	15.	Ἰουδαίως . . .	Ἰουδαίους
41.	8.	ἀναικενίσθη . .	ἀνεκαινίσθη
43.	8.	τὸ πανάγιον· Σῶμα	τὸ πανάγιον Σῶμα
45.	31.	ἐρισκόμενοι . . .	εὑρισκόμενοι
58.	8.	ἅγιας	ἁγίας
ἀυτ.	25.	ὑπτηρετούντων .	ὑπηρετούντων
61.	27.	κατεσκευσμένα . .	κατεσκευασμένα
70.	3.	κατοικο ῦσι . .	κατοικοῦσι
71.	—	μέρον	μέρος
80.	18.	τιαωρίαν . . .	τιμωρίαν
100.	20.	μετρον.	μέτρον
104.	4.	ὀπίοω	ὀπίσω
ἀυτ.	6.	δασανάβατον . .	δυσανάβατον
119.	7.	τὸ γένος ἀυτοῦ αὐτοῦ	τὸ γένος ἀυτοῦ. ἀυτοῦ
129.	26.	ἐκλβηθεὶς . . .	ἐκβληθεὶς

ἐν τοῖς ἐκτυπώμασιν, ὧν ὁ ἀριθμὸς. 73.

На изображеніяхъ:

45.	Искушеніе діавола и гора Сарандарская.	Искушеніе Господа отъ діавола на горѣ Сарандарской.
51.	Самарянинею . .	Самарянынею
56.	Рахолы	Рахили
63.	Ораніи иже есть горняя Св. Еванг.	Орини, или горняя по Св. Евангелію
66.	Луда	Лидда
69.	Птолеманда ныне называемая Акра .	Птолеманда, нынѣ называемая Акра.

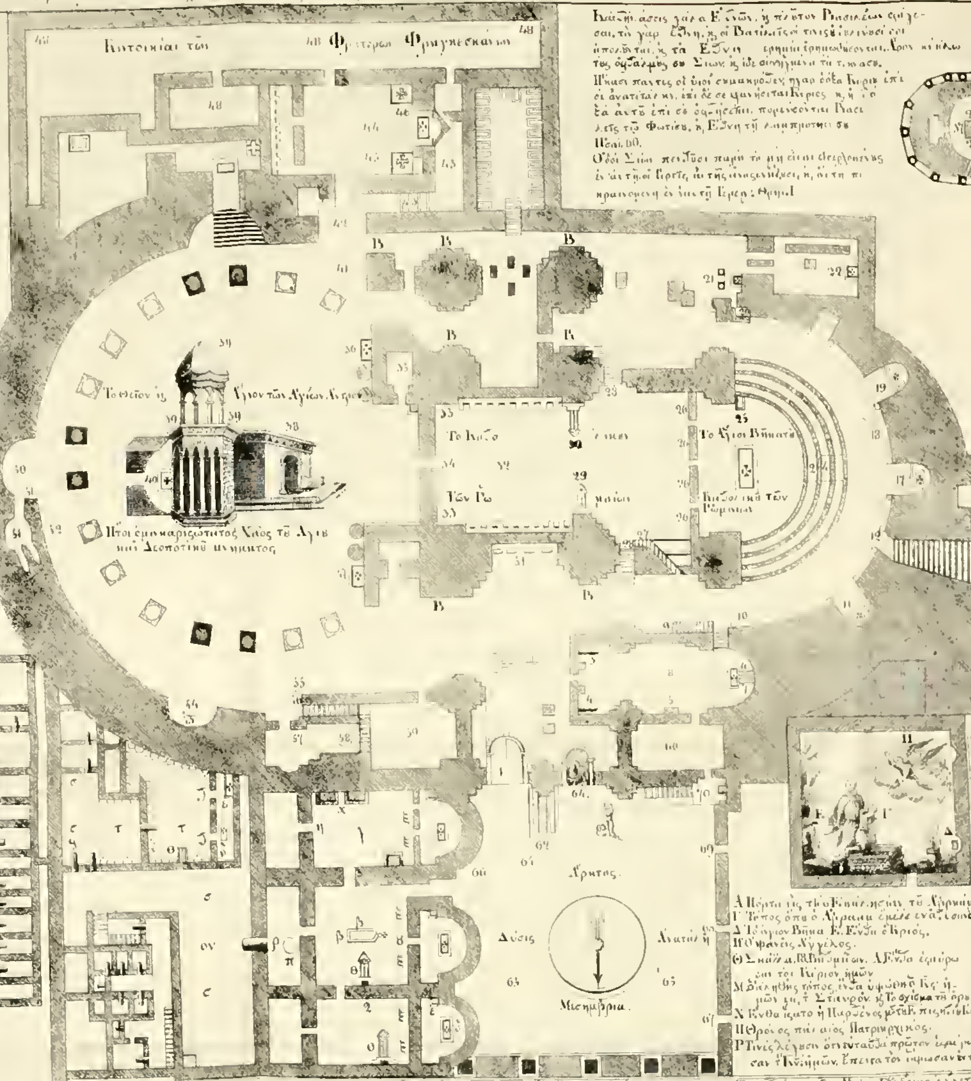
ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΛΗΘΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΙΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΓΟΛΓΟΘΑ.

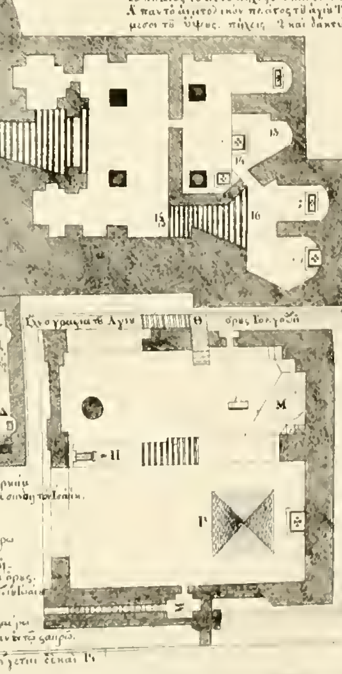
καὶ τοῦ σωτηρίου οἴκου τῆς Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τῆς Ἰχνογραφίας τοῦ εὐαγοῦς Πατριαρχείου τῶν ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Χριστιανῶν καὶ ἄλλων τινῶν. ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Ἱεροσολύμων Α. Θαβωρίου. ἐν Μόσχᾳ.

α Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, καὶ πρώτου Ἱεράρχου τῶν Ἱεροσολύμων
β Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως
† Προσκύνημα ἔνθα ὁ Κύριος ἐφάνη ταῖς Μυροφόροις μετὰ τὴν ἀνάστασιν.
Γ Ἐκκλησία τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα Μαρτύρων, καὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.
Δ Ἅγια Βήματα.
Ε Προσκομιδή. Ζ Ἀμβων. Ἡ Θρόνοι Πατριαρχικοί.
Κ Τάφοι τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ.
Η Πόρτα τοῦ Καμπαναρείου
Θ Πόρτα δι' ἧς ἀναβαίνομεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον
Ι Τὰ Δώματα τοῦ Πατριαρχείου.
Τ Οἱ Ἅγιοι Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη
Ϋ Ἐκκλησία δι' ἧς ἐρχόμεθα ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Κωνσταντῖνον εἰς τὴν Ἁγίαν Θέκλαν.
Ψ Ἡ Ἁγία Θέκλα. Κατοικία τῶν Πατέρων
Ω Βιβλιοθήκη. Ὁ Κῆπος ἐπὶ τῶν Δωμάτων
εε Πόρτα τοῦ Πατριαρχείου.
Β Βάσεις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.
Κ Κίονες ἤτοι Κολώναις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.
Ε Τόποι Κοινοί, ἤτοι Ἀποπατοι.
Θ Σεπτὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Τάφου παρὰ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, ἐν τῷ γ' λόγῳ, εἰς τὸν βίον τοῦ Μακαρίου Κωνσταντίνου Βασιλέως ὀνομάζεται.
Μαρτυριώτατος τόπος τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως.
Θεσπέσιον τῆς Ἀθανασίας Μνῆμα.
Σωτήριον Ἄντρον.
Μνῆμα θεσπέσιον. Θεῖον Ἄντρον.
Σεπτὸν καὶ Πανάγιον τῆς Σωτηρίου Ἀναστάσεως Μαρτύριον.
Ἅγιον τῶν Ἁγίων Ἄντρον.
Οἶκος εὐκτήριος Θεοπρεπής.
Σωτήριον Μαρτύριον.
Καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Μακαρίου Βασιλέως, ἐν τῇ προστάξει αὐτοῦ.
Κυρίλλου Ἐπισκόπου, λέγεται Κούρισμα τοῦ Ἁγίου Πάθους.

Κατοικία. Ἀποστάσεις χάριν Ἐθνῶν, καὶ πρὸ τοῦ Βασιλέων σύγχρονοι, τὸ γὰρ ἔθνη, καὶ οἱ Βασιλεῖς ... ἀπολοῦνται, καὶ τὰ ἔθνη ἐρημίᾳ ἐρημωθήσονται. Ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών, καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου.
Ἥξουσι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν ... εἰς τὸ ὄρος ... ἐπὶ σὲ φανήσεται Κύριος, καὶ τὰ ἔθνη τῇ λαμπρότητι σου. Ἡσαΐ. 60.
Οὐδὲ Σιὼν ... καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμή. Ἡσα. 11.

Ἰχνογραφία τοῦ ἁγίου Τάφου.
1. Πόρτα τοῦ Προνάου τοῦ ἁγ. Τάφου.
β. Ὁ Πρόναος τοῦ ἁγίου Τάφου
2. Ὁ ἀποκυλισθεὶς λίθος.
3. Πόρτα τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Τάφου.
† Ὅλος ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Τάφου.
γ. Ὁ ἴδιος ἅγ. Τάφος, ἤτοι τὸ Μαρμάρινον τὸ αὐτοῦ.
δ. Τὸ Ἔδαφος τοῦ ἁγίου Τάφου.
4. Τὸ δυτικὸν Πλάτος τοῦ Μαρμάρου.
5. Τὸ ἀνατολ. Πλάτος τοῦ Μαρμάρου τοῦ ἁγ. Τάφου.
Μήκη καὶ πλάτη τοῦ ἁγίου Τάφου.
Τὸ ὕψος τῆς πόρτης τοῦ Προνάου πήχεις 2. Καὶ δάκτυλοι 9. Τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς, ... δάκτυλοι. 13. Τὸ πλάτος τῆς αὐτῆς πήχεις 1. Καὶ δάκτυλοι 1.
Τὸ μῆκος τοῦ προνάου τοῦ ἁγ. Τάφου, ἤτοι τὸ μεταξὺ τοῦ 3. 1. πήχεις 4. καὶ δάκτ. 1½.
Τὸ πλάτος τοῦ αὐτοῦ, ἤτοι τὸ μεταξὺ τοῦ 6. 6. πήχεις 4. Καὶ δάκτυλοι 2.
Τὸ μῆκος τοῦ ἀποκυλισθέντος λίθου, ἤτοι τὸ μεταξὺ τοῦ 2. 2. δάκτυλοι 10.
Τὸ πλάτος τοῦ αὐτοῦ, ἤτοι τὸ μεταξὺ τοῦ 7. 7. δάκτυλοι 14.
Ὁ γύρος τοῦ αὐτοῦ πήχεις 1. Καὶ δάκτυλοι 11.
Τὸ ὕψος τῆς πόρτης τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Τάφου πήχεις 1. Καὶ δάκτυλοι 11.
Τὸ πλάτος τῆς αὐτῆς δάκτυλοι 20.
Τὸ ὅλον μῆκος τοῦ Μαρμάρου τοῦ ἁγίου Τάφ. πήχεις 2. Καὶ δάκτυλοι ... ½.
Τὸ δυτικὸν πλάτος τοῦ αὐτοῦ Μαρμ. τοῦ ἁγ. Τάφου, πήχ. 1. Καὶ δάκτ. ... 1½.
Τὸ ἀνατολικὸν πλάτος τοῦ αὐτοῦ πήχις 1. Καὶ δάκτυλοι ...
Τὸ ὕψος ἐκ τοῦ ἐδάφους τοῦ ἁγ. Τά. ἕως τοῦ Μαρμ. τοῦ αὐτοῦ πήχ. 1. Καὶ δάκτ. 11½.
Τὸ μῆκος τοῦ ἐδάφους τοῦ ἁγ. Τά. ἕως τῶν ... πήχ. 2. Καὶ δάκτ. 2.
Τὸ πλάτος τοῦ αὐτοῦ πήχις 1. Καὶ δάκτυλοι 5.
Ἀπὸ τοῦ ἀρκτώου ... πλάτος τοῦ ἁγίου Τά. ... ἤτοι τὸ μεταξὺ τοῦ 3. 3. ... μέσον τὸ ὕψος, πήχεις 2. Καὶ δάκτυλοι 9½.
Ἀπὸ τὸ δυτικὸν πλάτος αὐτοῦ, ... τὸ ὕψος ... ἤτοι τὸ μεταξὺ τοῦ 9. 9. πήχεις 2. Καὶ δάκτυλοι 14½.

Ὁ Ἀρχιτεκτονικὸς πῆχυς τῆς Κωνσταντινουπόλεως πάλαι διαιρεῖται εἰς δακτύλους 24.

Α Πόρτα τῆς τοῦ Γολγοθᾶ Ἐκκλησίας. Β Τὸ Ἅγιον Βῆμα. ... Η Ὁ Φανὸς ... Θ Σχίσμα. Μ Σκισμένη πέτρα ... Ν Ἔνθα ἵστατο ἡ Παρθένος μετὰ τῆς Μαγδαληνῆς. Ο Θρόνος ... Π Θρόνος τοῦ Πατριάρχου. Ρ Τινὲς λέγουσιν ὅτι ἐνταῦθα πρῶτον ἔμπηξαν τὸν Σταυρόν, ἔπειτα τὸν ἐκρέμασαν.

Α Τὸ ἥμισυ μέρος τοῦ ... Β Τὸ ... μέρος τοῦ αὐτοῦ.
Σ Ὁ Θρόνος τῆς Ἁγίας Ἑλένης, λέγεται ἐκεῖ ... Παρακλήσιον τῆς Θεοτόκου.

1 Ἡ Πόρτα τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν ᾗ ἐστὶν ὁ Τάφος τοῦ Κυρίου Ἀναστάς.
2 Ἡ Ἀποκαθήλωσις.
3 Τάφος τοῦ Ῥηγὸς Γοδεφρίδου.
4 Τάφος τοῦ Ῥηγὸς Βαλδουίνου.
5 Τάφος ὡς λέγεται τοῦ Μελχισεδέκ.
6 Τὸ σχίσμα τοῦ Ἁγίου Ὄρους Γολγοθᾶ.
7 ...
8 Παρακλήσιον τοῦ Προδρόμου, ὅπου λέγεται καὶ τοῦ Ἀδάμ.
9 Σκάλα ... ἀναβαθμίδων 18, εἰς ἣν ἀνέρχεται εἰς τὸν Γολγοθᾶ.
10 Πόρτα ... τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ...
11 Παρακλήσιον ἔνθα ἐνεπαίχθη ὁ Κύριος, ὅπερ καὶ παρακλήσιον τῆς Μαστιγώσεως, καὶ τῶν ἐμπαιγμάτων τοῦ Κυρίου λέγεται, ... ὅταν ἐνέπαιζον αὐτὸν οἱ Στρατιῶται, δέσαντες αὐτόν.
12 Σκάλα ἀναβαθμῶν ... εἰς κατάβασιν τῆς εὑρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.
13 Παρακλήσιον τῆς Ἁγίας Ἑλένης, λέγεται δὲ καὶ τῆς ...
14 Βῆμα ὡς λέγεται τοῦ καλοῦ Λῃστοῦ.
15 Ἑτέρα Σκάλα ... ἀναβαθμῶν 13 πρὸς κατάβασιν τῆς εὑρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ.
16 Ἡ εὕρεσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ.
17 Παρακλήσιον τῶν ἱματίων τοῦ διαμερισμοῦ τοῦ Χριστοῦ.
18 Πόρτα τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ...
19 Παρακλήσιον τοῦ Λογγίνου.
20 ... τοῦ Χριστοῦ.
21 Αἱ ... τοῦ Χριστοῦ.
22 Φυλακὴ τοῦ Χριστοῦ. ἢ Παρεκκλήσιον τῆς Παναγίας.

23 Τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Καθολικοῦ τῶν Ῥωμαίων.
24 Τὸ Πατριαρχικὸν Σύνθρονον.
25 Ἡ Προσκομιδή. 26 Τὸ Ἅγιον Τέμπλον.
27 Πόρτα, καὶ Σκάλα εἰς τὸν Ἅγιον Γολγοθᾶ.
28 Πόρτα Βόρειος καὶ Νότιος τοῦ Καθολικοῦ.
29 Θρόνος τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ.
30 Θρόνος τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν.
31 Στασίδια.
32 Ὁ λεγόμενος Ὀμφαλὸς τῆς γῆς. ...
34 Πόρτα τοῦ Καθολικοῦ. 35 Σκευοφυλάκιον.
36 Βῆμα τῶν Λατίνων. 37 Βῆμα τῶν Ἀρμενίων.
38 ... Λίθος τοῦ Μνήματος.
39 Ὁ προσκυνητὸς τόπος ...

40 Παρακλήσιον τῶν Κοπτῶν.
41 Ἔνθα ὁ Κύριος ἐφάνη τῇ Μαγδαληνῇ ὡς κηπουρός.
42 Ὅπου ἵστατο ἡ Μαγδαληνή. 43 Σκευοφυλάκιον τῶν Λατίνων.
44 Πόρτα, καὶ εἴσοδος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὰς κατοικίας τῶν Φρατόρων.
45 Βῆμα τῶν Φρατόρων ἔνθα δείκνυνται ... τῆς Στήλης τῆς Μαστιγώσεως ...
46 Τόπος ἔνθα λέγεται ὅτι ἐφάνη ὁ Κύριος τῇ Μητρὶ αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν.
47 Τόπος ἔνθα ἐγνώσθη διὰ θαύματος ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, ὡς λέγεται.
48 Αἱ κατοικίαι τῶν Φρατόρων.
49 Εἴσοδος εἰς τὴν ...

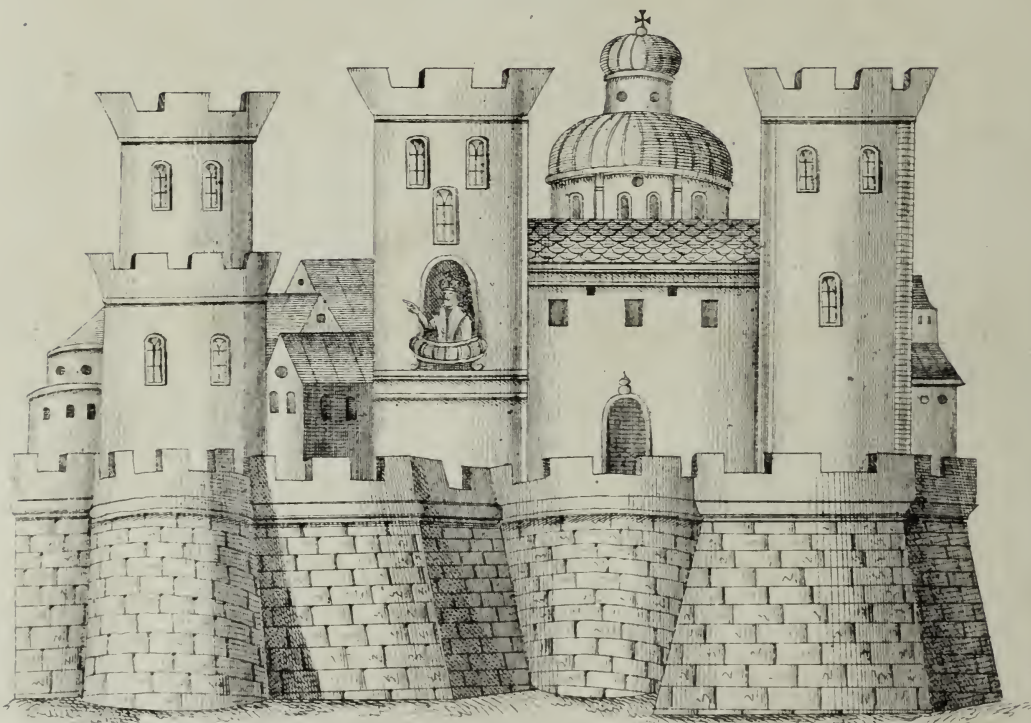
50 Ἐκκλησία καὶ κατοικία τῶν Συριάνων.
51 Τάφοι τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τοῦ Νικοδήμου.
52 Κατοικίαι Κοπτῶν. 53 Κάμαρα τῶν Ῥωμαίων.
54 Τόπος ἔνθα ἵσταντο οἱ Ἀπόστολοι, ἡνίκα ... τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.
55 Τόπος ἔνθα ἵσταντο αἱ τρεῖς Μαρίαι, ... τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.
56 Σκάλα εἰς τὰς κατοικίας τῶν Ἀρμενίων.
57 Κατοικίαι τῶν Ἀρμενίων.
58 Ἔνθα ἵστατο ὁ ... ὡς λέγεται.
59 Κατοικίαι τῶν Κοπτῶν.
60 ... τῶν Μοναχῶν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἄλλων τινῶν.
61 Τάφοι Λατίνων ...
62 Ἔνθα ... οἱ Τοῦρκοι ... τῆς Ἁγίας Πόρτης ...

63 Ἔνθα ἵστατο ἡ Ὁσία Μαρία.
64 Ἔνθα ... τῆς Θεοτόκου, πρὸς ἣν ... ἡ Ὁσία Μαρία.
65 Ἡ Αὐλὴ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας.
66 Πόρτα τῶν τριῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ... τῶν Χριστιανῶν, τῆς Ἱερουσαλήμ ... τῆς Πόρτης τοῦ Πατριαρχείου.
67 Πόρτα τοῦ Μοναστηρίου τῆς Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ.
68 Πόρτα τῆς Ἐκκλησίας Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
69 Πόρτα τοῦ Μοναστηρίου τῶν Κοπτῶν.
70 Παρακλήσιον τῆς Θεοτόκου, ... ἵστατο ὅταν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ... τῆς Αἰγυπτίας ... Παρακλήσιον τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΛΗΘΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΙΟΥ ΝΑΟ

κ, τῦ ἐυκτηρίυ οἴκυ τῆς Θυσίας τῦ Ἀβραὰμ κ, τῆς Ἰχνογραφίας

ἡ ἁγία Πόλις Ἱερουσαλήμ.

ὁ Ναός τοῦ Παναγίου Τάφου.

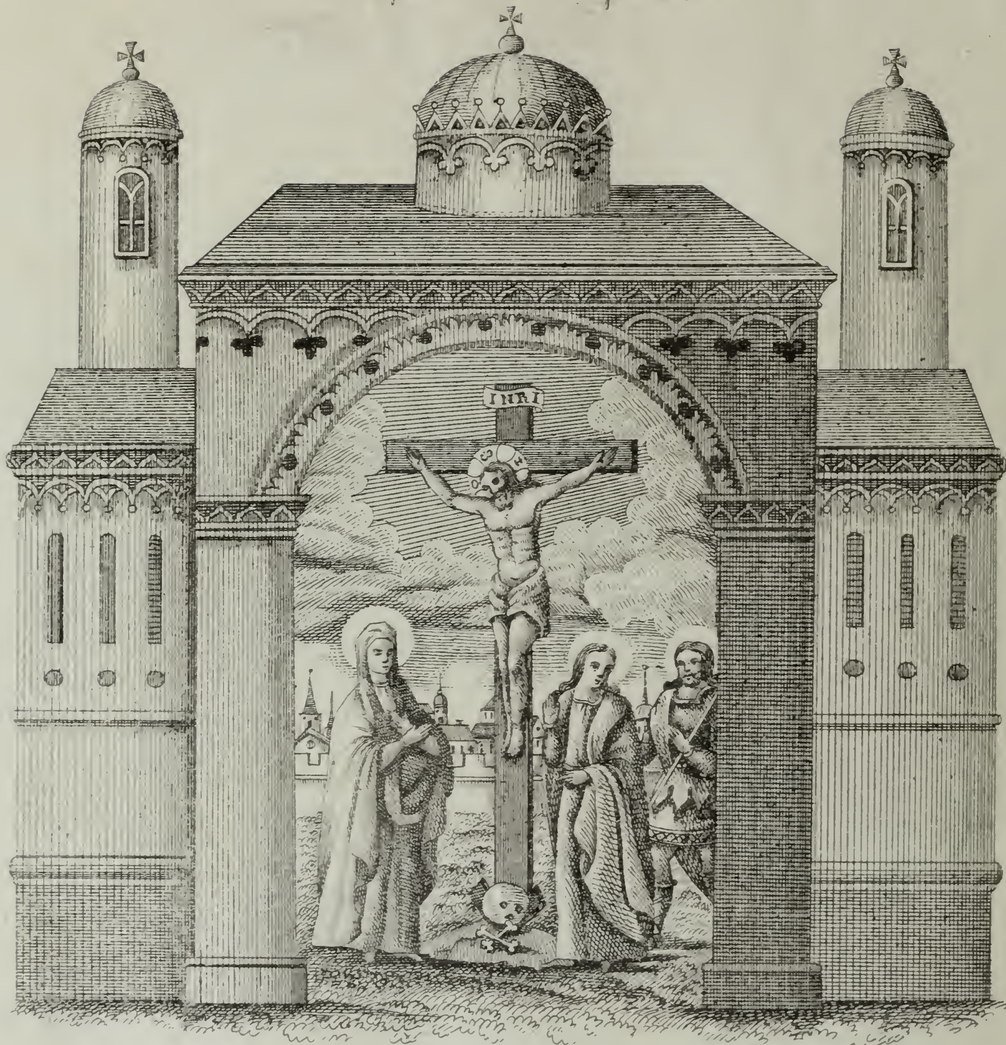
ἡ Ἀποκαθήλωσις.

Τὸ ἅγιον Κουβούκλιον.

Ὁ ἅγιος Γολγοθᾶς.

Εἰκὼν ἡ ἐκφωνήσασα τῇ ὁσίᾳ Μαρίᾳ τῇ Αἰγυπτίᾳ διελθεῖν τὸν Ἰορδάνην

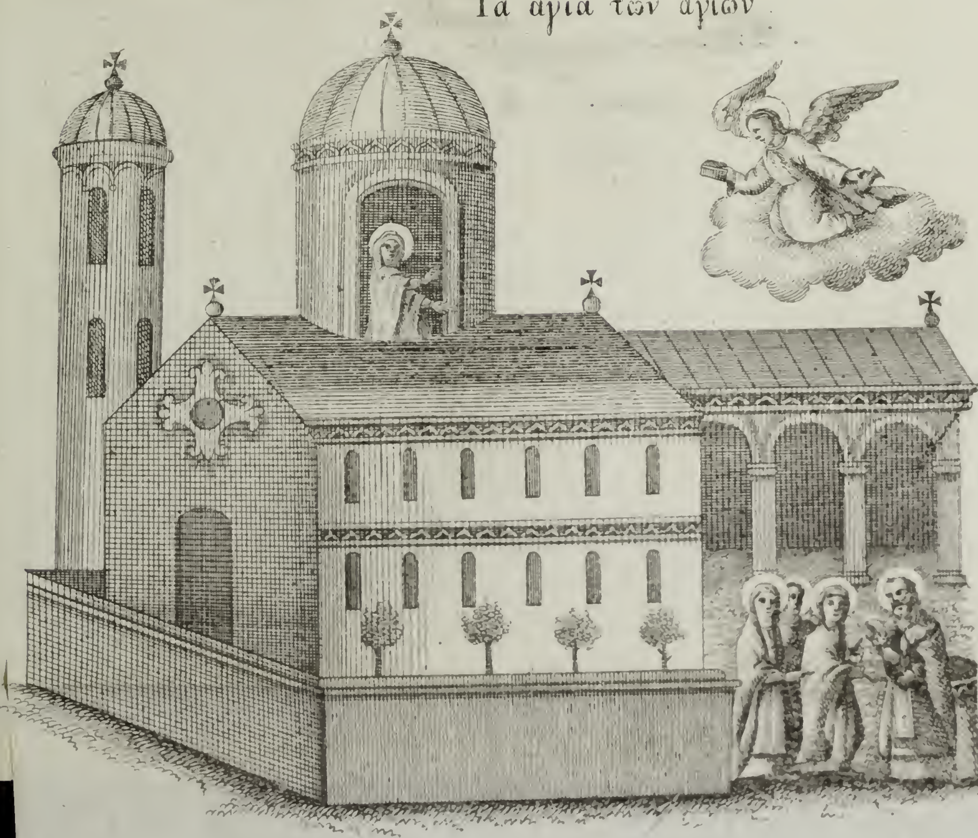
Ἡ Θυσία τοῦ Ἀβραάμ.

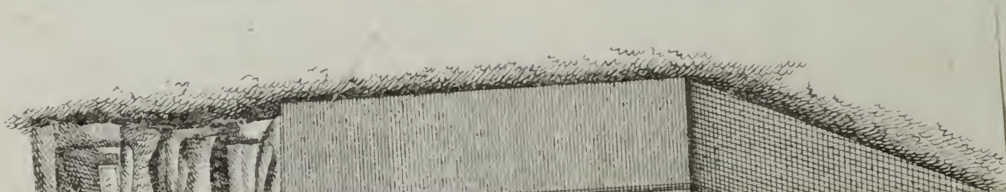

ἡ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἐκκλησία.

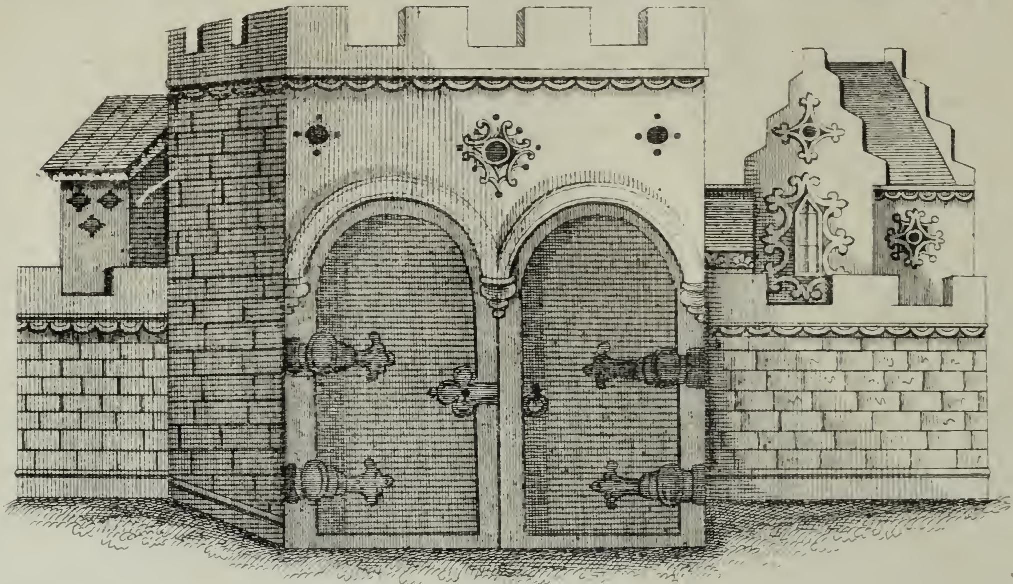

Τὰ ἅγια τῶν ἁγίων.

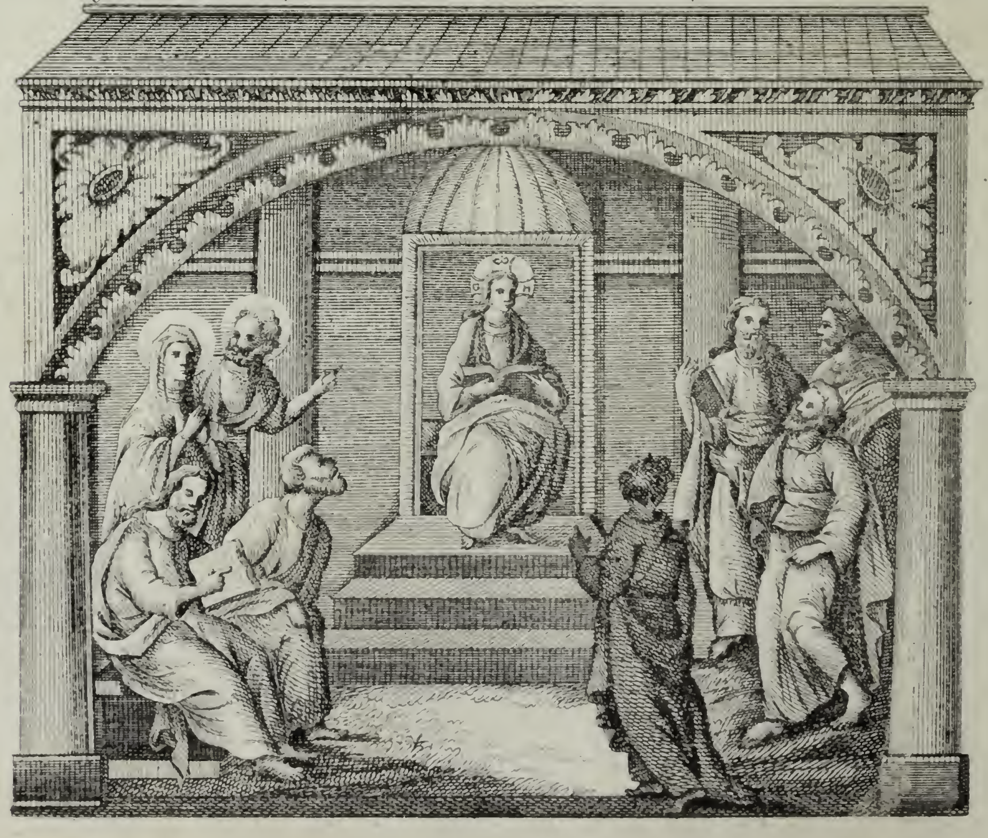

Η Θύρα δι ἧς εισῆλθεν ο Χριςός, ἐπὶ πώλȣ ὄνȣ καθήμενος.

Τὸ Ἱερον ἐν ᾧ ὁ Χριςος ἐδίδασκε τȣ̀ς απειθεις Ἰȣδαίȣς.

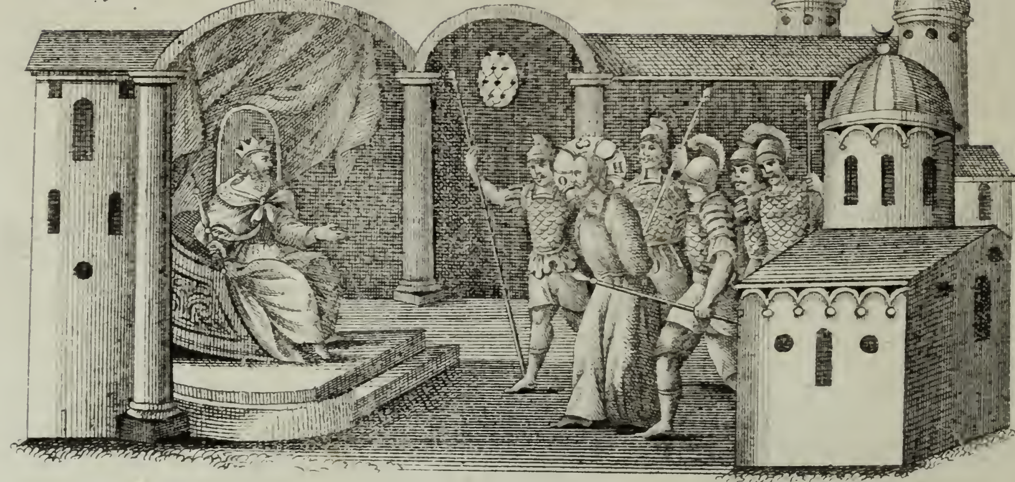
Η γέννησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὅπου ὁ οἶκος Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης.

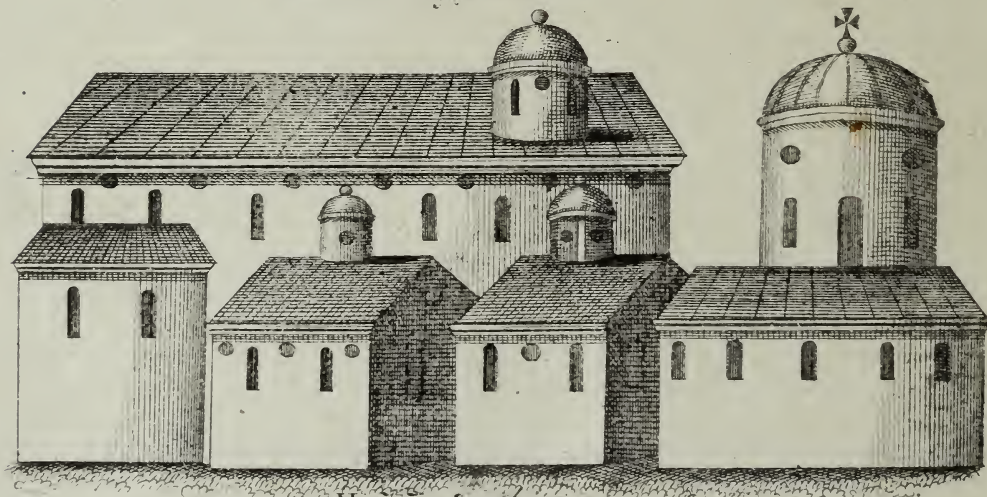
Ὁ τόπος ὅπου ὁ Χριστὸς ἰάσατο τὸν παράλυτον.

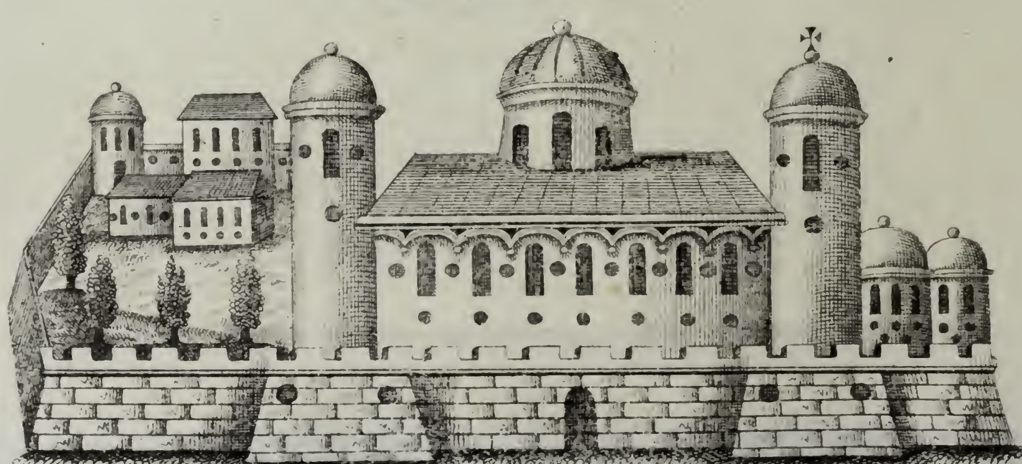
ἡ Παράστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.

Μ: τῶν Ἀρμενίων.

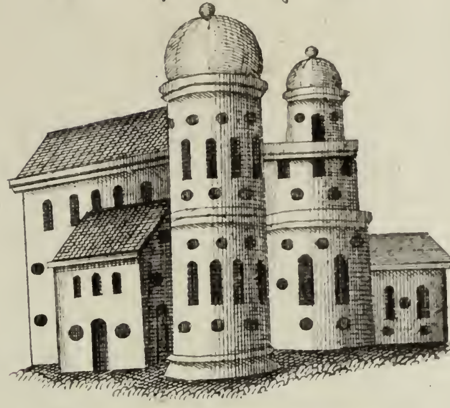
Μ: τῶν Λατίνων.

Μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου·

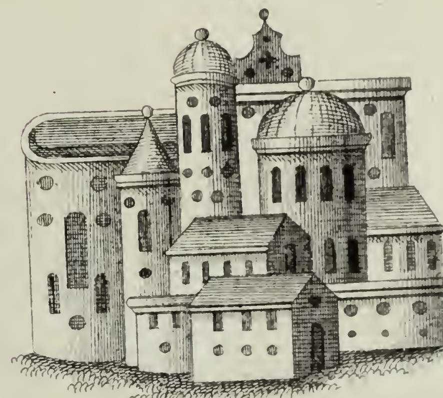
Μ: τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

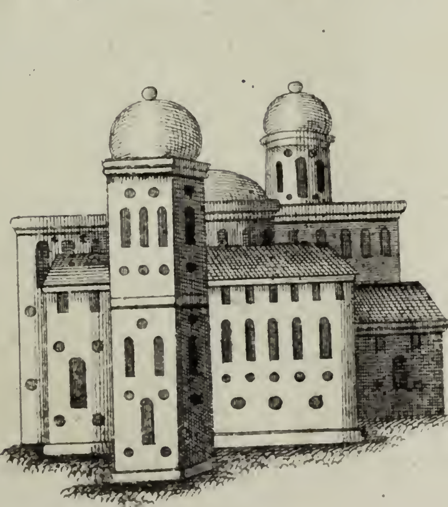
Μ: τοῦ ἁγί: Νικολάου.

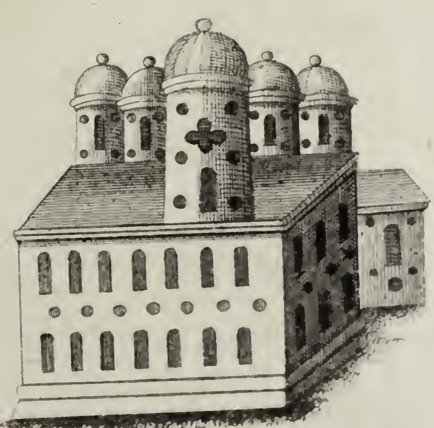
Μ: τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Μ: τοῦ ἁγί Γεωργίου ὁ Νοσοκομεῖον·

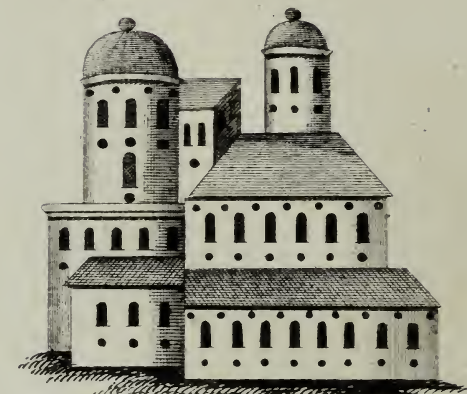
Μ: τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης.

Μοναστήριον τῶν Ἀρχαγγέλων.

Μ: τȣ ἁγί Θεοδώρȣ.

Μ: τȣ ἁγί: Εὐθυμίȣ.

Μ: τῆς Ὑπαπαντῆς.

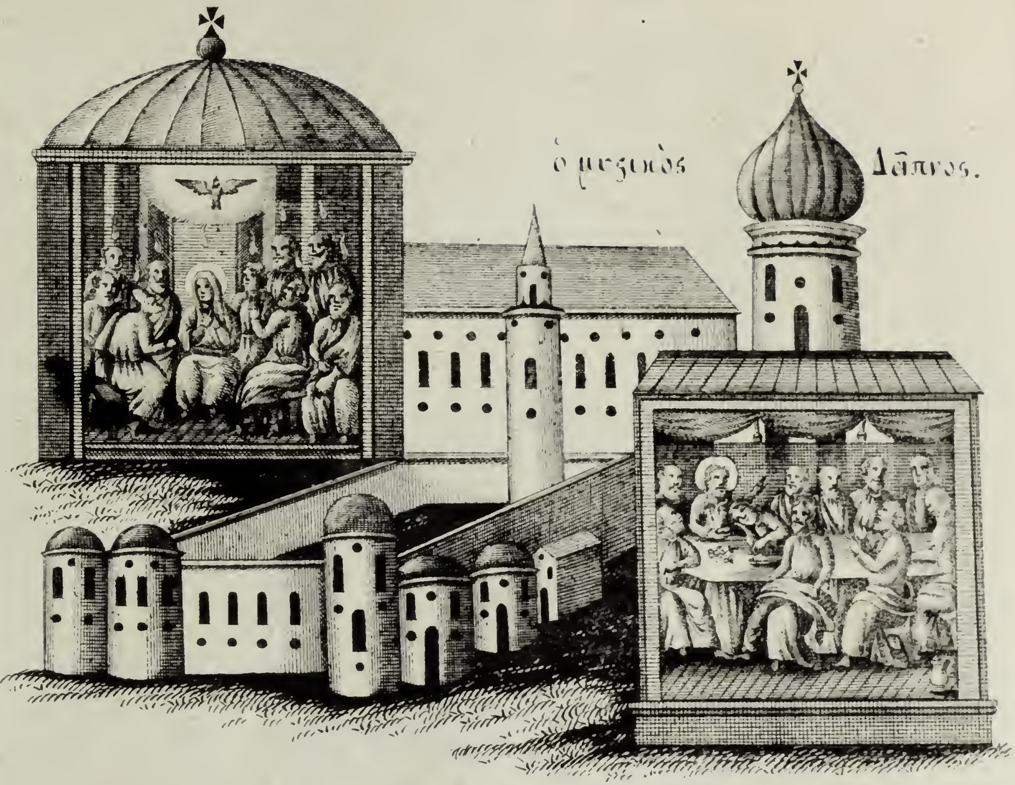
Μ: τȣ τιμί: Προδρόμȣ.

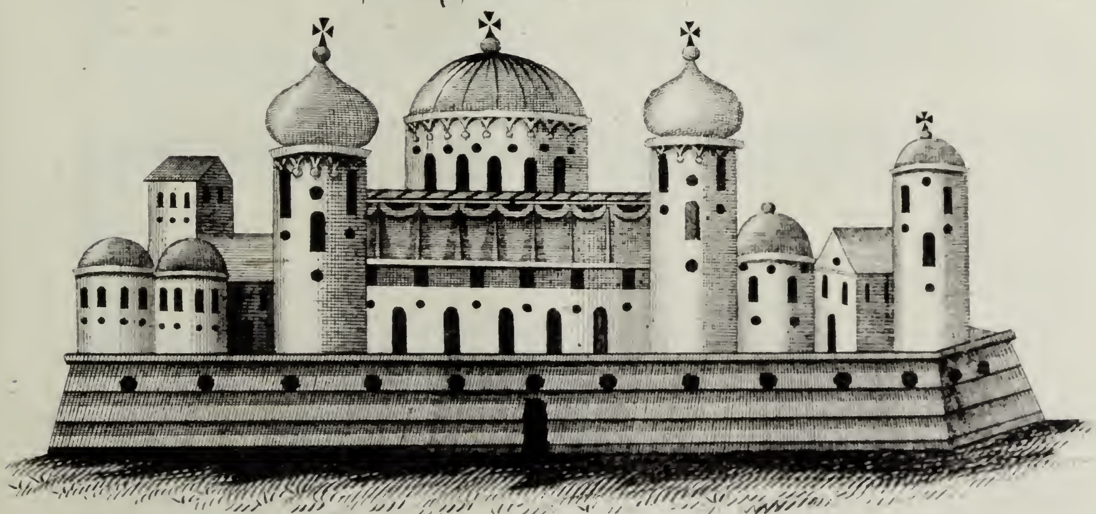
Μ: τȣ ἁγίȣ Γεωργίȣ.

ἡ ἁγία Σιών.

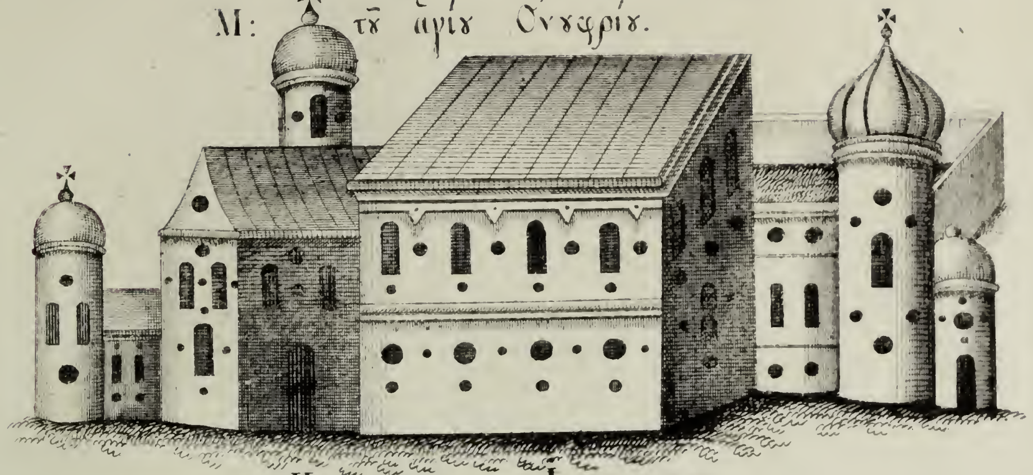

ἡ Ταφὴ τῶν Ξένων.

Монастырь Св: Онуфрія.

Μ: τȣ̃ ἁγίȣ Ὀνȣφρίȣ.

Источникъ Іоавлевъ.

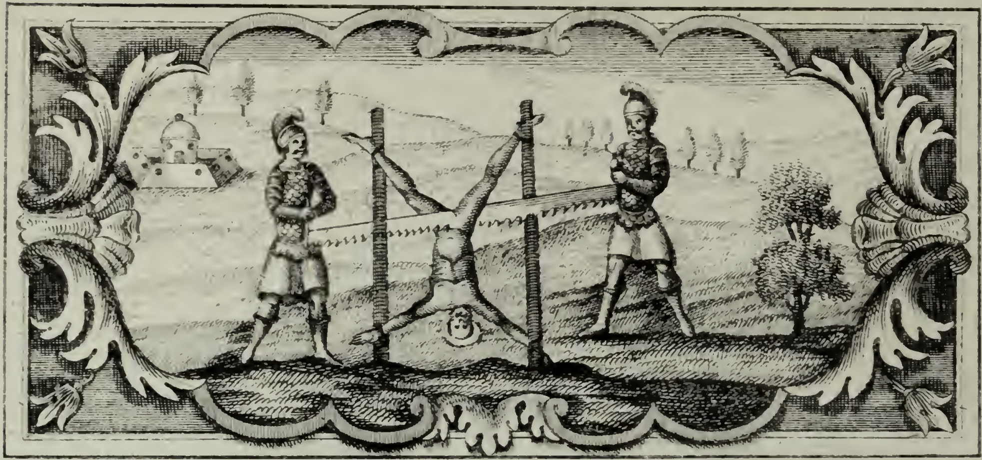
Πηγὴ τȣ̃ Ἰωάβ.

Πηγὴ τȣ̃ Σιλωάμ. Силоамъ.

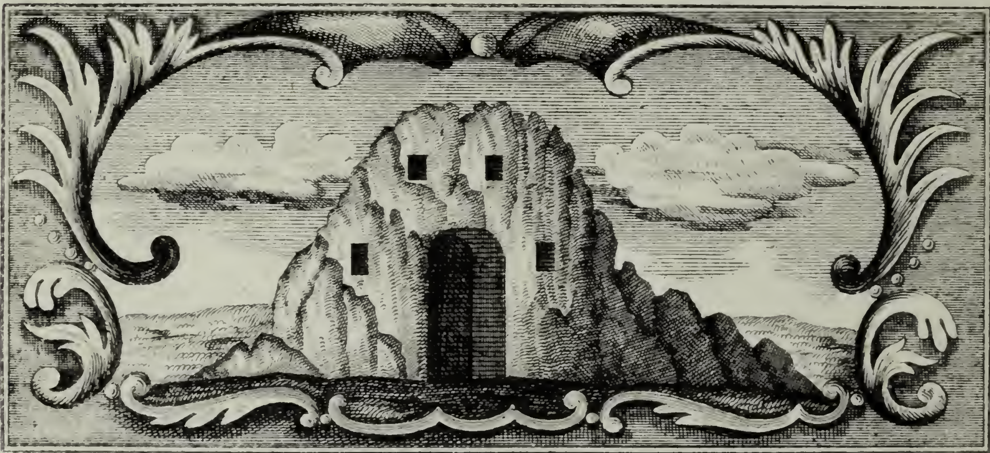

Ὁ Ἰάκωβος τοῦ Προνητοῦ πριόνη.

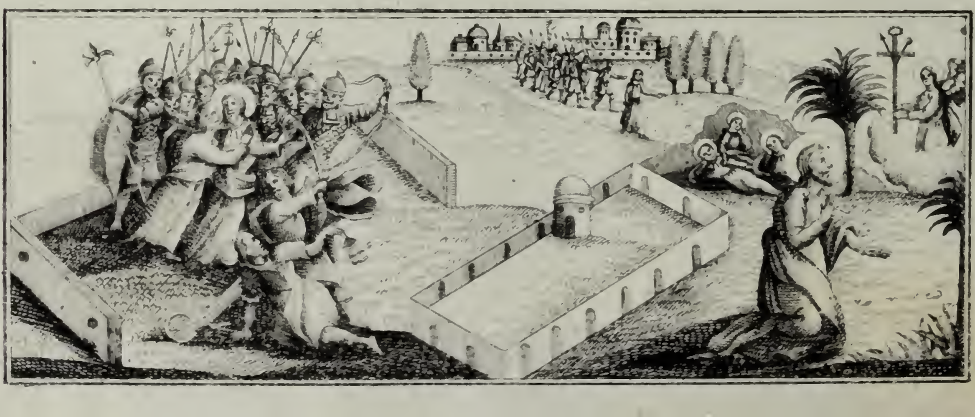
Τὸ σπήλαιον, ὅπου ἐκρύβησαν οἱ Ἀπόστολοι.

Пещера гдѣ скрывались Апостолы.

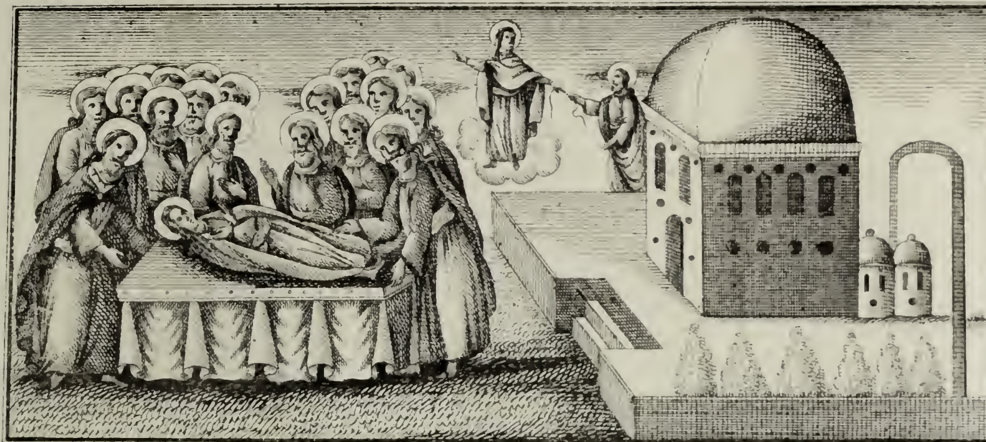

Κῆπος, ὅπου ὁ Ἰούδας παρέδωκε τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ.

Вертоградъ гдѣ Іуда предалъ учителя своего.

ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ ἁγίᾳ Γεθσημανῇ :

ὁ Πύρινος ποταμός.

Рѣка огненная.

ἡ Ἀνάληψις τοῦ χυ̃ ἐν τῷ Ὄρει τῶν Ἐλαιῶν.

Вознесеніе Христово и Гора Елеонская.

Τόπος ὅπου ἐφάνη ὁ Χ͞ς: μετὰ τὴν ἀνάστασιν.

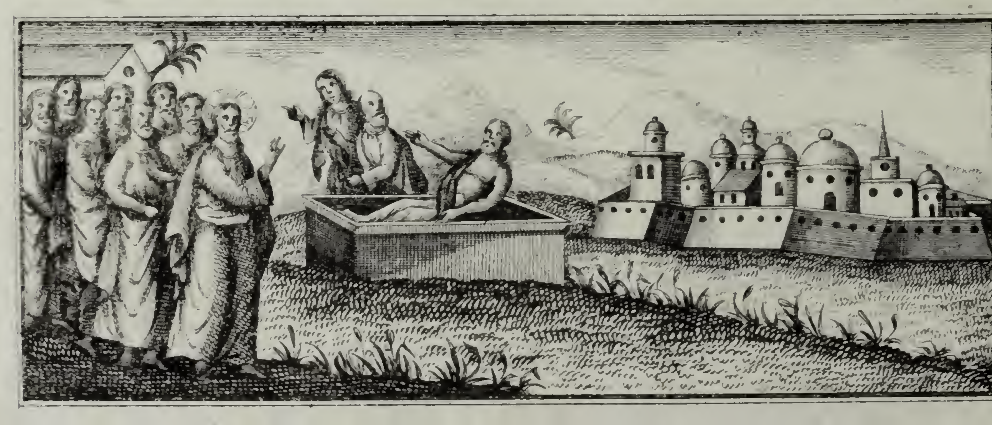
Σπήλαιον τῆς ἁγίας Πελαγίας.

Вертепъ Св: Пелагіи.

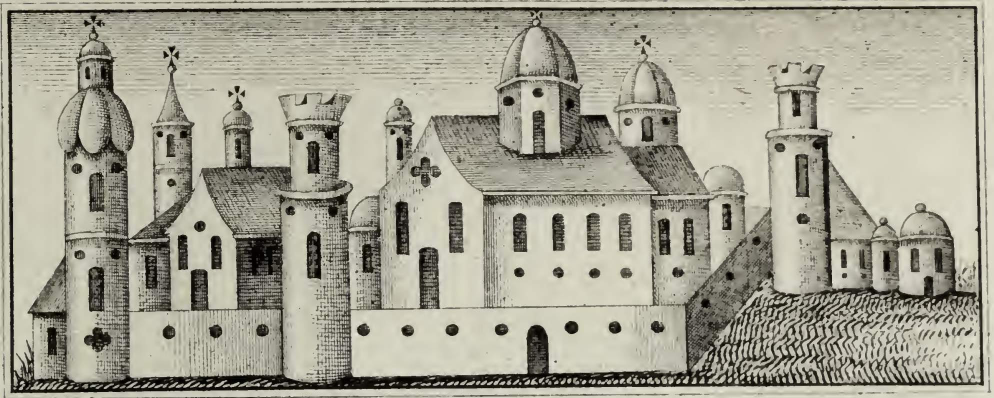

ἡ Ἔγερσις τοῦ Λαζάρου, ἐν Βηθανίᾳ.

Виѳанія и Воскресеніе Лазарево.

Μ: τȣ ἁγίȣ Εὐθυμίȣ.

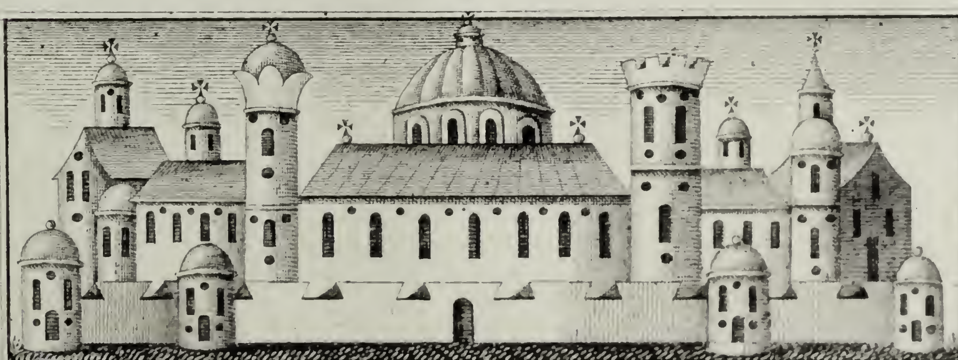
Τὸ Σαραντάριον Ὄρος.

Искушеніе діавола и Гора Сарандарская.

Μ: Τȣ Τιμίȣ Προδρόμȣ.

Монастырь Св: Іоанна Предтечи.

Крещеніе Христово. ἡ Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ.

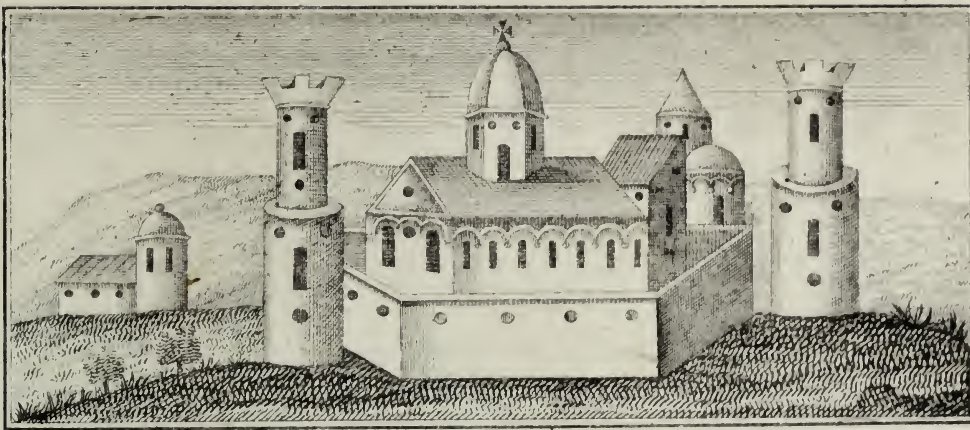

ὁ Ἰορδάνης ποταμός.

Рѣка Іорданъ и Содома и Гомора.

Μ: τοῦ ἀββᾶ Γερασίμου:

Σπήλαιον τοῦ Βαρούχ.

Село Царя Агриппы въ которомъ уснулъ Варухъ.

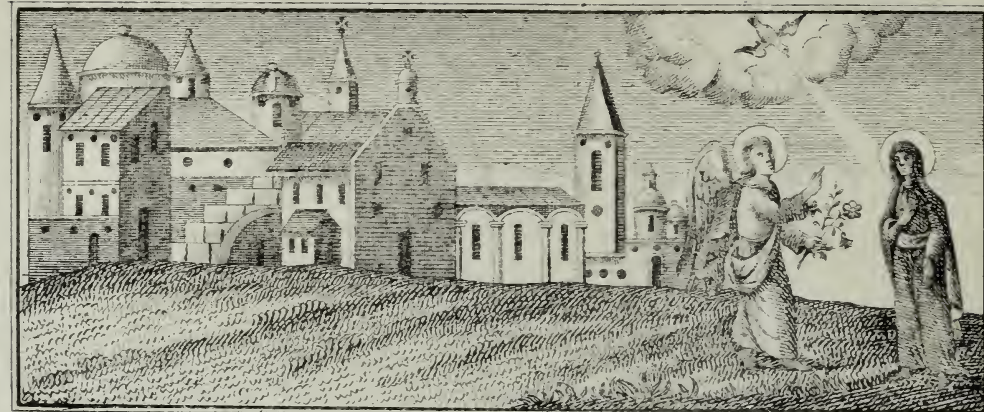

ὁ Ἰς: ὁμιλεῖ τῇ Σαμαρείτιδι.

Христосъ бесѣдуетъ съ Самарянинею.

ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος.

Преображеніе Христово.

ἡ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας.

Кана Галилейская.

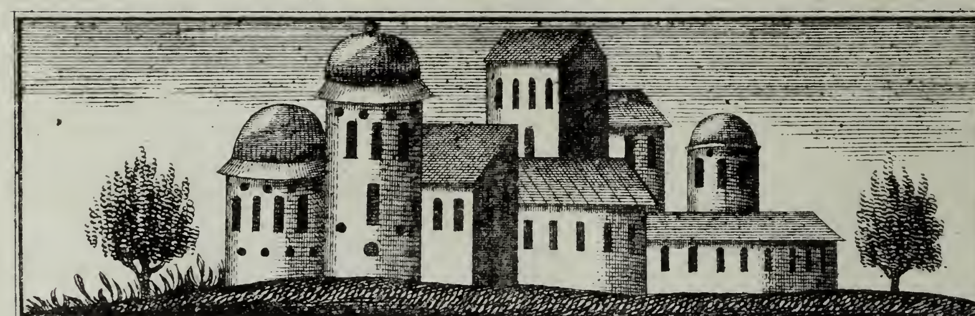

Μ: τȣ̃ προφήτȣ-ἠλίȣ.

ὁ τάφος τῆς ῥαχὴλ.

Гровъ Рахілы.

Μ: τȣ̃ ἁγίȣ Γεωργίȣ.

Монастырь Св: Георгія.

ἡ Βηθλεέμ.

Μ: τῦ ἀββᾶ Θεοδοσίυ.

Монастырь Св: Θеодосія.

Μ: τȣ̃ ἁγίȣ Σάββα.

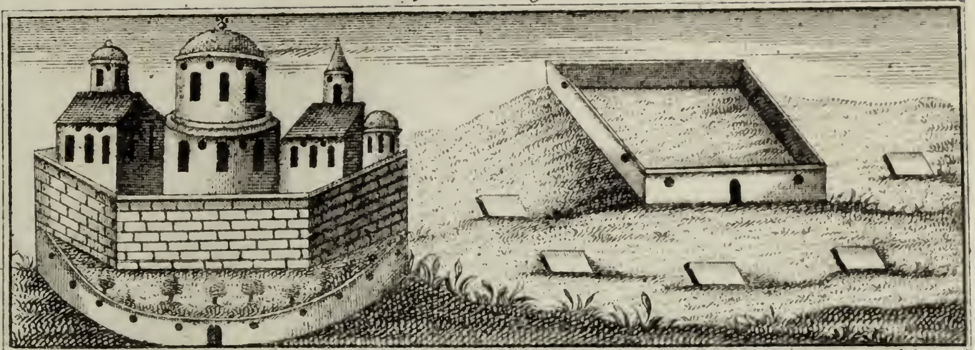

ὁ οἶκος τȣ̃ Π: Ἀβραάμ.

Домъ праведнаго Авраама.

Μ: τȣ τιμίȣ ςαυρȣ

ἡ Ὀρεινή.

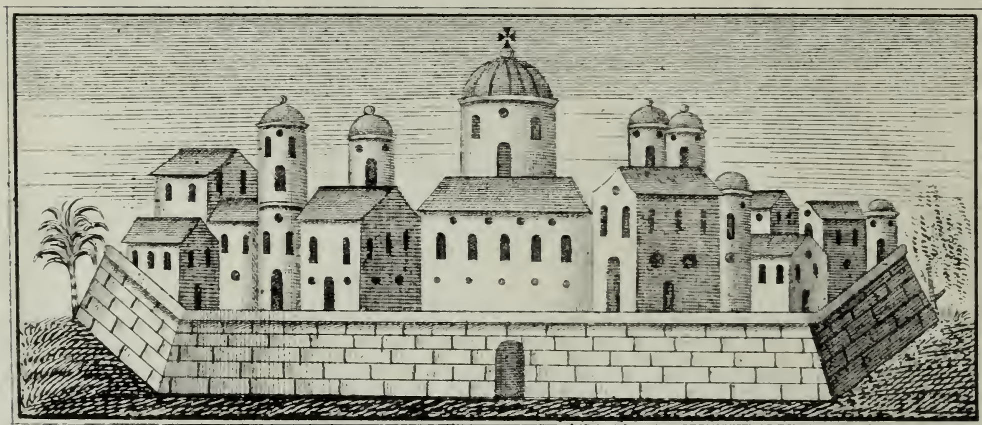
Оринїи иже есть Горная Св: Еван:

Еммаусъ.

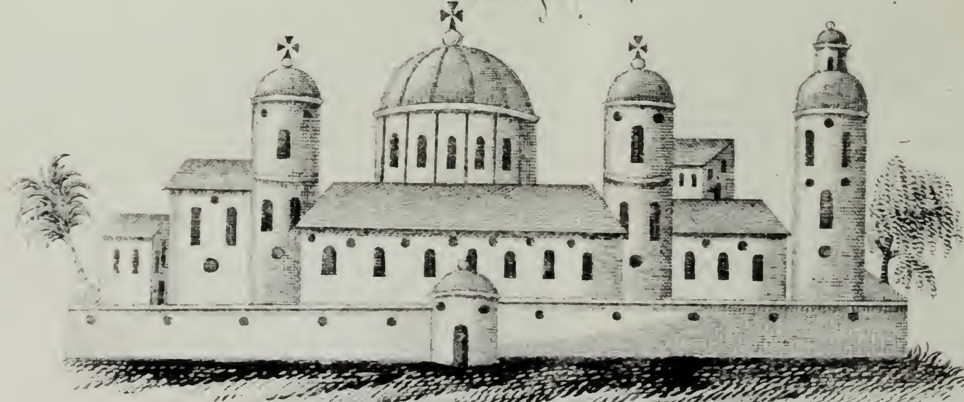
Газа. Γάζα.

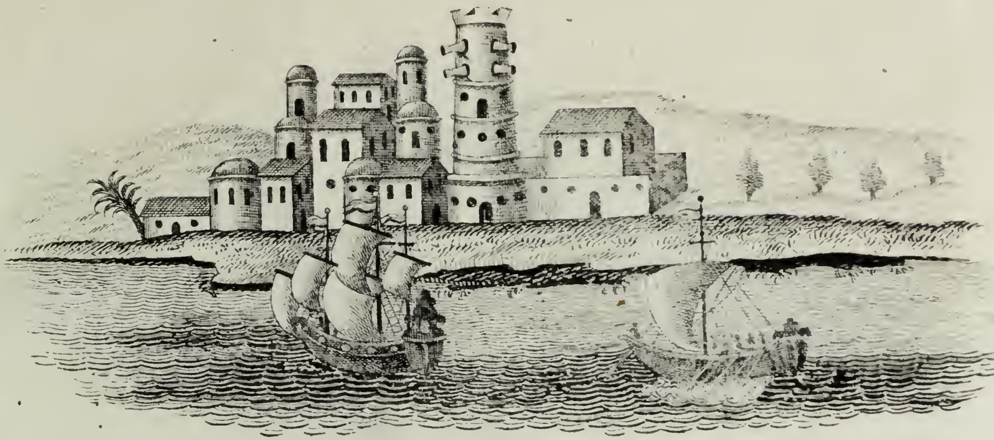
Лудд. λύδδα.

Ремли. ῥέμλη.

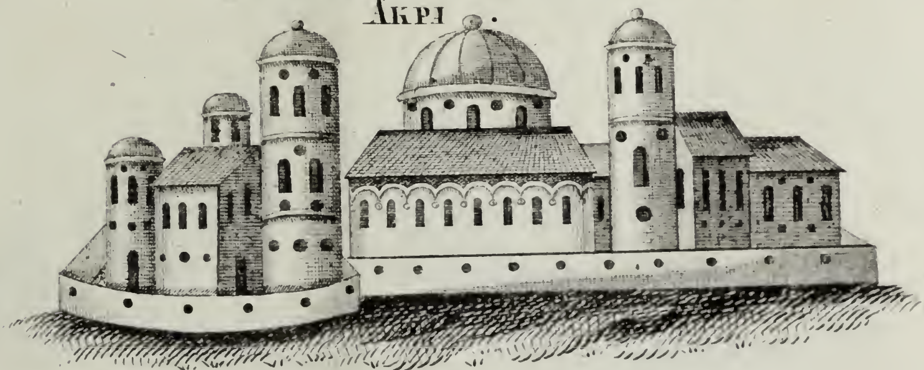

Яффа. Ἰόππα.

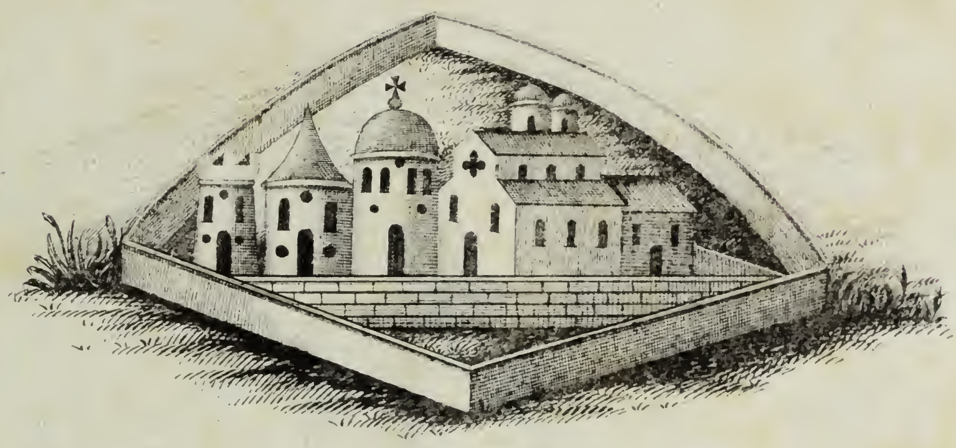
Πτολεμαΐς.

Птолемаида ныне называемая Акри.

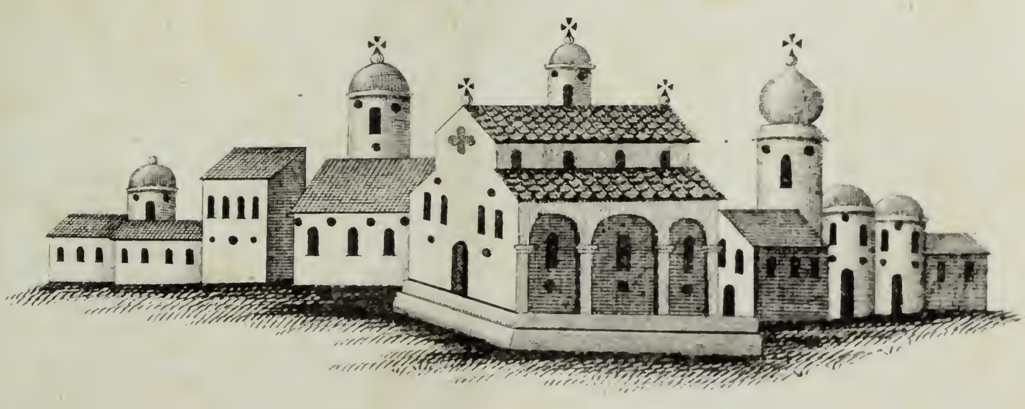
ὁ Ναὸς τȣ̃ ἀποςόλȣ Πέτρȣ.

Храмъ Св: Апостола Петра

Καισάρια τῆς φιλίππȣ.

Кесарія Філиппова.

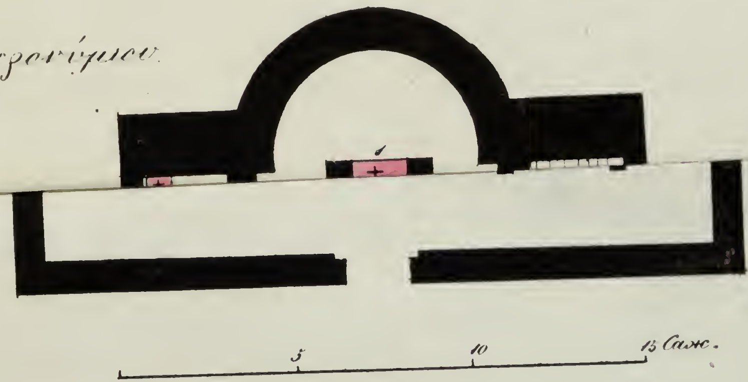
ὁ Περιφανέστατος ναὸς τῆς ἁγίας Βηθλεέμ. 1837.

Ἐν τῷ ἁγίῳ σπηλαίῳ:

A. Τράπεζα τῶν Ὀρθοδόξων.
B. ——— τῶν Καθολικῶν.
C. ——— τῶν Μάγων.
D. ——— τῶν Βρεφῶν.
E. Τάφος τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου.
F. ——— Εὐσεβίου.
G. ——— Εὐστοχίου.
H. Κελλία τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου.

Ἐν τῷ Καθολικῷ:

1. Τράπεζα τῶν Ὀρθοδόξων.
2. ἡ Πρόθεσις.
3. Παρακλήσιον τοῦ ἁγίου Νικολάου.
4. ——— τῶν Ἀρμενίων.
5. Καταβάσεις εἰς τὸ ἅγιον σπήλαιον.
6. Τράπεζα

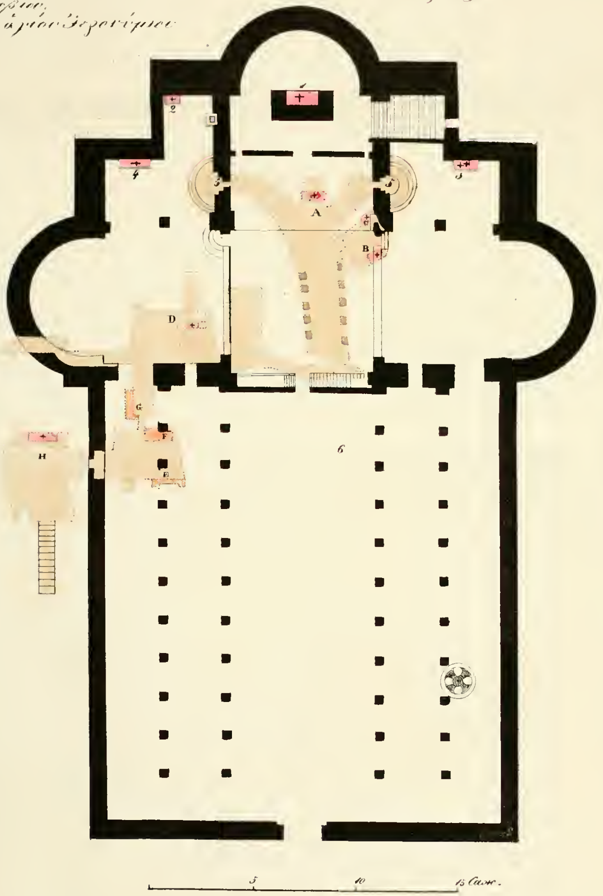
ὁ Περιφανέστατος ναὸς τῆς ἁγίας Βηθλεέμ. 1837.

Ἐν τῷ ἁγίῳ Σπηλαίῳ

A. Τράπεζα τῶν Ὀρθοδόξων.
B. ——— τῶν Καθολικῶν.
C. ——— τῶν Μάρων.
D. ——— τῶν Βρεφῶν.
E. Τάφος τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου
F. ——— Ἐζωνίου.
G. ——— Εὐσεβίου.
H. Κελλία τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου

Ἐν τῇ Βασιλικῇ

1. Τράπεζα τῶν Ὀρθοδόξων.
2. ἡ Πρόθεσις.
3. Παρακκλήσιον τοῦ ἁγίου Νικολάου.
4. ——— τῶν Ἀρμενίων.
5. Διαβάσεις εἰς τὸ ἅγιον Σπήλαιον.
6. Τράπεζα

. Τεδοσημαντῆς.

ς Θεομήτορος.
ἔκηθ. τὸ τὸ σανάγιον.

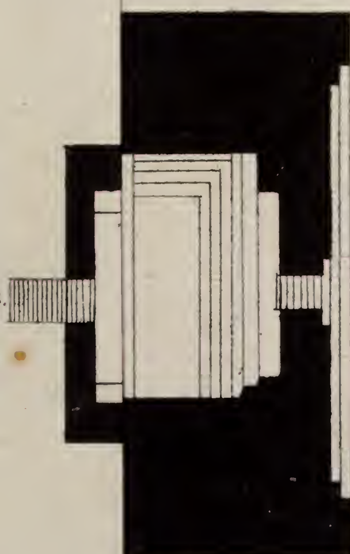
τα καὶ ἡ Πρόθεσις.

ν, ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ ἁγίου.

ας τῶν θεομητόρων.

τοῦ ἁγίου Στεφάνου.

14.

3° Саж.

Ὁ Ἱερώτατος Ναὸς τῆς Ἁγίας Γεθσημανῆς.

1. Ὁ σεβασμιώτατος Τάφος τῆς Θεομήτορος.
2. Ὁ καθ᾽ αὐτὸ Ἱερὸς Λίθος, ὅπου ἔκειτο τὸ ἄχραντον σῶμα τῆς Θεοτόκου.
3. Ἡ τῶν ὀρθοδόξων ἁγία Τράπεζα καὶ ἡ Πρόθεσις.
4,5,6. Τράπεζαι τῶν ἀρμενίων.
7. Παρεκκλήσιον τῶν ὀρθοδόξων, ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου.
8. Ὁ τάφος Ἰωσὴφ τοῦ μνήστορος.
9,10, Οἱ τάφοι Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης τῶν θεοπατόρων.
11. Στέρνα τοῦ νεροῦ.
12. Κελλία τῶν ἀρμενίων.
13. Παρεκκλήσιον τῶν ὀρθοδόξων τοῦ ἁγίου Στεφάνου.
14. Κατοικίαι τῶν ὀρθοδόξων.

